

INFORME D'ECONOMIA LOCAL I REGIONAL TERRES DE L'EBRE 2020

CÀTEDRA D'ECONOMIA
LOCAL i REGIONAL
Universitat Rovira i Virgili

Drets exclusius d'edició :
Càtedra d'Economia Local i Regional
No es comercialitza

Imprès a Catalunya per:
Gràfica Dertosense, S.L.

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre és cent per cent
lliure de clor i és qualificat com a paper ecològic.

INFORME D'ECONOMIA LOCAL I REGIONAL TERRES DE L'EBRE 2020

Amb la col·laboració de:

Diputació Tarragona

Foto portada

Autora: Carla Puentes Aguiló

Títol: COMERÇ DEL MAR

Primer premi del VII Concurs de Fotografia CELIR

Equip investigador

Coordinació:

Juan Antonio Duro*

Investigadors:

Pau Galiana Llasat**

Maria Victòria Soldevila*

Mónica Martín *

Xavier Ponce Alifonso*

Jordi Sardà Pons*

Francesc Xavier Farré Albendea*

*Departament d'Economia, URV

**Departament de Gestió d'Empreses, URV

ÍNDIX

Introducció.....	7
Capítol 1. Situació empresarial a les Terres de l'Ebre el 2020	11
Capítol 2. El sector primari a les Terres de l'Ebre el 2020	47
Capítol 3. El sector industrial a les Terres de l'Ebre el 2020	91
Capítol 4. El sector públic a les Terres de l'Ebre el 2020.....	123
Capítol 5. El turisme a les Terres de l'Ebre el 2020	153
Capítol 6. La demografia a les Terres de l'Ebre el 2020.....	249

INTRODUCCIÓ

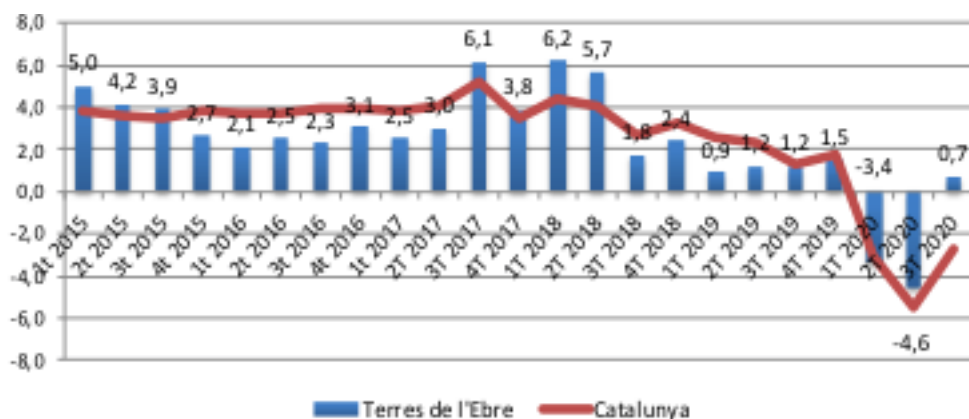
*Juan Antonio Duro
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

El lector té a les mans una nova edició de l'Informe d'Economia Local i Regional de les Terres de l'Ebre, en un any excepcional. Un any marcat per a la pandèmia de la COVID-19 i els seus efectes, que al començament de l'estiu del 2021 encara no ha estat superada. El que ens ha passat, i ens passa, és un veritable malson, només anunciat per a les pel·lícules i novel·les de ciència-ficció. L'irreal s'ha tornat ben real i ha deixat de ser fictici. Un any presidit per l'estat d'alarma, el tancament d'empreses i negocis o la prohibició de viatjar, en una societat que es basa precisament en la mobilitat. Òbviament, l'economia ha patit i molt aquest 2020, amb registres negatius característics d'altres èpoques (guerres, crack del 29, etc.). Els PIB han baixat per sobre del 10% en un any, i activitats com el turisme han patit un veritable terratrèmol.

Però la pandèmia, a més a més de la baixada abrupta de l'activitat, ha portat un aflorament de les desigualtats i ha afectat de manera diferent persones, col·lectius, sectors i territoris. En particular, ha impactat sobre el turisme i l'oci, però no sobre altres sectors, que fins i tot han millorat. I aquest tret, el de la desigualtat, també s'ha traslladat als territoris. Tothom ha patit, és cert. Però el patiment, o la intensitat del patiment, ha anat per barris. Així, el patiment ha afectat més els territoris especialitzats en el turisme i en cert tipus de turisme (urbà, mercat internacional, alta densitat), i menys els no especialitzats o especialitzats en un altre tipus de turisme (rural, interior, natural, baixa densitat).

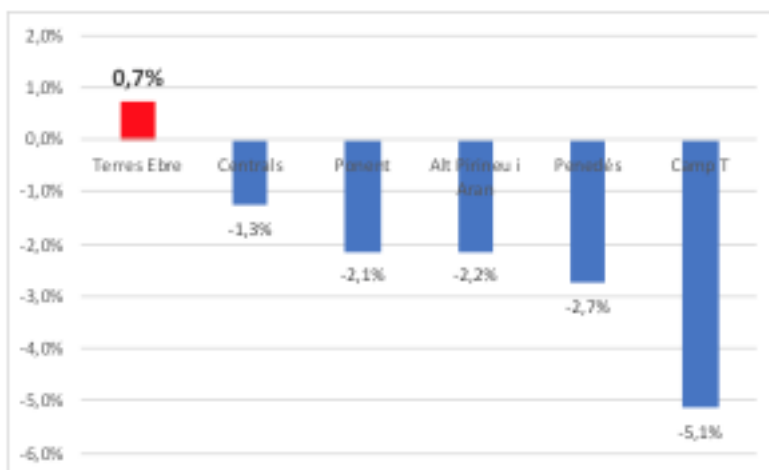
I com li ha anat a les Terres de l'Ebre? Doncs òbviament no gaire bé, però millor que a la resta. La seva especialització agrària, agroalimentària, en serveis col·lectius i en un turisme de baixa densitat ha permès reduir el desastre. Per exemple, al gràfic que s'adjunta podem veure l'evolució dels cotitzadors fins al 3r trimestre del 2020 (últim disponible). Es veu, per exemple, com els cotitzadors fins i tot van pujar un 0,7%, en contrast amb la caiguda a Catalunya.

Gràfica I.1. Evolució en l'afiliació a la Seguretat Social a Terres de l'Ebre i Catalunya, 3er trimestre 2020. Taxa variació interanual

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya

Gràfica I.2. Evolució en l'afiliació a la Seguretat Social a Terres de l'Ebre i marques turístiques Catalunya, 3er trimestre 2020. Taxa variació interanual

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya

A la taula adjunta es veuen el sectors guanyadors i perdedors en ocupació al territori. Hi guanyen la construcció, el comerç, l'Administració pública i els serveis col·lectius. Hi perden el turisme i l'oci.

Taula I.1. Evolució absoluta sectors guanyadors i perdedors cotitzants SS, 3er trimestre 2021, Terres de l'Ebre

	Principals Activitats guanys Cotitzants	
	Absolut	Relatiu
Indústries de productes alimentaris	53	2,5%
Activitats especialitzades construcció	160	5,8%
Comerç engròs, exc. vehicles motor	294	9,9%
Serveis a edificis i de jardineria	96	11,1%
Adm. pública, Defensa i SS obligatòria	118	3,0%
Educació	251	7,4%
Activitats sanitàries	60	6,6%
Serveis socials amb allotjament	60	6,6%

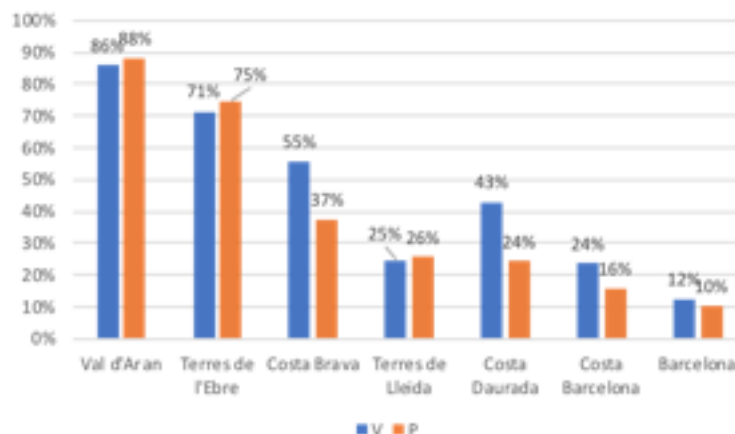
	Principals Activitats pèrdues Cotitzants	
	Absolut	Relatiu
Serveis d'allotjament	- 173	-22,4%
Serveis de menjar i begudes	- 398	-8,5%
Activitats professionals i tècniques ncaa	- 83	-20,0%
Activitats artístiques i d'espectacles	- 53	-26,8%
Altres activitats de serveis personals	- 64	-4,8%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya

També s'hi reporta el percentatge de demanda hotelera de l'estiu 2020, tant en viatgers com en pernoctacions, retinguda per a les diferents marques turístiques catalanes. Clarament s'hi veu la major resistència de les marques menys denses com l'Alt Pirineu i Aran o les Terres de l'Ebre. En el cas de l'Ebre, per exemple, s'ha aconseguit el 75% de la demanda hotelera que es va tenir el 2019 en pernoctacions.

Arribats en aquest punt, la pregunta és el futur. Malgrat les enormes incerteses i que tot dependrà de l'evolució de la pandèmia a escala global, creiem que pot ser positiu per al territori que les fortaleses actuals es transformin en estructurals. En la mesura que el valor de l'interior creixi, que es mantingui la preferència per les baixes densitats i pels productes turístics de natura, i que desenvolupem una potent indústria agroalimentària, amb el primari, podem esperar un relleu de l'economia ebrenca. Aquests elements, units als factors de localització, la potent gastronomia i els avenços a fer en màrqueting territorial, poden ser la clau de volta d'un futur millor per al territori, que posi en valor els seus enormes atributs en el context de l'economia catalana.

Gràfica I.3. % de demanda hotelera retinguda estiu 2020 sobre estiu 2019 per marques turístiques Catalunya

Nota: V són viatgers hotelers i P pernoctacions hoteleres
Font: elaboració pròpia a partir dades de l'INE

L'Informe s'ha organitzat, com sempre, en capítols temàtics amb els col·laboradors habituals, als quals vull reiterar el meu agraïment per la feina feta, en temps i forma. Comencem amb un resum de l'evolució empresarial, del sector primari, de la indústria, del turisme i del serveis públics, i tanquem amb una anàlisi de la demografia, que ocupa i preocupa la Càtedra d'Economia Local i Regional (CELIR) des de fa un temps. Esperem que us sigui d'utilitat.

Capítol 1. Situació empresarial a les Terres de l'Ebre el 2020

*Dr. Pau Galiana
Departament de Gestió d'Empreses
Universitat Rovira i Virgili*

Com cada any en aquest capítol analitzem les diferents variables de la situació empresarial a les Terres de l'Ebre, afegint comparatives amb el nostre entorn de país i detallant-ne les dades en la mesura del possible, tant sectorialment com geogràficament. Així, doncs, centrarem l'explicació en l'evolució anual i les tendències de les empreses dels diversos sectors productius del territori, tenint en compte l'ocupació, la producció, les vendes, el consum, etc.; és a dir, posant sobre la taula les dades, la seva evolució i la repercussió que tenen en les empreses ebrenques.

Però el 2020 que analitzem no ha estat un any qualsevol per a la nostra societat ebrenca, ni per al nostre país ni per al món sencer. La pandèmia de la covid-19 ha marcat tot l'any, com també marcarà el 2021. I ho ha fet, en primer lloc, en l'àmbit sanitari, amb milers de contagiats al territori, centenars d'ingressats als hospitals i malauradament desenes de persones que no han pogut superar la malaltia. Per descomptat, les xifres cal emmarcar-les en la situació mundial en què aquestes dades es multipliquen exponencialment. En segon lloc, la pandèmia també ha provocat una situació de crisi social mai vista, amb el tancament d'escoles, períodes de confinaments de tots els habitants, confinaments municipals, comarcals o regionals que han provocat situacions personals i familiars complicades de tota mena.

I en darrer lloc, i pel que ens ocupa, aquesta situació mai viscuda ens ha dut una crisi econòmica i empresarial sense precedents contra la qual estem lluitant actualment. Sectors que durant mesos i mesos han hagut de tancar, altres que ho han fet puntualment, però tots en major o menor mesura han vist afectada la seva activitat, i amb la qual, per descomptat, els ingressos, que, com veurem, han perjudicat molt i molt la situació laboral de molts treballadors i treballadores. Els ajuts de l'Administració pública han aparegut, sí; però com comprovarem, en la majoria de casos han estat insuficients, han arribat tard i s'han gestionat malament. Per tant, les queixes de molts sectors han estat fundades. L'arribada d'ajuts tant de l'Estat, com de la Generalitat i dels municipis, no ha aconseguit apaivagar gaire la situació de moltes empreses, que, com veurem amb les dades, han hagut de recórrer sovint a expedients de regulació temporal d'ocupació (ERTO) i, en altres ocasions, han hagut de tancar les portes, atesa la situació insostenible.

Per tant, hem de tenir clar, en endinsar-nos en la lectura d'aquesta anàlisi, que es tracta d'un any excepcional, quan feia anys que teníem bones xifres de creixement després del període de crisi del 2008 al 2014, tot i que donava símptomes d'alentiment. Serà difícil, per no dir impossible, desvincular les xifres de les variables empresarials de la situació de pandèmia, i s'hauran de llegir en aquesta clau. Sobre la recuperació i el retorn al camí esperat després del que suposem que és un parèntesi, caldrà tenir en compte diversos aspectes: sobretot, i primerament, l'evolució de la malaltia i la velocitat i efectivitat de les vacunes; la implicació de les administracions en la recuperació econòmica dels diversos sectors i l'encert en les mesures, així com la rapidesa a aplicar-les, i, finalment, la confiança dels consumidors (que podrem estudiar amb els índexs oportuns) i la confiança de l'empresariat, per a la qual cosa comptem també amb diverses mesures, entre les quals, l'Índex de Clima Empresarial de les Terres de l'Ebre.

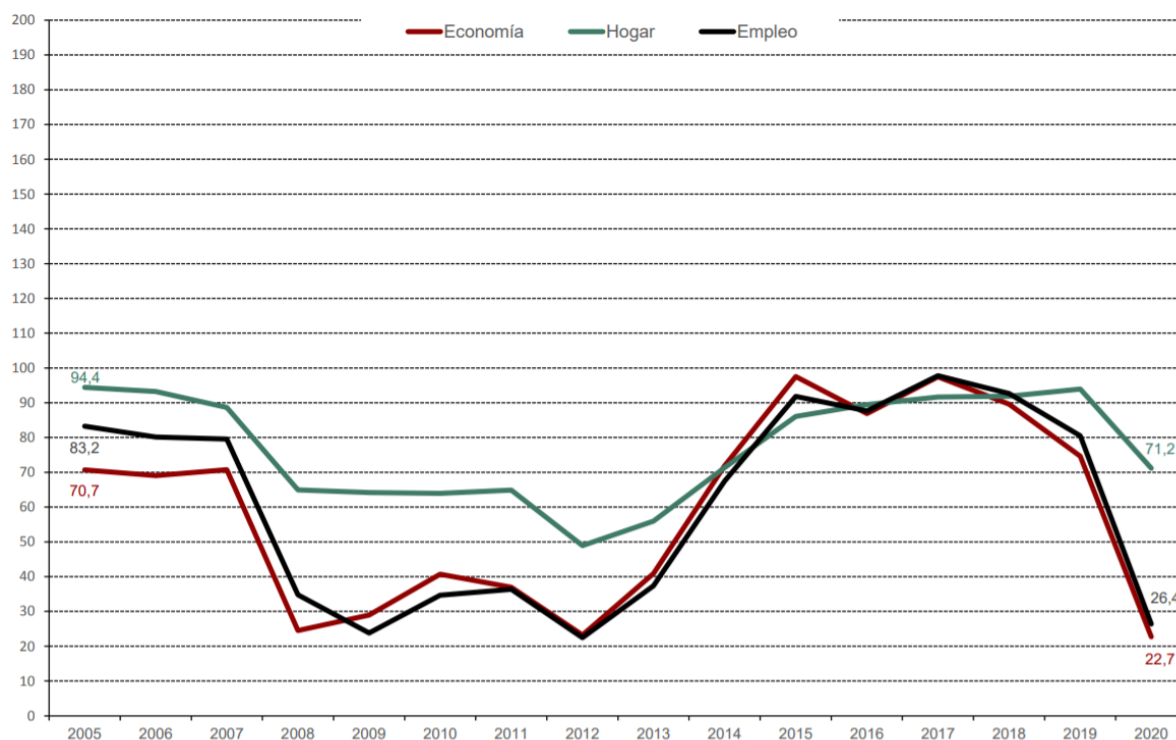
Per a les empreses internacionalitzades tampoc ha estat un any fàcil, ja que el tancament de fronteres per la pandèmia ha afectat la mobilitat dels treballadors, encara que no tant la de mercaderies. A més, cal afegir que ha estat el primer any d'implantació del Brexit, que finalment s'ha dut a terme, amb les complicacions i incerteses afegides, a part de possibles canvis en les empreses amb relacions comercials amb el Regne Unit.

L'anàlisi, per no variar la metodologia emprada en els darrers anys, es basa en l'aplicació de dades quantitatives, a partir de les dades obtingudes de les principals fonts d'informació (l'Observatori d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya, l'Idescat, observatoris i dades analítiques d'altres departaments de la Generalitat, dades publicades per la Diputació de Tarragona i els informes trimestrals publicats per la Càtedra d'Economia Local i Regional de la URV), però també en les dades qualitatives provinents de l'Índex de Clima Empresarial de les Terres de l'Ebre, publicat anualment, que fa referència a les principals dades empresarials d'interès: evolució dels preus, cartera de demandes, contractació, ingressos d'explotació, etc. A més, disposem d'informació de primera mà de diversos actors de l'empresa i l'Administració que incorporarem degudament.

Si iniciem, com dèiem anteriorment, l'avaluació de l'estat de la variable de consum, hem de recordar que malauradament les dades del comportament del

consum no tenen desagregació municipal ni territorial a l'escala que necessitaríem. En l'àmbit estatal, com podem observar en el gràfic 1, que recull l'evolució anual de la situació econòmica dels darrers quinze anys, el 2020 ha tingut una caiguda considerable, i el 2008 i el 2012 han estat les dues dades registrades en plena crisi.

Gràfic 1. Evolució anual de la situació econòmica (2005-2020)

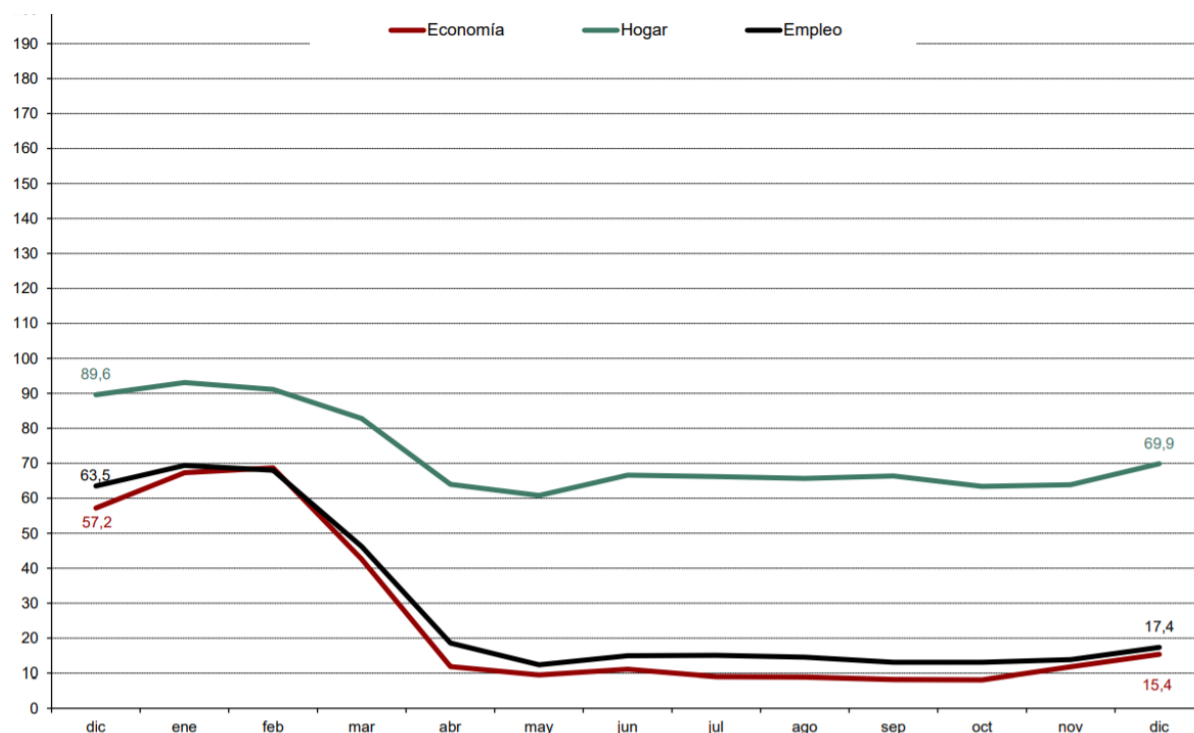

Font: CIS, Estudi núm. 3304. ICC de desembre de 2020.

Tot i un repunt lleuger al mes de desembre, l'índex de valoració de la situació actual del 2020 recull una de les pitjors estimacions obtingudes darrerament, amb les corresponents a finals de 2008, principis de 2009 i a finals de 2012 i principis de 2013 (gràfic 1). Comparant-ho amb les dades de desembre de 2019, l'evolució és molt negativa en tots els aspectes i components. La valoració de la situació econòmica general baixa més de 40 punts. En destaca el descens de les opcions que ofereix el mercat de treball, que se situen 46,1 punts per sota del valor de fa un any, mentre que la valoració de la situació a les llars descendeix de manera més moderada: 19,7 punts en els darrers dotze mesos. En termes relatius, les diferències són encara més notables: la valoració de la situació

econòmica general baixa un 73,1%, la de les possibilitats del mercat de treball ho fa un 72,6%, mentre que la valoració respecte a la situació de les llars cau un 22%.

Gràfic 2. Evolució anual de l'índex de situació actual (2019-2020)

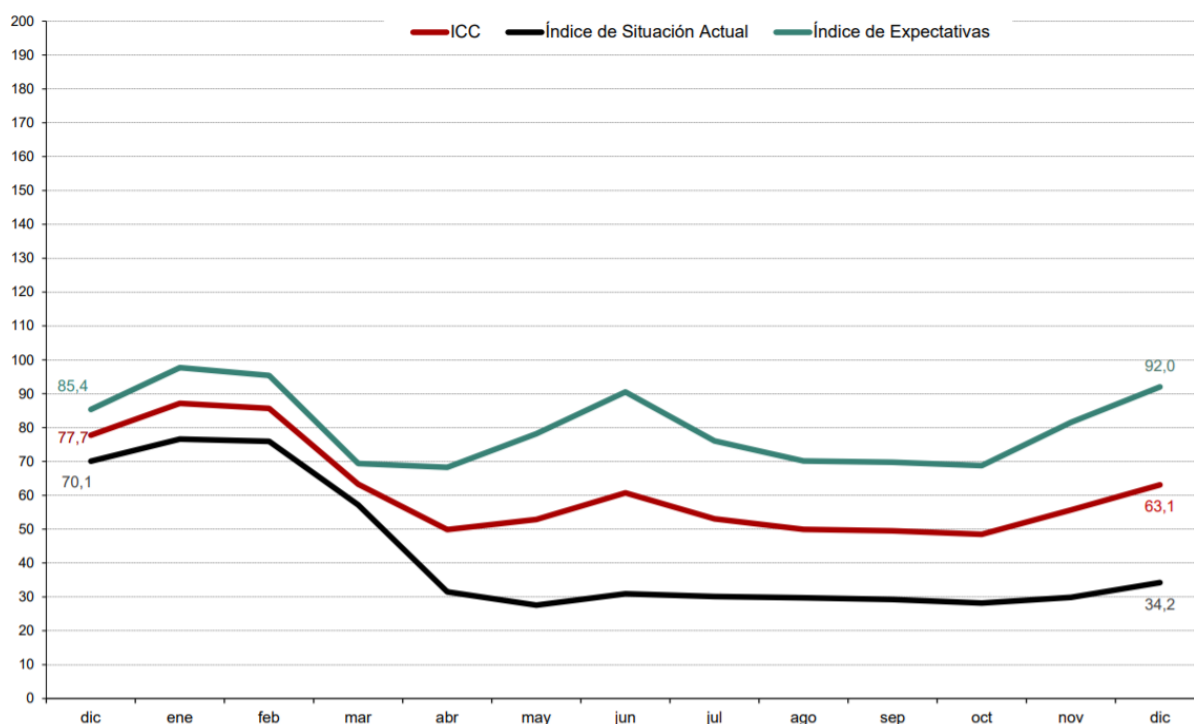

Font: CIS, Estudi núm. 3304. ICC de desembre de 2020.

Com mostra el gràfic 2, el 2020 el descens d'aquests valors va tenir lloc sobretot durant els mesos de març i abril, coincidint amb el confinament total i la declaració de l'estat d'alarma per part del Govern central. La resta de l'any s'han mantingut en xifres baixes però sense més caigudes i amb un repunt lleuger al desembre.

La confiança del consumidor és una dada que es publica en l'àmbit nacional (CIS, 2020). Respecte del mes de desembre del 2019, l'evolució és negativa, ja que l'índex de confiança del consumidor (ICC) baixa 14,6 punts, la qual cosa representa un 18,8% anual de descens. Cal recordar que el 2019 aquest índex havia caigut 13,2 punts, un 14,5%. Aquestes dades han arribat a situar l'índex de confiança del consumidor al tercer trimestre de 2020 en els nivells del 2008, primer any de la crisi.

Gràfic 3. Evolució anual de l'ICC (2019-2020)

Font: CIS, Estudi núm. 3304. ICC de desembre de 2020.

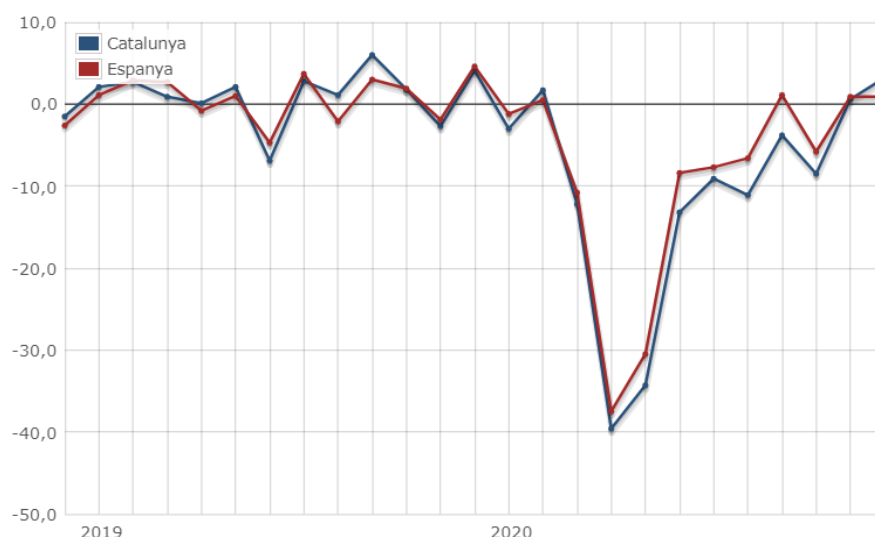
En l'àmbit nacional queda clar amb aquestes dades que la situació del consum, les valoracions i les expectatives tant generals com de les llars i de l'ocupació no han estat un bon caldo de cultiu per encarar la situació de les empreses. Les dificultats a les quals s'han hagut d'enfrontar els empresaris i empresàries han estat grans, diverses i, el que és pitjor, desconegudes i incertes. La incertesa de l'evolució de la pandèmia, de les possibilitats d'obertura i les seves condicions, han condicionat totes les decisions i, per tant totes, les expectatives de negoci. Repassarem les principals magnituds empresarials en aquest capítol, tenint en compte l'àmbit territorial ebrenç: les variacions i la situació actual de l'ocupació, la competitivitat, les vendes, els preus, la internacionalització, etc. dels diversos sectors de l'economia ebrenca. No obstant això, i com cada any, no ens cansem d'insistir en la dificultat manifesta per aconseguir dades rellevants quan l'àmbit territorial és més petit que el provincial. L'Administració pública sovint no té en compte que els territoris i els analistes necessiten les dades de manera més desagregada per estudiar i analitzar degudament fets puntuals que s'esdevenen en diversos àmbits territorials, sobretot els més allunyats de les àrees

metropolitanes. Així, sovint ens trobem amb una doble dificultat: l'àmbit territorial (que sovint és català o com a molt provincial) i la temporalitat de les dades, que molts cops presenten mesos o anys d'endarreriment.

La producció i les vendes

L'índex de volum de negoci a la indústria (IVNI) és un indicador que reflecteix l'evolució de l'activitat de les empreses industrials catalanes a partir de la facturació. Mesura l'evolució conjunta de les quantitats, les qualitats i els preus. L'IVNI inclou tots els grans sectors industrials i es desagrega per destinació econòmica dels béns: consum, d'equipament i intermedis.

Gràfic 4. Variació interanual de l'IVNI. Catalunya i Espanya (2019-2020)

Font: Idescat. INE.

De nou, i tal com remarcàvem a la introducció, veiem que a la primavera de l'any passat el confinament i el tancament empresarial posterior van marcar clarament tota l'annualitat. La caiguda del volum de negoci és de més del 40% i, a més, es produeix sobtadament; els nivells del 2019 justament es recuperen en finalitzar el 2020; les corbes pel que fa a Catalunya i tot l'Estat son gairebé idèntiques en aquest cas.

L'índex de producció industrial (IPI) és un indicador conjuntural que mesura l'evolució de l'activitat productiva de les branques industrials. El seu objectiu és

avaluar l'evolució del volum del valor afegit brut generat per les branques industrials i el conjunt de la indústria; per tant, mesura els canvis en la producció industrial sense l'efecte dels preus, cosa que en distorsiona la comparativa. En l'àmbit català, l'índex de producció industrial (IPI) el 2020 disminueix un 9,3% interanual (dades provisionals). Com veiem a la taula 4, per seccions i divisions, decreixen molt el material de transport (-26%), les indústries extractives (-21%), el sector tèxtil (-20,5%) i la metal·lúrgia (-13,7), tots per sobre de la mitjana. En canvi, ho fan en menys intensitat i per sota de la mitjana catalana, l'energia (-3,8%) o l'alimentació (-5,2%). Tot i que no són bones notícies, el comportament d'aquests sectors importants al territori ebrenc no ha estat tan negatiu com en altres.

Taula 1. Índex de producció industrial. Variacions per seccions (2016-2020)

	2016	2017	2018	2019	2020
Indústries extractives	-9,8	4,7	2,8	-10,3	-21
Indústries manufactureres	3,3	3,6	1,7	-1,6	-9,9
alimentació i begudes	1,5	-1,4	1,4	-0,5	-5,2
tèxtil, confecció, cuir i calçat	14,8	9,7	0,8	-4,1	-20,5
paper, arts gràfiques i suport enregistrats	-3,6	-1,1	-3	-9,7	-7,2
químiques	1,7	4,6	-0,5	-2,5	-0,9
prod. farmacèutics	7	5,6	2,3	0,5	2,1
cautxú i matèries plàstiques	4,8	4,5	-0,7	-2	-5,5
altres productes minerals no metàl·lics	1,1	5,7	-8	0,5	-4,5
metal·lúrgia i productes metàl·lics	3,5	8,3	3,9	-0,5	-13
equips elèctrics, electrònics i òptics	2,9	4,3	2,8	-2,8	-6,5
maquinària i equips mecànics	8,6	3,2	7,3	1,3	-13,7
material de transport	2,2	-1,1	3,3	-3,6	-26
altres indústries manufactureres	1,3	8,3	3,8	0,7	-19,6
Energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	0,1	3,5	-6,9	1,3	-3,8
Subministrament d'aigua	8,7	8,2	-5,7	8,9	-4,6
IPI Catalunya	3,1	3,7	0,8	-1,2	-9,3
IPI Espanya	1,6	2,9	0,7	0,7	-9,1

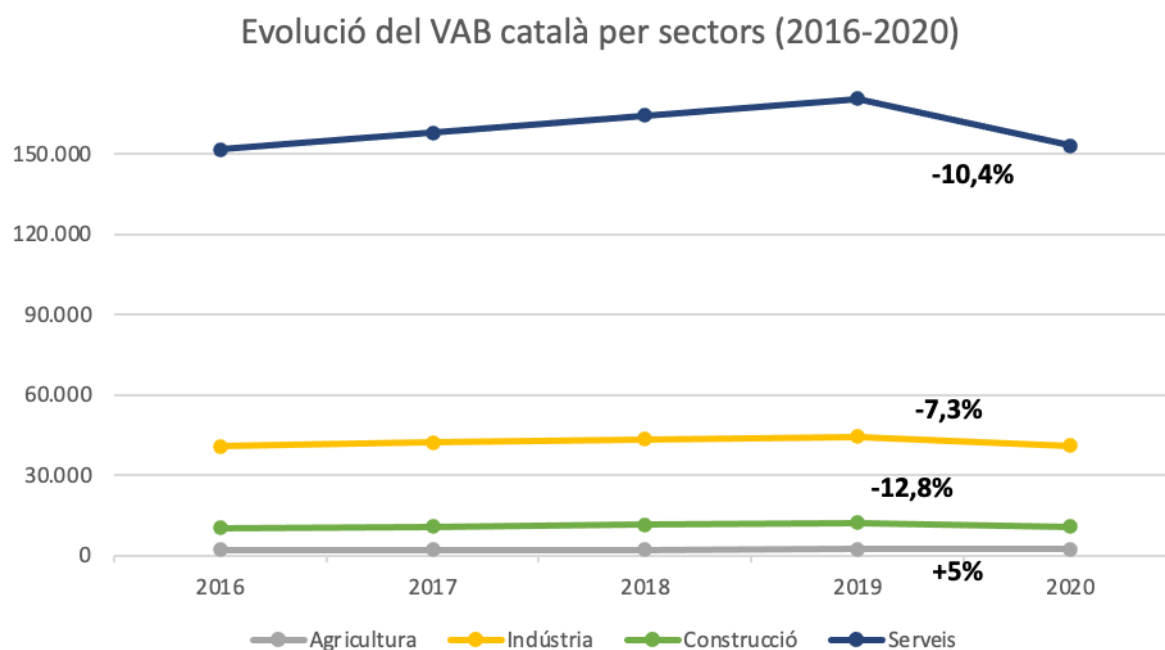
Font: Idescat. INE.

Tot i que a les Terres de l'Ebre el sector industrial (sobretot el manufacturer) està per sota pel que fa a ocupació i producció que la mitjana de Catalunya, les seccions amb més arrelament han tingut unes davallades lleugerament més suaus que d'altres menys significatives al territori. Així, a part de l'energia i l'alimentació, que ja hem esmentat, el paper i les arts gràfiques han davallat un -7,2%, i les químiques, un -0,9%. En l'àmbit català només ha resistit en positiu la indústria farmacèutica, gens significativa a l'Ebre, amb un increment del 2,1%.

Per tant, l'evolució de l'IPI català no ha perjudicat significativament més el territori ebrenc que d'altres, tot i que, com anem dient, no es disposa de dades desagregades per territoris.

Pel que fa al sector energètic, segons l'Institut Català de l'Energia, la demanda d'energia elèctrica va davallar un 6,2% respecte del 2019, mentre que la facturació, un 7,2%.

Gràfic 5. Valor afegit brut català per sectors

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya.

Recordem que el VAB representa la riquesa generada durant el període considerat, que s'ha obtingut per la diferència entre el valor de la producció i els consums intermedis utilitzats (primeres matèries, serveis i subministraments exteriors, etc.). Un cop analitzades les dades del VAR respecte de tot Catalunya, observem la clara davallada que ha experimentat el 2020, en què destaquen la construcció, amb un -12,8% de descens, i els serveis, amb un -10,4%. Només ha crescut en valor afegit el sector primari amb un 5%, però atesa la poca incidència del sector en el total de Catalunya (un 1,1%), no és un valor significatiu. La davallada total del VAB a Catalunya durant el 2020 ha estat d'un 10,3%.

Cal recordar, no obstant això, les diferències de la distribució sectorial a les Terres de l'Ebre respecte a la resta del país, i sobretot les diferències de VAB per comarques, que fan que la lectura d'aquestes dades s'hagi de matisar territorialment. Així, segons la taula 2, veiem que hi ha dos comarques molt atípiques en el repartiment sectorial del VAB: la Ribera d'Ebre, que a causa del pes de les centrals nuclears destaca per la importància de indústria (66,5%) respecte dels altres sectors, i la Terra Alta, on el sector industrial equipara els serveis en VAB.

La resta de territori (Baix Ebre i Montsià) segueix una estructura semblant a la catalana, per la qual cosa podem concloure, pel que fa a aquestes comarques, que la pèrdua de VAB ha estat similar a la catalana; tot i que l'agricultura té un pes més gran que ha millorat el VAB, també el té la construcció, sector més perjudicat durant l'any.

Taula 2. Distribució del valor afegit brut per sectors i comarques

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Baix Ebre	4,1	16	8,2	71,7
Montsià	6,4	20,3	7,2	66,2
Ribera d'Ebre	2,4	66,5	2,8	28,3
Terra Alta	6,6	42	8,5	43
Catalunya	0,9	19,7	5,2	74,2

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya.

L'Índex de Clima Empresarial de les Terres de l'Ebre referent al 2020 (provisional) recull dades de primera mà de l'empresariat del territori, entre les quals l'evolució de la facturació, els preus, l'ocupació i la competitivitat, i també esbrina les causes de les variacions observades i previstes. Així, podem afirmar, a partir de dades de primera mà, que el 47,7% de les empreses del territori han disminuït la facturació durant el 2020, mentre que només el 27,7% ha tingut increments. A més, els empresaris i empresàries afirmen que la pandèmia ha estat la principal causa d'aquesta davallada (64,6%); tot i això, per una minoria (13,8%), l'efecte de la pandèmia ha estat positiu en la facturació.

Havent analitzat les respostes per sectors, observem que aquests efectes positius, recordem que minoritaris, provenen en la major part dels serveis

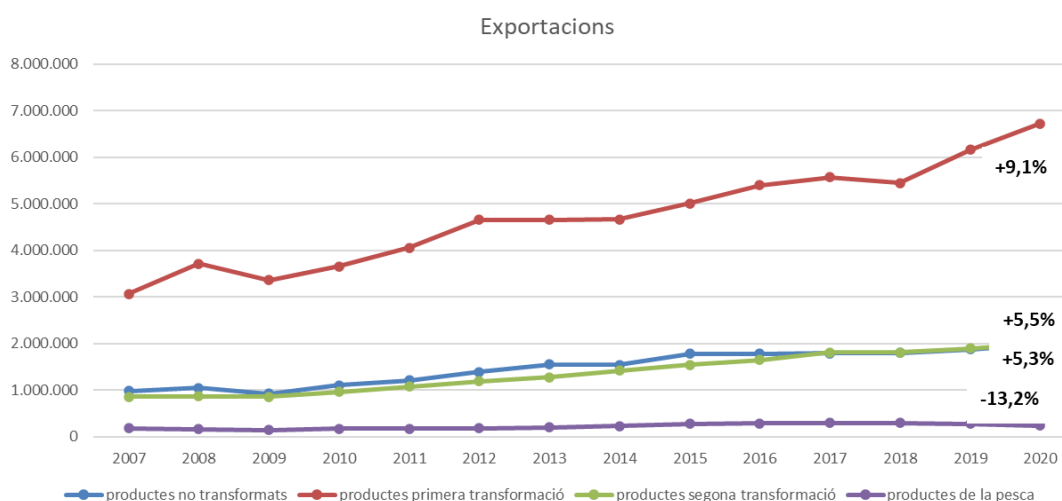
(sobretot d'Internet i de les vendes en línia), de la indústria alimentària, però també de la manufacturera proveïdora de l'alimentària. També han incrementat la feina les empreses de serveis d'assessorament empresarial, de comerç en línia o d'instal·lacions i millora de connectivitat a les llars i pimes. Però moltes empreses de serveis, sobretot del comerç i la restauració, han tingut davallades fortes de facturació, així com la construcció i, per descomptat, el turisme, que s'ha endut la pitjor part en la derivada econòmica d'aquesta crisi sociosanitària. També cal puntualitzar que a l'efecte negatiu de la pandèmia (i els pocs ajuts que han arribat a les empreses) s'hi han de sumar altres dificultats que apunten els empresaris i empresàries. Així, un 51% de les empreses afirmen que els suposa un efecte negatiu la situació política i social que ja s'arrossega des de fa anys i que ha culminat en eleccions anticipades, la sortida del president de la Generalitat del càrrec i la situació d'interinitat del govern. Altres causes que indiquen són les restriccions de mobilitat (tant del personal de l'empresa com dels clients), les dificultats de transport nacional i sobretot internacional, i les mesures adoptades pel Govern espanyol. Com en els darrers anys, també es fa palesa la dificultat per trobar mà d'obra qualificada en alguns sectors industrials. Si posem la lupa en les empreses exportadores de les Terres de l'Ebre, observem a partir de l'enquesta de clima empresarial que quasi el 29% ha tingut davallades en el comerç internacional amb països de la Unió Europea (26,7% fora de la Unió), mentre que el 21% ha tingut un creixement en les vendes exteriors a la Unió Europea (20% fora de la Unió). Entre aquestes darreres se situen la majoria de les empreses que comercialitzen a l'exterior els productes del sector primari i els seus proveïdors (envasos, components, etc.).

El sector primari al territori comercialitza els seus productes, bé per mitjà de cooperatives agràries, bé per mitjà d'empreses del sector que concentren la producció dels productes de la terra i dels productes ramaders. Aquesta concentració fa que molta producció de cítrics, derivats de l'oliva, fruita dolça o productes vitivinícoles es destini a l'exportació.

La principal exportació dels productes primaris de les Terres de l'Ebre continua sent la de productes no transformats, i aquests han tingut un increment del 5,5% el 2020, en la línia del 2019 (4,3%), molt millor que en anys anteriors, en què el creixement havia estat minso. Un augment més notable han tingut les

exportacions de productes de primera transformació (carn, ous, llet, mel, oli, vi, etc.), en què el territori participa encara que en menys dedicació de la desitjada, com hem expressat en informes anteriors. Les exportacions han crescut pel que fa a aquests productes un 9,1%, i, a més, cal tenir en compte que els marges de benefici són molt més elevats, atès el valor afegit que suposa la transformació. Els productes de segona transformació (conserves de carn, peix, fruita i horta i altres preparats) també han tingut un bon comportament, però es tracta d'un subsector en què l'economia ebreca encara no participa com caldria.

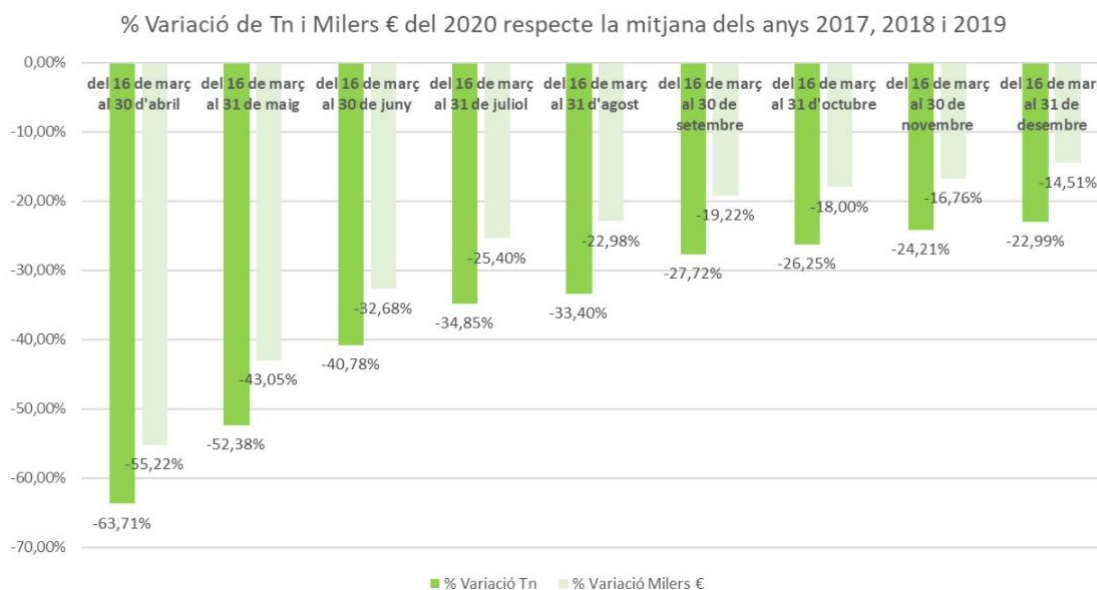
Gràfic 6. Evolució de l'exportació de productes del sector primari a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Agricultura, Pesca i Alimentació.

Al sector primari català només han davallat les exportacions de productes de pesca durant el 2020. Un informe del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació de la Generalitat de Catalunya conclou que els quilograms capturats i els euros venuts el 2020 van disminuir i que l'efecte de la pandèmia ha fet que les vendes hagin estat menors respecte de la mitjana dels tres anys anteriors. Tot i així, a partir de l'agost les vendes es van restablir i es van equiparar als nivells de 2019, havent-se recuperat a poc a poc de l'efecte covid-19 i de la tempesta Glòria, ocorreguda a principis de 2020. El peu mitjà, no obstant això, s'ha mantingut per sobre del de l'any anterior.

Gràfic 7. Variació de captures i euros per l'efecte covid-19 a les llotges

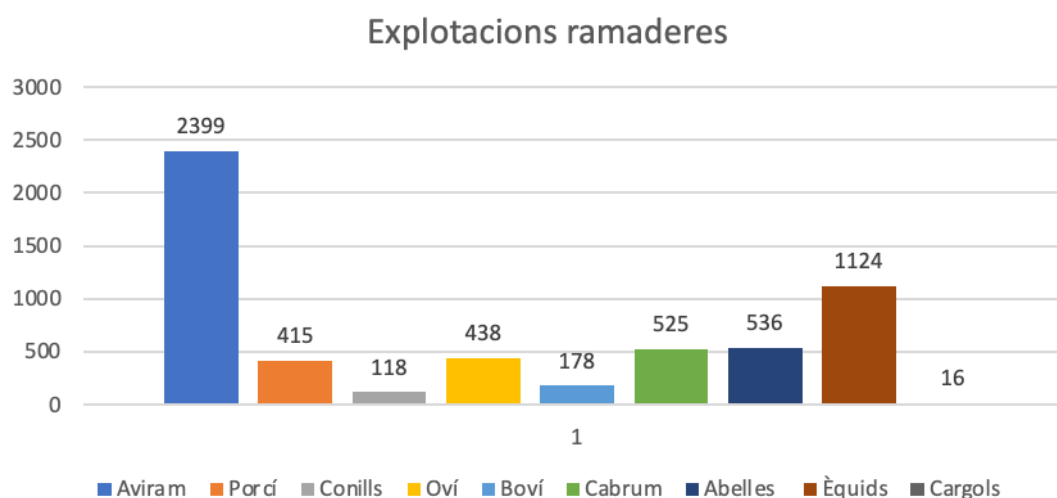
Font: Departament d'Agricultura, Pesca i Alimentació.

Cal recordar que les llotges ebrencques estan situades en el rànquing de vendes entre les primeres de Catalunya; així, el 2020 la de Sant Carles de la Ràpita ha estat la que ha obtingut més guanys (12 milions d'euros); l'Ametlla, la novena (5,6 milions d'euros) i Deltebre, les Cases d'Alcanar i l'Ampolla superen el milió d'euros facturats.

L'aqüicultura, per la seva banda, ha experimentat una davallada del 6,6% en tones de captures de peixos marins (orada, llobarro i tonyina), mentre que les captures de mol·luscs han baixat un 24,4%.

La ramaderia és un sector intensiu a les Terres de l'Ebre i proveeix les grans empreses agroalimentàries del territori per poder comercialitzar productes de primera elaboració, tal com hem apuntat anteriorment. Cal tenir en compte que històricament ha destacat l'aviram, però explotacions d'èquids, oví, porcí i abelles són especialitzacions que cada cop prenen més importància. El nombre de places (tenint en compte les rotacions de cada espècie) és molt elevat; així, pel que fa a l'aviram, la província acull més de 30 milions de places, més de 7 milions de porcí, 3,5 de conill, 1,4 d'oví i una alta especialització en apicultura, amb més de 85.000 ruscs.

Gràfic 8. Explotacions ramaderes de la demarcació provincial per espècies

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Agricultura, Pesca i Alimentació.

Per comarques, destaca el nombre d'explotacions d'aviram (pollastre, gallina, ànecs, gall dindi, coloms, oques...) al Baix Ebre, mentre que el Montsià està més especialitzat en porcí, amb més de 200.000 places. Veiem que les Terres de l'Ebre tenen el 80% d'explotacions d'aviram de tota la província, el 72% de boví i el 60% de totes les altres espècies (porcí, conill, cabrum, èquids, oví i abelles).

Taula 3. Explotacions ramaderes per espècies a les Terres de l'Ebre

	Aviram	Porcí	Oví	Boví	Conills	Cabrum	Èquids	Abelles	Cargols
Baix Ebre	1.346	56	110	76	21	125	308	128	2
Montsià	373	102	48	33	13	59	204	44	5
Ribera d'Ebre	86	34	55	10	14	68	100	49	2
Terra Alta	102	51	51	10	20	52	52	76	0
Total	1.907	243	264	129	68	304	664	297	9

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Agricultura, Pesca i Alimentació.

Centrant ara el punt de mira en el sector del comerç, cal veure'n l'evolució que ha tingut tant al llarg del 2020 com a la sèrie històrica anterior per poder agafar perspectiva. L'índex de comerç al detall és un indicador que mesura l'evolució, a

curt termini, de l'activitat de les empreses que operen en el sector del comerç al detall. Elaborat per l'Idescat tant a preus corrents com a preus constants, nosaltres ens centrarem en aquests últims per treure de l'equació l'evolució dels preus que pot distorsionar les dades. Es calcula l'índex de Catalunya pel que fa al sector de l'alimentació i pel que fa a la resta de productes (desagregats en equipament personal, equipament de la llar i altres béns). La font primària d'informació és una enquesta contínua de periodicitat mensual que fa l'INE.

Taula 4. Índex de comerç al detall a preus constants 2020

	Variació interanual %
Índex general a preus constants	-8,2
Alimentació	-2,2
Resta de productes	-13,3
Equipament personal	-32,9
Equipament de la llar	-3,1
Altres béns	-7,8

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació.

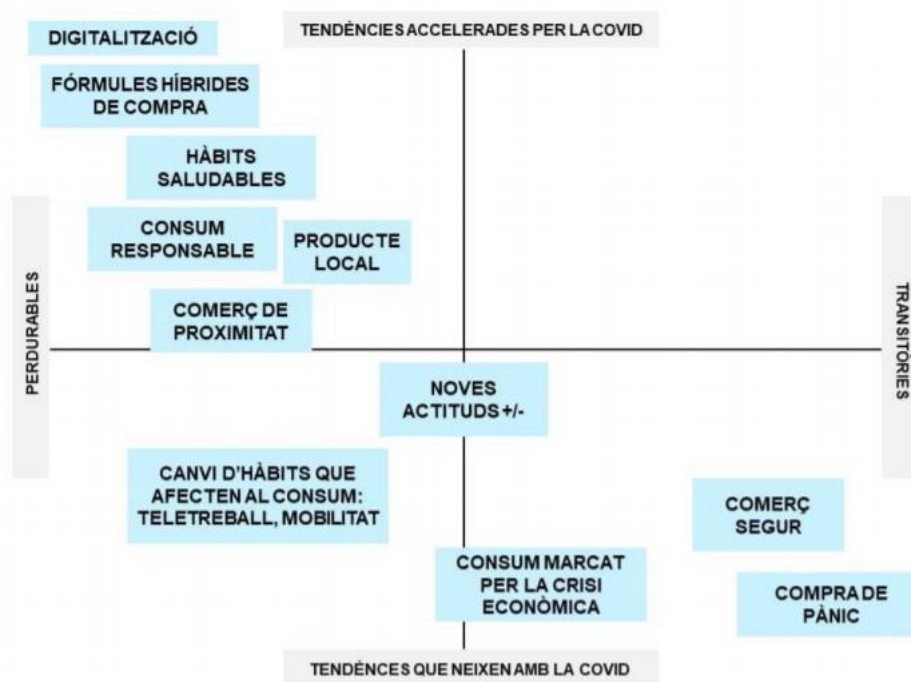
D'altra banda, l'índex de vendes en grans superfícies ha experimentat una variació a l'alça en alimentació (+8,3%), mentre que també ha davallat en la resta de productes (-25,9%), la qual cosa confirma que el sector de l'alimentació s'ha mantingut estable o inclús a l'alça en època de pandèmia, i que els consumidors han prioritzat les grans superfícies enfront del comerç petit, mentre que els altres àmbits comercials han davallat en qualsevol tipus de superfície.

S'observa que l'alimentació ha estat l'àmbit del comerç que millor ha suportat l'efecte de la pandèmia, ja que ha registrat una davallada de només el 2,2%, mentre que l'equipament personal que inclou el comerç de moda (home, dona i infantil), sabateries, merceries, llenceries, joieries, etc. ha estat el més castigat, amb un descens de quasi el 33%.

Segons un estudi publicat per CaixaBank, a la primavera de 2020 es va constatar un fort augment del comerç electrònic; el percentatge de la despesa en comerç electrònic va passar del 13,8% del maig del 2019 al 19,8% al maig del 2020. El nombre de consumidors que destinaven més del 50% de la despesa amb targeta al comerç electrònic va augmentar de manera considerable: va passar del 10,2% del total al maig del 2019 al 19,0% just un any després.

En aquest punt serà molt útil repassar les conclusions de l'Estudi d'impacte de la crisi covid-19 en els hàbits de consum elaborat pel grup de recerca FHOM (Factor Humà: Organitzacions i Mercats) de la URV. L'estudi afirma que les tendències observades abans de la pandèmia s'han accelerat, mentre que d'altres han nascut com a efecte de la crisi. Entre les primeres s'inclouen la digitalització, les fórmules híbrides de compra, els hàbits saludables i el consum responsable i de proximitat; entre les tendències identificades com a noves podem incloure el teletreball, la mobilitat reduïda i variants de consum marcats per la crisi com la compra de pànic. Aquestes darreres es cataloguen de temporals, mentre que tota la resta les podem classificar com a tendències perdurables.

Figura 1. Tendències en el comportament del consumidor durant la pandèmia

Font: Estudi d'impacte de la crisi covid-19 en els hàbits de consum. Grup de Recerca FHOM URV.

En un any tan complicat per al sector turístic, cal fer un apunt de les dades del 2020. L'any ha estat gairebé en la seva totalitat tancat a l'afluència de turisme estranger, cosa que ha provocat descensos d'aproximadament un 80% de pernoctacions a tot Catalunya, amb molts hotels, càmpings i cases rurals tancats seguint la normativa, i altres amb ocupacions molt i molt baixes. Les comarques

de Tarragona van conservar durant l'estiu només el 23% de pernoctacions respecte del 2019, segons un estudi de la Càtedra d'Economia Local i Regional de la URV (Duro, J. A. *Resiliència de la demanda turística*).

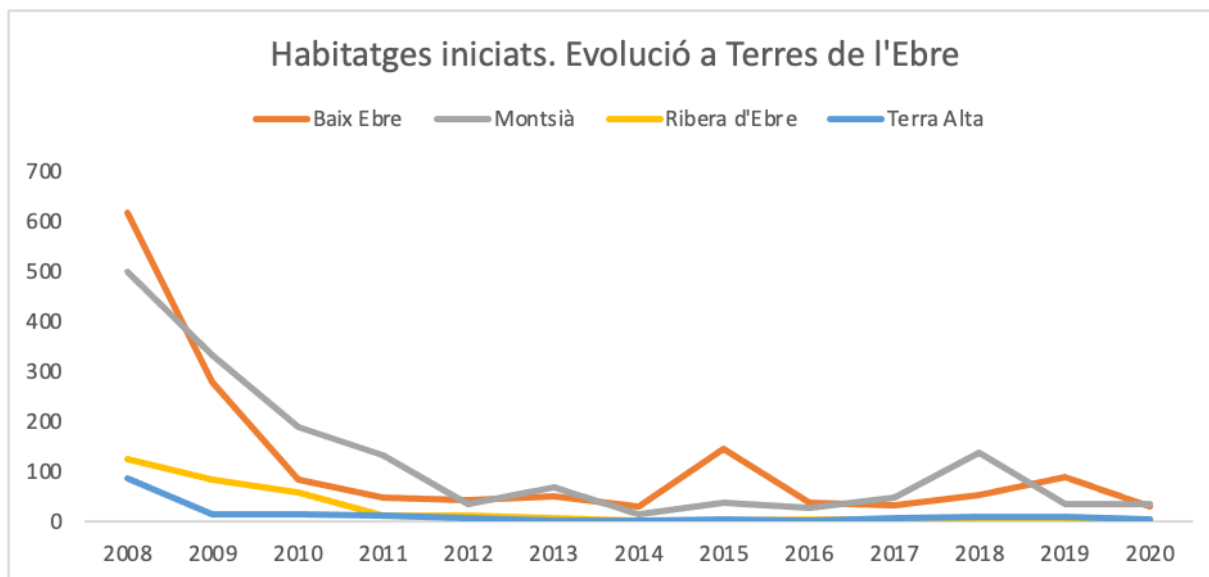
Les Terres de l'Ebre, segons aquest estudi, van tenir un millor comportament i van conservar un 67% del total de viatgers i un 72% de les pernoctacions; les dades globals de Catalunya han estat pitjors, ja que ha mantingut només un 36% dels visitants (Barcelona tan sols ha conservat un 13% dels viatgers). La diferència ve donada per l'especialització de les Terres de l'Ebre en un turisme de més proximitat i nacional en percentatges més elevats que altres zones. La valoració ha estat positiva respecte a la resiliència hotelera en el mercat català i estatal; no així en l'europèu, que la pandèmia ha deixat a casa, ja per prohibició expressa, ja per prudència.

Pel que fa als càmpings, les Terres de l'Ebre han tingut un 2% més d'usuaris que l'any passat, però les pernoctacions han caigut un 19%, i han estat la zona de Catalunya amb millors xifres. Pel que fa al mercat nacional, els visitants han crescut un 23% i les pernoctacions un 3%.

El turisme rural ha destacat per la seva seguretat, ja que s'ha pogut aïllar més respecte a altres turistes. No es disposen de dades per àmbits geogràfics, però durant l'estiu en l'àmbit català s'ha protegit el 97% del total de la clientela, i el mercat nacional ha crescut un 24%; les pernoctacions s'han incrementat un 39% en aquest tipus d'allotjaments.

La construcció durant el 2020 no n'ha estat una excepció, i també ha tingut una caiguda d'activitat al territori ebrenc, com mostra el gràfic 9. Els habitatges iniciats han caigut un -47,5%; en destaca la davallada al Baix Ebre (-66%), i és imperceptible, en canvi, al Montsià. Les dades en aquest sector han estat pitjors que la mitjana catalana, que només ha tingut un descens del 21,6%. La província de Tarragona ha estat la més afectada en inici d'habitatges, amb un 51,3% de descens.

Gràfic 9. Evolució d'habitatges iniciats a les Terres de l'Ebre per comarques

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Agència d'Habitatge de Catalunya.

Ocupació a les empreses de les Terres de l'Ebre

Un dels principals problemes des del punt de vista social que ens ha deixat la pandèmia ha estat la ruptura de la davallada continuada de l'atur, que tenia lloc des de 2015. Així, després de cinc anys consecutius de bones xifres (encara que s'anaven desaccelerant), la tendència ha girat i el 2020 l'atur ha crescut a les Terres de l'Ebre un 19,93%, una dada que només podem qualificar de dolenta sense paliatius i que no es recuperarà amb la velocitat amb què s'ha perdut. És cert que l'empenta del 2016 i 2017 ja havia disminuït i que s'esperava seguir en la tendència de recuperació suau i constant, però no ha pogut ser així i ara caldrà reprendre de nou en els propers anys una recuperació el més ràpida possible. Si en detallem les xifres per sectors, veiem que la construcció (-22,91%) i els serveis (-22,77%) han estat els més afectats, tot i que en termes absoluts evidentment els serveis han registrat un nombre d'aturats molt més elevat. La indústria, en canvi, ha tingut un increment d'atur menys important (-8,16%).

Taula 5. Evolució de l'atur a les Terres de l'Ebre

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Sense ocupació anterior	Total
2006	0,71%	-0,42%	-7,80%	-5,17%	-9,13%	-4,34%
2007	-3,64%	0,30%	7,89%	5,41%	-23,57%	2,29%
2008	53,55%	32,82%	122,74%	29,23%	62,91%	48,27%
2009	26,87%	43,95%	83,16%	66,44%	31,18%	61,31%
2010	37,10%	24,42%	4,24%	16,02%	26,67%	15,97%
2011	19,10%	-1,85%	-4,60%	15,43%	12,45%	7,37%
2012	11,86%	1,06%	-1,27%	13,56%	8,77%	7,81%
2013	10,54%	-1,28%	-13,12%	8,74%	-4,51%	2,31%
2014	9,78%	-10,01%	-19,52%	-3,66%	17,06%	-5,31%
2015	-4,57%	-13,13%	-24,61%	-7,88%	-3,98%	-10,54%
2016	-7,79%	-15,16%	-23,24%	-9,35%	-2,00%	-11,32%
2017	-11,21%	-17,64%	-24,34%	-10,18%	-8,87%	-12,75%
2018	-8,49%	-11,80%	-17,42%	-5,22%	-9,72%	-7,86%
2019	-13,15%	-7,00%	-8,78%	-4,16%	-2,63%	-5,85%
2020	14,07%	8,16%	22,91%	22,77%	21,08%	19,93%

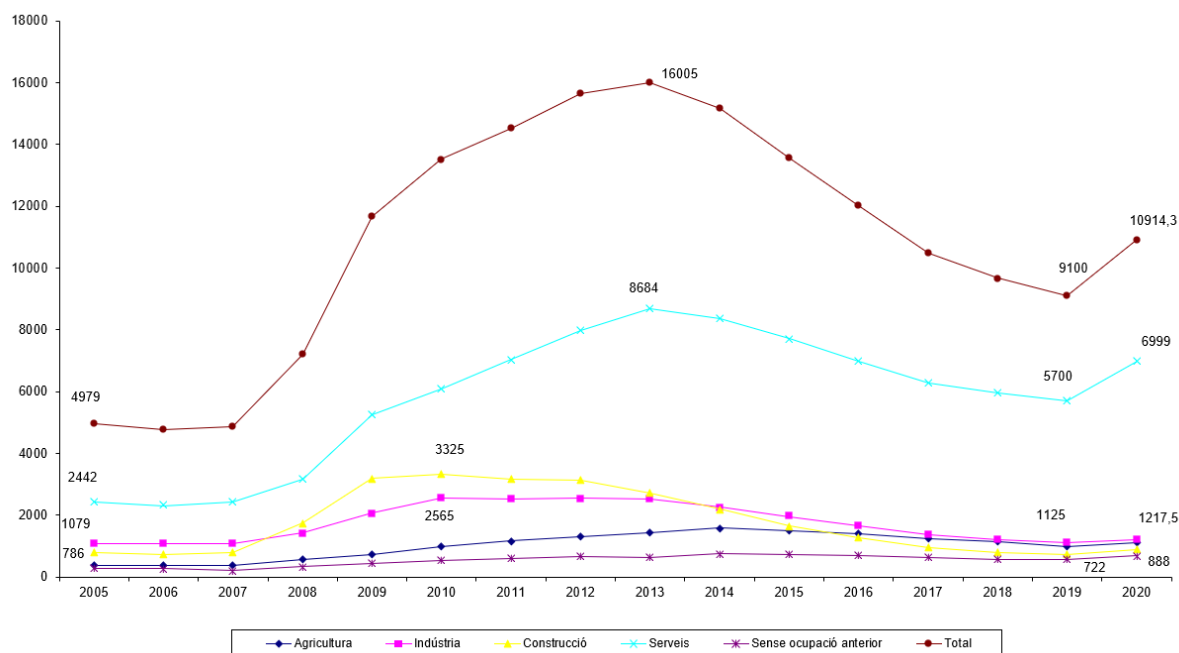
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Analitzant les xifres absolutes, ens trobem aproximadament en valors semblants d'atur als del 2017; per tant, aquesta crisi, que en principi era sanitària, ha tingut moltes conseqüències des del punt de vista social, ja que ha suposat la pèrdua de dos anys de millora en les xifres de l'atur registrat. I aquesta sacsejada arriba quan en l'informe del 2019 afirmàvem que quedava molt per recuperar encara respecte a la millor situació dels anys precrisi. Per posar una referència, el 2005 (fa quinze anys) el nombre d'aturats al territori no arribava a les 5.000 persones i ara són quasi 11.000, si bé és cert que en la pitjor situació de la crisi, el 2013, es va arribar a 16.000 aturats registrats.

Una interessant anàlisi realitzada ens desvetlla que la gran diferència de l'atur registrat entre el 2005 i el 2020 s'explica en un 76% per l'increment de l'atur al sector serveis, mentre que al sector primari l'augment és del 12,5%, i l'increment als sectors de la indústria i de la construcció és gairebé irrellevant. Ja vam estudiar en informes anteriors com els sectors industrials havien recuperat ocupació amb més velocitat durant els anys posteriors a la crisi i que el sector

serveis és incapaç d'absorbir la demanda de treball del seu sector, més la que ha d'integrar provinent dels altres (indústria i construcció), ja que moltes treballadores i treballadors han fet un canvi sectorial en la seva ocupació.

Gràfic 10. Evolució dels aturats per sectors a les Terres de l'Ebre (2005-2020)

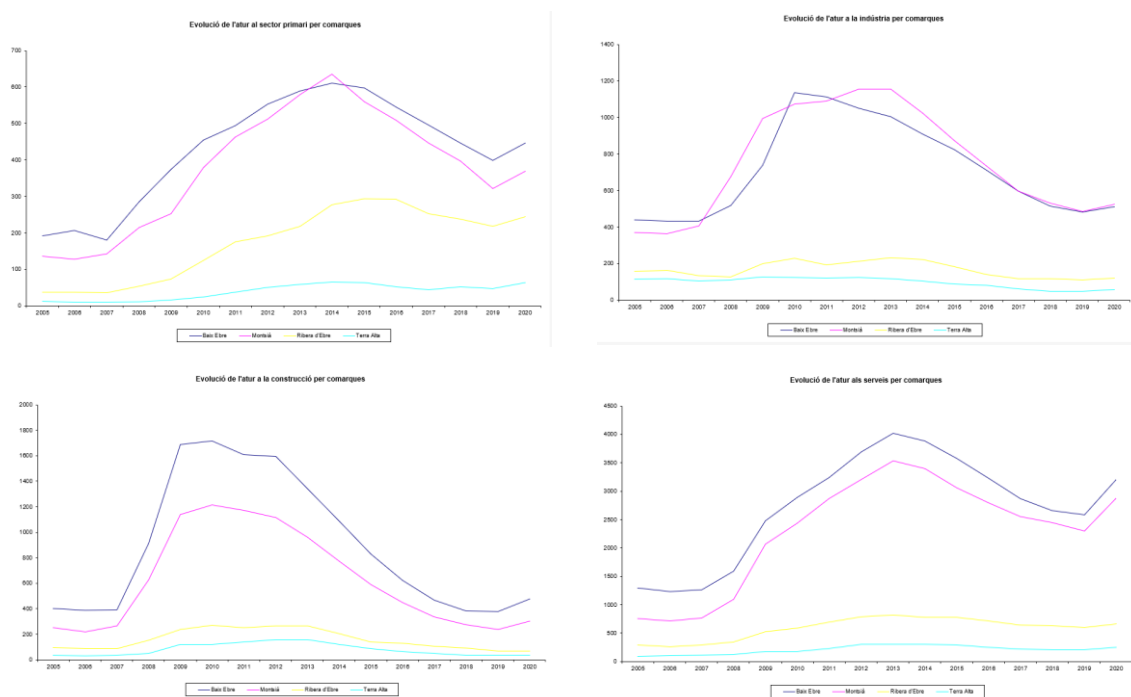
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Al gràfic 10 observem l'evolució dels darrers quinze anys de l'atur a les Terres de l'Ebre i ens mostra la situació sectorial de l'atur abans de la crisi, el comportament durant la crisi (2008-2014), l'evolució favorable posterior (2015-2019) i l'empitjorament del 2020. S'ha marcat el valor absolut per alguns sectors de la dada del 2005, del pic màxim d'atur (alguns sectors el 2010, altres el 2013) i també de la darrera dada del 2020, per poder observar el comportament que ha tingut sectorialment i els efectes de les crisis, l'econòmica i la sanitària, del darrer any.

Com podem comprovar, l'increment d'atur entre el 2005 i el darrer any 2020 va ser de 5.935 persones, un creixement d'atur del 119%. Per sectors, com dèiem, el més afectat en valor absolut és el sector dels serveis (4.556 aturats més, un 187% de increment), però en percentatge, va ser més elevada la pèrdua al sector primari, que va incrementar l'atur en 745 persones, però amb un percentatge més gran, un 197%. Pel que fa a la indústria, l'increment d'atur entre aquests

quinze anys és de només 138 persones, mentre que al sector de la construcció, la diferència entre aquests quinze anys és de 102 persones. Això no vol dir que s'hagi recuperat l'ocupació d'aquests sectors, sinó que l'atur s'ha traslladat en bona part als serveis i aquest sector no pot assimilar tanta demanda de treball.

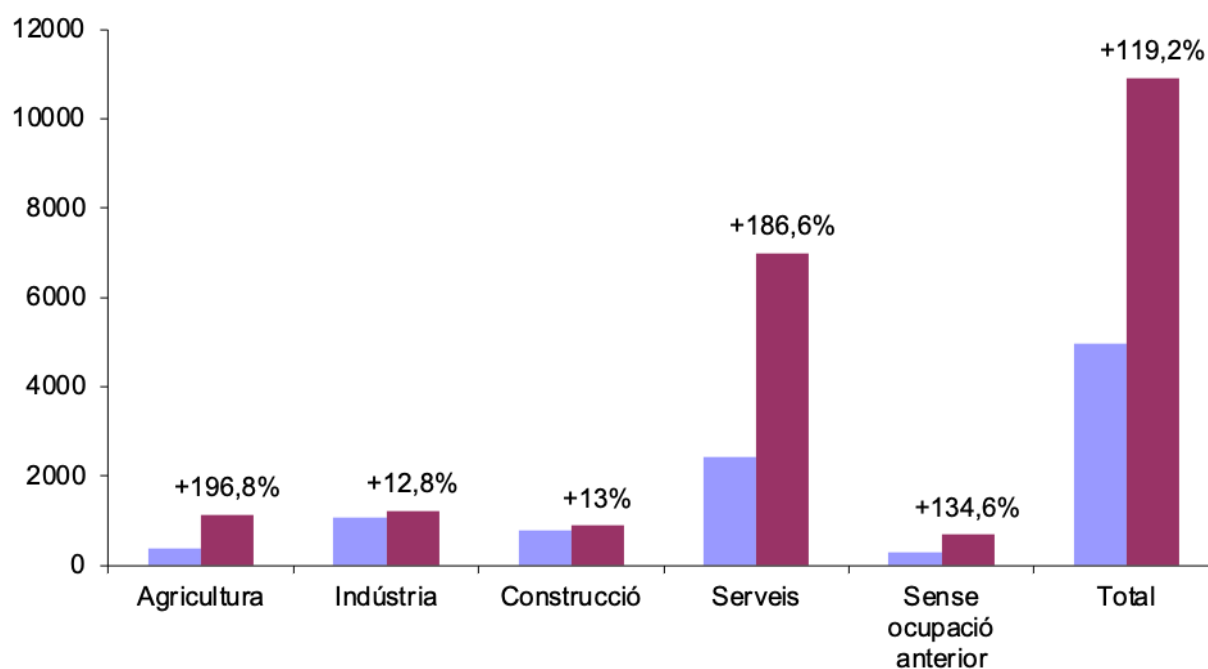
Gràfics 11-14. Evolució de l'atur per sectors i comarques

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

L'anàlisi per comarques i sectors ens desvetlla que les pitjors xifres del 2020 han estat per al sector de serveis al Montsià (increment del 25%) i al Baix Ebre (+24,1%), que si bé en percentatge no són els més elevats, sí que en valor absolut es tradueix en més de 1.200 persones aturades. Com dèiem, percentatges més grans es donen en construcció a les mateixes comarques o en agricultura a la Terra Alta, però en xifres absolutes es tracta d'increments petits. En tot cas, és significatiu observar que en cap sector ni comarca hi ha hagut un decrement de l'atur el 2020.

Gràfic 15. Variacions de l'atur per sectors (2005/2020)

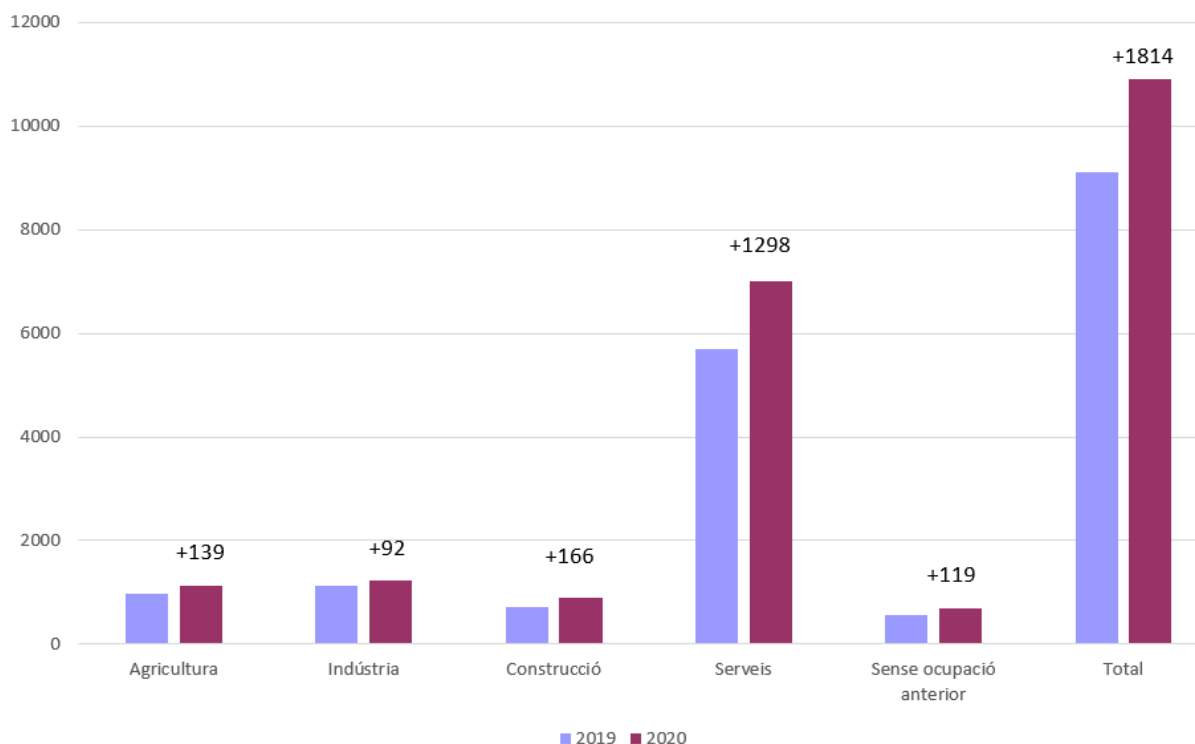

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

El gràfic 15 recull les variacions dels darrers quinze anys. Per tant, reflecteix tant els efectes de la crisi (2008-2014), la posterior recuperació (2015-2019) i l'efecte de la pandèmia. Ens serveix per observar que encara estem lluny de l'ocupació dels anys de bonança econòmica i que la recuperació que s'estava duent a terme s'ha vist interrompuda durant el 2020.

Si ens fixem en el gràfic 16, es recullen les variacions en valor absolut, és a dir, en nombre de persones que han passat a situació d'atur durant l'any en cada sector i en total. Veiem com quasi 1.300 persones han quedat a l'atur en serveis, quasi 3 de cada 4 dels que ho havien fet durant l'any passat.

Gràfic 16. Variacions de l'atur per sectors (2019-2020) en valor absolut

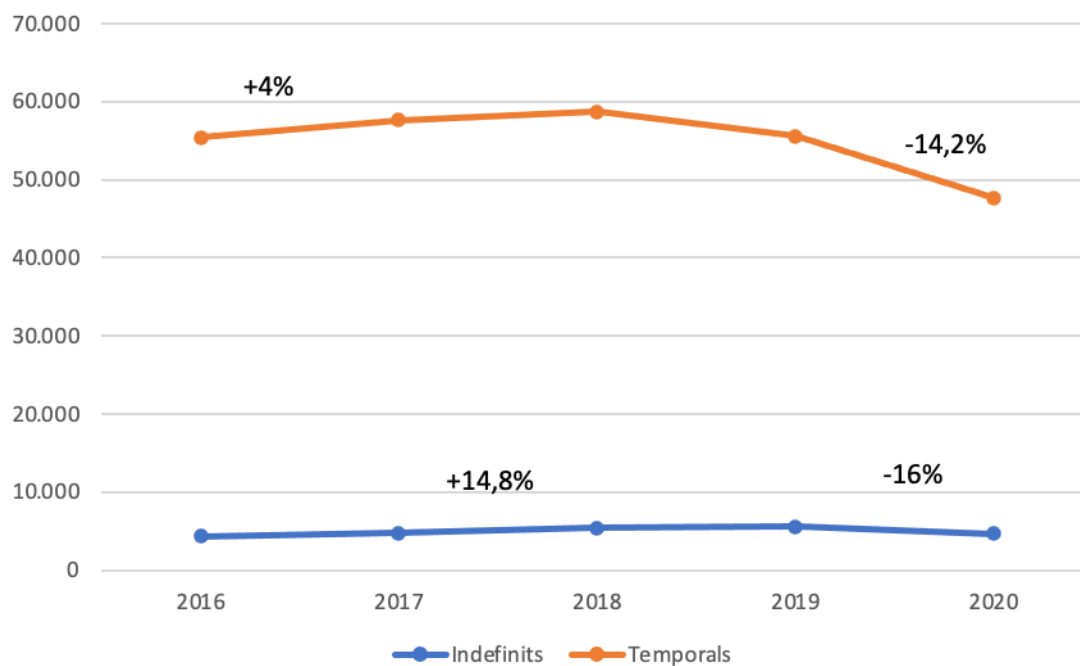

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

La contractació indefinida en el mercat laboral les darreres dècades es mou en una forquilla d'entre el 7% i el 10% aproximadament; la resta és contractació temporal. Normalment, en anys de recuperació la proporció de contractes indefinits creix lleugerament. Aquesta proporció no ha canviat en el darrer i complex any laboral, només hi ha hagut un descens lleuger de dos dècimes, però sí que el nombre de contractes dels dos tipus ha davallat com no ho havia fet cap any des que hi ha estadístiques en aquest recompte. Només a les Terres de l'Ebre s'han registrat quasi 9.000 contractes menys que l'any anterior, que ja havia experimentat un descens de 3.000 contractes.

Aquesta dada suposa un 14,2% de pèrdua de contractes temporals i un 16% d'indefinitos en només un any, tal com observem al gràfic inferior.

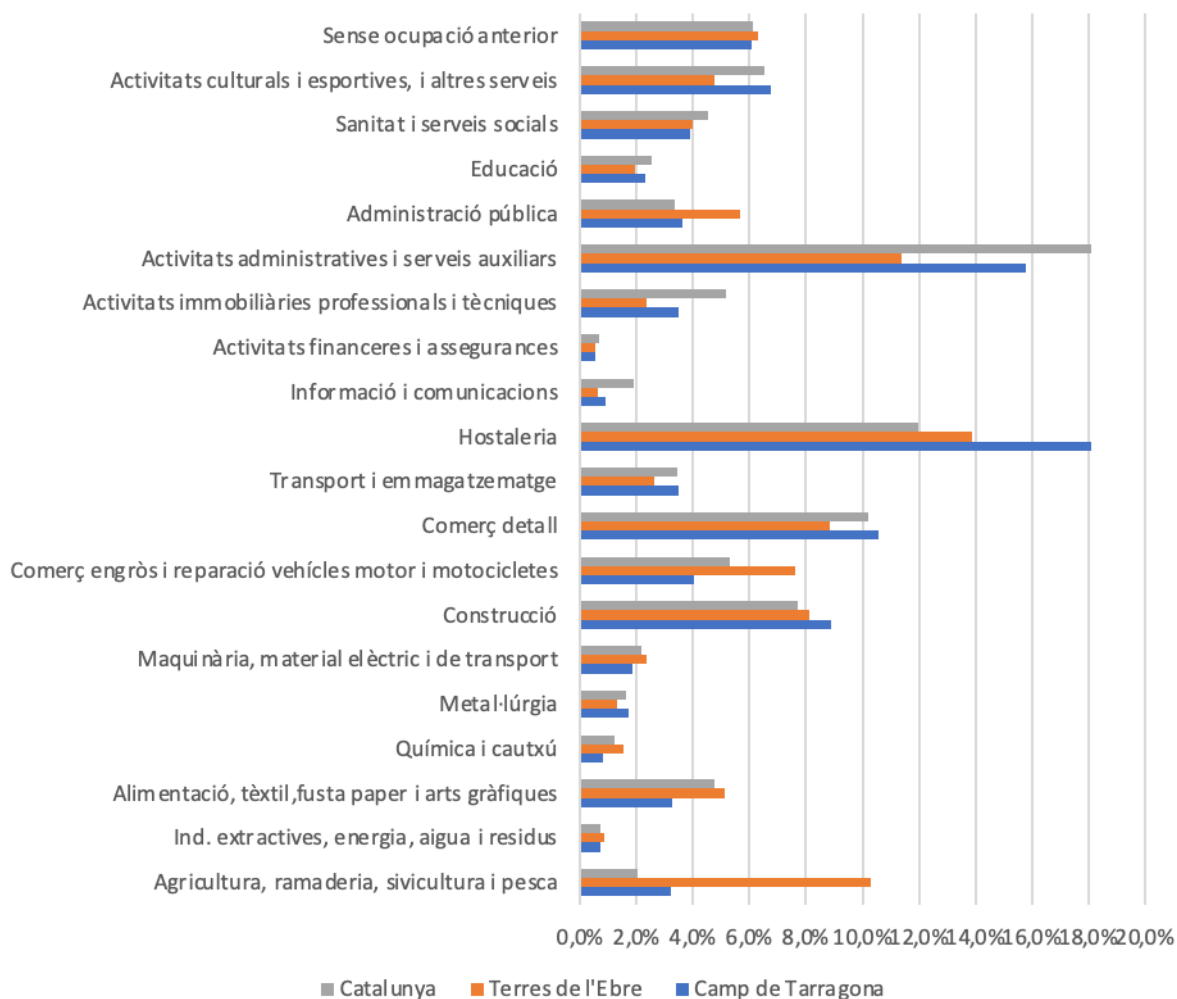
Gràfic 17. Evolució dels contractes registrats (2016-2020)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Si fem l'anàlisi de l'atur per activitat econòmica, ens indica l'activitat en què va treballar en la seva darrera ocupació el treballador o treballadora. Fins al 2008 l'activitat econòmica es classificava segons la Classificació Catalana d'Activitats Econòmiques 1993 Rev.1 (CCAIE). A partir del 2009 es classifica segons la nova CCAIE 2009. Al gràfic hem inclòs el total de Catalunya a la comparativa, però també el Camp de Tarragona, comarques veïnes amb les quals les Terres de l'Ebre comparteixen província i vincles comercials, laborals, universitaris i de tota mena.

Gràfic 18. Comparativa d'atur per activitats econòmiques

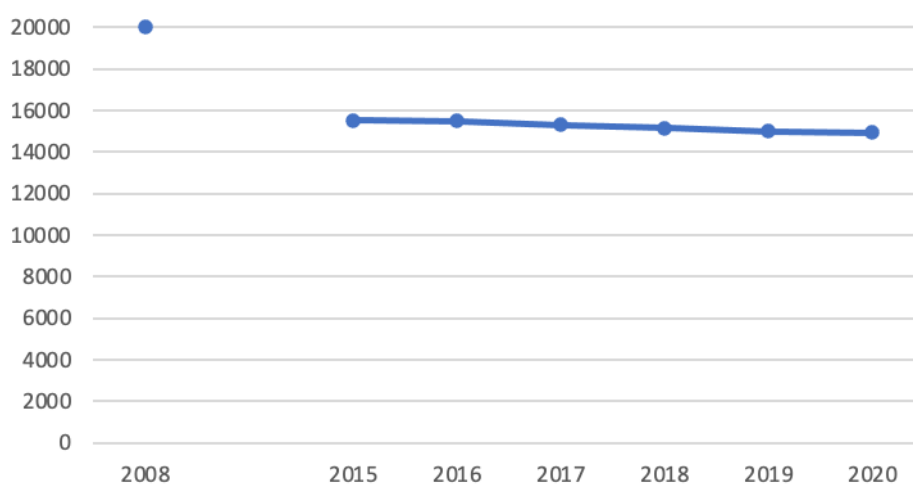
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Les principals diferències les podem observar en l'agricultura, ramaderia i pesca, activitat molt més desenvolupada a l'Ebre que registra un alt percentatge d'atur respecte del total si la comparem amb els altres àmbits (10,3% vs. 3,2% al Camp i 2% al total de Catalunya). A les Terres de Ponent, per posar un exemple també d'àmbit intensiu en sector primari, aquesta activitat representa un 12,9% de l'atur total.

S'observen diferències en activitats com ara l'educació, amb percentatges menors a l'Ebre que als altres àmbits, però més exagerades són les referents a les activitats immobiliàries, de transport, administratives i culturals i esportives, en què els percentatges d'atur són menys importants a les Terres de l'Ebre que en altres zones.

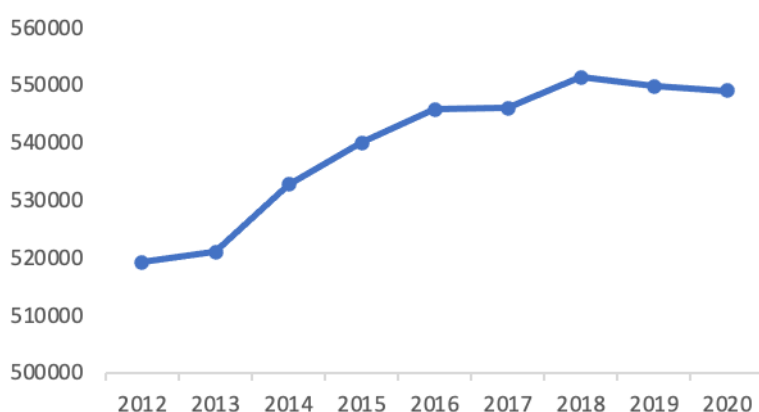
El descens en les afiliacions de treballadors al règim d'autònoms de la Seguretat Social a les Terres de l'Ebre no ha estat pronunciat al llarg del 2020, però acumula una pèrdua des del 2014, en què es va apuntar la sortida de la crisi fins al 2020 de més del 3% i un acumulat des del 2008 del 18%. Són anys en què el creixement de l'ocupació ha estat constant (menys el 2020), però no s'ha vist reflectit al territori ebrenç en un creixement d'autònoms en el mateix període.

Gràfic 19. Evolució de l'afiliació al règim d'autònoms a les Terres de l'Ebre

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Gràfic 20. Evolució de l'afiliació al règim d'autònoms a Catalunya

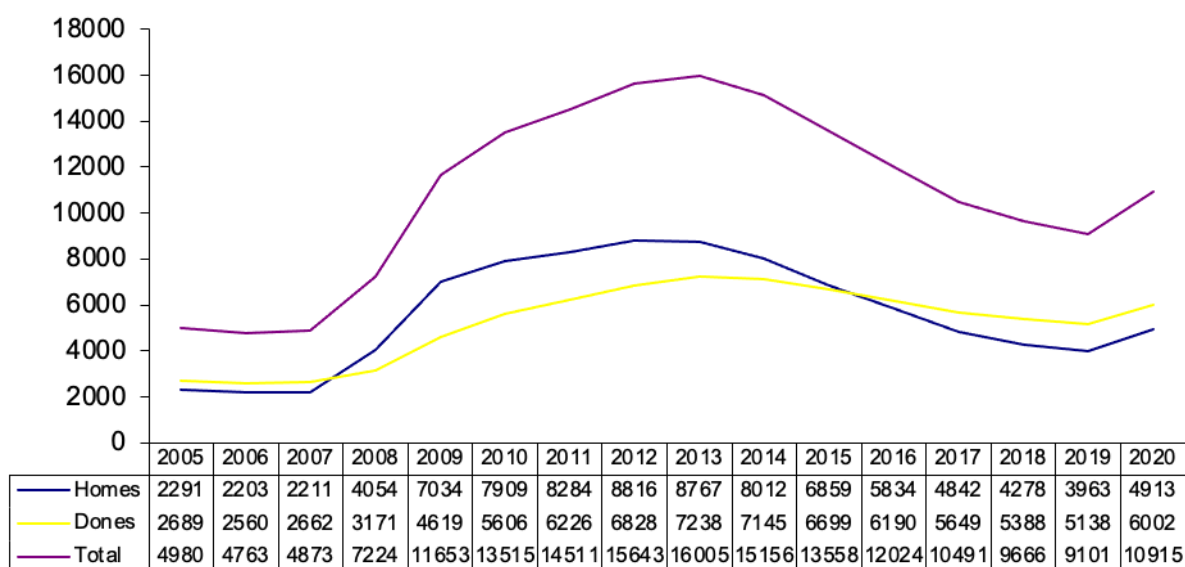
Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

A Catalunya el comportament de les afiliacions d'autònoms ha estat diferent, com s'observa al gràfic 20; ha tingut un creixement sostingut des del 2012 i, tot i que

el 2020 ha experimentat una davallada, ha estat només al primer trimestre i ha anat remuntant la resta de l'any. Caldria fer una aposta ferma pels sectors emprenedors, que fan incrementar el règim d'autònoms a les Terres de l'Ebre. Centrant l'anàlisi en l'atur per sexes a les Terres de l'Ebre, recordem que en anteriors informes indicàvem com es descompensava la dada entre sexes quan s'incrementava l'ocupació. El 2015, la distribució era quasi al 50% (50,6% masculí i 49,4% femení), però les taxes d'anys anteriors de crisi eren de fins al 60,4% d'atur masculí (2009), que majoritàriament provenia de la indústria i la construcció. El 2019 la taxa d'atur masculí era del 43,5%, mentre que el femení s'havia situat al 56,5%. El 2020 el masculí torna a créixer al 45% i el femení es queda ara al 55%.

L'atur masculí ha crescut un 23,9% mentre que el femení ho ha fet un 16,8%, cosa que indica que els llocs de treballs ocupats per dones son més estables que els que ocupen els homes. Les dades absolutes les podem veure al gràfic 22, amb dades numèriques de l'evolució incloses.

Gràfic 21. Evolució de l'atur per sexe a les Terres de l'Ebre (2005-2020)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Una dada que va adquirir importància en els anys de crisi econòmica i que recollim en aquest estudi anual és l'evolució dels procediments de regulació d'ocupació per observar la salut del teixit empresarial. Recordem que, segons la

disposició addicional primera del Reial decret 1483/2012, des del punt de vista estadístic els procediments d'acomiadament col·lectiu i de suspensió de contractes i reducció de jornada poden anomenar-se abreviadament com a procediments de regulació d'ocupació.

Doncs bé, una nova variant que no s'havia aplicat amb assiduïtat amb anterioritat als expedients de regulació i que ha adquirit importància el 2020 han estat els ERTO: expedients de regulació temporal d'ocupació, l'eina que l'Administració ha posat a disposició de l'empresariat per poder pal·liar els tancaments totals o parcials de l'activitat empresarial. El seguiment ha estat massiu i, de fet, han desaparegut els expedients de ERO i s'han transformat tots els expedients en temporals. La primera onada va tenir lloc a la primavera i des de llavors s'han anat modificant, allargant o flexibilitzant a mesura que les restriccions s'han anat comunicant o han variat setmana a setmana.

Taula 6. Expedients temporals d'ocupació per àmbits geogràfics

	Expedients	Persones treballadores afectades
Barcelona	94.411	825.699
Girona	15.256	99.473
Lleida	7.262	40.952
Tarragona	10.743	74.961
Terres de l'Ebre	2.884	11.614
Total	130.556	1.052.699

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació.

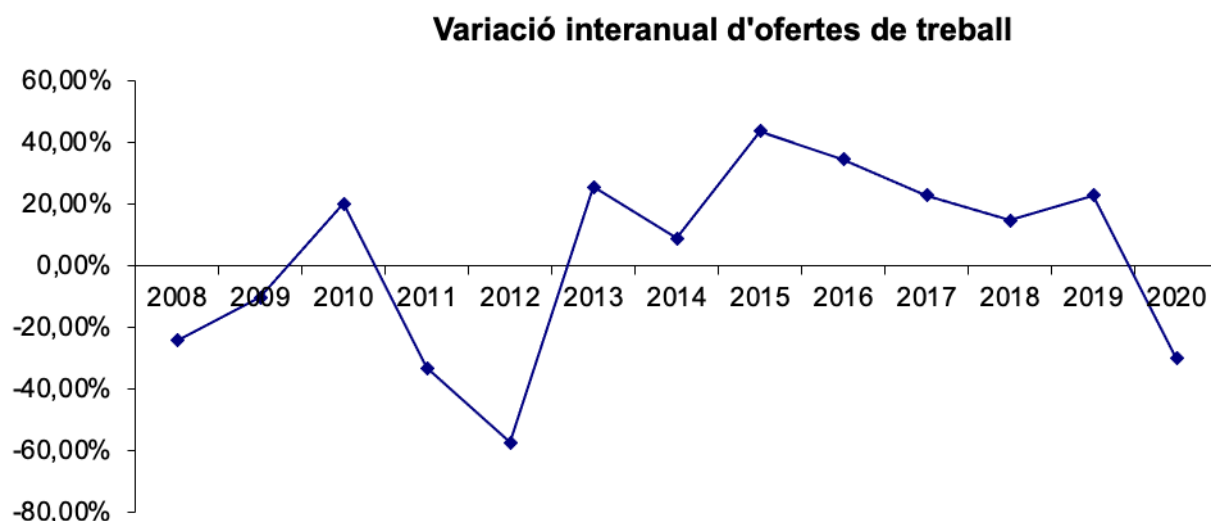
Per veure la importància d'aquestes xifres, cal recordar que el pitjor any de la crisi en ERO presentats i persones afectades, concretament el 2012, es van presentar a les Terres de l'Ebre 261 expedients, que van afectar 1.847 persones. Ara els expedients temporals presentats han estat 2.884, que han afectat 11.614 persones, quasi deu vegades més.

Segons fonts del Departament d'Empresa i Coneixement, les dades d'ERTO i persones afectades es registren a les oficines de la Generalitat, però es traslladen els expedients al SEPE (Servicio Público de Empleo Estatal), perquè es tramitin i s'aprovin, i per establir les remuneracions que corresponguin a les

persones afectades. Doncs bé, de qualsevol modificació posterior de l'expedient, és a dir, entrades o sortides de persones a l'ERTO, o flexibilització del mateix ERTO, ja no en té coneixement la Generalitat de Catalunya, per la qual cosa ja no disposa de dades de l'evolució, ni el SEPE en facilita en cap moment.

L'oferta del lloc de treball és el tràmit que fa una empresa o qualsevol altre ocupador que necessita cobrir llocs de treball de la seva organització, a fi de trobar candidats adients a la feina. El gràfic 22 reflecteix les ofertes gestionades i s'hi pot observar la davallada del 29,9% de les ofertes el 2020, la més elevada des de la caiguda del 2011.

Gràfic 22. Ofertes de llocs de treball

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori Empresa i Ocupació. Generalitat de Catalunya.

Resum i consideracions finals

El 2020, que analitzem en aquest anuari, no es pot explicar des de cap punt de vista sense parlar dels efectes de la pandèmia mundial de la covid-19. No es pot obviar per explicar cap àmbit: les conseqüències sanitàries i socials, primer de tot; les polítiques i econòmiques; les que ha tingut en la cultura, l'oci, l'esport, el turisme...; en definitiva, en la vida de tots i cadascun de nosaltres. I a més ho ha fet globalment. Tot i que en aquest informe ens centrem en les Terres de l'Ebre, res no s'explica aquest any enlloc sense tenir com a principi i fi i com a principal causant aquesta malaltia.

Les dades explicades ara fa un any referides al 2019 van marcar un alentiment del consum en l'àmbit nacional, que no va afectar de manera considerable les Terres de l'Ebre, en part per la mateixa estructura productiva del territori. Les situacions d'entorn incert d'aquell 2019 no van contribuir a l'estabilitat del teixit empresarial, però l'esperat retorn a millors condicions i creixement es va estroncar a partir del març. En el tercer mes del 2020 la pandèmia va capgirar qualsevol expectativa i va començar a dibuixar un escenari fins ara desconegut i ple d'incerteses a curt termini, com sabem, principal enemic de la planificació empresarial.

El confinament de les persones a les llars i el tancament posterior de les empreses, excepte les essencials, en principi va semblar que podria ser per un període curt, però en molts de sectors, com hem vist, hi ha hagut un allargament innecessari de les mesures de restricció de mobilitat que ha afectat el consum en molts àmbits, principal motor de l'economia. Especialment castigats han estat el comerç, la restauració i el turisme, però evidentment totes les empreses proveïdores dels mateixos sectors també s'han vist afectades. Cal afegir, com així ho declaren els empresaris i empresàries, que els ajuts provinents de l'Administració pública han estat escassos, lents i alguns cops molt complicats de sol·licitar.

Per no excedir-nos en l'Administració pública, cal dir que la mesura que s'ha anat allargant en el temps, la concessió d'ERTO, ha aconseguit apaivagar situacions que haurien estat molt més complexes si hagués caigut en l'empresariat el pes de tots els costos salarials amb unes facturacions molt reduïdes o en alguns casos inexistents.

L'índex de confiança del consumidor ha caigut més de 14 punts i ho ha fet per segon any consecutiu, de manera que s'ha situat als nivells de l'inici de la crisi econòmica de 2008-2014. Només en els períodes de lleugera obertura a la mobilitat (estiu i Nadal) ha millorat la confiança, però en períodes de més confinament i menys mobilitat, ha caigut per la incertesa que ha provocat aquesta situació, que, a part de ser desconeguda, evoluciona a curt termini de manera variable.

Els estudis apunten cap a canvis en les modalitats de consum amb un increment de la digitalització i les compres híbrides, així com l'augment de consum responsable i de producció de proximitat. Durant el 2020 han crescut les vendes d'alimentació en grans superfícies un 8,3%, però no la resta de productes de consum, ni en grans superfícies ni en el petit comerç.

L'índex de producció industrial va caure de manera abrupta a la primavera, tot i que s'ha anat recuperant al llarg de l'any. Les seccions més afectades han estat el material de transport, indústria extractiva, tèxtil i metal·lúrgia, mentre que l'alimentació, molt intensiva a les Terres de l'Ebre, ha tingut un millor comportament i s'ha convertit en una indústria refugi en èpoques de crisi al territori. El capítol ha posat la lupa en la importància del sector primari al territori i n'ha destacat la producció ramadera, molt intensiva en alguns productes (aviram, porcí, oví, etc.), com la producció de la flota pesquera, situada al capdavant de les flotes catalanes. A pesar de la importància creixent de la indústria alimentària, cal insistir en la producció amb valor afegit de primera i segona transformació, cosa que aportaria més marge de benefici a les explotacions i l'afluència de més personal i amb més formació.

La davallada del VAB (que recull la riquesa generada) a Catalunya durant el 2020 ha estat d'un 10,3%, i la davallada ha estat més gran en construcció i més petita en el sector primari. A l'Ebre, tenint en compte el pes del primer sector i de la indústria alimentària, aquest valor afegit no ha estat tan afectat. De fet, a partir de les primeres dades de l'Índex de Clima Empresarial de les Terres de l'Ebre, concloem que el saldo de la variable de facturació ha estat de 20 punts, és a dir, que si bé és cert que quasi la meitat d'empreses han disminuït la facturació, també més d'un quart l'han augmentat. Entre les empreses exportadores, el saldo negatiu és només de 8 punts (entre les que han empitjorat les vendes i les que han millorat); per tant, l'afectació no ha estat tan gran. I no només la

pandèmia és la causa de les davallades segons l'empresariat, sinó també la incertesa política i social que s'ha arrossegat durant l'any ha perjudicat les empreses, segons les dades recollides de primera mà.

El turisme ha estat un dels sectors més afectats, amb davallades d'un 80% en pernoctacions en l'àmbit català, però amb un comportament en temporada alta millor a les Terres de l'Ebre que en altres zones turístiques, que ha conservat fins un 67% dels viatgers i un 72% de les pernoctacions, uns índexs de fidelitat molt elevats en comparació amb la resta de Catalunya, sobretot atesa l'expertesa en turisme nacional enfront de l'estranger, que aquest any no s'ha desplaçat. El turisme rural ha pogut protegir millor la clientela i ha estat un refugi de seguretat per a molts turistes, la qual cosa ha fet millorar les xifres d'aquesta modalitat d'allotjament respecte dels hotels; els càmpings també han resistit bé l'any complicat.

La construcció, durant el 2020, també ha tingut una caiguda d'activitat al territori ebrenc amb una davallada d'habitatges iniciats del 47,5% (sobretot al Baix Ebre), pitjor que la mitjana catalana, que només ha tingut un descens del 21,6%.

Tot i que entre el 2015 i el 2019 l'atur anava decreixent, en els darrers anys ho feia d'una forma més minsa. Aquesta millora s'ha vist sacsejada de cop a partir de març de 2020 i l'atur s'ha incrementat al territori un 19,93%. En destaca l'increment a la construcció i als serveis, tots dos per sobre del 22%. Tot plegat suposa un endarreriment de dos anys que s'haurà de recuperar, però no es farà a la velocitat en què s'ha perdut. Cal tenir en compte que actualment l'atur registrat dobla amb escreix el del 2005 i, a més, s'ha d'afegir la pèrdua de població que s'està registrant, tal com aquest anuari reflecteix en els darrers anys.

Analitzant les dades en detall, observem que la gran diferència de l'atur registrat entre el 2005 i el 2020 s'explica en un 76% per l'increment de l'atur al sector de serveis, mentre que al sector primari la pujada és del 12,5%, i l'augment als sectors de la indústria i de la construcció és gairebé irrellevant. L'increment d'atur entre el 2005 i el darrer any 2020 va ser de 5.935 persones, un augment del 119%. Per sectors, com dèiem, el més afectat en valor absolut és el de serveis (4.556 aturats més) i el sector primari, que va incrementar l'atur en 745 persones, mentre que la indústria i la construcció han tingut increments més petits.

Aquesta crisi sobtada ens demostra la tendència a l'augment de l'atur masculí (+23,9%) respecte del femení (16,8%) durant els anys de crisi, la qual cosa reflecteix que l'ocupació de les dones al territori té un comportament més sòlid. L'afiliació a la Seguretat Social del règim d'autònoms a les Terres de l'Ebre segueix una tendència diferent de la resta de Catalunya. A Catalunya el comportament de les afiliacions d'autònoms ha tingut un creixement sostingut des del 2012 i, tot i que el 2020 ha experimentat una davallada, ha estat només al primer trimestre i ha anat remuntant la resta de l'any. A les Terres de l'Ebre s'acumula una pèrdua des del 2014, en què es va apuntar la sortida de la crisi fins al 2020, de més del 3%, i un acumulat des del 2008 del 18%. Cal plantejar el foment de l'emprenedoria per intentar incrementar el règim d'autònoms al territori.

Fonts d'informació

- CaixaBank (2020) *El creixement de l'e-commerce durant la pandèmia: mite o realitat?* (<https://www.caixabankresearch.com/ca/economia-i-mercats/activitat-i-creixement/creixement-le-commerce-durant-pandemia-mite-o-realitat>)
(Consulta març de 2021)
- Departament de Territori i Sostenibilitat. Generalitat de Catalunya.
<http://territori.gencat.cat/ca>
(Consultes febrer i març de 2021)
- Duro, J. A. *Resiliència de la demanda turística, 2020*. Càtedra d'Economia Local i Regional. Universitat Rovira i Virgili.
- Empresaris i representants institucionals de les Terres de l'Ebre, entrevistes personals. Febrer i març de 2021.
- Grup de recerca FHOM (Factor Humà: Organitzacions i Mercats) Facultat d'Economia i Empresa, Universitat Rovira i Virgili. *Impacte de la crisi covid-19 en els hàbits de consum a Catalunya en el postconfinament*. Pàmies, M. *et al.*, juny de 2020.
- Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). Generalitat de Catalunya.
<http://www.idescat.cat/>
(Consultes febrer i març 2021)
- Informe de l'Índex de Clima Empresarial de les Terres de l'Ebre. Semestres de 2015, 2016, 2017 i anual de 2018 i 2019. Càtedra d'Economia Local i Regional. Universitat Rovira i Virgili.
- Informes trimestrals de conjuntura econòmica de les Terres de l'Ebre 2020. Duro, J.A. *et al.*, 2020. Càtedra d'Economia Local i Regional. Universitat Rovira i Virgili.
- Observatori Empresa i Ocupació. Departament d'Empresa i Ocupació. Generalitat de Catalunya.
<http://www20.gencat.cat/portal/site/observatoritreball/>
(Consultes entre febrer i març de 2021)
- Observatori Empresa i Ocupació. Focus Territorial. Departament d'Empresa i Ocupació. Generalitat de Catalunya.
<http://www20.gencat.cat/portal/site/observatoritreball/>
(Consultes febrer i març 2021)
- Observatori Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural. Generalitat de Catalunya.
<http://www20.gencat.cat/portal/site/DAR/>
(Consultes febrer i març de 2021)

- Pla d'Empresa i Ocupació de les Terres de l'Ebre. Duro, J.A. *et al.*, 2014. Càtedra d'Economia Local i Regional. Universitat Rovira i Virgili.
- Sistema de anàlisis de balances Ibéricos (SABI).
www.sabi.bvdep.com/
(Consultes febrer i març de 2021)
- http://empresa.gencat.cat/ca/treb_ambits_actuacio/emprenedoria/suport-empresa-i-emprenedoria/
(Consultes febrer i març de 2021)
- <http://www.fundacio.urv.cat/ca/transferencia-tecnologia/urv-empren/>
(Consultes febrer i març de 2021)
- Tourism Open Knowledge Costa Daurada i Terres de l'Ebre
<https://tok.pct-turisme.cat/user/password>
(Consultes febrer i març de 2021)

Capítol 2. El sector primari a les Terres de l'Ebre el 2020

*Dra. Maria Victòria Soldevila
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

1. Introducció

La pandèmia de la covid-19 ha posat de relleu la importància de disposar d'un sector primari fort i arrelat al territori per fer front a les necessitats de proveïment alimentari de la població en circumstàncies adverses. Tal com hem assenyalat en informes anteriors, el sector primari continua sent un sector cabdal en l'estructura productiva de les Terres de l'Ebre, i la situació actual ho ha posat de manifest.

En aquest capítol sobre el sector primari de l'Informe d'economia local i regional, analitzarem l'evolució del sector primari de les Terres de l'Ebre durant el 2019 i el 2020 (en funció de les dades disponibles). El present capítol s'estructura en cinc parts. L'apartat següent analitza breument la situació de l'agricultura a Catalunya durant el 2020. Els apartats 3 i 4 se centren en la situació del sector primari a les Terres de l'Ebre. En l'apartat 3, en primer lloc, analitzem l'estructura agrària de les quatre comarques ebrenques i la contribució del sector agrari al creixement del 2019 (últimes dades anuals disponibles). En segon lloc, a l'apartat 3.2 analitzem l'evolució dels conreus agrícoles. Malauradament no disposem de les dades del 2020 (que no es publiquen fins al mes de maig), de manera que aquesta part la redactem segons les dades del 2019. Pel que fa als preus, utilitzem les dades facilitades per l'Observatori Agroalimentari dels Preus, que incorporen les del 2020. En el subapartat següent ens centrem en les produccions ramaderes més significatives a les Terres de l'Ebre, de les quals ja disposem dades del 2020. En darrer lloc, en el tercer apartat fem referència a la pesca. En l'apartat 4 ens centrem en l'evolució del mercat laboral. Ens basem en les dades de l'Observatori de Treball i Model Productiu pel que fa a les afiliacions a la Seguretat Social i de l'Idescat pel que fa a l'atur registrat.

En la part final, fem un breu resum de les informacions més destacades de l'informe. També hem considerat que és adient esmentar breument les possibles repercussions per al sector agrari d'algunes de les estratègies incloses en el Pacte Verd Europeu, especialment les de l'estratègia "From Farm to Fork" i sobre biodiversitat.

2. El sector primari a Catalunya el 2020

L'economia mundial s'ha vist molt afectada per la crisi sanitària generada per la covid-19. Espanya i Catalunya no n'han estat una excepció. Pel que fa a l'economia espanyola, les previsions apunten a una caiguda del PIB de l'11% (Espanya és un dels països on la caiguda del PIB ha estat més acusada). Quant a Catalunya, la caiguda és, fins i tot, una mica més acusada (11,4%) a causa de la importància del turisme i d'altres activitats vinculades a la interacció social que s'han vist paralitzades a causa de la situació pandèmica actual.

Tots els sectors (agricultura, indústria, construcció, serveis) presenten taxes de creixement negatives el 2020. Els sectors que s'han vist més afectats per la crisi han estat la construcció (amb una caiguda del VAB del -15,5%) i els serveis (-11,6%). La indústria també presenta un creixement negatiu (-9%). Finalment, l'agricultura és el sector en què l'impacte ha estat menor (-2,4%). (Font: *Nota de conjuntura econòmica*, gener 2021, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.)

El gràfic 2.1. mostra la variació interanual del VAB agrari i del PIB de Catalunya. Es pot observar que totes les taxes són negatives, si bé més moderades en l'agricultura (cal tenir en compte que els resultats del 2019 ja no van ser positius per a aquest sector). El 2020 el sector agrari català presenta unes taxes de creixement negatives en tots els trimestres i en el conjunt de l'any (-2,4%), una caiguda lleugerament inferior a la de l'any anterior (-3,1%). (Font: *Nota de conjuntura econòmica*, gener 2021, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.)

Gràfic 2.1. Variació interanual del VAB agrari i del PIB de Catalunya. 2019 i 2020 (taxes mitjanes anuals) i I, II, III i IV trimestre de 2020

Font: elaboració pròpia amb dades de *Nota de conjuntura econòmica*, gener de 2021.

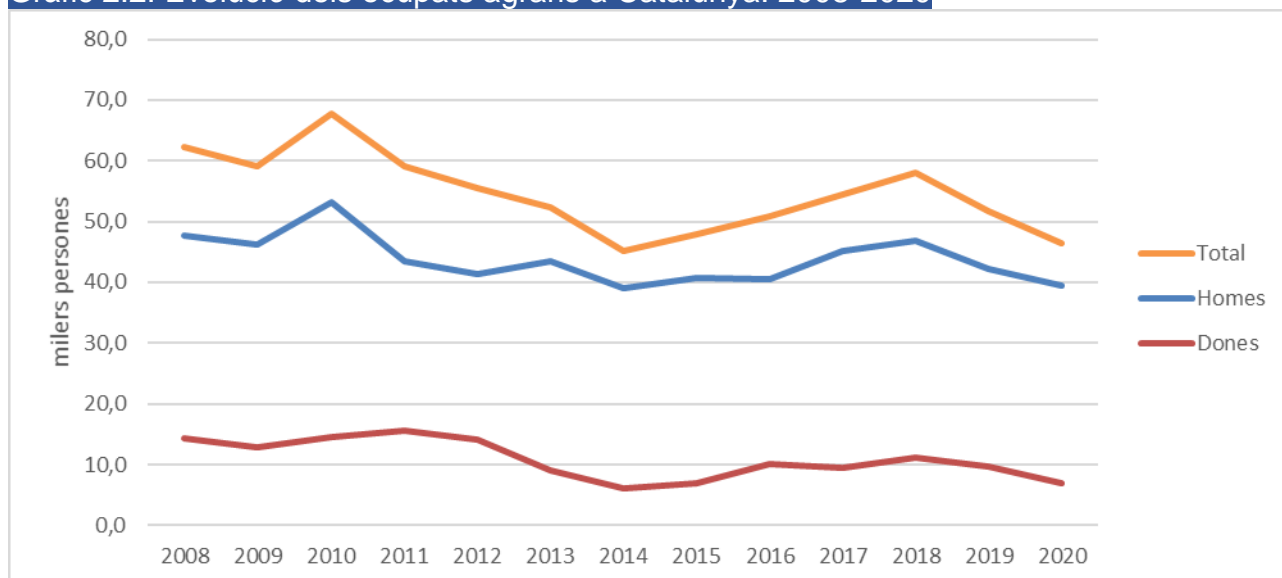
La caiguda de l'activitat ha tingut una forta repercussió en el mercat de treball, tot i que els ERTO n'han esmorteït l'impacte real. Cal tenir en compte que els treballadors en situació d'ERTO no es consideren aturats: a Catalunya, el 26% dels afiliats a la Seguretat Social estaven en situació d'ERTO al mes d'abril (durant el confinament), i un 5,1% dels afiliats continuen en aquesta situació al mes de desembre. Això ha fet que les taxes d'atur no es disparin per la pandèmia. El 2020 la taxa d'atur catalana se situa en el 12,6%, mentre que el 2019 era de l'11%. (Font: *Nota de conjuntura econòmica*, gener 2021, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.)

L'ocupació al sector agrari català presenta una tendència preocupant, amb reduccions acusades dels ocupats agraris des del 2018, tal com es pot apreciar al gràfic 2.2. De fet, els ocupats al sector agrari català van disminuir en 5.200 persones segons les dades de la darrera enquesta de població activa (EPA), una disminució de més del -10% que palesa la difícil situació en què es troba el sector. Des del 2008 s'han perdut més de 15.700 llocs de treball a l'agricultura catalana. La participació de les dones en el sector agrari català continua sent força reduïda (15% de l'ocupació) i aquest any la pèrdua d'ocupació femenina agrària ha estat molt acusada, d'un -27% respecte a l'any anterior.

En anys anteriors, la disminució de l'ocupació venia donada per una davallada de la població activa i tenia poca repercussió en l'atur. Això no ha estat així

aquest any: el nombre d'aturats agraris va augmentar en 2.200 persones entre el quart trimestre del 2019 i el quart trimestre del 2020 (font: Encuesta de poblaci3n activa, INE, 2021).

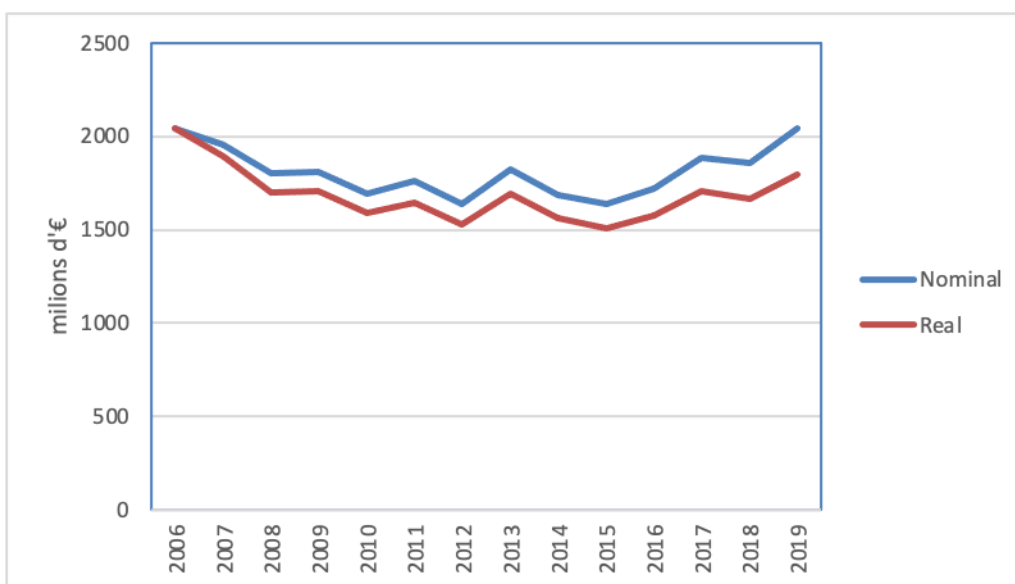
Gràfic 2.2. Evoluci3n dels ocupats agraris a Catalunya. 2008-2020

Font: elaboraci3n pr3pia amb dades de l'Encuesta de poblaci3n activa, INE, 2021.

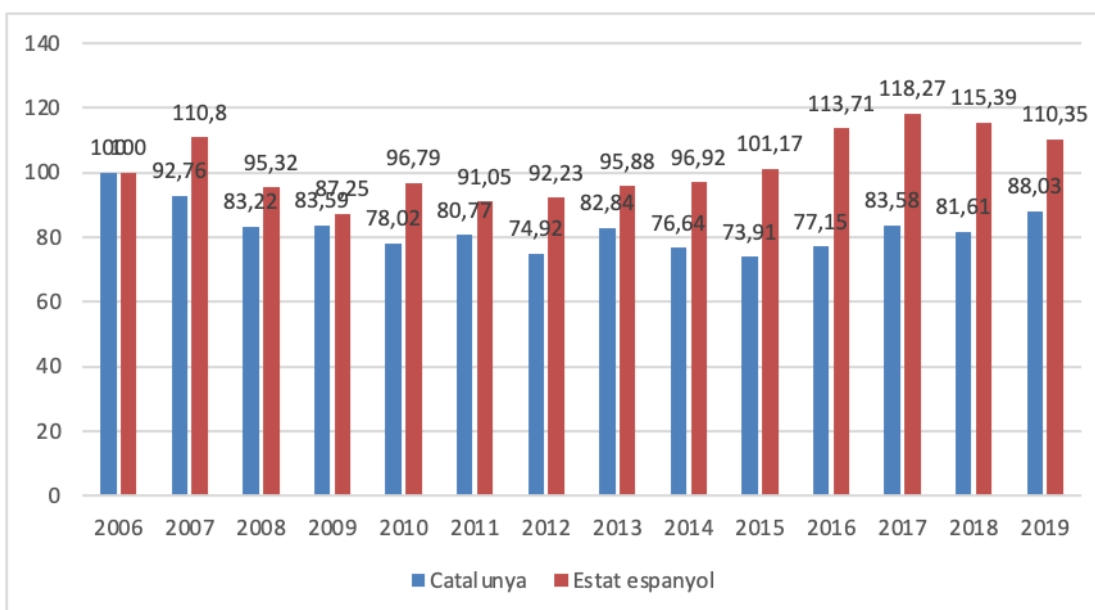
No disposem de les dades definitives de la **renda agrària** de Catalunya del 2020. No obstant aix3, les dades sobre la renda agrària de Catalunya el 2019 indiquen que la renda agrària catalana era de 2.041 milions d'euros en preus corrents i en 1.796 milions d'euros en termes reals (és a dir, deflactada). Aquestes dades suposen un increment del 9,75% respecte al 2019 (en termes nominals) i un 7,86% (en termes reals). És el primer cop, en els darrers tretze anys, que la renda agrària en termes nominals supera la del 2006, però en termes reals encara està força per sota, tal com recull el gràfic 2.3. Finalment, també es pot observar (gràfic 2.4) com la renda agrària de Catalunya encara se situa per sota de la de la resta d'Espanya.

Gràfic 2.3. Evolució de la renda agrària a Catalunya. Nominal i real (any base 2006). 2006-2019

Font: Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2021.

Gràfic 2.4. Evolució de la renda agrària real (any base 2006) a Catalunya i Espanya. 2006-2019

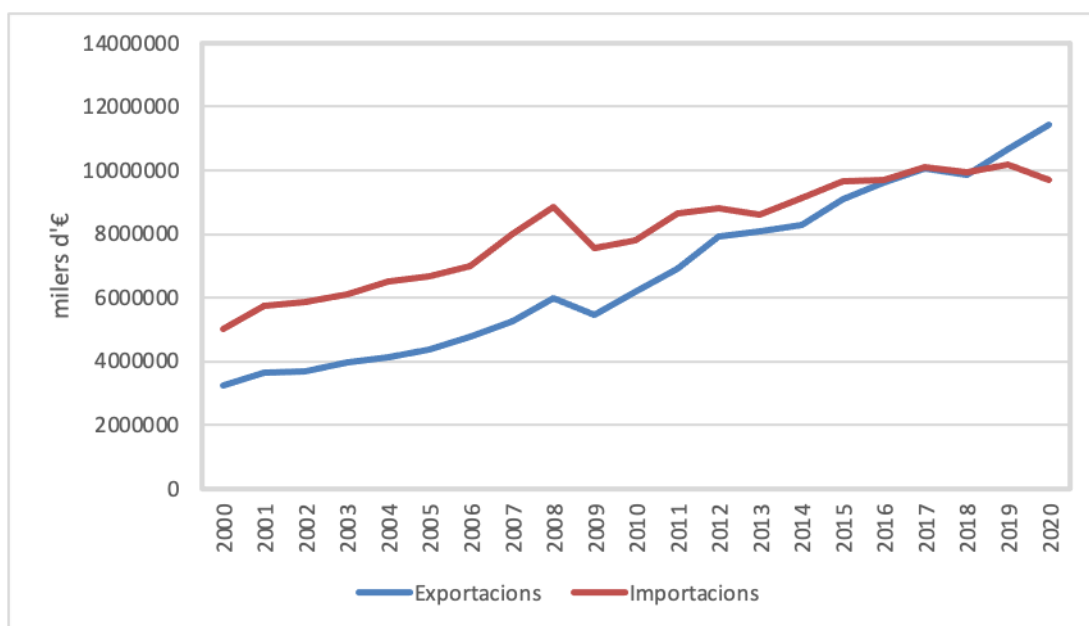

Font: Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2021.

Pel que fa al **comerç exterior**, les dades són francament molt positives. Per segon any consecutiu hi ha superàvit comercial en el comerç agroalimentari català: les exportacions de productes agropesquers en valors han superat les importacions (gràfic 2.5). Les exportacions van augmentar un 7,1% mentre que

les importacions es van reduir un -4,7%. La taxa de cobertura (exportacions/importacions) se situa en 117,69 per al conjunt del sector agropesquer i del 123,8 si considerem únicament els productes agraris i n'excloem la pesca. Aquest bon comportament s'explica principalment pels productes transformats: s'observa el superàvit comercial dels productes de primera transformació (taxa de cobertura del 207,7), en què destaca amb escreix el sector de la carn (taxa de cobertura de 1.752), sens dubte impulsat per les exportacions creixents de porcí a la Xina. Per contra, els dèficits comercials s'observen en els productes no transformats (62,9), tropicals (40,7) i pesquers (35,54).

Gràfic 2.5. Exportacions i importacions de productes agropesquers de Catalunya. 2000-2020

Font: elaboració pròpia amb dades de Comerç Exterior, DARP, 2021.

3. El sector primari a les Terres de l'Ebre

La disponibilitat de dades condiona bona part d'aquest apartat. En el primer apartat analitzem el creixement sectorial i l'aportació del primari al creixement de les Terres de l'Ebre. Les dades del 2020 encara no estan disponibles, i per això, tal com hem fet en els darrers informes, utilitzem les dades del 2019. En la resta d'apartats analitzem les produccions agrícoles, ramaderes i pesqueres: pel que fa a les agrícoles, aquest any no ens és possible disposar encara de les dades del 2020, de manera que utilitzarem les dades de produccions del 2019, basant-nos en la informació de les dades definitives de superfícies i producció facilitades pel Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació de la Generalitat de Catalunya. Pel que fa a l'evolució dels preus, inclourem també la informació del 2020, disponible gràcies a l'Observatori Agroalimentari de Preus. En l'apartat 3.3, sobre l'evolució de la ramaderia, presentem la informació de 2020 d'acord amb la informació facilitada pel DARP sobre capacitat de les explotacions ramaderes. Finalment, el darrer apartat tracta de la pesca i presentem les dades del 2020 sobre l'evolució de les captures i de la flota de pesca als ports ebrencs.

3.1. Introducció: l'aportació del sector primari al creixement econòmic de les Terres de l'Ebre el 2019

Tant el pes com l'estructura del sector primari a les quatre comarques de l'Ebre és molt diversa. El pes del sector primari a Catalunya va ser del 0,9% del PIB el 2019 i poc més de l'1% el 2020 (font: Idescat, 2021). La Terra Alta és la segona comarca (darrere de les Garrigues) on el sector primari té un pes més elevat (11,2% del PIB comarcal). Al Baix Ebre i al Montsià, el sector agrari és rellevant (6,5% i 5,7% del PIB comarcal, respectivament). Mentre que el pes del sector primari en el PIB de la Ribera d'Ebre és de poc més de l'1,2%. (Font: Anuari econòmic comarcal 2020, BBVA Research.)

Tal com s'indica en la taula 3.1.1, el sector agrícola té un pes més elevat a les comarques de la Ribera d'Ebre (82,8% del sector primari), la Terra Alta (66,5%) i el Montsià (64,4%), mentre que al Baix Ebre la ramaderia representa gairebé la meitat del VAB primari (49,3%), especialment a causa de la importància de l'aviram en aquesta comarca. D'altra banda, en les comarques costaneres, la pesca també té un pes rellevant en el VAB primari: 15,4% al Montsià i 6,8% al Baix Ebre.

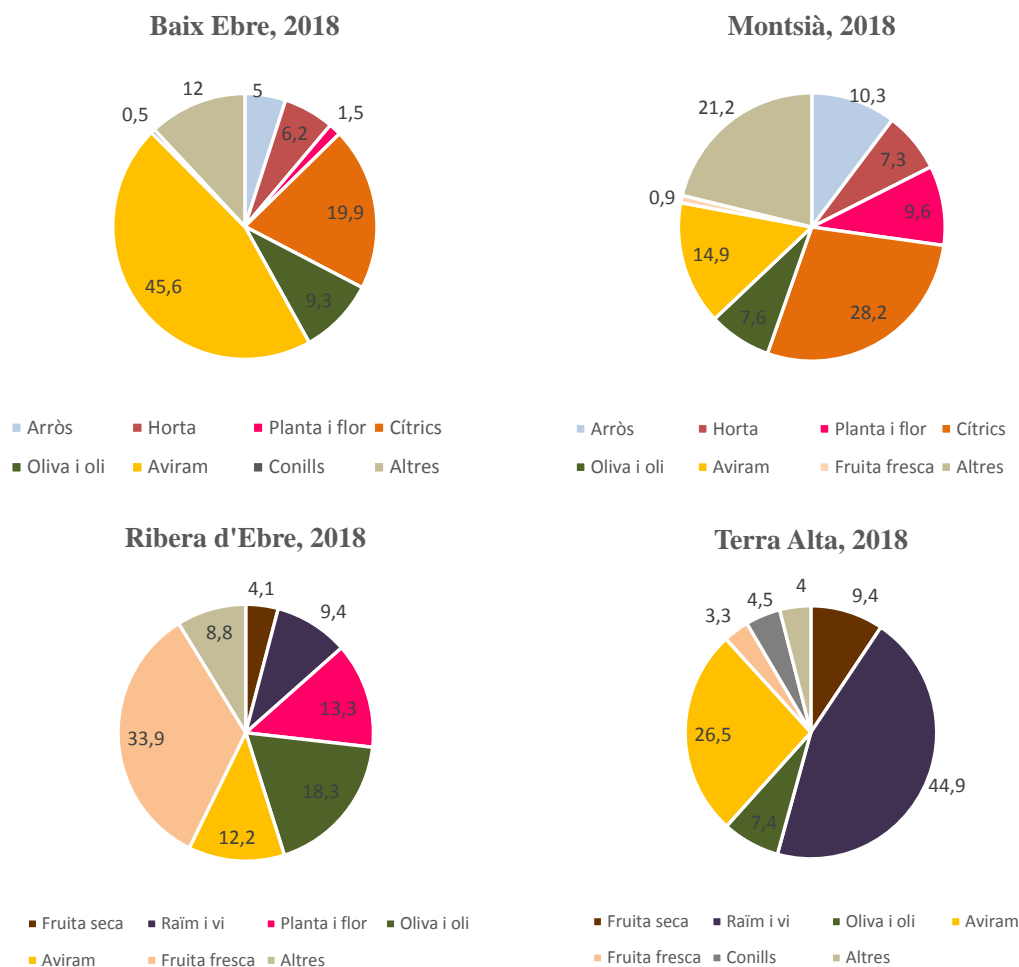
Taula 3.1.1 Estructura del VAB del sector primari (% sobre total del VAB primari). Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta, 2018

	Agrícola	Ramader	Forestal	Pesca
Baix Ebre	43.5	49.3	0.4	6.8
Montsià	64.4	17.2	3.0	15.4
Ribera d'Ebre	82.8	15.9	1.3	0.0
Terra Alta	66.5	33.0	0.5	0.0

Font: Anuari econòmic comarcal 2020 de BBVA Research, 2020.

En el gràfic 3.1.1 s'observa l'heterogeneïtat de les estructures productives del sector primari en les comarques ebrenques. El Baix Ebre i el Montsià presenten unes estructures dels sector agrícoles bastant similars, en què destaquen l'arròs, els cítrics, l'horta i l'oliva i l'oli d'oliva. A la Ribera d'Ebre destaca la producció de fruita fresca (especialment, préssecs, nectarines i cireres), l'oliva i l'oli d'oliva, la planta i flor ornamental, el vi i la fruita seca. Les produccions de la Terra Alta es concentren en tres sectors: el raïm i el vi, que representen el 42% del VAB primari, l'oliva i l'oli, i la fruita seca. Pel que fa als sectors ramaders, en totes les comarques ebrenques hi té un pes molt important l'aviram. Al Baix Ebre aquest sector representa el 47% del VAB primari, i a la Terra Alta, més del 25%. (Font: Anuari econòmic comarcal 2019, BBVA Research.)

Gràfic 3.1.1 Estructura del VAB del sector agropecuari. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta, 2018

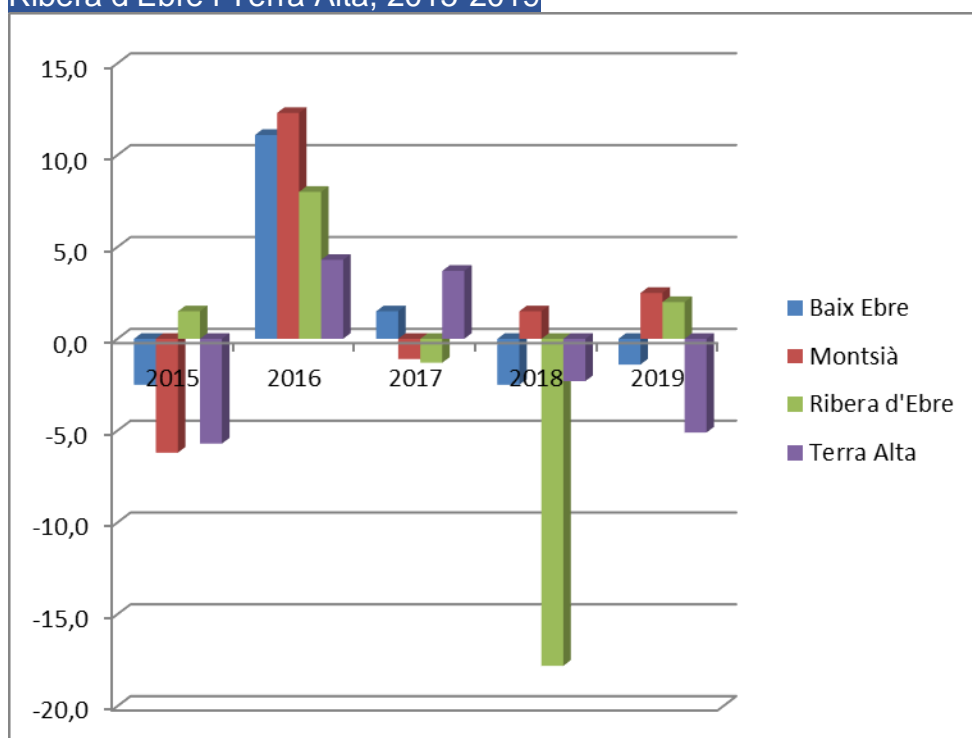
Font: elaboració pròpia amb dades de l'Anuari econòmic comarcal de BBVA Research 2020.

El 2019 la producció agrària a les Terres de l'Ebre es va mantenir estable, amb una lleugera disminució del -0,3%, mentre que el conjunt de Catalunya va experimentar una davallada del -3,1%. Les Terres de l'Ebre és l'eix territorial on la davallada del sector primari va ser més moderada, mentre que el Pla de Lleida (-4,8%) i l'Eix Metropolità (-5,5 %) presentaren les davallades més acusades. Resulta preocupant el comportament del sector en els darrers anys: entre el 2007 i el 2019 el VAB agrari a les Terres de l'Ebre ha disminuït un -36,7%, molt superior al del conjunt de Catalunya, on la davallada d'aquests anys se situa al -12,2%. El 2019, els sectors ramaders de les Terres de l'Ebre són els que es van veure més afectats (amb una davallada del VAB de la ramaderia del -4,2%). D'altra banda, el VAB agrícola va créixer un 1,6%, impulsat sobretot pels cítrics (amb increments del 0,8% en mandarines i 26,1% en taronges) i l'arròs (2,6%). I

finalment, el sector pesquer també va augmentar el nombre de captures (3,4%). (Font: Anuari econòmic comarcal 2020, BBVA Research.)

El gràfic 3.1.2 presenta l'evolució del VAB primari per comarques. En l'àmbit comarcal, la caiguda del sector primari va ser especialment acusada a la **Terra Alta**, amb una davallada del VAB primari del -5,1%. La Terra Alta és l'única comarca ebrenca on més va descendir el VAB primari. La mala collita de raïm (-16,4%) va marcar la caiguda del VAB agrícola (-8,4%), el VAB ramader va presentar un comportament millor (1,6%), impulsat per l'aviram (4,6%), que va compensar la persistent evolució negativa dels conills (-11,7%). El **Baix Ebre** va experimentar una davallada del VAB primari del -1,4%. En aquest cas, van ser els sectors ramaders els que van mostrar una davallada més acusada (-8%), que reflecteix la davallada del sector de l'aviram (-6,9% en aviram i -13,8% en ous), el sector ramader més important de la comarca. Pel que fa als sectors agraris, el bon comportament dels cítrics (8,3%) va impulsar el creixement del VAB agrícola (4%). Finalment, la pesca va créixer un 4,5 %. A la **Ribera d'Ebre**, el VAB primari va augmentar un 2%. El VAB agrari va pujar un 4,1% i el VAB ramader va disminuir un -8,6%, en què les produccions d'aviram i de conill van baixar significativament (-9,2% i -4,6%, respectivament). L'evolució positiva de l'agricultura es va mostrar especialment en el sector de la fruita fresca, amb un increment del 16,7%. El **Montsià** va ser la comarca ebrenca on el sector primari va créixer més (2,5%). El VAB agrícola va pujar un 1,6% gràcies al bon comportament dels cítrics (8,2 %). El VAB ramader va augmentar (5,7%), ja que la caiguda del sector cunícola (-3,1%) es va veure compensada pel creixement de l'aviram (7,4%). Finalment, el VAB pesquer va mostrar un comportament positiu (2,7%). (Font: Anuari econòmic comarcal 2020, BBVA Research.)

Gràfic 3.1.2. Taxes de creixement anual del VAB primari al Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta, 2015-2019

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Anuari econòmic comarcal de BBVA Research 2020.

L'aportació del sector primari al creixement de les comarques ebrenques va ser, doncs, negatiu el 2019, tal com es pot observar a la taula 3.1.2. Tal com hem vist, el pes del sector primari a les comarques ebrenques és molt diferent: de l'11,2% de la Terra Alta a poc més de l'1,2% a la Ribera d'Ebre. Al Baix Ebre i el Montsià, el pes del sector primari és similar (6,5 i 5,7% del VAB comarcal, respectivament).

Taula 3.1.2 Taxes de variació interanual del VAB primari, pes del VAB primari sobre el VAB comarcal i aportació sectorial a la variació del VAB comarcal, 2019

	Taxa de variació interanual del VAB pb primari (2019-2018)	Pes del VAB pb primari sobre VAB pb comarcal (2018)	Aportació a la variació del VAB pb comarcal (2019)
Baix Ebre	1,4	6,5	-0,09
Montsià	2,5	5,7	0,14
Ribera d'Ebre	2,0	1,2	0,02
Terra Alta	-5,1	11,2	-0,57

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Anuari econòmic comarcal de BBVA Research 2020.

3.2. Les produccions agrícoles a les Terres de l'Ebre el 2019

En aquest informe no disposem dels avenços provisionals sobre superfície, rendiments i producció agrícola de 2020. Per això, les dades que utilitzarem són les dades proporcionades pel DARP pel que fa al 2019 i 2018. Aquestes dades són dades definitives i, per tant, més fiables que els avenços provisionals que utilitzàvem en informes anteriors. L'inconvenient, però, és que no disposem de les dades del 2020, que no es faran públiques fins al mes de maig o juny. Pel que fa a l'evolució dels preus, ens basem en la informació subministrada per l'Observatori Agroalimentari de Preus. Aquí afegirem també les dades del 2020 que ja estan disponibles.

En referència a l'oli d'oliva, el 2019 va ser un any molt bo pel que fa a la producció, però molt negatiu quant als preus. La producció va augmentar significativament en totes les comarques ebrenques. El Baix Ebre i el Montsià són les comarques amb més presència d'olivera i les principals productores de Catalunya. Tal com indiquem en la taula 3.2.1, aquest any la producció ha augmentat un 59% al Baix Ebre i un 54% al Montsià. Aquests increments de producció s'han generat malgrat les davallades en superfície (-9,5 % al Baix Ebre i -0,6% al Montsià). Els augments de producció també han estat molt significatius a la Terra Alta, on s'ha duplicat la producció de l'any anterior (118%) i també ha augmentat la superfície (0,6%), i a la Ribera d'Ebre (51%). En total, la producció d'oli d'oliva ha augmentat un 61% a les Terres de l'Ebre tot i que la superfície s'ha reduït un -4%.

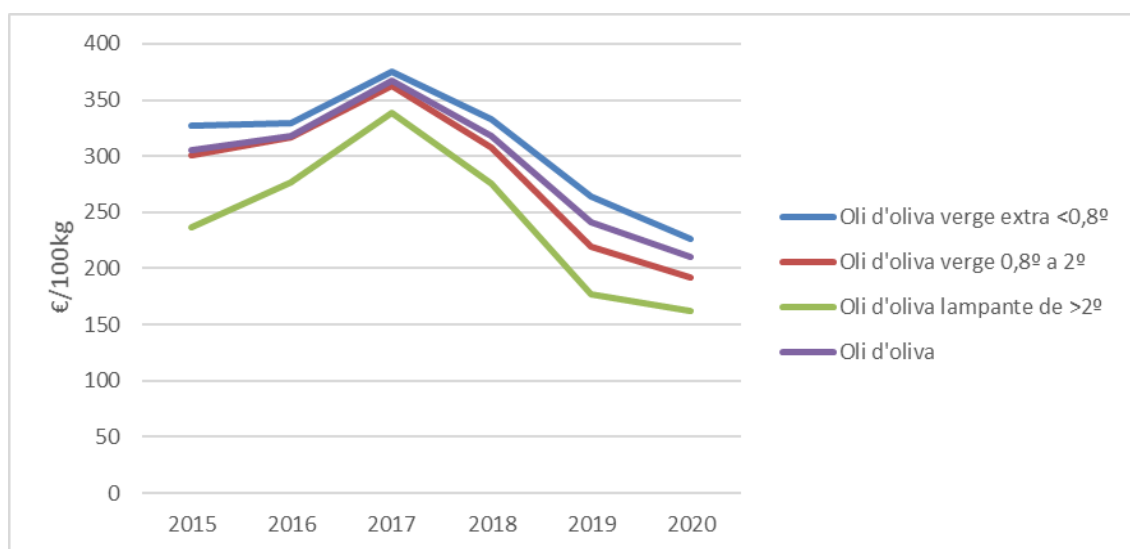
Quadre 3.2. 1. Superfície i producció d'oli d'oliva. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2019 i 2018

	<i>Superfície productiva (ha)</i>		<i>Producció (tn)</i>		<i>Taxes de variació 2019-2018 (%)</i>	
	2019	2018	2019	2018	Superfície	Producció
Baix Ebre	18.725	20.656	35.929	22.533	-9,35	59,45
Montsià	13.959	14.045	18.363	11.919	-0,61	54,06
Ribera d'Ebre	7.750	7.801	13.834	9.191	-0,65	50,52
Terra Alta	5.536	5.501	8.650	3.968	0,64	117,99
Terres de l'Ebre	45.970	48.003	76.776	47.611	-4,24	61,26

Font: elaboració pròpia segons les estadístiques de "Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2019" i "Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2018". Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2021.

Pel que fa als preus, hi ha hagut una davallada significativa des del 2017, tal com es pot observar al gràfic 3.2.1. El 2019, la bona collita, els aranzels imposats pels Estats Units a l'oli d'oliva espanyol i l'augment de les importacions han empitjorat la situació dels preus. Per això, en la campanya 2019/2020 es van activar els ajuts a l'emmagatzemament privat. Malgrat tot, els preus han continuat baixant el 2020, si bé, no de manera tan pronunciada.

Gràfic 3.2.1. Evolució del preu de l'oli d'oliva a Catalunya (2010-2019)

Font: Preus percebuts pel pagès. Observatori Agroalimentari de Preus, 2020.

El 2019 va ser un bon any per a l'arròs. A una excel·lent collita, tant en quantitat com en qualitat, cal afegir-hi preus a l'alça. Les bones condicions climàtiques i el fre del cargol maçana gràcies al cranc blau expliquen aquesta bona collita. El creixement de la producció ha estat d'un 3,3% al Baix Ebre i d'un 2% al Montsià. La superfície conreada va disminuir lleugerament el 2019 a les Terres de l'Ebre (-0,32%), un -0,28% al Montsià i un -0,38% al Baix Ebre.

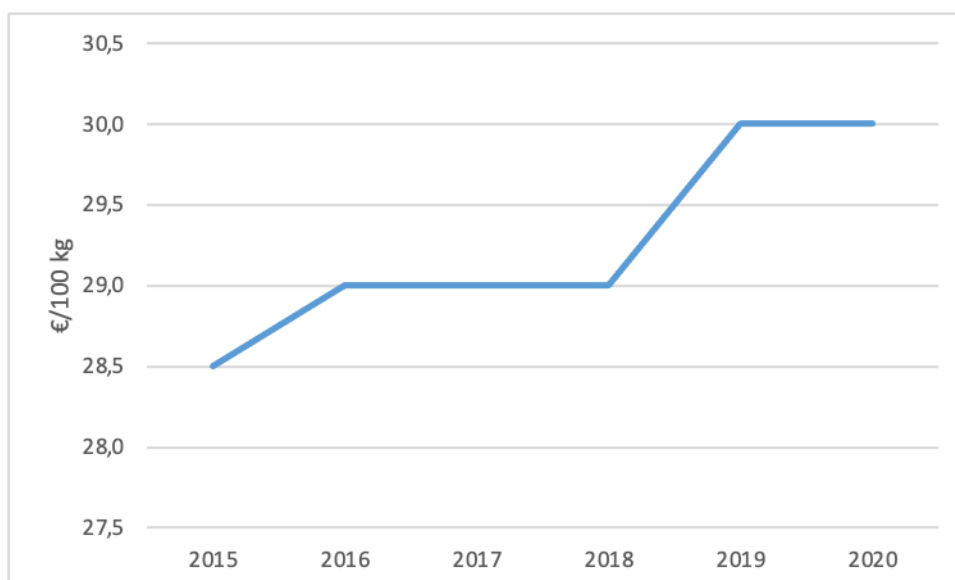
Quadre 3.3.2. Superfície i producció d'arròs. Baix Ebre, Montsià i Terres de l'Ebre. 2019 i 2018

	<i>Superfície productiva (ha)</i>		<i>Producció (tn),</i>		<i>Taxes de variació 2019-2018 (%)</i>	
	2019	2018	2019	2019	Superfície	Producció
Baix Ebre	8.330	8.362	62.925	60.900	-0,38	3,33
Montsià	11.453	11.485	81.053	79.453	-0,28	2,01
Terres de l'Ebre	19.783	19.847	143.978	140.353	-0,32	2,58

Font: elaboració pròpia segons les estadístiques de "Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2019" i "Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2018". Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2021.

El 2019, els preus de l'arròs van augmentar fins a situar-se als 30€ els 100 kg. Afortunadament, aquests preus s'han mantingut en la campanya del 2020.

Gràfic 3.3.2. Evolució del preu de l'arròs a Catalunya (2015-2020)

Font: Preus percebuts pel pagès. Observatori Agroalimentari de Preus, 2021.

La producció de vi es concentra sobretot a la Terra Alta, i en menor mesura a la Ribera d'Ebre. La Terra Alta és la principal comarca productora, amb més de 6.000 hectàrees de vinya i una producció de gairebé 36.000 tones el 2019. Aquell any la producció va experimentar una important davallada (-10,9%) a causa de la caiguda dels rendiments, ja que la superfície conreada gairebé no va variar (-0,35%). A la Ribera d'Ebre també s'observa una davallada lleu de la producció (-5,4%) i de la superfície (-2,2%). En el conjunt de les Terres de l'Ebre, considerant també la reduïda producció del Baix Ebre i el Montsià, la producció

va disminuir (-10%) i la superfície també, tot i que de forma molt moderada (-0,62%).

Quadre 3.2.3. Superfície i producció de vinya. Terra Alta, Ribera d'Ebre i Terres de l'Ebre. 2019 i 2018

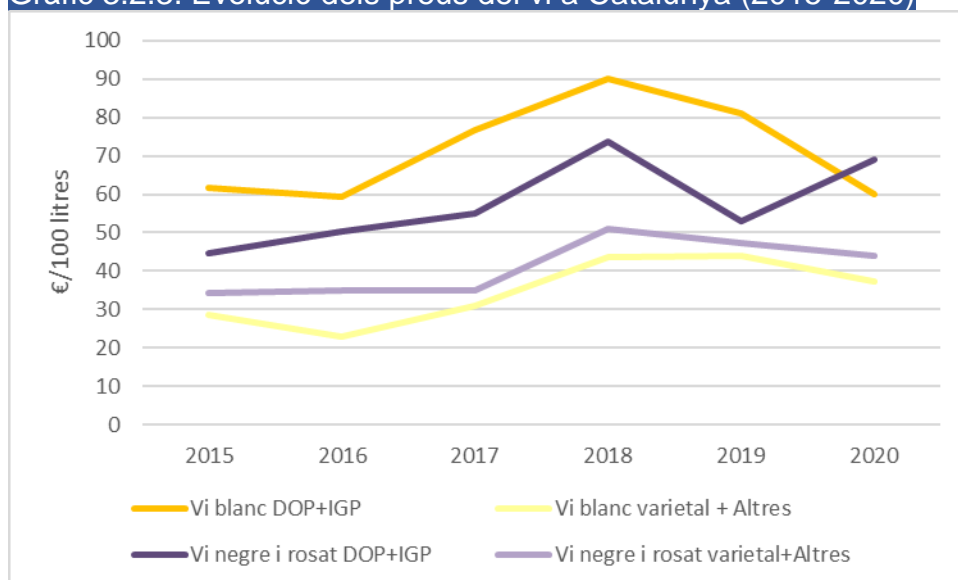
	Superfície productiva (ha)		Producció (tn),		Taxes de variació 2019-2018 (%)	
	2019	2018	2019	2018	Superfície	Producció
Ribera d'Ebre	1.083	1.107	7.285	7.700	-2,17	-5,39
Terra Alta	6.036	6.057	35.872	40.271	-0,35	-10,92
Terres de l'Ebre(*)	7.158	7.203	43.442	48.289	-0,62	-10,04

(*) inclou superfície i produccions de Baix Ebre i Montsià.

Font: elaboració pròpia segons les estadístiques de "Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2019" i "Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2018". Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2021.

En el conjunt de Catalunya, els preus del vi van disminuir significativament el 2019 en totes les categories de vins. El 2020 la tendència va continuar a la baixa per als vins blancs (-25,8% respecte al preu del 2019), que va ser més acusada als blancs amb DO/IGP (-26%) que a la resta de blancs (-15%). Pel que fa als vins negres, es van recuperar de la davallada de l'any anterior (25%), si bé aquest augment de preus es va materialitzar únicament en els vins negres amb DO/IGP, en què el preu va augmentar gairebé un 20%, mentre que els vins sense DO/IGP van disminuir els preus un -7%. Aquest comportament desigual pel que fa als vins blancs i negres de qualitat ha fet que, per primer cop en molts anys, els vins negres amb DO/IGP tinguin de mitjana un preu més elevat que els vins blancs amb DO/IGP. És possible que els canvis en els hàbits de consum durant el confinament puguin explicar aquest canvi.

Gràfic 3.2.3. Evolució dels preus del vi a Catalunya (2015-2020)

Font: Preus percebuts pel pagès. Observatori Agroalimentari de Preus, 2021.

La producció de **cítrics** es localitza gairebé íntegrament a les comarques del Baix Ebre i del Montsià; és marginal a la Ribera d'Ebre i inexistent a la Terra Alta. Tal com es pot observar en el quadre 3.2.4, a la campanya del 2019 va augmentar la producció de taronges (26%), mentre que les mandarines es van mantenir estables (0,8%). L'augment de la producció de taronges va ser similar al Baix Ebre i al Montsià (26% i 27%, respectivament). A la Ribera d'Ebre la producció va caure un -15%, però cal tenir en compte que es parteix d'un nivell de producció molt baix i s'explica principalment per la reducció de superfície (-33%). També s'observen disminucions de superfície al Baix Ebre i el Montsià, si bé molt moderades. En el conjunt de les Terres de l'Ebre la reducció de superfícies va ser del -0,8 en tarongers i del -2,2% en mandarines.

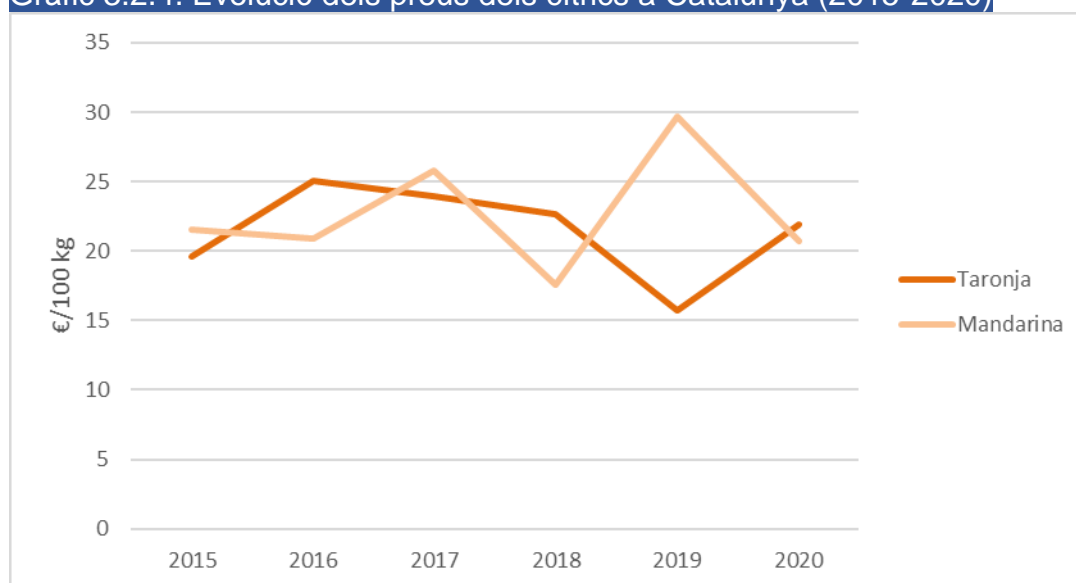
Quadre 3.2.4. Superfície i producció de cítrics. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terres de l'Ebre. 2019 i 2018

		<i>Superfície productiva (ha)</i>		<i>Producció (tn)</i>		<i>Taxes de variació 2019-2018 (%)</i>	
		2019	2018	2019	2018	Superf.	Producció
Baix Ebre	<i>Taronja</i>	1.044	1.057	21.089	16.783	-1,23	25,66
	<i>Mandarina</i>	3.105	3.181	51.543	51.226	-2,39	0,62
Montsià	<i>Taronja</i>	813	814	16.423	12.925	-0,12	27,06
	<i>Mandarina</i>	2.938	3.000	48.771	48.312	-2,07	0,95
Ribera d'Ebre	<i>Taronja</i>	4	6	81	95	-33,33	-14,74
	<i>Mandarina</i>	43	44	714	709	-2,27	0,71
Terres Ebre	<i>Taronja</i>	1.861	1.877	37.593	29.803	-0,85	26,14
	<i>Mandarina</i>	6.086	6.225	101.028	100.247	-2,23	0,78

Font: elaboració pròpia segons les estadístiques de “Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2019” i “Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2018”. Departament d’Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2021.

El 2020 s’han revertit les tendències del 2019. Si el 2019, les taronges van presentar una davallada significativa dels preus, aquest any s’han recuperat, amb un increment de gairebé el 40% respecte al 2019. Aquest augment de preus és molt significatiu en les taronges blanques (198%) i més moderat en les taronges califòrnia (14%). Pel que fa a les mandarines, el comportament és a la inversa: hi ha una caiguda significativa dels preus (-30%) que fa que els preus s’allunyin dels gairebé 30 € els 100 kg de l’any anterior.

Gràfic 3.2.4. Evolució dels preus dels cítrics a Catalunya (2015-2020)

Font: Preus percebuts pel pagès. Observatori Agroalimentari de Preus, 2021.

Les principals produccions de **fruita dolça** a les Terres de l'Ebre són els préssecs i les nectarines, i les cireres, i es localitzen principalment a la Ribera d'Ebre. En el sector del préssec i nectarines, a la persistent crisi de preus cal afegir-hi el virus de la sharka, que fa que molts pagesos s'acullin als plans d'arrencada, o bé es replantegin orientar les explotacions cap a altres produccions. Pel que fa als **préssecs i nectarines**, la producció ha augmentat significativament. Si bé cal tenir en compte que la campanya anterior va ser força dolenta, la producció es va incrementar un 49% en préssecs i un 65%. A la Ribera d'Ebre, la principal comarca productora, els augments han estat del 56% en préssecs i del 70% en nectarines. Aquests increments de producció han tingut lloc malgrat les reduccions en les superfícies. La superfície dels fruiters s'ha reduït un -10% per als préssecs i un -8,7% en el cas de les nectarines en el conjunt de les Terres de l'Ebre. Aquestes reduccions de superfícies s'observen en les quatre comarques ebrenques, si bé són més significatives al Baix Ebre i al Montsià.

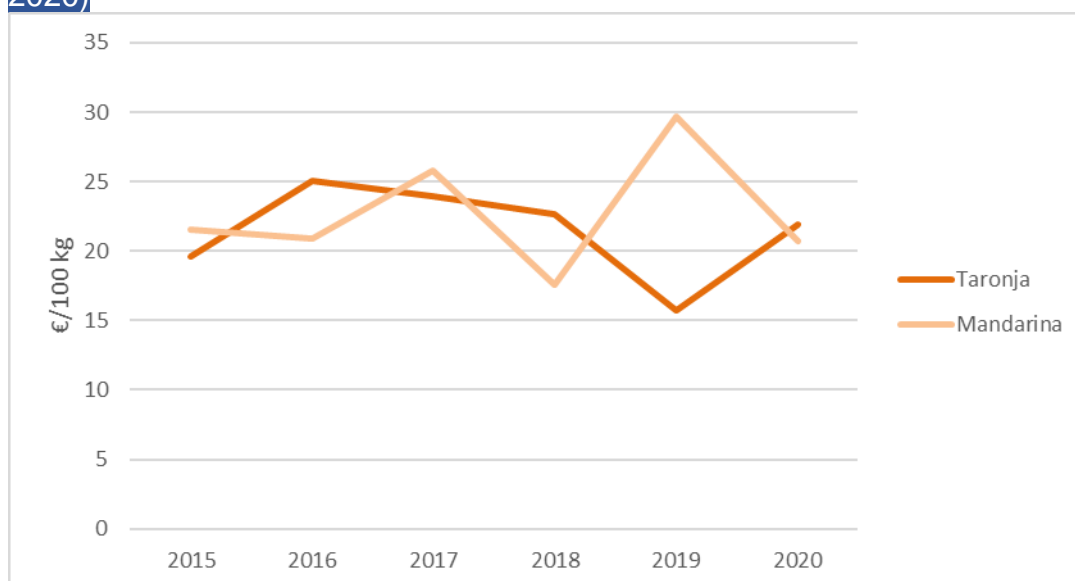
Quadre 3.2.5. Superfície i producció de préssecs i nectarines. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2019 i 2018

		<i>Superfície productiva (ha)</i>		<i>Producció (tn)</i>		<i>Taxes de variació 2019-2018 (%)</i>	
		2019	2018	2019	2018	Superf.	Producció
Baix Ebre	<i>Préssecs</i>	116	140	2.067	1.524	-17,14	35,60
	<i>Nectarines</i>	20	27	348	267	-25,93	30,28
Montsià	<i>Préssecs</i>	77	107	1.262	1.164	-28,04	8,46
	<i>Nectarines</i>	14	29	250	286	-51,72	-12,59
Ribera d'Ebre	<i>Préssecs</i>	911	979	16.592	10.654	-6,95	55,74
	<i>Nectarines</i>	518	549	9.251	5.420	-5,65	70,68
Terra Alta	<i>Préssecs</i>	39	44	689	479	-11,36	43,84
	<i>Nectarines</i>	3	3	54	30	0,00	80,00
Terres de l'Ebre	<i>Préssecs</i>	1.143	1.270	20.610	13.821	-10,00	49,12
	<i>Nectarines</i>	555	608	9.902	6.003	-8,72	64,96

Font: elaboració pròpia segons les estadístiques de "Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2019" i "Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2018". Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2021.

El 2020 els preus dels préssecs i nectarines s'han recuperat notablement, amb increments del 90% respecte al preu del 2019 en les dues produccions. Sembla que les polítiques d'ajuts a les arrancades han aconseguit estabilitzar el sector.

Gràfic 3.2.4. Evolució dels preus dels préssecs i nectarines a Catalunya (2015-2020)

Font: Preus percebuts pel pagès. Observatori Agroalimentari de Preus, 2021.

La collita de **cirera** del 2019 va ser molt bona. La producció va augmentar un 38% en el conjunt de les Terres de l'Ebre i s'observen creixements en totes les comarques ebrenques. La producció va pujar un 48% a la Ribera d'Ebre i un 13% a la Terra Alta, les dues comarques on es concentra la collita de cirera. Al Baix Ebre i al Montsià, on el conreu és força inferior, també s'hi observen increments. La superfície també va augmentar un 4,62%: la disminució de superfície de la Terra Alta (-7,7%) s'ha vist compensada pels increments de superfície a la Ribera d'Ebre (8,6%), on alguns productors de fruita dolça s'estan passant a la cirera, i al Baix Ebre (3,7%).

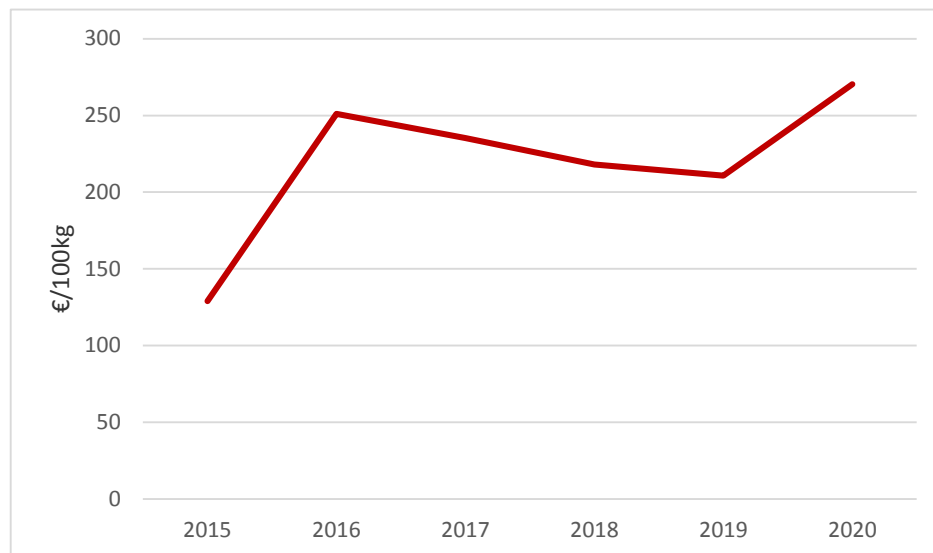
Quadre 3.2.6. Superfície i producció de cireres. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2019 i 2018

	Superfície productiva (ha)		Producció (tn)		Taxes de variació 2019-2018 (%)	
	2019	2018	2019	2018	Superfície	Producció
Baix Ebre	56	54	191	153	3,70	24,84
Montsià	27	27	88	76	0,00	15,79
Ribera d'Ebre	868	799	3.341	2.260	8,64	47,83
Terra Alta	226	245	784	693	-7,76	13,13
Terres de l'Ebre	1.177	1.125	4.404	3.182	4,62	38,40

Font: elaboració pròpia segons les estadístiques de "Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2019" i "Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2018". Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2021.

Pel que fa als preus, experimenten una lleugera davallada respecte a la campanya del 2019 (-1,7%), però el 2020 s'han recuperat (28,4%) i se situen per sobre dels 2,7 €/kg.

Gràfic 3.2.5. Evolució dels preus de les cireres (2015-2020)

Font: Preus percebuts pel pagès. Observatori Agroalimentari de Preus, 2021.

Pel que fa a **la fruita seca**, la Terra Alta representa més de la meitat de la producció i superfície d'ametlla. La Ribera d'Ebre també és productora d'ametlles. La garrofa té un pes important al Baix Ebre i, en menor quantia, al Montsià. L'avellana representa una part marginal en la producció de fruita seca a les comarques de l'Ebre.

La collita del 2019 ha estat bona a les Terres de l'Ebre, amb increments del 17% en les ametlles i del 63% en les avellanes. Cal tenir en compte, però, que es venia d'una mala collita el 2018. Pel que fa a la garrofa, la producció ha disminuït un -41%, entre altres factors, a causa de la reducció important de la superfície (un -23%). La producció d'ametlles va créixer un 16% a la Terra Alta i un 25% a la Ribera d'Ebre, les dues comarques productores principals.

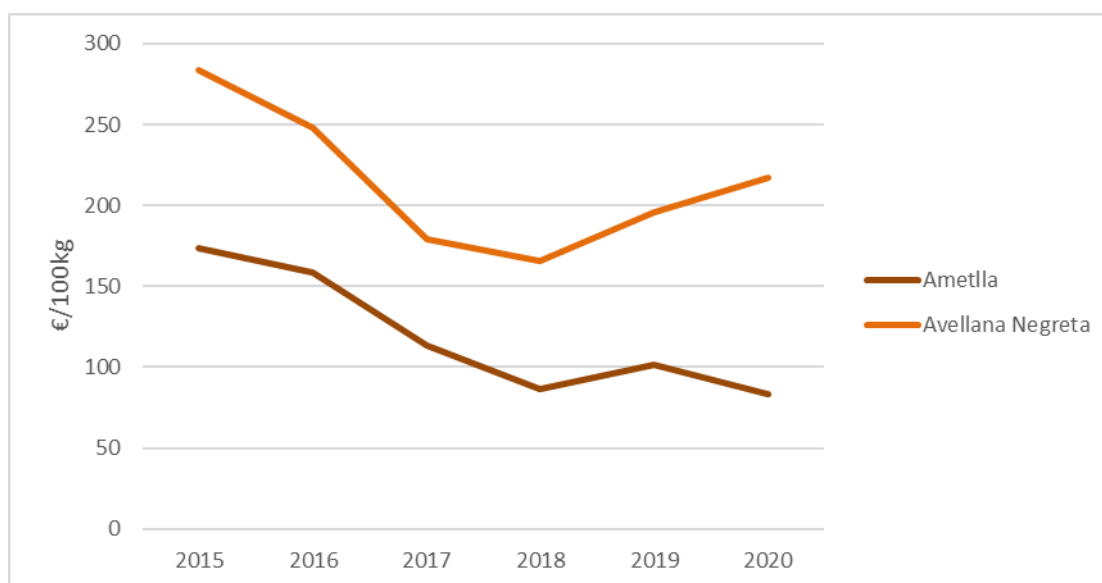
Quadre 3.2.7. Superfície i producció d'ametlles, avellanes i garrofes. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2019 i 2018

		Superfície productiva (ha)		Producció (tn),		Taxes de variació 2019-2018 (%)	
		2019	2018	2019	2018	Superf.	Producció
Baix Ebre	<i>Ametlles</i>	1.398	1.573	675	625	-11,13	8,00
	<i>Avellanes</i>	0	0	0	0	0	0
	<i>Garrofes</i>	1.851	2.572	2.787	5.106	-28,03	-45,42
Montsià	<i>Ametlles</i>	500	486	291	243	2,88	19,75
	<i>Avellanes</i>	0	0	0	0	0	0
	<i>Garrofes</i>	378	318	573	635	18,87	-9,76
Ribera d'Ebre	<i>Ametlles</i>	2.532	2.484	1.570	1.258	1,93	24,80
	<i>Avellanes</i>	89	95	59	38	-6,32	55,26
	<i>Garrofes</i>	17	19	25	37	-10,53	-32,43
Terra Alta	<i>Ametlles</i>	9.241	9.324	3.445	2.966	-0,89	16,15
	<i>Avellanes</i>	444	453	311	189	-1,99	64,55
	<i>Garrofes</i>	1	0	1	0	0	0
Terres de l'Ebre	<i>Ametlles</i>	13.671	13.867	5.981	5.092	-1,41	17,46
	<i>Avellanes</i>	533	548	370	227	-2,74	63,00
	<i>Garrofes</i>	2.247	2.909	3.386	5.778	-22,76	-41,40

Font: elaboració pròpia segons les estadístiques de "Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2019" i "Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, Catalunya, 2018". Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2021.

Pel que fa als preus de l'ametlla, aquest any han tornat a baixar (-17%), de manera que han compensat l'increment del 2019. Aquesta situació ha generat molt malestar al sector, que veu com es perpetuen els preus "incomprensiblement" baixos al sector, i això posa molts productors en una situació econòmica difícil. Els preus de l'avellana han mostrat un comportament millor.

Gràfic 3.2.6. Evolució dels preus de l'ametlla i l'avellana (2015-2020)

Font: Preus percebuts pel pagès. Observatori Agroalimentari de Preus, 2021.

3.3. Les produccions ramaderes a les Terres de l'Ebre el 2020

Pel que fa als sectors ramaders, ja disposem de les dades del 2020 a les quatre comarques. Hi trobem una forta implantació de l'aviram i, en menor mesura, del porcí i dels conills. La resta de produccions són força marginals.

3.3.1. La producció d'aviram el 2020

L'aviram, principalment gallines i pollastres, es troba força concentrat a la comarca del Baix Ebre, que el 2020 representava gairebé el 68% del total d'explotacions de gallines i pollastres les Terres de l'Ebre i el 78% de la capacitat. El Montsià és la segona comarca productora d'aviram (gairebé el 20% de les explotacions i l'11% de la capacitat al 2020). L'aviram és menys rellevant a les altres dues comarques ebrenques: la Ribera d'Ebre aporta el 4,6% de les explotacions i el 2,6% de la capacitat, mentre que la Terra Alta representa aproximadament el 7,5% de les explotacions i el 7,9% de la capacitat.

Aquest any destaca l'increment de la capacitat al Baix Ebre (36,5%), si bé hi ha una lleugera davallada en el nombre d'explotacions (0,44%), és a dir, les explotacions existents han ampliat la seva capacitat. Aquesta tendència s'observa també al Montsià, si bé d'una manera molt més moderada, perquè tant l'increment de capacitat com la disminució de les explotacions són molt moderats. En canvi, a la Ribera d'Ebre i a la Terra Alta, s'observa la tendència contrària: a incrementar les explotacions però amb una dimensió més petita. Això podria indicar un canvi cap a produccions més reduïdes però de més valor afegit. En el conjunt de les Terres de l'Ebre, les explotacions van augmentar lleugerament (1,5%) però la capacitat es va incrementar significativament (26,3%). Cal tenir en compte que qualsevol variació en explotacions i capacitat al Baix Ebre, principal comarca productora d'aviram, té fortes repercussions en el còmput total de les Terres de l'Ebre.

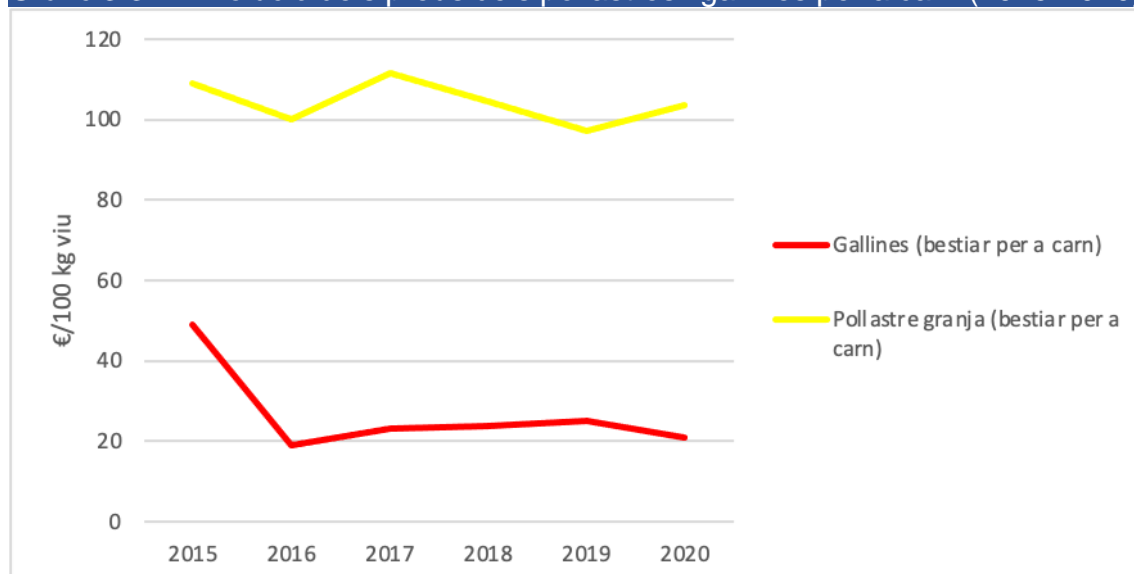
Quadre 3.3.1. Capacitat total i explotacions. Gallines i pollastres. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	Nombre d'explotacions		Capacitat productiva		Variació explotacions (2020-2019)	Variació capacitat (2020-2019)
	2020	2019	2020	2019		
Baix Ebre	680	677	14.087.271	10.318.678	0,44	36,52
Montsià	190	194	2.077.335	2.054.451	-2,06	1,11
Ribera d'Ebre	46	39	474.479	500.366	17,95	-5,17
Terra Alta	74	65	1.424.227	1.427.872	13,85	-0,26
Terres de l'Ebre	990	975	18.063.312	14.301.367	1,54	26,30

Font: elaboració pròpia amb dades dels documents del DARP "Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2019" i "Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2020".

Pel que fa als preus, el del pollastre de granja se situa per sobre d'1 € per quilo, amb un increment del 6,6% respecte als preus del 2019. Pel que fa a les gallines per a carn, la seva importància en el mercat és molt més reduïda i, tal com es pot observar al gràfic, els preus han anat a la baixa el 2020 (-15%).

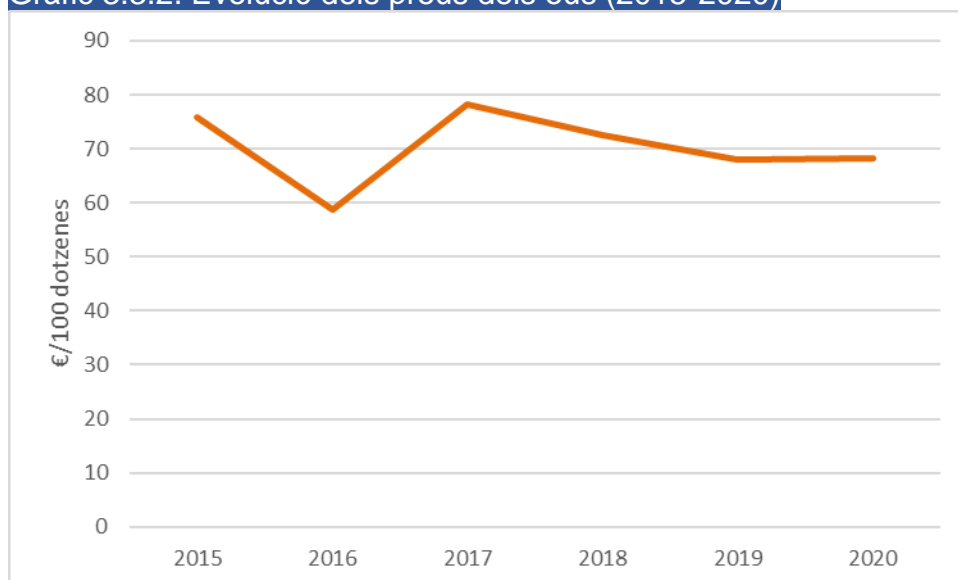
Gràfic 3.3.1. Evolució dels preus dels pollastres i gallines per a carn (2015-2020)

Font: Preus percebuts pel pagès. Observatori Agroalimentari de Preus, 2021.

Pel que fa als ous, els preus s'han mantingut respecte a l'any anterior (0,29%). El 2020 el preu pagat al productor per la dotzena d'ous es va situar al voltant dels 0,68 € la dotzena, molt lluny de l'1,09 € que va assolir el 2012.

Gràfic 3.3.2. Evolució dels preus dels ous (2015-2020)

Font: Preus percebuts pel pagès. Observatori Agroalimentari de Preus, 2021.

3.3.2. La producció de porcí el 2020

La producció porcina es concentra sobretot a la comarca del Montsià (amb el 42% de les explotacions de les Terres de l'Ebre i el 49% de la capacitat el 2020). Les explotacions han disminuït lleugerament (-0,97%), si bé la capacitat ha augmentat en aquesta comarca (4%). Al Baix Ebre, les explotacions i la capacitat són el 23% del total de les Terres de l'Ebre. Aquest any, el nombre d'explotacions s'ha mantingut i n'ha augmentat lleugerament la capacitat (2%). La Ribera d'Ebre és la comarca on el porcí està menys implantat, si bé aquest any hi ha crescut el nombre d'explotacions i la capacitat (3% i 2,2% respectivament). I, finalment, a la Terra Alta segueix la tendència a incrementar les explotacions (4%) i la capacitat productiva de porcí (15,5%). Actualment, la Terra Alta representa el 21% de les explotacions i el 18% de les places de porcí de les Terres de l'Ebre. En el conjunt de les Terres de l'Ebre, si bé el nombre d'explotacions no ha variat gaire, l'augment de la capacitat ha estat d'un 5,3%.

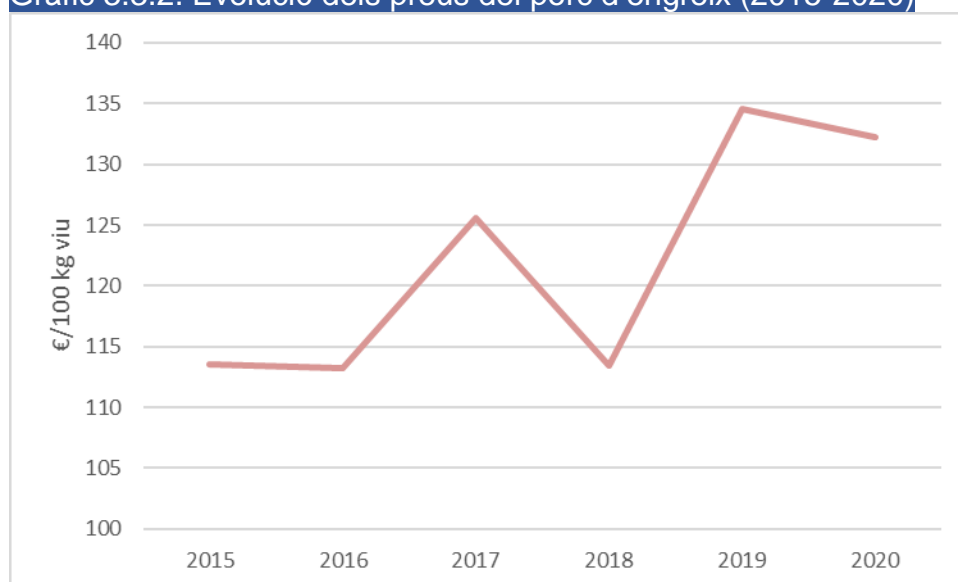
Quadre 3.3.2. Explotacions i capacitat total porcí. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	Nombre d'explotacions		Capacitat productiva		Variació explotacions (2020-2019)	Variació capacitat (2020-2019)
	2020	2019	2020	2019		
Baix Ebre	56	56	95.036	93.148	0,00	2,03
Montsià	102	103	203.011	195.189	-0,97	4,01
Ribera d'Ebre	34	33	50.575	49.475	3,03	2,22
Terra Alta	51	49	80.771	69.953	4,08	15,46
Terres de l'Ebre	243	241	429.393	407.765	0,83	5,30

Font: elaboració pròpia amb dades dels documents del DARP "Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2020" i "Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2019".

Els preus del porcí s'han moderat el 2020 i presenten una lleugera davallada (-1,7%). Tot i així, són preus força retributius si tenim en compte l'evolució del sector en els darrers anys. Cal tenir en compte que les exportacions de carn de porcí a la Xina van pressionar els preus a l'alça el 2019 (amb un increment del 18,6%). Sens dubte, aquestes exportacions són clau per a la recuperació del sector als mercats exteriors després del cop que va suposar el veto rus.

Gràfic 3.3.2. Evolució dels preus del porc d'engreix (2015-2020)

Font: Preus percebuts pel pagès. Observatori Agroalimentari de Preus, 2021.

3.3.3. L'oví i el cabrum el 2020

Tal com hem advertit en informes anteriors, l'oví i el cabrum s'estan convertint en una producció ramadera marginal a les Terres de l'Ebre. Aquest any, malgrat que les explotacions s'han mantingut, la capacitat ha continuat disminuint, tal com es pot observar en els quadres 3.3.3 i 3.3.4.

Pel que fa a l'oví, la capacitat es va reduir un -5,4% en el conjunt de les Terres de l'Ebre. Gairebé el 42% de les explotacions ovines de les Terres de l'Ebre es localitzen al Baix Ebre i en aquesta comarca la capacitat ha continuat reduint-se (-6%), tot i que ha augmentat el nombre d'explotacions. La resta de comarques de l'Ebre representen cadascuna aproximadament el 20% de les explotacions del total de les Terres de l'Ebre. Al Montsià s'han reduït tant les explotacions com la capacitat (-2% i -7% respectivament). La capacitat ha disminuït a la Ribera d'Ebre (-9%) malgrat que hi ha tres explotacions més. Finalment, la Terra Alta pràcticament no presenta canvis respecte a l'any anterior.

Quadre 3.3.3. Explotacions i capacitat total de l'oví. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	<i>Nombre d'explotacions</i>		<i>Capacitat productiva</i>		<i>Variació explotacions (2020-2019)</i>	<i>Variació capacitat (2020-2019)</i>
	2020	2019	2020	2019		
Baix Ebre	110	105	16.352	17.356	4,76	-5,78
Montsià	48	49	11.725	12.616	-2,04	-7,06
Ribera d'Ebre	55	52	12.520	13.817	5,77	-9,39
Terra Alta	51	51	15.801	15.838	0,00	-0,23
Terres de l'Ebre	264	257	56.398	59.627	2,72	-5,42

Font: elaboració pròpia amb dades dels documents del DARP "Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2019" i "Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2020".

Pel que fa al **cabrum**, la situació és molt similar. Al Baix Ebre suposa aproximadament el 40% de les explotacions i de la capacitat d'aquesta espècie a les Terres de l'Ebre, però la capacitat es va reduir el 2020 (-8%). La Terra Alta presenta una situació similar amb reduccions de capacitat (-13%), malgrat que hi ha una nova explotació. Al Montsià la davallada de capacitat és més moderada (-1%), si bé la disminució del nombre d'explotacions és més preocupant (-9%). Per contra, la capacitat i les explotacions augmenten a la Ribera d'Ebre. Tot i

així, en el conjunt de les Terres de l'Ebre, la capacitat recula un -3% durant el 2020.

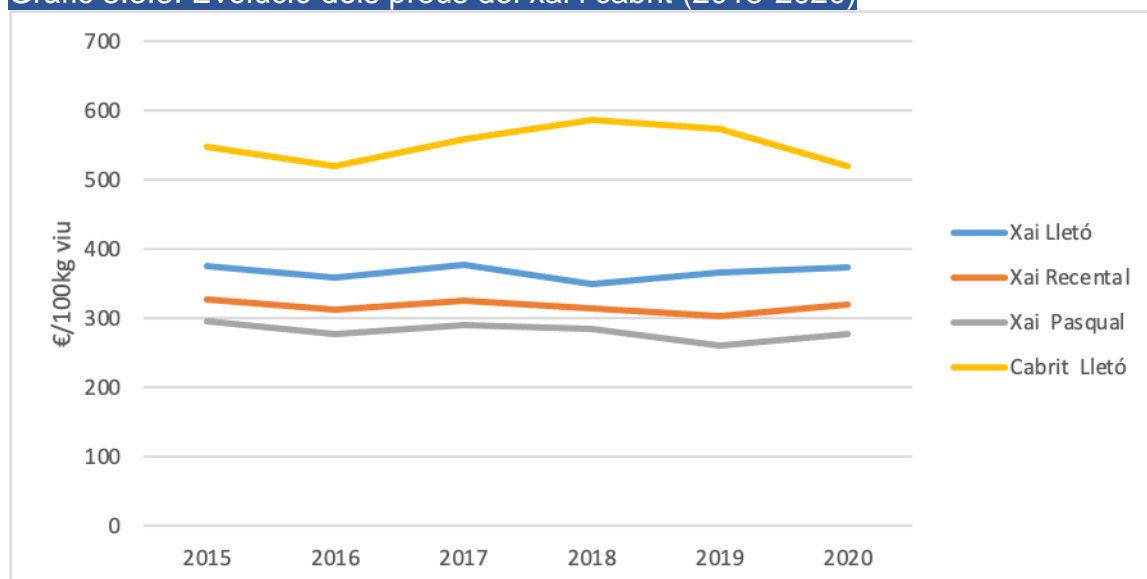
Quadre 3.3.4. Explotacions i capacitat total del cabrum. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	<i>Nombre d'explotacions</i>		<i>Capacitat productiva</i>		<i>Variació explotacions (2020-2019)</i>	<i>Variació capacitat (2020-2019)</i>
	2020	2019	2020	2019		
Baix Ebre	125	122	11.020	11.983	2,46	-8,04
Montsià	59	65	5.332	5.383	-9,23	-0,95
Ribera d'Ebre	68	64	10.101	9.470	6,25	6,66
Terra Alta	52	51	3.042	3.491	1,96	-12,86
Terres de l'Ebre	304	302	29.495	30.327	0,66	-2,74

Font: elaboració pròpia amb dades dels documents del DARP "Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2020" i "Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2019".

Aquesta davallada persistent de les produccions d'oví i cabrum és fàcilment explicable quan s'observa l'atonía en els preus, que gairebé no han augmentat des del principi de la dècada. Els preus del cabrit continuen a la baixa (-9%), mentre que els del xai augmenten molt moderadament (2% en el cas del xai lletó). Pel que fa a la llet de cabra, el 2020 el preu es va situar als 0,89 €/litre, un augment del 4,7% respecte a l'any anterior. El preu de la llana presenta un increment significatiu (17%) i el 2020 es va establir en 22,4 € els 100 kg.

Gràfic 3.3.3. Evolució dels preus del xai i cabrit (2015-2020)

Font: Preus percebuts pel pagès. Observatori Agroalimentari de Preus, 2020.

3.3.4. La producció cunícola el 2020

Aquest any, tant el nombre d'explotacions com la producció cunícola sembla que s'ha estabilitzat, després d'anys de disminucions contínues d'explotacions i de places. En el conjunt de les Terres de l'Ebre, les explotacions han augmentat gairebé un 8% mentre que la capacitat s'ha mantingut (0,7%). El Montsià és la comarca on les explotacions són més grans i han continuat augmentant la dimensió: la capacitat ha crescut un 10% amb el mateix nombre d'explotacions. L'augment d'explotacions ha vingut acompanyat d'un increment d'explotacions al Baix Ebre (5% i 8,6%, respectivament). A la Ribera d'Ebre i la Terra d'Alta, el creixement d'explotacions no ha fet augmentar les places; de fet, a la Terra Alta, on hi ha dues noves explotacions, la capacitat s'ha reduït un -15%.

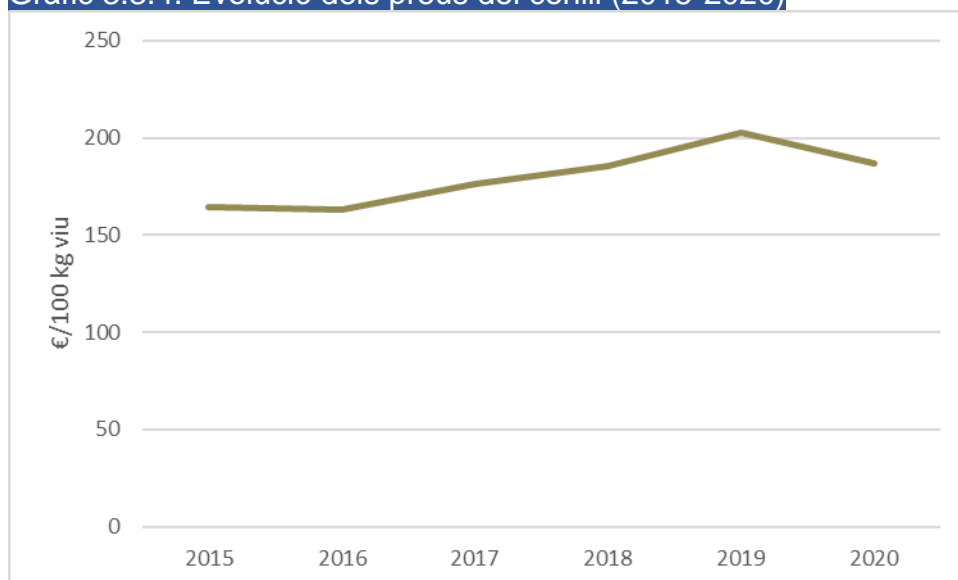
Quadre 3.3.5. Explotacions i capacitat total de conills. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	<i>Nombre d'explotacions</i>		<i>Capacitat productiva</i>		<i>Variació explotacions (2020-2019)</i>	<i>Variació capacitat (2020-2019)</i>
	2020	2019	2020	2019		
Baix Ebre	21	20	46.264	42.601	5,00	8,60
Montsià	13	13	54.450	49.330	0,00	10,38
Ribera d'Ebre	14	12	27.018	28.106	16,67	-3,87
Terra Alta	20	18	38.706	45.303	11,11	-14,56
Terres de l'Ebre	68	63	166.438	165.340	7,94	0,66

Font: elaboració pròpia amb dades dels documents del DARP "Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2020" i "Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2019".

Pel que fa als preus, aquest any han trencat la tendència a l'alça dels darrers anys i han baixat un 8%, de manera que se situen per sota dels 2 € el quilo viu de l'any anterior.

Gràfic 3.3.4. Evolució dels preus del conill (2015-2020)

Font: Preus percebuts pel pagès. Observatori Agroalimentari de Preus, 2021.

3.3.4. Altres produccions ramaderes a les Terres de l'Ebre

L'**apicultura** ha estat un sector en creixement a les Terres de l'Ebre en els darrers anys i ara sembla que amb una certa estabilització. El 2020 el nombre d'explotacions va créixer un 5%, i la capacitat productiva, un 3% al conjunt de les Terres de l'Ebre. El Baix Ebre, la principal comarca productora (70% de la capacitat de les Terres de l'Ebre), va augmentar la capacitat un 2%. Els increments de capacitat van ser superiors a la Ribera d'Ebre (16%) i a la Terra Alta (11%), mentre que al Montsià es va reduir un -6%.

La resta de produccions ramaderes són gairebé marginals a les Terres d'Ebre. Actualment, hi ha 129 explotacions de **boví** (una més que el 2020). La majoria es troben al Baix Ebre (76) i al Montsià (33). El 2020, el nombre de places no va variar ni al Baix Ebre ni a la Terra Alta, es va reduir molt lleugerament al Montsià (-0,8%) i va augmentar a la Ribera d'Ebre (27%) perquè la nova explotació es va situar en aquesta comarca. Els preus del sector no conviden l'optimisme: el 2020 els preus del vedell de carn es van reduir lleugerament (-5%). I, pel que fa a la llet, tot i que han augmentat lleugerament respecte al 2019 (1,3%), els preus continuen sent força baixos: 32,5 € els 100 litres.

3.4. La pesca a les Terres de l'Ebre el 2020

El 2020 les Terres del Ebre van representar més del 20% de les captures pesqueres de Catalunya i gairebé el 25% dels ingressos totals. Sant Carles de

la Ràpita i l'Ametlla són les dues llotges més grans de les Terres de l'Ebre. Sant Carles és la segona llotja en captures de Catalunya (darrere de Vilanova i la Geltrú el 2020) i la primera en recaptació. El quadre 3.4.1 mostra les captures i la recaptació de les llotges ebrenques el 2020.

Quadre 3.4.1. Captures (en kg) i recaptació (en €) de les llotges de les Terres de l'Ebre, 2020

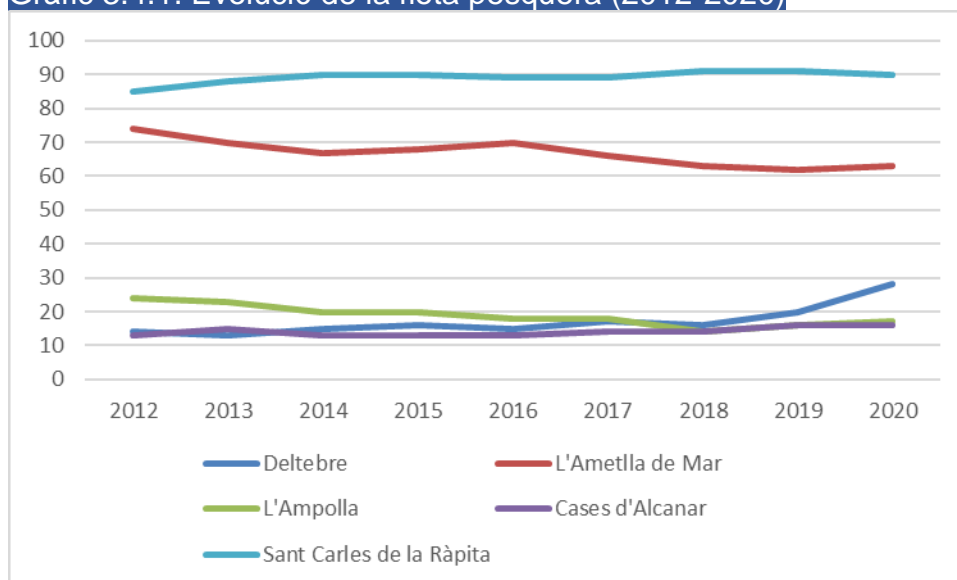
	Captures (en kg)	Recaptació (en €)
Deltebre	283.701	1.650.618
L'Ametlla de Mar	1.116.388	5.667.510
L'Ampolla	201.648	1.020.618
Les Cases d'Alcanar	188.186	1.044.793
Sant Carles de la Ràpita	2.351.152	12.056.006
Terres de l'Ebre	4.141.075	21.439.545

Font: Estadístiques de pesca. Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2021.

El 2020 la flota pesquera de les Terres de l'Ebre va comptabilitzar 214 unitats, repartides de la manera següent: 90 a la llotja de Sant Carles de la Ràpita, 16 a les Cases d'Alcanar, 28 a Deltebre, 17 a l'Ampolla i 63 a l'Ametlla de Mar. Destaca l'augment de la flota pesquera a Deltebre, amb 8 noves embarcacions. També augmenta el nombre d'embarcacions a l'Ampolla i l'Ametlla, amb una nova embarcació a cada port. Per contra, a Sant Carles de la Ràpita, la flota ha disminuït una embarcació respecte al 2019.

El gràfic 3.4.1 presenta l'evolució de la flota pesquera des de 2012. Tal com es pot observar, la situació és dispar entre les diferents llotges. Així, l'Ametlla i l'Ampolla han disminuït el nombre d'embarcacions (11 i 7 unitats respectivament). Per contra, presenten resultats més optimistes Deltebre (14 noves embarcacions), Sant Carles de la Ràpita (5 noves embarcacions) i les Cases d'Alcanar (3 noves embarcacions). En el conjunt de les Terres de l'Ebre, el nombre d'embarcacions ha augmentat en 4 unitats des del 2012.

Gràfic 3.4.1. Evolució de la flota pesquera (2012-2020)

Font: Detall de la flota pesquera per ports (diversos anys). Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2021.

4. L'evolució de l'ocupació i l'atur del sector primari el 2020

Per tal d'analitzar l'evolució del mercat de treball al sector agrari de les Terres de l'Ebre, utilitzarem la informació trimestral sobre afiliats a la Seguretat Social de l'Observatori de Treball i Model Productiu.

Malauradament, no disposem de les dades del quart trimestre de 2020. La darrera dada disponible, la del tercer trimestre del 2020, indica que hi havia 3.702 afiliats a la Seguretat Social a les Terres de l'Ebre (l'11,5% del total de Catalunya). El Baix Ebre registrava el nombre d'afiliats més elevat (1.393 treballadors, el 37,6% dels afiliats al sector agrari a les Terres de l'Ebre). Els afiliats agraris del Montsià (1.121) representen el 30,4% del total d'afiliats agraris de l'Ebre. El nombre d'afiliats és menor a la Terra Alta (728) i a la Ribera d'Ebre (457): el 19,7% i el 12% respectivament dels afiliats agraris de l'Ebre. Cal tenir en compte, però, que l'agricultura és un sector força estacional i les dades poden variar d'un trimestre a un altre. (Font: elaboració pròpia amb dades de l'Observatori de Treball i Model Productiu, 2021.)

Les dades d'afiliació a la Seguretat Social estan desagregades en règim general i règim especial de treballadors autònoms (RETA). De fet, els treballadors autònoms representen la majoria dels treballadors en el sector agrari. Al tercer trimestre del 2020, el 75% dels treballadors agraris de les Terres de l'Ebre es comptabilitzaven en el RETA. A la Terra Alta i la Ribera d'Ebre, el percentatge de treballadors RETA sobre el conjunt de treballadors agraris se situa al voltant

del 90% (94% i 87%, respectivament). Al Montsià els treballadors autònoms són més del 80%. En canvi, el Baix Ebre és la comarca on hi ha un percentatge més gran d'afiliats al règim general en els treballadors agraris (un 44%). (Font: elaboració pròpia amb dades de l'Observatori de Treball i Model Productiu, 2021.)

Comparant les dades del tercer trimestre del 2020 (darrera data disponible) amb les del mateix trimestre de l'any anterior (vegeu quadre 4.1), es pot observar que en el conjunt de les Terres de l'Ebre hi ha un augment dels afiliats al règim general de la Seguretat Social (3,3%), però aquesta dada es veu oposada per la disminució dels afiliats al RETA (-3%); a causa del pes més gran d'aquest darrer col·lectiu, en conjunt, hi ha una pèrdua moderada (-1,5%) d'afiliats agraris al conjunt de les Terres de l'Ebre. Aquesta davallada és molt similar a l'experimentada pel conjunt de Catalunya, on els afiliats van disminuir un -1,4% (-2,8% RETA i 2,1% al règim general). En l'àmbit comarcal, les comarques ebrenques on es concentra la caiguda de l'afiliació són la Ribera d'Ebre (-6%), i el Montsià i la Terra Alta, amb una disminució molt similar (-4%). Pel que fa al Baix Ebre, és l'única comarca on augmenta el nombre d'afiliats (3,6%), en el dos col·lectius (increment del 7% en règim general i del 1,2% en el RETA. (Font: elaboració pròpia amb dades de l'Observatori de Treball i Model Productiu, 2021.)

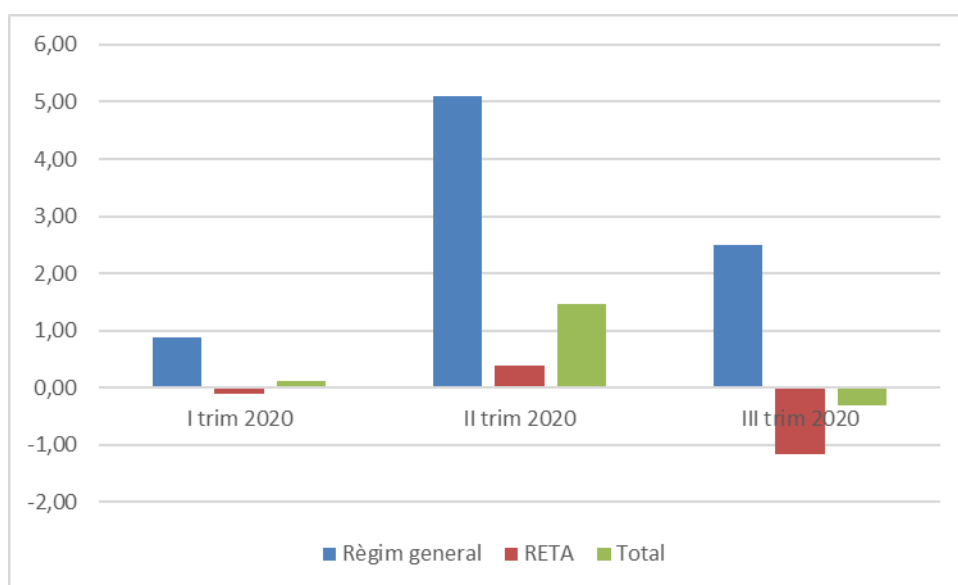
Quadre 4.1. Règim general i RETA sobre el total de treballadors del sector primari. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta, Terres de l'Ebre i Catalunya

	<i>III trimestre 2020</i>		<i>III trimestre 2019</i>		<i>Variació interanual</i>	
	Règim general	RETA	Règim general	RETA	Règim general	RETA
Baix Ebre	614	779	574	770	6,97	1,17
Montsià	222	902	233	937	-4,72	-3,74
Ribera d'Ebre	59	398	67	419	-11,94	-5,01
Terra Alta	45	683	36	722	25,00	-5,40
Terres de l'Ebre	940	2.762	910	2.848	3,30	-3,02
Catalunya	9.667	22.502	9.465	23.162	2,13	-2,85

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Observatori de Treball i Model Productiu, 2021.

El gràfic 4.1 presenta les variacions inter trimestrals (és a dir, entre un trimestre i l'anterior) dels treballadors en règim general, RETA i el total, per al conjunt de les Terres de l'Ebre. Tal com es pot observar al gràfic, hi ha oscil·lacions elevades en els afiliats al règim general, mentre que les variacions del règim RETA són més moderades. Aquesta situació és lògica tenint en compte la temporalitat del sector, cosa que fa que els afiliats al règim general oscil·lin de manera més abrupta en funció de les necessitats de mà d'obra de les explotacions. El gràfic permet observar que els afiliats al règim general van augmentar en els tres trimestres de l'any, la qual cosa, sens dubte, és una dada molt positiva. Malauradament les dades del RETA no són tan positives i resulta preocupant la contínua davallada d'afiliacions, perquè són pagesos que es donen de baixa, i, atès el poc relleu generacional, molt cops aquest fet suposa el tancament de l'explotació.

Gràfic 4.1. Taxa de variació intertrimestral (2020-2019) dels afiliats a la Seguretat Social en el sector de l'agricultura, ramaderia i pesca. Afiliats al règim general i RETA. Terres de l'Ebre

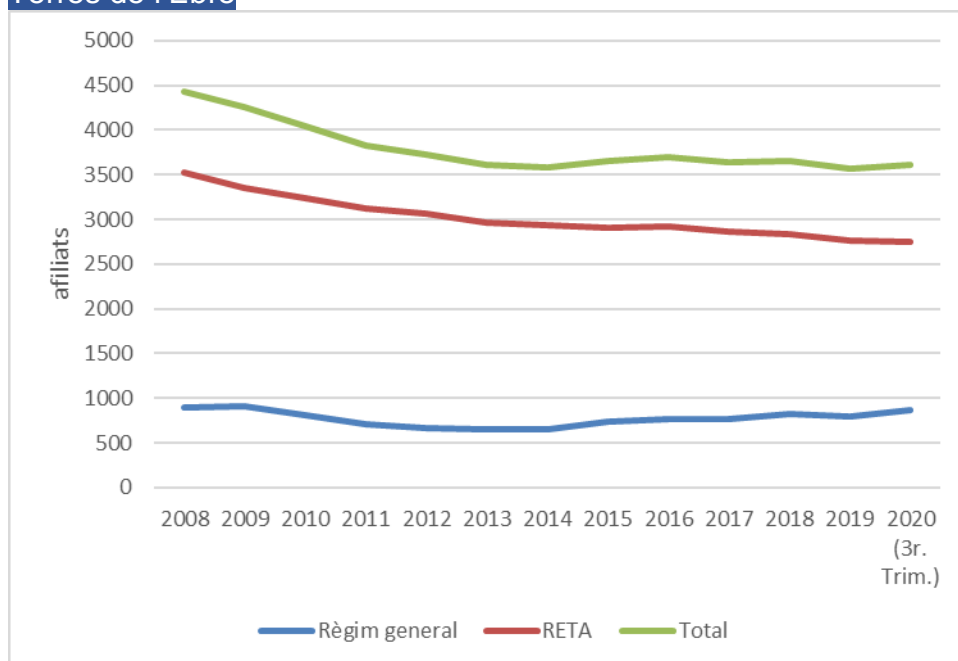

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Observatori de Treball i Model Productiu, 2021.

El gràfic 4.2 mostra l'evolució dels darrers anys. S'hi pot observar la davallada d'afiliats totals des del 2012: l'increment dels afiliats al règim general no ha pogut compensar la disminució d'afiliats al RETA. En total, entre 2008 i 2019, l'afiliació

de treballadors del sector primari ha disminuït en 861 treballadors (una davallada de gairebé el 20%), dels quals 765 són RETA.

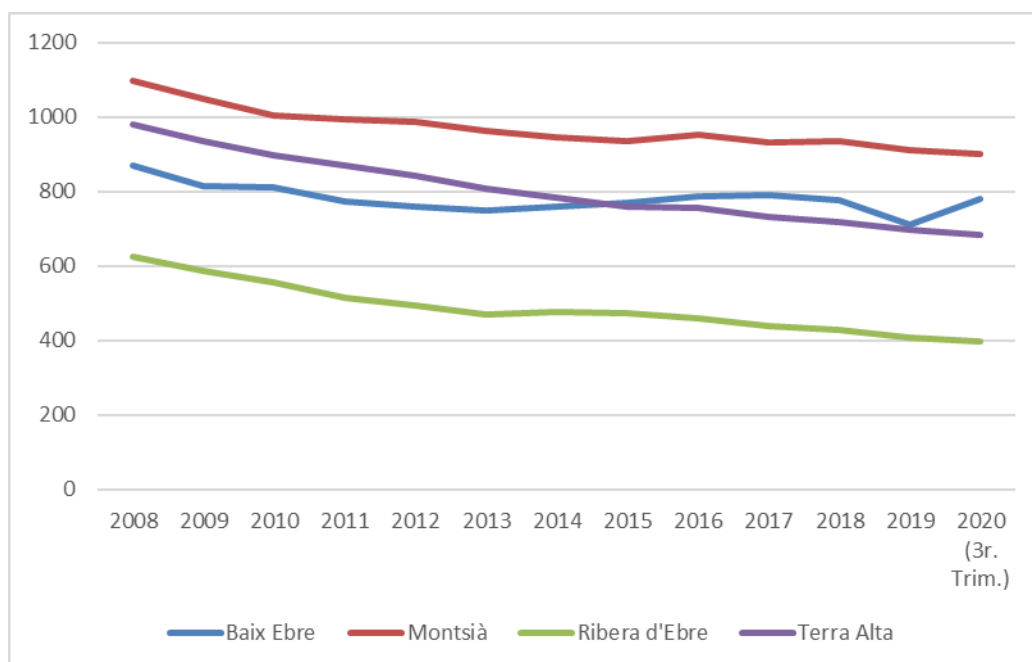
Gràfic 4.2. Evolució dels afiliats a la Seguretat Social en el sector de l'agricultura, ramaderia i pesca (2008-tercer trimestre 2020). Afiliats al règim general i RETA. Terres de l'Ebre

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Observatori de Treball i Model Productiu, 2021.

Atès que la majoria de treballadors agraris i els titulars de les explotacions estan afiliats al RETA, aquestes dades resulten especialment preocupants. En el gràfic 4.3 s'observa que la davallada es manifesta en les 4 comarques ebrenques. Entre 2008 i 2019, la situació més dramàtica s'observa a la Terra Alta: l'afiliació en el RETA ha disminuït en 280 afiliats (un 28% menys), i a la Ribera d'Ebre, on ara hi ha 219 afiliats menys que el 2008 (un 35% menys). Al Montsià, la comarca amb més afiliats al RETA, la disminució ha estat més moderada (-7%), però tot i així suposa 186 afiliats menys. Finalment, al Baix Ebre, la caiguda no ha estat tan acusada (-18%) i les dades del 2020 apunten a una millora. No obstant això, entre el 2008 i el 2019, el Baix Ebre va perdre 160 afiliats del RETA.

Gràfic 4.3. Evolució dels afiliats agraris al RETA (2008-tercer trimestre 2020). Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta

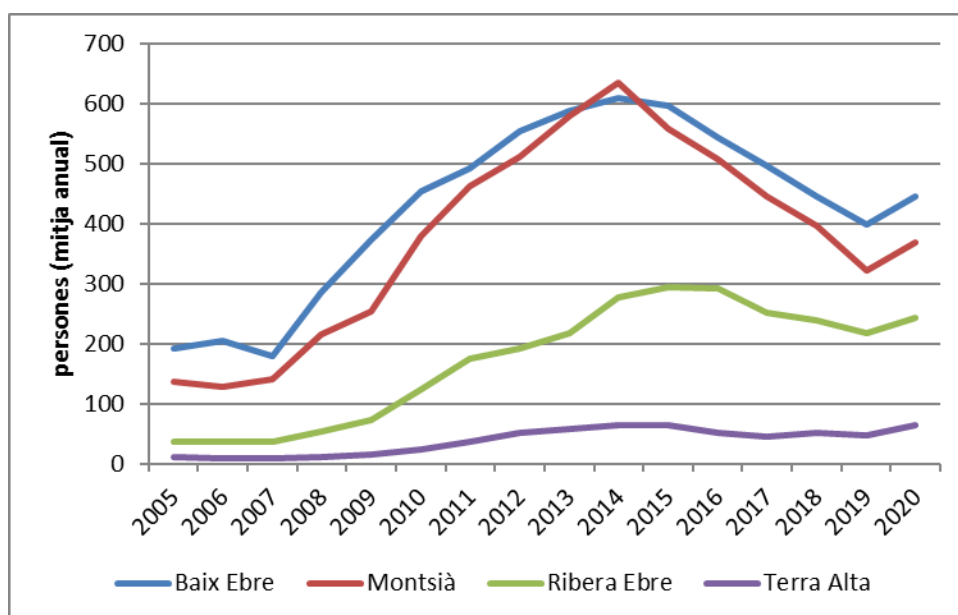

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Observatori de Treball i Model Productiu, 2021.

El gràfic 4.4 ens permet observar l'evolució dels aturats registrada des del 2005. Tal com es pot observar al gràfic, els aturats registrats del sector agrari no van deixar d'augmentar des de 2008 fins al 2014, i aquesta tendència es va donar a totes les comarques ebrenques, però es va revertir a partir del 2015, i el nombre d'aturats va reduir-se fins al 2019. Malauradament, el 2020 s'observa un augment dels aturats registrats agraris en totes les comarques ebrenques.

En el conjunt de les Terres de l'Ebre, el 2020 els aturats registrats al sector agrari van augmentar un 14% respecte al 2019. Els aturats agraris van créixer a totes les comarques ebrenques. L'increment més significatiu es va donar a la Terra Alta (34%). Al Montsià va ser força més moderat (15%), i a la Ribera d'Ebre i el Baix Ebre, l'augment d'aturats agraris es va situar al voltant del 12% en ambdues comarques. (Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2021.)

Gràfic 4.2. Aturats registrats en el sector agrari. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta. 2005-2020

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2021.

Així, doncs, el 2020 no ha estat un bon any per a l'ocupació al sector agrari de les Terres de l'Ebre: s'ha reduït el nombre d'afiliats a la Seguretat Social (especialment, els afiliats al RETA) i ha augmentat el nombre d'aturats.

5. Reflexions finals

Hem dividit aquest apartat en dues parts. En la primera presentem un resum de la informació del 2020 que hem recollit en els apartats anteriors. En la segona part fem una reflexió sobre les implicacions que pot tenir la implementació del Pacte Verd Europeu (i en especial, de l'estratègia "De la granja a la taula" (From Farm to Fork) sobre el sector primari.

5.1. Resum i consideracions finals

Sembla que la crisi econòmica provocada per la covid-19 també s'ha deixat notar al sector agrari català. Les dades avançades apunten una caiguda del VAB agrari del -2,4% per al conjunt de Catalunya. Les dades del mercat laboral confirmen aquesta circumstància amb una reducció dels ocupats i un augment dels aturats. El comerç exterior és l'única dada positiva del sector aquest any: s'ha ampliat l'excepteional superàvit comercial agroalimentari que es va assolir l'any anterior. Cal tenir en compte que Catalunya tradicionalment ha estat deficitària en comerç

agroalimentari, circumstància que ha canviat en els darrers dos anys, gràcies al dinamisme exportador del sector (les exportacions han continuat augmentat malgrat les circumstàncies adverses dels mercats internacionals).

Malgrat no disposar de les dades del VAB agrari comarcal ni de les produccions agrícoles del 2020, tot apunta que la situació per al sector primari de les Terres de l'Ebre serà força similar a la de la resta de Catalunya. Basem aquesta afirmació principalment en l'evolució de les dades del mercat de treball, que no han estat gaire positives aquest any. La dada més preocupant és la continuada davallada d'afiliats del sector primari al règim especial de treballadors autònoms, que també ha continuat aquest any. Les dades dels aturats registrats en el sector també assenyalen un repunt de l'atur en aquesta branca d'activitat a les Terres de l'Ebre, circumstància que no es donava des de la crisi econòmica del 2008.

Pel que fa a la ramaderia a les Terres de l'Ebre, hem presentat les dades del 2020 facilitades pel DARP. El sector que presenta les millors perspectives aquest any és l'aviram, en què la capacitat ha augmentat més d'un 26% respecte a l'any anterior i el nombre d'explotacions s'ha mantingut pràcticament estable. També ha augmentat la capacitat (5,3%) i s'han mantingut les explotacions del sector porcí. La producció cunícola també sembla haver-se estabilitzat i s'observa un increment en el nombre d'explotacions (8%). La nota negativa és per al sector de l'oví i el cabrum, en què la capacitat ha continuat a la baixa (-5%), tendència que s'arrossega d'anys anteriors.

Finalment, pel que fa als preus, aquest 2020 continua la davallada dels preus de l'oli d'oliva, que es va iniciar el 2017 i que genera força malestar en el sector. En canvi, aquesta campanya el preu de l'arròs s'ha estabilitzat i es manté en nivells molt similars als de l'any anterior. Pel que fa al vi, sorprenen les tendències contraposades del preu del vi blanc amb DO/IGP (clarament a la baixa) i del vi negre amb DO/IGP (a l'alça). Aquest any el preu del vi negre amb DO/IGP ha estat superior al preu del vi blanc amb DO/IGP. També presenten tendències contraposades els preus de la taronja (a l'alça) i els de la mandarina (a la baixa), que corregeixen les tendències inverses de la temporada passada. La temporada 2020 ha estat una bona temporada pel que fa als preus de la fruita fresca, especialment per als preus dels préssecs i nectarines, que han experimentat forts increments. També el preu de la cirera s'ha recuperat. Per contra, respecte de la fruita seca, el preu de l'ametlla ha continuat a la baixa.

Pel que fa als preus de les produccions ramaderes, en aviram, els preus del pollastre han augmentat lleugerament, mentre que el preus dels ous s'han estabilitzat. En porcí, s'observa una lleugera davallada però cal tenir en compte que el 2019 els preus van augmentar molt. El cabrit i el conill, malauradament, continuen a la baixa.

5.2. El Pacte Verd Europeu i les possibles repercussions en el sector primari

El Pacte Verd Europeu, que es va presentar al desembre del 2019, és la nova estratègia europea de desenvolupament: posa més èmfasi en el medi ambient i en la lluita contra el canvi climàtic i s'ha fixat com a objectiu que la UE sigui climàticament neutra el 2050 (energia neta, economia circular, mobilitat sostenible, etc. són conceptes que apareixen repetidament en el text del nou Pacte). Al Pacte Verd hi ha dues comunicacions que tenen una repercussió especial en el sector agroalimentari i en la manera com l'agricultura europea contribuirà a assolir els objectius del Pacte Verd. Aquestes dues comunicacions són "From Farm to Fork" (o F2F), traduïda a Espanya com "Del Campo a la Mesa", i la comunicació sobre biodiversitat.

Els objectius generals de F2F són garantir aliments saludables, assequibles i sostenibles, combatre el canvi climàtic, protegir el medi ambient i preservar la biodiversitat, generar un benefici econòmic just en la cadena i reforçar l'agricultura ecològica.

Per assolir aquests objectius generals, es plantegen una sèrie d'objectius específics, per tal d'aconseguir que el 2030 la producció d'aliments a Europa sigui plenament sostenible. Alguns dels objectius específics que tenen més rellevància per al sector agrari són: reduir un 50% l'ús de plaguicides, reduir un 20% l'ús de fertilitzants, reduir un 50% la venda d'antimicrobians, destinar com a mínim un 25% del sòl agrari a l'agricultura ecològica, entre d'altres. La comunicació sobre biodiversitat també tindrà impacte en l'agricultura, principalment a fi d'integrar en un 10% de la superfície agrària elements paisatgístics, així com l'augment dels estàndards de benestar animal, la reforestació, ampliar les àrees protegides al 30% de la superfície europea, etc. Finalment, altres mesures que també tindran repercussió en el sector agroalimentari són reforçar l'etiquetatge d'aliments, la lluita contra el

malbaratament alimentari (disminuir el 50% dels residus alimentaris per càpita) i augmentar les despeses en R+D+I (especialment en agricultura de precisió i digitalització). (Comissió Europea, 2020.)

Això afectarà la nova reforma de la PAC, que actualment s'està discutint (que tractarem en l'informe del proper any, un cop estigui aprovada). Les propostes van en la línia d'exigir una condicionalitat reforçada per rebre els ajuts (no només en qüestions ambientals, també en requisits laborals).

Tot això genera un plec d'interrogants i de qüestions a debatre. Primerament, quin serà l'impacte d'aquesta política, és a dir, com afectarà la producció, els ingressos dels pagesos, les exportacions, etc. De moment, en un estudi del Departament d'Agricultura del Estats Units sobre l'impacte del Pacte Verd en l'agricultura europea, es pronostica que hi ha haurà una davallada del 12% de la producció final agrícola, un augment del 2% de les importacions agràries, una disminució del 20% de les exportacions i una disminució del 16% dels ingressos bruts agraris (Beckman et al., 2020). Malgrat que aquest estudi ha generat força controvèrsia, tothom assumeix que les noves polítiques generaran un increment dels costos de producció i una davallada de la productivitat (dels rendiments). Amb menys pesticides, fertilitzants, etc., els rendiments seran inferiors, també disminuiran per l'augment de l'agricultura ecològica (que, en general, té uns costos superiors i uns rendiments inferiors a la convencional) i si, a més, cal destinar superfície agrària a elements paisatgístics, també disminuirà el rendiment per hectàrea.

Això ens porta a un segon interrogant: sembla obvi que la disminució dels rendiments i l'augment dels costos acabarà repercutint en els preus dels aliments, però els consumidors europeus estaran disposats a pagar més pels seus aliments?

I, finalment, el punt crucial que han posat sobre la taula molts cops els productors agraris europeus i que es resumeix en la frase "producció sostenible amb importacions insostenibles", és a dir, ¿permetrem importacions produïdes amb uns estàndards mediambientals, de benestar animal, socials, etc. inferiors als exigits als productors europeus? La Unió Europea s'ha compromès a donar suport a l'establiment d'estàndards globals i aspira a ser un referent en aquesta qüestió, però la UE té el lideratge suficient per aconseguir que la resta de països accepti aquests estàndards? La UE també s'ha compromès que en els acords

bilaterals s'inclogui un capítol de sostenibilitat "ambiciós", però els productors dubten que això s'acabi aplicant, fins i tot ara, en les negociacions amb Mercosur. Si aquesta qüestió no s'esclareix, és possible que anem cap a un mercat alimentari europeu dual: amb aliments sostenibles, de qualitat i amb preus més elevats produïts a Europa per als consumidors més conscienciats o amb rendes més altes, i aliments insostenibles importats i més econòmics, per a la resta. No creiem que aquesta sigui la millor aposta ni per a l'agricultura europea, ni per garantir la seguretat alimentària, ni per al medi ambient i la lluita contra el canvi climàtic.

Bibliografia i fonts estadístiques

- Beckman, J., Ivanic, M., Jelliffe, J. L., Baquedano, F. G., i Scott, S. G. (2020). *Economic and food security impacts of agricultural input reduction under the european union green deal's farm to fork and biodiversity strategies* (N. 1473-2020-1039).
- BBVA Research (2021). *Anuari Econòmic Comarcal 2020*.
- BBVA Research (2020). *Anuari Econòmic Comarcal 2019*.
- Comissió Europea (2020). *A farm to fork strategy for a fair, healthy and environmentally-friendly food system. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions. COM(2020) 381 final.* https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-annex-farm-fork-greendeal_en.pdf
- Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP), *Comerç exterior agroalimentari*, 2021.
- Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP), *Superfícies, rendiments i produccions comarcals dels conreus agraris. Any 2018*, 2021.
- Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP), *Superfícies, rendiments i produccions comarcals dels conreus agraris. Any 2019*, 2021.
- Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP), *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2019*.
- Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP), *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2020*.
- Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP), *Detall de la flota pesquera per ports (diversos anys)*, 2020.
- Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP), Observatori Agroalimentari de Preus. *Preus percebuts pels agricultors*, 2021.
- Departament d'Empresa i Ocupació, *Afiliats a la Seguretat Social (diversos trimestres)*, Observatori de Treball i Model Productiu. 2021.
- Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, *Indicadors de Conjuntura*, gener de 2021.
- Idescat. *Aturats registrats. Banc d'estadístiques de municipis i comarques*. 2021.

Capítol 3. El sector industrial a les Terres de l'Ebre el 2020

*Dra. Mònica Martín
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

1. Introducció

L'informe del sector industrial a les Terres de l'Ebre es basa en l'anàlisi d'indicadors econòmics orientats a identificar l'estat i evolució de la seva activitat. En particular, l'estudi de l'activitat industrial se centra en la capacitat de generar valor afegit i en els trets que caracteritzen el seu mercat de treball. Les principals variables emprades són el valor afegit brut (VAB) i altres de relacionades amb l'ocupació i amb el teixit empresarial industrial. Aquests indicadors permeten observar la dinàmica més recent de la seva producció i destacar quina ha estat la tendència en la seva evolució. L'anàlisi ofereix la visió agregada del sector industrial i addicionalment una altra de més particularitzada en l'àmbit general i detallat de les manufactures.

Taula 1. Resum del perfil i de la dinàmica industrial a les Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals

INDÚSTRIA sobre TOTAL ECONOMIA					
		VAB	Ocupació	Empreses	Autònoms
Taxa de creixement total economia					
VAB	'18-'19	1,3	-2,17	-3,20	-3,92
Ocupació, empreses, autònoms	'19-'20				
Pes indústria sobre total economia					
VAB	'18	48,4	21,13	10,07	6,51
Ocupació, empreses, autònoms	'19				
Aportació indústria al creixement total economia					
VAB	'18-'19	0,8	-0,11	-0,42	-0,12
Ocupació, empreses, autònoms	'19-'20				
MANUFACTURES sobre INDÚSTRIA					
		VAB	Ocupació	Empreses	Autònoms
Taxa de creixement indústria					
VAB	'18-'19	1,7	-0,50	-4,20	-1,83
Ocupació, empreses, autònoms	'19-'20				
Pes manufactures sobre indústria					
VAB	'18	29,1	92,53	90,36	97,20
Ocupació, empreses, autònoms	'19				
Aportació manufactures al creixement indústria					
VAB	'18-'19	-0,2	-0,52	-3,99	-1,83
Ocupació, empreses, autònoms	'19-'20				
Taxa de creixement manufactures					
VAB	'18-'19	-0,8	-0,56	-4,41	-1,89
Ocupació, empreses, autònoms	'19-'20				

Font: elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2020 i de la Seguretat Social.

El creixement del volum d'activitat generat pel sector industrial s'aproxima a través de les taxes de variació del valor afegit. En termes generals, aquest indicador ofereix una doble perspectiva del procés productiu de les empreses que formen part del sector industrial que permet la seva comparació entre dos períodes. D'una banda, proporciona una valoració a preus de mercat de la producció de béns industrials en un territori un cop s'ha deduït el cost de les mercaderies utilitzades en el procés de producció, és a dir, el que s'anomena valor afegit de la indústria. D'altra banda, des del punt de vista de la remuneració dels factors productius primaris, el seu resultat equival a les rendes que han rebut el treball (remuneració dels assalariats) i el capital (beneficis de les empreses).

En termes generals, els resultats posen de manifest les dificultats del sector però també els esforços que el sector manufacturer ha fet per mantenir el seu paper com a generador d'activitat i ocupació. L'anàlisi del VAB resulta rellevant, atès que permet estudiar l'evolució de l'activitat en termes de producció neta del consum intermedi. L'activitat industrial i també la manufacturera han recuperat els nivells del 2013 però encara es troben per sota dels nivells de 2007 (taula 1).

Tal com es pot observar en la taula 1, pel que fa l'activitat industrial de les Terres de l'Ebre, les darreres dades disponibles mostren un increment entre 2018 i 2019 de l'1,7%. D'altra banda, d'acord amb el seu pes en el conjunt de l'economia ebrenca d'un 48,4%, la seva aportació al creixement va ser de 0,8 punts. En l'àmbit de les manufactures, l'activitat econòmica va ser menor el 2019 (respecte al 2018), havent disminuït un 0,8%. Això va generar un efecte negatiu en el creixement industrial de les Terres de l'Ebre arran de la combinació entre el seu decreixement i la seva participació en el conjunt de l'activitat econòmica ebrenca (29,1%).

Els registres disponibles sobre les cotitzacions a la Seguretat Social permeten abordar l'àmbit de l'ocupació i també la dimensió del teixit empresarial (atès que també recull les dades sobre cotització d'empreses així com de treballadors per compte propi). La taula 1 mostra un resum del perfil i la dinàmica del mercat de treball industrial a les Terres de l'Ebre amb la informació del darrer any disponible. La situació del 2020 comparada amb la del 2019 posa de manifest

les dificultats sobrevingudes per la situació actual. Tots els indicadors mostren taxes negatives i, per tant, un empitjorament que repercuteix en el conjunt del mercat laboral i el teixit empresarial de la indústria i les manufactures de les Terres de l'Ebre.

Aquest informe actualitzat de la indústria tracta de donar resposta a qüestions que permeten fer un seguiment de l'activitat industrial i manufacturera de les Terres de l'Ebre. En particular, el paper de la indústria s'aborda responant a qüestions com ara:

- Quin pes té l'activitat generada per la indústria en el conjunt de l'activitat productiva de les Terres de l'Ebre? I quin pes tenen les activitats manufactureres en la indústria?
- Quina ha estat la dinàmica en el creixement de l'activitat industrial i manufacturera en les Terres de l'Ebre?
- Com ha contribuït l'activitat industrial al creixement de l'activitat econòmica de les Terres de l'Ebre? I quina ha estat la contribució de la indústria manufacturera?
- Quines són les oportunitats d'ocupació industrial que ofereixen les Terres de l'Ebre?

L'informe s'estructura en 4 apartats, que aborden el perfil i la dinàmica industrial de les Terres de l'Ebre, i addicionalment s'hi inclou un darrer apartat que presenta l'estratègia industrial de la Unió Europea per als propers anys, i el seu encaix amb el programa NextGeneration. L'apartat que segueix aquesta introducció identifica el perfil i la dinàmica industrial que caracteritzen les Terres de l'Ebre i el següent explora aquesta anàlisi des d'una perspectiva territorial. El quart apartat estudia l'àmbit de les manufactures, i el cinquè detalla les activitats que formen part de la indústria manufacturera. El darrer apartat fa referència al paper de la indústria europea per liderar les transicions cap a la neutralitat climàtica i el lideratge digital i per esdevenir accelerador i motor del canvi.

2. El perfil i la dinàmica industrial de les Terres de l'Ebre

En termes generals, l'activitat industrial fa referència als processos de producció de les indústries extractives, manufactureres, energètiques i als vinculats a

l'aigua, sanejament i gestió de residus. En un territori determinat, la capacitat per generar activitat econòmica que tenen les empreses que s'hi localitzen es mesura en termes de valor afegit. Tanmateix, l'evolució d'aquest valor afegit permet conèixer quin ha estat en termes relatius el seu creixement en un període determinat.

Taula 2. Perfil i dinàmica de l'activitat industrial. Terres de l'Ebre

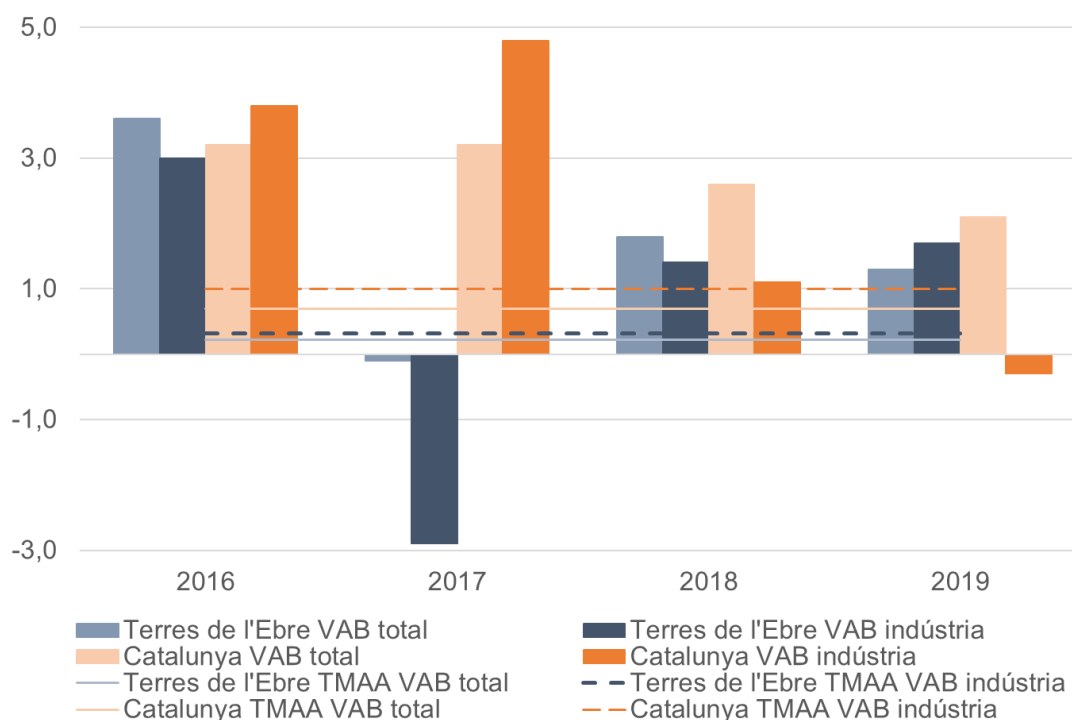
		Terres de l'Ebre	Catalunya
VAB total (%)			
Pes sobre VAB total Catalunya	'18	1,8	100,00
Taxa de creixement	'18-'19	1,3	2,1
VAB industrial (%)			
Taxa de creixement	'18	1,7	-0,3
Pes indústria en el VAB total	'18-'19	48,4	19,7
Canvi acumulat (%)			
VAB total	'13-'19 ('07-'19)	9,1 (-9,1)	17,3 (7,9)
VAB industrial	'13-'19 ('07-'19)	9,5 (-8,4)	19,4 (-0,4)
VAB manufacturer	'13-'19 ('07-'19)	12,4 (-17,0)	21,8 (-3,0)
Índex d'industrialització	'19	2,46	1,00

Font: elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2020.

A les Terres de l'Ebre les activitats que produeixen béns industrials generen el 48,4% del VAB productiu total, i el 2019 van incrementar la seva producció en un 1,7%. Aquest augment, que es desmarca del retrocés experimentat per la mitjana de l'economia catalana, és un reflex de la capacitat del sector per continuar incrementant la seva activitat i per recuperar les pèrdues acumulades des de l'any 2007. Prenent com a referència el 2013, l'activitat industrial ha acumulat un creixement que suposa un 9,5% comparat amb el nivell de 2019. De mitjana a Catalunya aquest increment acumulat suposa un 19,4% entre el 2013 i el 2019. Cal destacar, però, la pujada del sector manufacturer, que ha experimentat una taxa acumulada superior a la del conjunt de l'activitat econòmica així com a la del conjunt del sector industrial (taula 2).

D'altra banda, el pes del sector industrial sobre la seva activitat total és superior al que té Catalunya de mitjana, és a dir, les Terres de l'Ebre en termes relatius estan més especialitzades que Catalunya en el seu conjunt (taula 2). Per tant, la important activitat industrial que es du a terme a les Terres de l'Ebre fa que suposi un pes molt rellevant en l'estructura econòmica del territori. En particular, l'índex d'especialització reflecteix que l'activitat econòmica de les Terres de l'Ebre està més especialitzada en la producció de béns industrials que en el conjunt de l'economia catalana. Aquest indicador mostra que la participació del VAB industrial a les Terres de l'Ebre multiplica per 2,46 el pes que té aquest VAB en l'activitat productiva catalana (taula 2).

Figura 1. Creixement anual del VAB industrial (%). 2016-2019

Variació anual i mitjana del període (2016-2019)

Font: elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2020.

Des d'una perspectiva temporal podem observar que el 2019 la recuperació del VAB industrial ebrenc va estar per sobre de la mitjana del període, i el seu creixement va contrastar amb la taxa negativa registrada en el conjunt de Catalunya. D'altra banda, el 2019 l'activitat industrial de les Terres de l'Ebre va experimentar un increment superior al ritme de creixement de l'activitat econòmica total. Tot i això, la taxa mitjana anual acumulada en el període 2016-

2019 de l'activitat industrial de les Terres de l'Ebre es va situar per sota dels valors registrats per l'evolució del VAB del conjunt de Catalunya i del sector industrial català (figura 1).

La capacitat del teixit empresarial per generar ocupació vinculada a la indústria es pot explorar a través de la informació relativa al nombre de treballadors per compte aliè i les empreses que els ocupen, així com el nombre de treballadors per compte propi (taula 3).

Quant al primer col·lectiu, les dades de la Seguretat Social reflecteixen que els ocupats del sector industrial representen un 21,13% de l'ocupació total i que s'ha reduït 0,5% el 2020 respecte al 2019. Tenint en compte que l'ocupació total de les Terres d'Ebre ha experimentat una taxa negativa d'un 2,17%, l'ocupació industrial ha repercutit en 0,11 punts percentuals d'aquest creixement. Aquesta incidència del sector industrial a la contracció de l'ocupació total del territori és inferior a la que es reflecteix en el sector per al conjunt de l'economia catalana (taula 3).

Taula 3. Perfil i dinàmica de l'ocupació i el teixit empresarial industrial. Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals

Treballadors			Terres de l'Ebre	Catalunya
Ocupats total	Pes sobre ocupats total Catalunya	20	1,40	100,00
	Taxa de creixement	19-20	-2,17	-3,20
Ocupats indústria	Pes sobre ocupats indústria Catalunya	20	1,84	100,00
	Taxa de creixement	19-20	-0,50	-1,28
	Pes sobre ocupats totals	19	21,13	15,87
	Aportació al creixement de l'ocupació total	19-20	-0,11	-0,20
Empreses			Terres de l'Ebre	Catalunya
Empreses total	Pes sobre empreses total Catalunya	20	2,37	100,00
	Taxa de creixement	19-20	-3,20	-6,60
Empreses indústria	Pes sobre empreses indústria Catalunya	20	2,49	100,00
	Taxa de creixement	19-20	-4,20	-8,45
	Pes sobre empreses totals	19	10,07	9,61
	Aportació al creixement de les empreses total	19-20	-0,42	-0,81
Autònoms			Terres de l'Ebre	Catalunya
Autònoms total	Pes sobre autònoms total Catalunya	20	2,67	100,00

	Taxa de creixement	19-20	-3,92	-0,95
Autònoms indústria	Pes sobre autònoms indústria Catalunya	20	2,48	100,00
	Taxa de creixement	19-20	-1,83	-5,30
	Pes sobre autònoms totals	19	6,51	7,44
	Aportació al creixement dels autònoms total	19-20	-0,12	-0,39

Font: elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

El nombre d'empreses del sector industrial representa un 10,075% del total d'empreses de les Terres de l'Ebre i ha disminuït lleugerament el darrer any (-4,2%). El pes de les empreses industrials en el teixit empresarial ebrenca és sensiblement superior al que tenen aquestes empreses en l'estructura empresarial catalana. Ara bé: tenint en compte que les empreses industrials tenen poc pes en el conjunt del teixit empresarial i el seu creixement és negatiu, la seva contribució ha estat en detriment del creixement de l'ocupació.

Pel que fa als treballadors per compte propi, els registres de la Seguretat Social indiquen que el nombre de treballadors autònoms s'ha reduït un -3,92% el 2020. Ara bé: aquest percentatge és inferior a la reducció experimentada per aquest col·lectiu en la indústria de les Terres de l'Ebre (-1,83%). En el conjunt de l'economia catalana, en comparació amb les Terres de l'Ebre, la dinàmica d'aquest col·lectiu és força similar tot i que l'ocupació total va accentuar la caiguda a un -5,3%, i en les activitats industrials la reducció va ser menys significativa, ja que va registrar un -0,39%.

3. El perfil i la dinàmica industrial a les comarques de les Terres de l'Ebre

En l'àmbit de les Terres de l'Ebre, el perfil i dinamisme de les comarques ebrenques posa de relleu com les particularitats de cada territori defineixen els trets que caracteritzen l'eix territorial.

Taula 4. Perfil i dinàmica de l'activitat industrial a les comarques. Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals

		Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Catalunya
VAB industrial	'18	20,6	30,9	86	48,6	19,7
Pes sobre VAB total						
VAB industrial	'18-'19	-1,9	1,2	2,5	2,4	-0,3
Taxa de creixement						

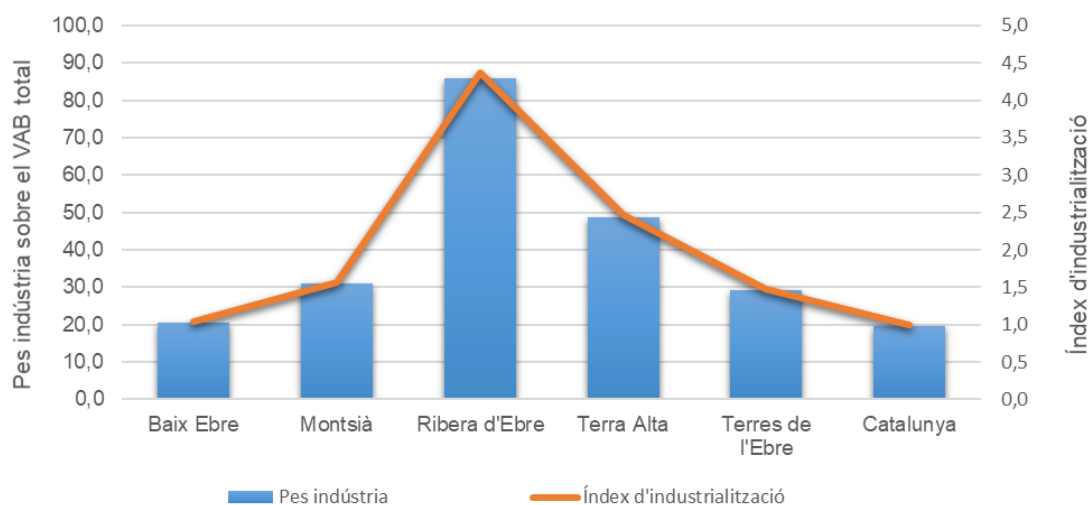
VAB industrial Aportació a la Taxa de creixement del VAB total	'18-'19	-0,4	0,4	2,2	1,2	-0,1
VAB total Taxa de creixement	'18-'19	0,9	0,7	2,2	-0,2	2,1

Font: elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2020.

Les dades del VAB industrial reflecteixen per a cada comarca quina ha estat l'evolució del darrer any i la importància de la indústria en la seva activitat econòmica (taula 4):

- El sector industrial de totes les comarques presenta un percentatge molt superior a la mitjana de Catalunya, principalment per l'activitat del sector energètic, que s'inclou en el VAB industrial.
- Baix Ebre. El pes del sector industrial és similar al del conjunt de l'economia catalana tot i que la seva caiguda ha estat superior a la de la mitjana de Catalunya.
- Montsià i Ribera d'Ebre. El VAB industrial ha experimentat taxes de creixement positives que contrasten amb la caiguda del sector a Catalunya.
- Ribera d'Ebre i Terra Alta. L'aportació del sector industrial al creixement de l'activitat econòmica de la comarca és molt important.

Figura 2. Pes de la indústria sobre el VAB total i índex d'industrialització, 2019 (Catalunya = 1)

Font: elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2020.

El pes de la indústria en el conjunt economia del territori reflecteix la importància de la producció de béns industrials i, comparat amb la mitjana de Catalunya, permet observar l'índex d'industrialització de la comarca. A la Ribera d'Ebre el VAB industrial té un pes per sobre de quatre vegades al que representa el VAB industrial a l'economia catalana (cal tenir en compte que el sector energètic s'inclou en aquest VAB) i la Terra Alta el multiplica gairebé per 2,5 (figura 2).

Taula 5. Perfil i dinàmica de l'ocupació i el teixit empresarial industrial a les comarques de les Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals

Treballadors			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Ocupats total comarca	Pes sobre ocupats total Terres de l'Ebre	20	49,90	36,81	8,83	4,46
	Taxa de creixement	19-20	-3,28	-1,39	0,60	-1,21
Ocupats indústria comarca	Pes sobre ocupats indústria Terres de l'Ebre	20	37,61	49,98	5,04	7,37
	Taxa de creixement	19-20	-2,71	1,00	-1,45	1,71
	Pes sobre ocupats totals comarca	19	16,10	28,49	12,52	34,50
	Aportació al creixement de l'ocupació total comarca	19-20	-0,44	0,29	-0,18	0,59
Empreses			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Empreses total comarca	Pes sobre empreses total Terres de l'Ebre	20	45,81	37,40	10,38	6,41
	Taxa de creixement	19-20	-3,61	-3,03	-2,76	-1,98
Empreses indústria comarca	Pes sobre empreses indústria Terres de l'Ebre	20	38,30	40,76	10,56	10,38
	Taxa de creixement	19-20	-4,99	-3,09	-1,26	-8,30
	Pes sobre empreses totals comarca	19	8,46	10,87	9,99	17,25
	Aportació al creixement de les empreses total comarca	19-20	-0,42	-0,34	-0,13	-1,43
Autònoms			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Autònoms total comarca	Pes sobre autònoms total Terres de l'Ebre	20	41,61	38,11	9,25	11,03
	Taxa de creixement	19-20	-0,68	-0,96	-26,27	-1,18
Autònoms indústria comarca	Pes sobre autònoms indústria Terres de l'Ebre	20	36,80	36,67	13,81	12,72
	Taxa de creixement	19-20	-0,84	-3,62	1,33	-2,78
	Pes sobre autònoms totals comarca	19	5,89	6,58	7,23	7,80
	Aportació al creixement dels autònoms total comarca	19-20	-0,05	-0,24	0,10	-0,22

Font: elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

Quant a les dades sobre ocupació i teixit empresarial en el sector industrial a les comarques de les Terres de l'Ebre es poden destacar els trets principals següents (taula 5 comparada amb la taula 3):

- Treballadors:
  - El Montsià i la Terra Alta han experimentat taxes de creixement positives en l'ocupació industrial que contrasten amb la caiguda del conjunt de Catalunya i de les Terres de l'Ebre.
  - Al Baix Ebre, el Montsià i la Terra Alta els ocupats industrials representen un percentatge superior al de la mitjana de Catalunya i del conjunt de les Terres de l'Ebre.
- Empreses:
  - El Montsià i la Ribera d'Ebre han registrat caigudes inferiors a l'experimentada pel teixit empresarial industrial del conjunt de les Terres de l'Ebre. Ara bé, totes les comarques han contingut la contracció comparat amb el retrocés de la mitjana de Catalunya.
  - Al Montsià i la Terra Alta les empreses industrials representen un percentatge superior al de la mitjana de Catalunya i del conjunt de les Terres de l'Ebre.
- Treballadors autònoms:
  - El Baix Ebre i Ribera d'Ebre registren una caiguda del nombre de treballadors autònoms inferior a la que experimenta la mitjana de les Terres de l'Ebre i de Catalunya.
  - A la Terra Alta, els treballadors autònoms en el sector industrial representen sobre el total de l'economia un percentatge superior al de la mitjana de Catalunya i a la del conjunt de les Terres de l'Ebre.

4. Perfil i dinàmica de les manufactureres a les comarques de les Terres de l'Ebre

A continuació l'anàlisi se centra en una part del sector industrial, el que representa les activitat manufactureres. En concret, s'exploren dades que

permeten observar l'evolució del seu valor afegit, de l'ocupació i del teixit empresarial.

Taula 6. Perfil i dinàmica de l'activitat manufacturera a les comarques de les Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals

		Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre	Catalunya
VAB manufactures Pes sobre VAB industrial	18	76,0	91,6	2,4	42,5	29,1	85,1
VAB manufactures Taxa de creixement	'18-'19	-2,8	1,1	-1,3	-3,4	-0,8	-1,0
VAB manufactures Aportació a la taxa de creixement del VAB industrial	'18-'19	-2,1	1,0	-0,03	-1,4	-0,2	-0,8
VAB industrial Taxa de creixement	'18-'19	0,7	0,7	2,2	-0,2	1,7	-0,3

Font: elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2020.

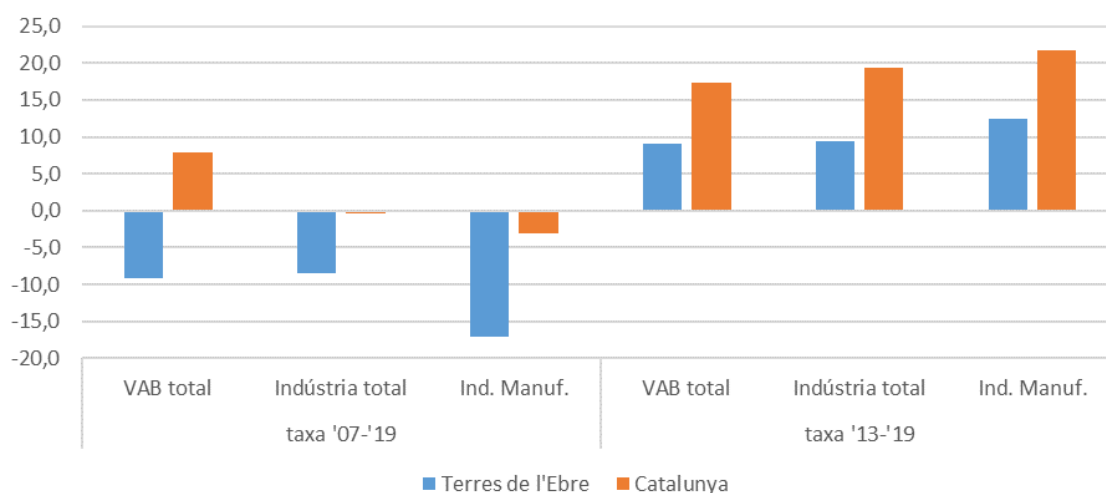
En termes generals es poden extreure els resultats següents (taula 6) de l'anàlisi comarcal:

- Al Montsià, l'activitat manufacturera participa en el sector industrial en un percentatge superior al que mostren el conjunt de les Terres de l'Ebre i l'economia catalana.
- El Montsià ha experimentat una taxa de creixement positiva en la producció de manufactures.
- El Montsià registra una aportació de les manufactures al creixement industrial molt significativa.

A la figura 3 es poden observar l'increment o la caiguda acumulada de l'activitat econòmica, la industrial i la manufacturera en dos subperíodes, 2007 i 2019, d'una banda, i 2013 i 2019, d'una altra. A les Terres de l'Ebre, la caiguda acumulada de la indústria manufacturera entre el 2007 i 2019 ha estat molt important i superior a la mitjana de l'activitat econòmica industrial i total. A més, aquesta contracció de les manufactures ebrenques ha estat superior a l'experimentada pel conjunt de manufactures catalanes. Ara bé, si comparem l'activitat manufacturera de 2019 amb la del 2013, s'observa un increment acumulat que ha permès recuperar part de la caiguda del període anterior. A

més, l'increment acumulat de les manufactures en aquest període ha estat superior al que ha assolit l'activitat econòmica en general i la indústria en particular.

Figura 3. Indústria manufacturera. Creixement del VAB* total, industrial i manufacturer (2007-2019 i 2013-2019). Taxa real de variació acumulada

Font: elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2020.

En termes anuals, la contracció experimentada entre el 2018 i 2019 ha fet que la producció manufacturera a les Terres de l'Ebre el 2019 sigui un 17% inferior a la que es va generar al 2007 (taula 7). La reducció del nivell d'activitat manufacturera entre 2007 i 2019 ha estat generalitzada en totes les comarques de les Terres de l'Ebre:

- La comarca que més ha patit aquesta caiguda ha estat la indústria dels productes manufacturats del Montsià.
- Totes les comarques han reduït la seva activitat manufacturera i l'acumulat perdut de l'activitat ha estat per sobre del que han experimentat la indústria i l'activitat del conjunt de l'economia.
- La Ribera d'Ebre i la Terra Alta han patit una caiguda industrial per sota de la mitjana del seu VAB total, però la contracció de les manufactures s'ha situat per sobre.
- Totes les comarques, entre el 2013 i 2019, han experimentat un increment acumulat de l'activitat manufacturera, però no han compensat el percentatge acumulat de les caigudes del període anterior.

Taula 7. Creixement del VAB pb industrial manufacturer. 2007-2019*Taxa real de variació acumulada*

Acumulat 2007-2013			
	VAB total	Indústria total	Indústria manufacturera
Baix Ebre	-14,6	-13,4	-19,2
Montsià	-22,7	-28,4	-31,3
Ribera d'Ebre	-12,4	-11,1	-24,7
Terra Alta	-15,0	-9,1	-18,4
Terres de l'Ebre	16,7	-16,3	-26,2
Catalunya	-8,0	-16,5	-20,0
Demarcació TGN	-12,8	-11,7	-18,9
Acumulat 2013-2019			
	VAB total	Indústria total	Indústria manufacturera
Baix Ebre	7,9	2,0	4,7
Montsià	12,1	15,4	18,3
Ribera d'Ebre	8,7	9,6	19,0
Terra Alta	3,0	4,5	6,0
Terres de l'Ebre	9,1	9,5	12,4
Catalunya	17,3	19,4	21,8
Demarcació TGN	14,5	16,8	24,8
Acumulat 2007-2019			
	VAB total	Indústria total	Indústria manufacturera
Baix Ebre	-7,9	-11,7	-15,4
Montsià	-13,3	-17,3	-18,7
Ribera d'Ebre	-4,8	-2,6	-10,4
Terra Alta	-12,4	-5,0	-13,4
Terres de l'Ebre	-9,1	-8,4	-17,0
Catalunya	7,9	-0,4	-3,0
Demarcació TGN	-0,1	3,1	1,2
Mitjana anual 2007-2019			
	VAB total	Indústria total	Indústria manufacturera
Baix Ebre	-0,7	-1,0	-1,3
Montsià	-1,1	-1,4	-1,6
Ribera d'Ebre	-0,4	-0,2	-0,9
Terra Alta	-1,0	-0,4	-1,1
Terres de l'Ebre	-0,8	-0,7	-1,4
Catalunya	0,7	0,0	-0,3
Demarcació TGN	-	-	-

Demarcació de Tarragona, informació no disponible de la taxa anual 2017-2019

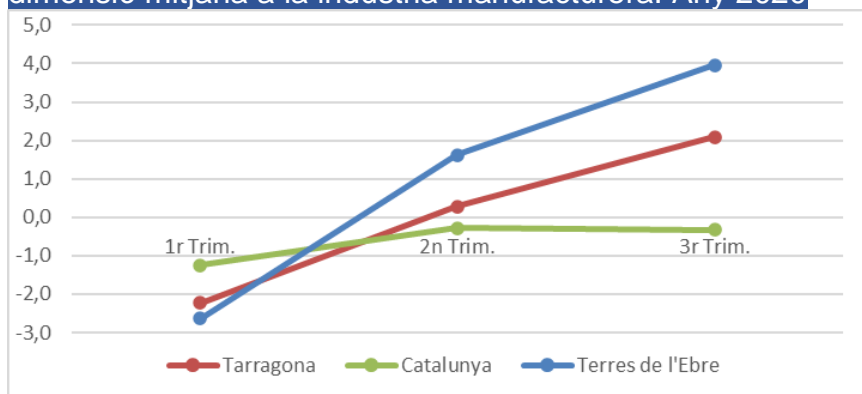
Font: elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2020.

Les figures 4 i 5 mostren l'evolució trimestral de l'ocupació, el teixit empresarial i la dimensió mitjana en la indústria manufacturera el 2019 per al conjunt de les

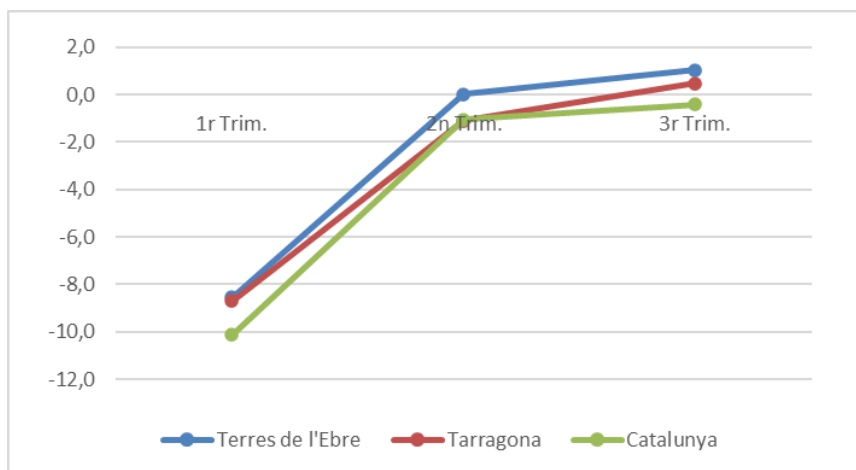
Terres de l'Ebre, la demarcació de Tarragona i Catalunya. Les taxes inter trimestrals mostren el comportament cíclic de les variables en el període:

- Caiguda del nombre de treballadors en la indústria manufacturera en el quart trimestre amb més força que al conjunt de Catalunya i en signe contrari a la de la demarcació de Tarragona.
- Recuperació del nombre d'empreses en el quart trimestre per sota del conjunt de Catalunya i de la demarcació de Tarragona.
- Increment en el nombre de treballadors autònoms en el quart trimestre per sobre de la demarcació de Tarragona però per sota de la del conjunt de Catalunya.

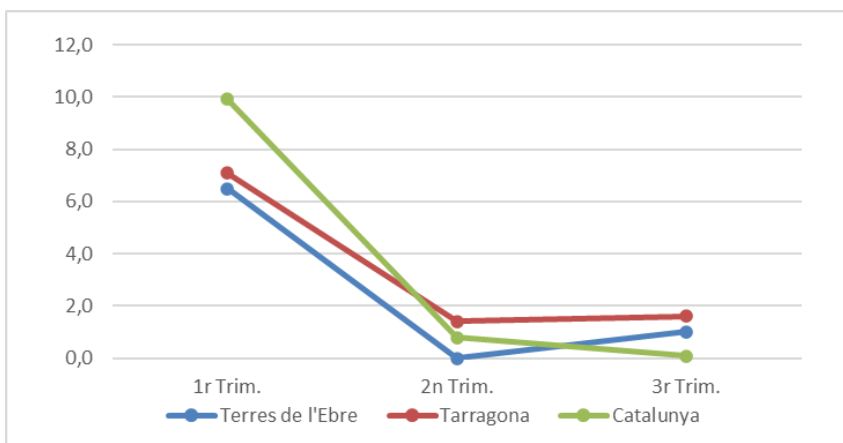
Figura 4. Creixement trimestral del nombre de treballadors, les empreses i la dimensió mitjana a la indústria manufacturera. Any 2020

Nombre de treballadors

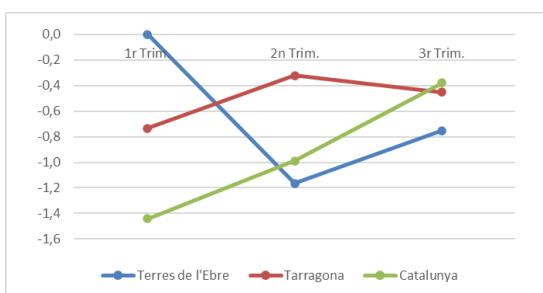
Empreses

Dimensió mitjana

Font: elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

Figura 5. Creixement trimestral dels autònoms dels sectors manufacturers. Any 2020

Font: elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

Taula 8. Evolució trimestral en percentatge l'any 2020. Manufactures.

	1r trim.	2n trim.	3r trim.
Baix Ebre			
Treballadors	-4,61	0,04	2,88
Empreses	-10,24	0,54	0,54
Dimensió mitjana	6,28	-0,50	2,32
Treballadors autònoms	-0,58	-1,45	-0,29
Montsià			
Treballadors	-1,08	2,85	3,70
Empreses	-6,76	-2,42	0,00
Dimensió mitjana	6,08	5,40	3,70
Treballadors autònoms	-1,99	-1,45	0,29
Ribera d'Ebre			
Treballadors	-4,58	0,56	6,46
Empreses	-6,00	6,38	-4,00
Dimensió mitjana	1,51	-5,47	10,90
Treballadors autònoms	8,06	-0,75	-3,01
Terra Alta			
Treballadors	-1,57	1,95	9,20
Empreses	-11,67	1,89	11,11
Dimensió mitjana	11,43	0,06	-1,72
Treballadors autònoms	-0,83	0,00	-2,50

Font: elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

L'evolució trimestral de l'ocupació i el teixit empresarial en l'àmbit comarcal es resumeix en la taula 8. A continuació es presenta el resultat dels diversos indicadors d'acord amb els resultats registrats per les taxes interanuals (taula 9).

Amb relació al sector industrial, les dades mostren:

- Al Montsià i la Terra Alta:
  - Creació neta de llocs de treball
  - Destrucció neta d'empreses
  - Destrucció neta de treballadors per compte propi
- A la Ribera d'Ebre:
  - Destrucció neta de llocs de treball
  - Destrucció neta d'empreses
  - Creació neta de treballadors per compte propi
- Al Baix Ebre:
  - Destrucció neta de llocs de treball
  - Destrucció neta d'empreses
  - Destrucció neta de treballadors per compte propi

Taula 9. Perfil i dinàmica de l'ocupació i el teixit empresarial manufacturer a les comarques de les Terres de l'Ebre Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals

Treballadors			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Ocupats Indústria comarca	Pes sobre ocupats indústria Terres de l'Ebre	'20	37,61	49,98	5,04	7,37
	Taxa de creixement	'19-'20	-2,71	1,00	-1,45	1,71
Ocupats manufactures comarca	Pes sobre ocupats manufactures Terres de l'Ebre	'20	37,05	50,21	4,89	7,85
	Taxa de creixement	'19-'20	-2,74	0,97	-2,80	1,78
	Pes sobre ocupats indústria comarca	'19	91,13	92,92	91,03	98,46
	Aportació al creixement de l'ocupació industrial comarca	'19-'20	-2,50	0,90	-2,55	1,75
Empreses			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Empreses Indústria comarca	Pes sobre empreses indústria Terres de l'Ebre	'20	38,30	40,76	10,56	10,38
	Taxa de creixement	'19-'20	-4,99	-3,09	-1,26	-8,30
Empreses manufactures comarca	Pes sobre empreses manufactures Terres de l'Ebre	'20	37,72	41,34	9,68	11,27
	Taxa de creixement	'19-'20	-5,35	-3,25	-3,47	-6,20
	Pes sobre empreses indústria comarca	'19	89,12	91,60	84,52	95,65
	Aportació al creixement d'empreses indústria comarca	'19-'20	-4,77	-2,98	-2,93	-5,93
Autònoms			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Autònoms Indústria comarca	Pes sobre autònoms indústria Terres de l'Ebre	'20	36,80	36,67	13,81	12,72
	Taxa de creixement	'19-'20	-0,84	-3,62	1,33	-2,78
Autònoms manufactures comarca	Pes sobre autònoms manufactures Terres de l'Ebre	'20	36,52	36,82	13,89	12,77
	Taxa de creixement	'19-'20	-0,94	-3,70	0,78	-2,05
	Pes sobre autònoms indústria comarca	'19	96,50	97,61	98,29	96,83
	Aportació al creixement dels autònoms indústria comarca	'19-'20	-0,91	-3,62	0,76	-1,98

Font: elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

Pel que fa les manufactures, els principals resultats reflecteixen per a totes les comarques el mateix signe pel que fa a la seva evolució (amb algunes excepcions):

- Creació neta de llocs de treball – només al Montsià
- Destrucció neta d'empreses – en totes les comarques
- Creació neta de treballadors per compte propi - només a la Ribera d'Ebre

5. Les activitats manufactureres a les Terres de l'Ebre

L'activitat manufacturera es compon d'un conjunt d'empreses amb processos productius força diversos. A les Terres de l'Ebre es localitza un ventall força heterogeni d'empreses dedicades a produir béns manufacturats. Aquesta heterogeneïtat es pot observar amb les dades del VAB i dels registres de la Seguretat Social referents a l'ocupació i al teixit empresarial del sector.

Taula 10. Estructura del VAB manufactures per comarques i per subsectors. 2019

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
1 Aliments, begudes i tabac	14,74	27,90	19,23	32,00
2 Tèxtil, cuir i calçat	0,66	4,38	50,00	4,47
3 Paper i arts gràfiques	15,92	8,21	3,85	37,41
4 Química i refí de petroli	15,13	20,24	11,54	7,29
5 Productes farmacèutics	1,32	1,75	0,00	0,00
6 Cautxú i plàstic	27,89	1,31	0,00	0,71
7 Minerals no metàl·lics	0,79	7,22	3,85	2,12
8 Metal·lúrgia i productes metàl·lics	10,92	8,10	7,69	5,65
9 Productes informàtics, electr., i òptics	0,26	0,00	0,00	6,35
10 Maquinària i equipament mecànic	0,53	1,53	0,00	0,47
11 Material de transport indústries manufactureres diverses	0,53	1,31	0,00	2,12
12 Mobles, reparació i instal·lació i indústries diverses	11,32	18,05	3,85	1,41
	100,00	100,00	100,00	100,00

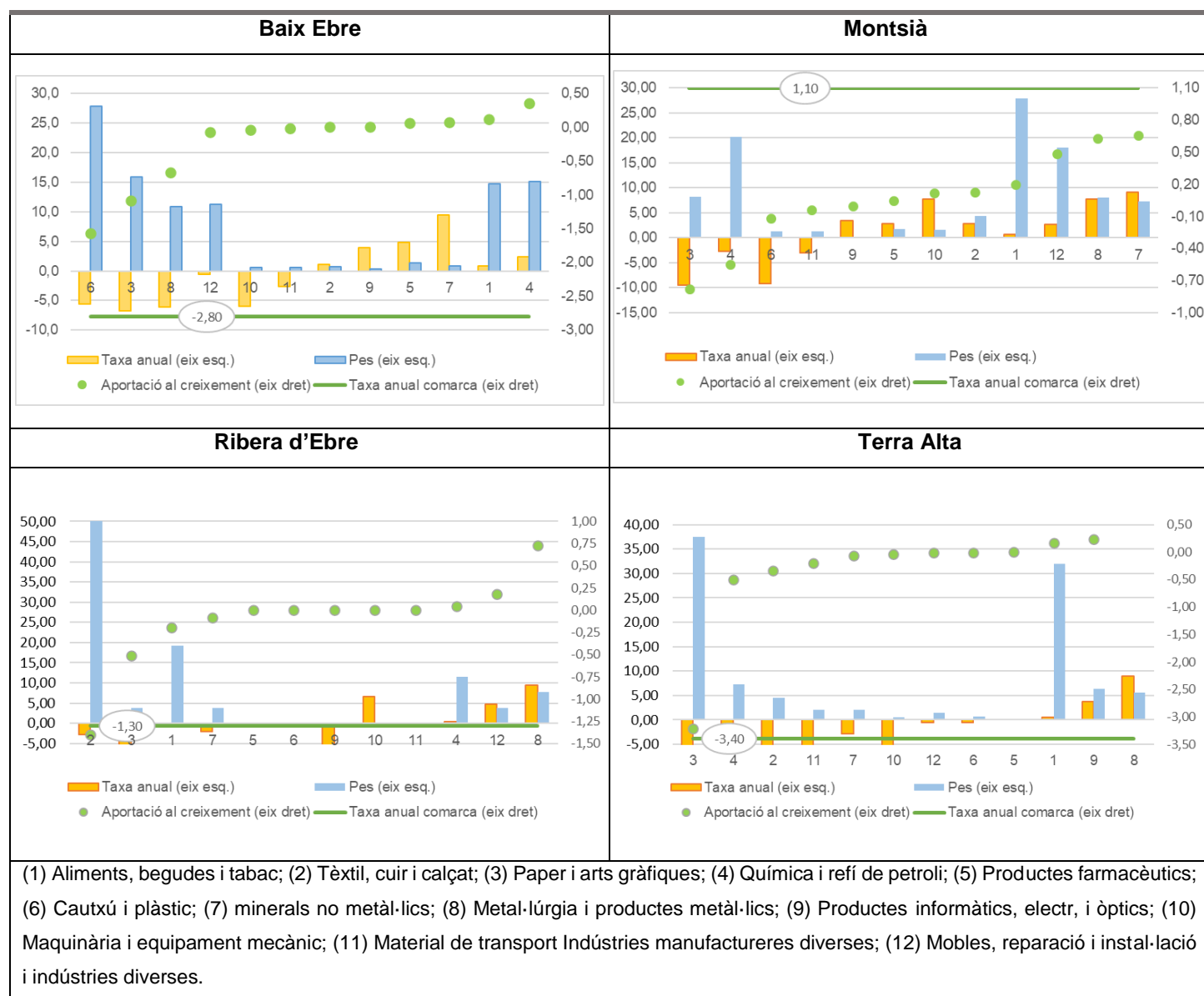
Font: elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2020.

Taula 11. Creixement comarcal del VAB pb manufactures per subsectors. 2018-2019 (Taxes reals de variació interanual en %)

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
1 Aliments, begudes i tabac	0,8	0,7	-1,0	0,5
2 Tèxtil, cuir i calçat	1,1	2,9	-2,8	-7,5
3 Paper i arts gràfiques	-6,8	-9,5	-13,3	-8,6
4 Química i refí de petroli	2,4	-2,7	0,4	-6,9
5 Productes farmacèutics	4,8	2,9	0,0	0,0
6 Cautxú i plàstic	-5,6	-9,2	-0,6	-0,6
7 Minerals no metàl·lics	9,5	9,1	-2,1	-2,9
8 Metal·lúrgia i productes metàl·lics	-6,1	7,8	9,5	9,0
9 Productes informàtics, electr. i òptics	3,9	3,5	-9,6	3,8
10 Maquinària i equipament mecànic	-6,0	7,8	6,6	-7,9
11 Material de transport Indústries manufactureres diverses	-2,6	-3,0	0,0	-9,7
12 Mobles, reparació i instal·lació i indústries diverses	-0,6	2,7	4,7	-0,5
Total	-2,80	1,10	-1,30	-3,40

Font: elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2020.

Figura 6. Indústria manufacturera per subsectors – Distribució (2018), creixement i aportació sectorial al creixement del VAB manufacturer de la comarca (2018-2019)

Font: elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2020.

La informació desagregada del VAB manufacturer mostra el perfil i comportament següent en l'àmbit comarcal (taula 10 i 11 i figura 6):

- **Baix Ebre:**
  - Pes més gran: cautxú i plàstic, i paper i arts gràfiques
  - Creixement més gran: minerals no metàl·lics i productes farmacèutics
  - Aportació més gran al creixement del sector manufacturer de la comarca: aliments, begudes i tabac, i química i refí de petroli.

- Montsià:
  - Pes més gran: aliments, begudes i tabac i química i refí del petroli
  - Creixement més gran: minerals no metàl·lics, metal·lúrgia i productes metàl·lics i maquinària i equipament mecànic
  - Aportació més gran al creixement del sector manufacturer de la comarca: minerals no metàl·lics i metal·lúrgia i productes metàl·lics
- Ribera d'Ebre:
  - Pes més gran: tèxtil, cuir i calçat i aliments, begudes i tabac
  - Creixement més gran: metal·lúrgia i productes metàl·lics i maquinària i equipament mecànic
  - Aportació més gran al creixement del sector manufacturer de la comarca: metal·lúrgia i productes metàl·lics i mobles, reparació i instal·lació i indústries diverses
- Terra Alta:
  - Pes més gran: paper i arts gràfiques i aliments, begudes i tabac
  - Creixement més gran: productes informàtics, electrònics, i òptics i metal·lúrgia i productes metàl·lics
  - Aportació més gran al creixement del sector manufacturer de la comarca: productes informàtics, electrònics, i òptics i metal·lúrgia i productes metàl·lics

Taula 12. Perfil manufacturer de les Terres de l'Ebre.
Ocupats 2020

	% Treballadors	% Acumulat
Indústries de productes alimentaris	26,12	26,12
Cautxú i plàstic	11,41	37,53
Indústries químiques	10,04	47,57
Indústries del paper	9,83	57,41
Mobles	8,09	65,50
Productes metàl·lics, exc. maquinària	8,02	73,51
Productes minerals no metàl·lics ncaa	4,00	77,51
Indústries fusta i suro, exc. mobles	3,53	26,12
Resta de manufactures	18,97	100,00

Font: elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

Pel que fa a la distribució dels ocupats en activitats de la indústria manufacturera, s'observa que hi ha vuit activitats que generen el 80,48% dels llocs de treball. D'aquestes n'hi ha tres que ocupen quasi el 50% dels treballadors (taula 12):

- Indústries de productes alimentaris
- Cautxú i plàstic
- Indústries químiques

Taula 13. Perfil manufacturer de les Terres de l'Ebre. Empreses 2020

	% Empreses	% Acumulat
Indústries de productes alimentaris	25,29	25,29
Productes metàl·lics, exc. maquinària	18,68	43,97
Indústries fusta i suro, exc. mobles	7,77	51,74
Fabricació de begudes	7,55	59,28
Mobles	6,28	65,56
Arts gràfiques i suports enregistrats	5,90	71,46
Productes minerals no metàl·lics ncaa	4,68	76,14
Indústries químiques	3,80	79,94
Resta de manufactures	20,06	100,00

Font: elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

Si s'exploren les dades sobre el nombre d'empreses registrades a la Seguretat Social s'identifiquen vuit activitats que suposen el 79,94% del teixit empresarial manufacturer. D'aquestes n'hi ha tres que acumulen el 51,74% (taula 13):

- Indústries de productes alimentaris
- Productes metàl·lics, exc. maquinària
- Indústries fusta i suro, exc. mobles

Taula 14. Perfil manufacturer de les Terres de l'Ebre. Treballadors autònoms 2020

	% Treballadors autònoms	% Acumulat
Productes metàl·lics, exc. maquinària	22,01	22,01
Indústries de productes alimentaris	17,55	39,55
Indústries fusta i suro, exc. mobles	10,61	50,17
Confecció de peces de vestir	7,72	57,88
Arts gràfiques i suports enregistrats	6,00	63,88
Mobles	6,00	69,88
Productes minerals no metàl·lics ncaa	5,61	75,49
Fabricació de begudes	4,55	80,04
Resta de manufactures	19,96	100,00

Font: elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

L'anàlisi dels treballadors autònoms que es dediquen a activitats manufactureres mostra que vuit activitats representen el 80,04% de l'ocupació per compte propi

de la indústria manufacturera. D'aquestes n'hi ha tres que acumulen el 50,17% (taula 14):

- Productes metàl·lics, exc. maquinària
- Indústries de productes alimentaris
- Indústries de la fusta i suro, exc. mobles

Taula 15. Distribució de les empreses manufactureres segons grandària a les Terres de l'Ebre. 2020

Tram	% sobre total empreses	% sobre total d'empreses de cada activitat
d'1 a 5	62,98	Indústries de productes alimentaris (70,81), confecció de peces de vestir (90,29), arts gràfiques i suports enregistrats (78,50), productes metàl·lics, exc. maquinària (70,80), indústries manufactureres diverses (68,63)
de 6 a 10	12,39	Cautxú i plàstic (20,93), productes minerals no metàl·lics ncaa (15,29), metal·lúrgia (13,79), productes informàtics i electrònics (50,00), maquinària i equips ncaa (22,50), vehicles de motor, remolcs i semiremolcs (42,86), altres materials de transport (59,26)
d'11 a 25	12,34	Fabricació de begudes (22,63), indústries del paper (20,83), indústries químiques (18,84), productes farmacèutics (30,77), mobles (11,40), maquinària i equips ncaa (22,50), materials i equips elèctrics (53,33)
de 26 a 30	1,82	Fabricació de begudes (2,19), indústries químiques (4,35), cautxú i plàstic (9,30), productes minerals no metàl·lics ncaa (8,24), metal·lúrgia (13,79), materials i equips elèctrics (13,33), maquinària i equips ncaa (5,0), mobles (3,51)
de 31 a 50	5,12	Indústries tèxtils (30,0), indústries fusta i suro, exc. mobles (8,51), productes farmacèutics (30,77), metal·lúrgia (13,79), vehicles de motor, remolcs i semiremolcs (19,05), mobles (17,54)
de 51 a 100	2,53	Indústries tèxtils (10,00), indústries del paper (25,00), Indústries químiques (2,90), mobles (14,04), indústries manufactureres diverses (7,84)
de 101 a 250	1,98	Indústria del cuir i del calçat (100,0), indústries del paper (8,33), indústries químiques (8,7), cautxú i plàstic (16,28), productes minerals no metàl·lics ncaa (4,71), indústries manufactureres diverses (7,84)
de 251 a 500	0,72	Indústries del paper (8,33), indústries químiques (5,80), cautxú i plàstic (11,63)
de 501 a 750	-	-
de 751 a 1000	0,17	Indústries de productes alimentaris (0,65)
de 1001 a 2000	0,067	Indústries de productes alimentaris (0,22)
Total	100,00	

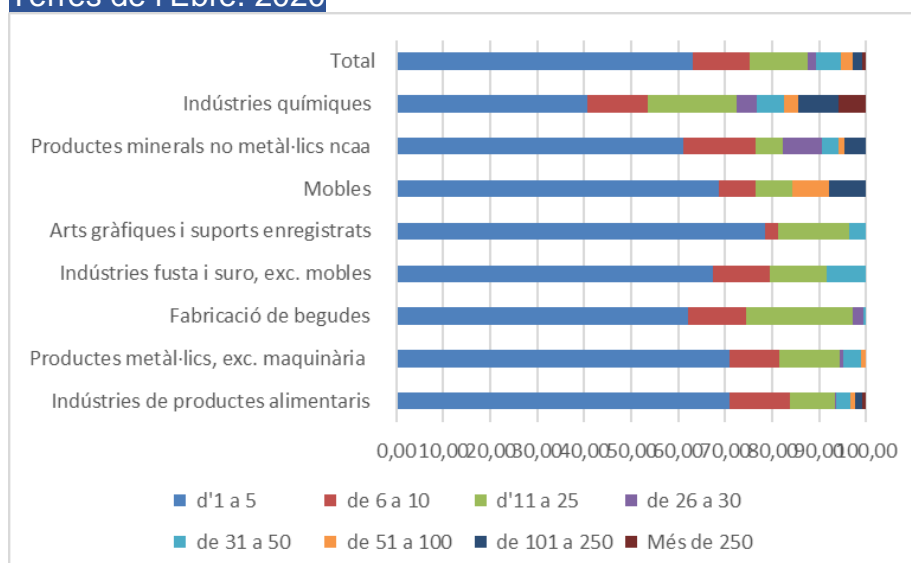
Font: elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

Pel que fa a la capacitat de les empreses del sector manufacturer, el 65,23% de les empreses tenen entre 1 i 5 treballadors; entre 6 i 10 suposen el 12,39% i

entre l'11 i el 25 representen el 12,34% (taula 15). Si s'observa la distribució de la capacitat en cada activitat, es pot veure en quin tram es concentra cadascuna de les activitats manufactureres (taula 15 i figura 7). A continuació es detallen en quins trams es concentren les empreses de cada activitat manufacturera:

- Confecció de peces de vestir: el 90,26% de les empreses estan en el tram entre 1 i 5 treballadors.
- Altres materials de transport: el 59,26% de les empreses estan en el tram entre 6 i 10 treballadors.
- Materials i equips elèctrics: el 53,33% de les empreses estan en el tram entre 11 i 25 treballadors.
- Metal·lúrgia: el 13,79% de les empreses estan en el tram entre 26 i 30 treballadors.
- Productes farmacèutics: el 30,77% de les empreses estan en el tram entre 31 i 50 treballadors.
- Indústries del paper: el 25% de les empreses estan en el tram entre 51 i 100 treballadors.
- Indústria del cuir i del calçat: el 100% de les empreses estan en el tram entre 101 i 250 treballadors.

Figura 7. Distribució de la grandària segons l'activitat manufacturera Terres de l'Ebre. 2020

Font: elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

D'altra banda, es pot analitzar com es distribueix l'activitat manufacturera en cada tram de capacitat (taula 16 i figura 8). El detall de les dades mostra que en cada interval es concentren les activitats manufactures següents:

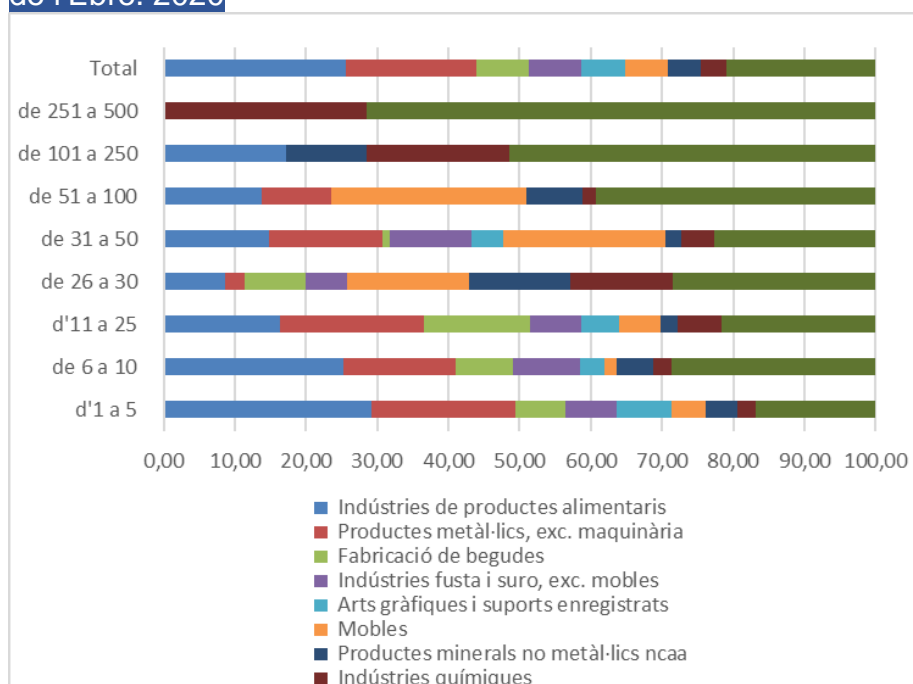
- Entre 1 i 5 treballadors: indústries de productes alimentaris (28,43% del tram)
- Entre 6 i 10 treballadors: indústries de productes alimentaris (29,91% del tram)
- Entre 11 i 25 treballadors: productes metàl·lics, exc. maquinària (19,64% del tram)
- Entre 26 i 30 treballadors: productes minerals no metàl·lics ncaa (21,21% del tram)
- Entre 31 i 50 treballadors: mobles (21,51% del tram)
- Entre 51 i 100 treballadors: mobles (34,78% del tram)
- Entre 101 i 250 treballadors: cautxú i plàstic (cadascuna un 19,44% del tram)
- Entre 251 i 500 treballadors: cautxú i plàstic (38,46% del tram)

Taula 16. Distribució de les empreses manufactureres segons activitat a les Terres de l'Ebre. 2020

	% sobre total empreses	% sobre total d'empreses de cada tram
Indústries de productes alimentaris	25,29	D'1 a 5 (28,43) i de 6 a 10 (29,91)
Fabricació de begudes	7,55	D'11 a 25 (13,84) i de 26 a 30 (9,09)
Indústries del tabac	0,00	-
Indústries tèxtils	1,65	De 31 a 50 (9,68) i de 51 a 100 (6,52)
Confecció de peces de vestir	1,93	D'1 a 5 (2,89) i de 6 a 10 (0,90)
Indústria del cuir i del calçat	0,22	De 101 a 250 (11,11)
Indústries fusta i suro, exc. mobles	7,77	De 1 a 5 (8,31) i de 31 a 50 (12,90)
Indústries del paper	2,64	De 51 a 100 (26,09) i de 251 a 500 (30,77)
Arts gràfiques i suports enregistrats	5,90	D'1 a 5 (7,35)
Coqueries i refinació del petroli	0,00	-
Indústries químiques	3,80	De 101 a 250 (16,67) i de 251 a 500 (30,77)
Productes farmacèutics	0,72	D'11 a 25 (1,79) i de 31 a 50 (4,30)
Cautxú i plàstic	2,37	De 101 a 250 (19,44) i de 251 a 500 (38,46)
Productes minerals no metàl·lics ncaa	4,68	De 26 a 30 (21,21) i de 101 a 250 (11,11)
Metal·lúrgia	1,60	De 26 a 30 (12,12)
Productes metàl·lics, exc. maquinària	18,68	D'1 a 5 (21,00) i d'11 a 25 (19,64)
Productes informàtics i electrònics	0,44	De 6 a 10 (1,79)
Materials i equips elèctrics	0,83	D'11 a 25 (3,57) i de 26 a 30 (6,06)
Maquinària i equips ncaa	2,20	De 6 a 10 (4,04) i de 26 a 30 (6,06)
Vehícles de motor, remolcs i semiremolcs	1,16	De 6 a 10 (4,04) i de 31 a 50 (4,30)
Altres materials de transport	1,49	De 6 a 10 (7,17)
Mobles	6,28	De 26 a 30 (12,12), de 31 a 50 (21,51) i de 51 a 100 (34,78)
Indústries manufactureres diverses	2,81	D'1 a 5 (3,06) i de 101 a 250 (11,11)
Total	100,00	

Font: elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

Figura 8. Distribució de les empreses manufactureres segons capacitat. Terres de l'Ebre. 2020

Font: elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

6. El focus en la política industrial: estratègia europea i NextGenerationEU

Al març de 2020 la Comissió Europea va publicar la nova estratègia industrial, i a l'octubre de 2020 el Consell Europeu va reafirmar la necessitat d'aplicar una política industrial europea orientada a aconseguir una indústria més sostenible, més ecològica, més competitiva a escala mundial i més resilient.

En la nova estratègia s'identifiquen els tres motors que han de transformar la indústria, donar suport a les petites i mitjanes empreses i potenciar una Europa sostenible i competitiva amb tres motors:

- La transició ecològica, amb el Pacte Verd Europeu com nova estratègia europea de creixement.
- La transició digital, que permeti a la indústria i a les pimes ser més proactives, dotar els treballadors de noves capacitats i donar suport a la descarbonització de l'economia.
- La competitivitat en l'escenari mundial, on Europa haurà d'aprofitar l'impacte del mercat únic per fixar les normes mundials.

Per tant, l'arrancada d'aquests motors fa que es consideri la implicació del sector industrial de manera significativa per aconseguir els objectius de la Unió Europea orientats a assolir la neutralitat climàtica i al lideratge digital. De fet, es posa de manifest que la indústria assenti les bases perquè sigui un accelerador i motor del canvi, innovació i creixement.

Al juliol de 2020 el Consell d'Europa va aprovar el Mecanisme de Recuperació i Resiliència juntament amb altres fons. El pressupost a llarg termini de la UE per al 2021-2027, juntament amb el NextGenerationEU, puja a 1.824,3 bilions d'euros (figura 9). Aquesta resposta té com a objectiu reparar els efectes econòmics i socials causats per la pandèmia de coronavirus i haurà d'ajudar a la transició ecològica i digital perquè Europa sigui més sostenible i resilient. El paquet consta del pressupost a llarg termini, el marc financer plurianual 2021-2027, format per 1.074,3 bilions d'euros, amb l'instrument de recuperació temporal NextGenerationEU, de 750.000 milions d'euros (xifres segons preus de 2018). NextGenerationEU esdevé un programa de recuperació temporal que es desplegarà especialment en el període 2021-2023.

Figura 9. Pla financer multianual i programa NextGenerationEU

EU expenditure 2021-2027

Font: Comissió Europea.

Aquest programa plurianual, en el seu conjunt, està alineat amb els objectius de l'estratègia industrial de la Unió Europea. Més del 50% de l'import total del proper pressupost a llarg termini i el programa NextGenerationEU donaran suport a la modernització de la Unió Europea mitjançant la recerca i la innovació, clima just i transicions digitals: preparació, recuperació i resiliència. El 30% del pressupost de la UE es destinarà a lluitar contra el canvi climàtic. D'altra banda, el 20% de NextGenerationEU s'invertirà en la transformació digital.

Figura 19. Programa NextGenerationEU

	Funding under NGEU	Funding under MFF	Total funding
NextGenerationEU			
Grants	390.0		
<i>of which provisioning for guarantees</i>	<i>5.6</i>		
Loans	360.0		
TOTAL	750.0		
Recovery and Resilience Facility	672.5	0.8	673.3
<i>Of which GRANTS</i>	<i>312.5</i>	<i>-</i>	<i>313.3</i>
<i>Of which LOANS</i>	<i>360.0</i>	<i>-</i>	<i>360.0</i>
REACT-EU	47.5	-	47.5
Rural development	7.5	77.9	85.4
Just Transition Fund	10.0	7.5	17.5
InvestEU	5.6	3.8	9.4
rescEU	1.9	1.1	3.0
Horizon Europe	5.0	79.9	84.9

All amounts in EUR billion in commitments, 2018 prices.
Source: European Commission.

Font: Comissió Europea.

L'11 de febrer d'aquest any el Consell va adoptar el reglament pel qual s'estableix el Mecanisme de Recuperació i Resiliència. El Mecanisme, de 672.500 milions

d'euros, és l'eix central de les mesures extraordinàries de recuperació de la UE: el pla NextGenerationEU.

Per rebre suport del Mecanisme de Recuperació i Resiliència, els països de la UE han d'establir un paquet coherent de projectes, reformes i inversions d'acord amb sis àmbits d'actuació:

- transició ecològica
- transformació digital
- ocupació i creixement intel·ligent, sostenible i integrador
- cohesió social i territorial
- salut i resiliència
- polítiques per a la propera generació, incloses l'educació i el desenvolupament de capacitats

Els països del UE tenen fins al 30 d'abril per presentar els plans nacionals de recuperació i resiliència, els quals han de concretar els programes de reformes i inversions fins al 2026. El component de subvenció del Mecanisme de Recuperació i Resiliència s'assigna entre los països de la UE d'acord amb criteris diversos, que inclouen el producte interior brut (PIB) per càpita, els nivells d'atur, la població i l'impacte de la crisi del coronavirus. Una part final de l'assignació es calcula tenint en compte la pèrdua de PIB real durant el 2020 i l'acumuladament durant 2020 i 2021.

El Govern de la Generalitat ha analitzat l'informe Next Generation Catalonia, document lliurat per la Comissió per elaborar el Pla per a la Reactivació Econòmica i Protecció social (CORECO). Aquest informe conté la proposta provisional de projectes catalans candidats a obtenir recursos del pla NextGenerationEU. D'entre les 542 iniciatives presentades per administracions, l'Administració (Generalitat i ens locals), empreses privades, consorcis i entitats del tercer sector, s'han seleccionat 27 projectes emblemàtics que s'inclouen en els cinc eixos següents:

- economia per la vida
- transició ecològica

- transformació digital
- societat del coneixement
- vectors transversals

El programa NextGenerationEU ha despertat molt interès, i, en aquest sentit, la proactivitat de les institucions regionals és decisiva i transcendental per identificar projectes que estiguin alienats amb els àmbits d'actuació i objectius establerts per la Unió Europea.

Capítol 4. El sector públic a les Terres de l'Ebre el 2020

*Dr. Xavier Ponce
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

1. El context econòmic i social

Molts analistes preveien que el 2020 seria un any que es debatiria sobre l'impacte de la digitalització de l'economia, sobre els efectes de l'escalfament global o de l'emergència climàtica, però el que va arribar va ser impensable: una pandèmia global que ha posat de cap per avall l'economia mundial. I la covid-19, amb les restriccions de mobilitat i els confinaments domiciliaris, ha suposat l'inici d'una crisi que té tres vessants:

- Sanitària, tant pel nombre de morts com per la saturació dels hospitals.
- Econòmica, perquè va generar un xoc de demanda que va fer caure el consum de tot allò relacionat amb el turisme, la restauració, la cultura i moltes altres activitats; però també va suposar un xoc d'oferta, perquè el tancament de moltes empreses va fer que es trenqués la cadena de subministrament en l'àmbit mundial.
- Social, perquè la caiguda de la producció va disparar l'atur, i una part de la població es va situar de nou al llindar de la pobresa, amb dificultats per cobrir les seves necessitats vitals mínimes.

La resposta del sector públic ha estat clau per tractar de pal·liar aquests efectes negatius. De fet, el paper de les polítiques públiques s'ha redefinit durant els darrers mesos. I això ha suposat un canvi significatiu.

Perquè si fem memòria, veurem que l'inici del segle XXI va estar marcat per la gran crisi econòmica que es va generar a partir de l'esclat de la bombolla immobiliària el 2007 i la posterior crisi financera. És l'anomenada Gran Recessió, que es va estendre entre el 2008 i 2014, i va suposar un temps de profunds canvis en la gestió de les polítiques públiques: en un primer moment, els governs i bancs centrals es van tornar keynesians i van recórrer a plans d'expansió de la despesa pública i de l'oferta monetària per reactivar l'economia; però a partir de del 2010, la Unió Europea (UE) va impulsar un gir en la política econòmica, i es va iniciar un període dominat per una austeritat extrema en la despesa pública a fi de reconduir les xifres elevades de dèficit i deute públic. Es va dir llavors que l'Estat no exigia fer polítiques de despesa, sinó fer els ajustos fiscals necessaris que permetessin reequilibrar els comptes públics, la qual cosa permetria reduir la prima de risc d'alguns països membres de l'eurozona (com era el cas d'Espanya) i abaratir el finançament de les empreses.

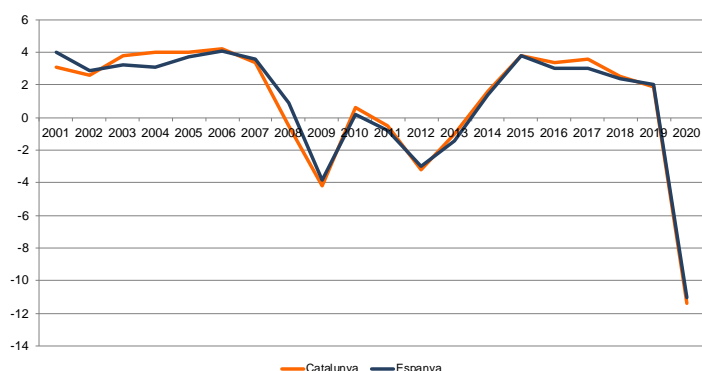
L'esclat de la pandèmia al març del 2020 va fer que ens tornéssim a plantejar quin paper hauria de representar el sector públic en una situació de crisi, perquè la incertesa generada per la crisi de la covid-19 va ser molt gran i els governs no sabien exactament la magnitud de la crisi a la qual ens enfrontàvem. Però, paradoxalment, aquesta situació va generar un cert consens entorn a la idea que, si es volia evitar el pitjor escenari, la millor opció de qualsevol govern demanava fer tres coses: gastar, gastar i gastar (FMI, 2020; OCDE, 2020). És a dir, el 2020 tots els països van apostar per tornar a aplicar polítiques de demanda expansives tal com s'havien fet durant el 2009:

- En l'àmbit europeu, el Banc Central Europeu va decidir injectar 750.000 milions d'euros per assegurar que els governs poguessin finançar aquesta gran despesa, i la Comissió Europea va impulsar un paquet de mesures per 1,8 bilions d'euros.
- A l'Estat espanyol, no només es va tractar de cobrir l'augment de les despeses sanitàries, sinó també d'ajudar les empreses i els treballadors finançant els expedients de regulació temporal d'ocupació, donant ajudes als autònoms i creant un ingrés mínim vital per a les famílies més vulnerables.

De fet, el full de ruta que han seguit tots els països per afrontar aquesta nova crisi ha estat, en línies generals i amb més o menys intensitat, el següent: atorgar ajuts directes, subministrar tota la liquiditat necessària per part dels bancs centrals i establir moratòries o exempcions d'impostos per evitar el col·lapse del teixit productiu. Però, malgrat totes aquestes polítiques econòmiques expansives, el PIB es va enfonsar.

El gràfic 1 mostra com l'economia espanyola va iniciar el 2014 un camí de recuperació econòmica, posant fi a una prolongada etapa marcada per una doble recessió. Però la crisi provocada per la covid-19 va enfonsar tant l'economia catalana com l'espanyola al voltant d'un -11%, una caiguda per sobre de la que va patir el conjunt de la Unió Europea (-7,5%) o l'àmbit mundial (-4,2%).

Gràfic 1. PIB Catalunya i Espanya (% variació real anual).

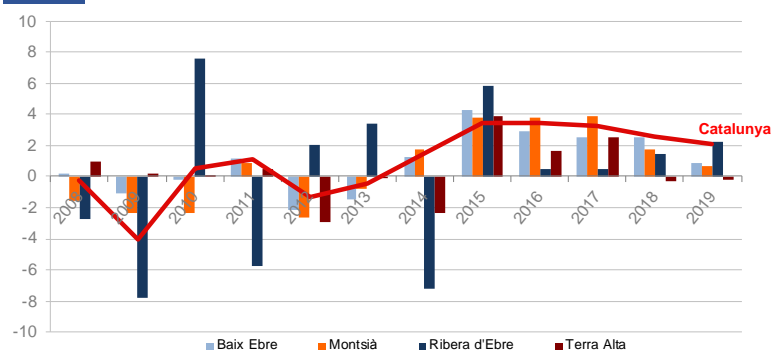

Font: INE.

Aquesta forta contracció de l'economia s'explica principalment per una caiguda important del consum privat i, com a contrapartida, d'un increment molt significatiu de l'estalvi. Tots dos han estat fruit tant de l'augment de la incertesa com de les restriccions de mobilitat adoptades, que han tingut èxit en la contenció del virus però han impedit una despesa més gran. I, com a conseqüència de tot plegat, una caiguda de la inversió.

A falta de dades oficials sobre la magnitud de la caiguda del valor afegit brut (VAB) a les comarques de les Terres de l'Ebre durant el 2020, les darreres dades disponibles mostren l'evolució en forma de W durant la crisi de 2008 a 2014, però també com la recuperació progressiva des de 2014 es va anar desaccelerant a partir del 2016. Tal com mostra el gràfic 2, el 2019 el ritme de creixement interanual al conjunt de les Terres de l'Ebre va ser del +1,3%, un resultat per sota del +2,1% que es va assolir al conjunt de Catalunya (BBVA, 2020).

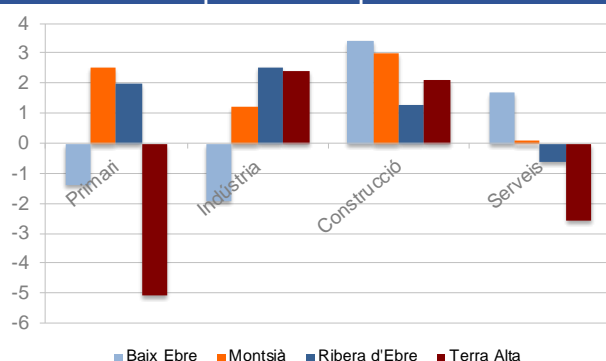
Gràfic 2. Taxa de variació del VAB a preus bàsics per comarques. Terres de l'Ebre

Font: BBVA (2020).

Aquest creixement més moderat del VAB de les Terres de l'Ebre durant el 2019 s'explica perquè, tot i l'increment del sector de la construcció (+2,9%) i del sector industrial (+1,7%, molt per sobre del -0,3% del conjunt de Catalunya), el creixement del sector serveis va ser més feble (+0,8%), i el sector primari va tenir una davallada (-0,3%).

Gràfic 3. VAB per comarques i sectors a les Terres de l'Ebre (% variació). 2019

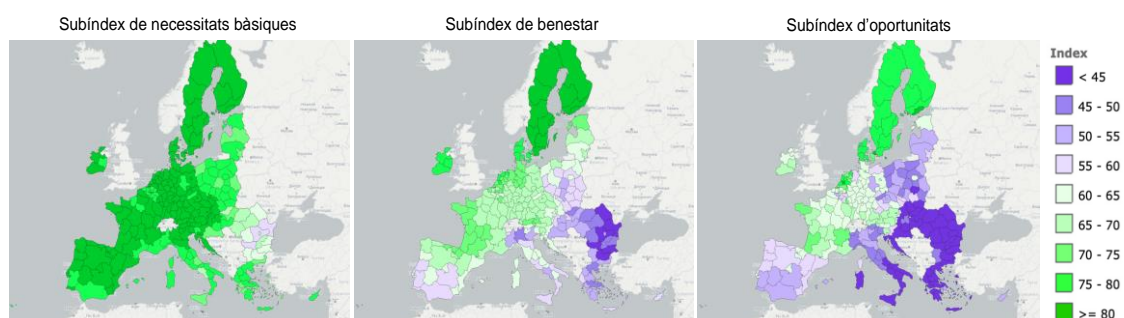
Font: BBVA (2020).

Però la sortida d'una crisi és asimètrica, és a dir, no tots els sectors ni tots els agents econòmics tenen el mateix ritme de recuperació. De fet, entre 2007 i 2013 la renda disponible ajustada de les llars al conjunt d'Espanya es va reduir un 20% de mitjana, però la caiguda va ser encara més accentuada en les llars amb un nivell de renda inferior (Goerlich, 2016). I la recuperació d'aquests anys anomenats coneguts com la Gran Recessió va ser en forma de K: al mateix temps que queien els salaris, es disparaven les retribucions dels executius d'unes corporacions cada vegada més globalitzades. És a dir, una situació que mostrava que els costos de la crisi no s'havien distribuït d'una manera uniforme i que els governs democràtics occidentals no van saber protegir les classes socials menys afavorides. I el que ha fet la pandèmia del 2020 ha estat agreujar encara més aquesta sensació, en què per molts treballadors la incertesa s'ha convertit en desesperança i no aconsegueixen entreveure cap oportunitat en un futur immediat.

Aquesta preocupació per la desigualtat creixent ha portat la Unió Europea a elaborar l'Índex de progrés social, en què s'agreguen 55 indicadors socials i ambientals de les 240 regions dels 27 estats membres (Comissió Europea, 2020a). El progrés social s'entén com la capacitat d'una societat per satisfer les necessitats humanes bàsiques dels ciutadans, però també per permetre els

ciutadans assolir tot el seu potencial i millorar la qualitat de vida. És a dir, s'inclouen tres grans dimensions del progrés social: les necessitats humanes bàsiques (habitatge, aigua i sanejament, seguretat), els fonaments del benestar (educació bàsica, accés a la informació, qualitat ambiental) i les oportunitats (drets personals, tolerància, inclusió). Cadascuna d'aquestes dimensions es troba desglossada en el gràfic 4, en què les regions que aconseguen un índex més elevat són considerades virtuoses en la transformació del creixement en progrés social.

Gràfic 4. Índex de progrés social regional de la Unió Europea. 2020

Font: Comissió Europea (2020).

Ni els resultats que obté Catalunya (131è de 240 regions) ni el conjunt d'Espanya (13è entre els 27 països de la Unió Europea) són exemples especialment virtuoses. Catalunya ocupa la posició 126è en termes de necessitats humanes bàsiques, el 146è pel que fa a fonaments del benestar i el 122è quant a oportunitats, de manera que se situa al voltant de la mitjana europea en tots els camps.

1.1 Els estabilitzadors automàtics i el Pla d'Estabilitat

L'esclat de la bombolla immobiliària el 2007 va ser l'inici d'un període de recessió econòmica, en què l'augment de l'atur va fer que es disparés tant el dèficit públic com el deute públic. De fet, al febrer del 2009 la Comissió Europea ja va obrir un expedient a Espanya per sotmetre-la a l'anomenat "procediment de dèficit excessiu", sistema que es va idear en el Pacte d'Estabilitat, per mitjà del qual es fa un seguiment estricte dels comptes d'un estat membre sempre que aquests s'hagin descontrolat amb un forat superior al 3% del PIB. I a Espanya se situava al voltant de l'11%. El cas espanyol no n'era una excepció: la Comissió Europea va obrir durant la recessió de 2008 a 2014 un "procediment per dèficit excessiu" a un total de 26 països (a tots els membres de la Unió Europea, excepte a Estònia

i a Suècia).

A partir del 2014, amb la millora de la conjuntura econòmica i de la recaptació fiscal, la senda de la consolidació fiscal va anar millorant lentament. Fins que el 2019 Espanya va registrar a la fi un dèficit públic inferior al 3% del PIB i va sortir, després de deu anys, del “procediment de dèficit excessiu” i de la tutela que exerceix la Comissió Europea als països que superen aquest llindar.

Els nivells de dèficit inicialment previstos per aquest any 2020, en la senda de consolidació fiscal del Programa d'Estabilitat 2018-2021 del govern d'Espanya, eren els següents:

- L'Administració central tenia com a objectiu un dèficit màxim del 0,1% el 2020 i aconseguir equilibrar els seus comptes el 2021.
- La Seguretat Social tenia un objectiu de dèficit inicial del 0,9%.
- Les comunitats autònomes no havien de superar un dèficit màxim del -0,1% el 2020, amb l'objectiu d'assolir l'equilibri pressupostari a partir del 2021.
- Les corporacions locals, en canvi, tenien el compromís d'assolir l'equilibri en els seus comptes des del 2019.

Però durant el 2020 Europa va afrontar la pandèmia com si fos una situació d'economia de guerra, llançant plans d'estímuls sense precedents. Una crisi sanitària que no només ha tingut conseqüències per a la salut pública, sinó que ha obligat a adoptar nombroses mesures amb un gran impacte pressupostari. Perquè més enllà d'augmentar les despeses sanitàries, el confinament i les restriccions adoptades per contenir el progrés de la malaltia, ha suposat la paralització d'una part important de l'activitat econòmica. I això es reflecteix inevitablement en un impacte negatiu en els comptes públics, tant pel costat dels ingressos com de les despeses, a través de l'actuació dels anomenats estabilitzadors automàtics.

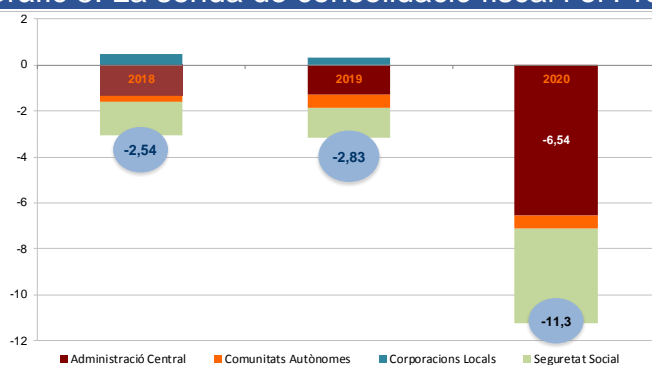
La pandèmia ha fet que la despesa pública pugi més de 50.000 milions d'euros, l'increment més gran en democràcia, i ha fet que se superi per primera vegada la barrera el 50% del PIB (Maqueda, 2021). Els estats s'han convertit en els últims dics de contenció: es van concedir els crèdits ICO avalats per l'Estat; es van posar en marxa els expedients de regulació temporals d'ocupació (ERTO), que van suposar una despesa de 30.000 milions d'euros i van beneficiar uns 3,5 milions de treballadors; es van donar ajuts extraordinaris als autònoms; es va

ampliar la cobertura de la desocupació i es va començar a implementar l'ingrés mínim vital. Tot això va fer que la caiguda de les rendes familiars (-4%) hagi estat menor que la de l'activitat econòmica (-10,8%).

En conjunt, durant el 2020 els països europeus han generat de mitjana un dèficit públic del 9% i un deute públic del 111% del seu PIB. A Espanya, tal com mostra el gràfic 5, el dèficit públic es va situar per sobre de l'11% del PIB (MINHAP, 2020):

- L'Administració central va tindre un dèficit del 6,54%, fruit de la bateria de mesures de caràcter laboral per protegir els treballadors i donar suport a autònoms i empreses.
- la Seguretat Social, del 4,1%: el sistema de la Seguretat Social va tancar el 2020 amb uns ingressos de 152.000 milions i unes despeses de 172.000 milions, la qual cosa dona un saldo negatiu històric de gairebé 20.000 milions d'euros.
- Les comunitats autònomes, del 0,6%: com a conseqüència de la pressió sobre els sistemes sanitaris i de les mesures discrecionals adoptades per intentar pal·liar les conseqüències socioeconòmiques de la pandèmia.

Gràfic 5. La senda de consolidació fiscal i el Programa d'Estabilitat 2020 (%PIB)

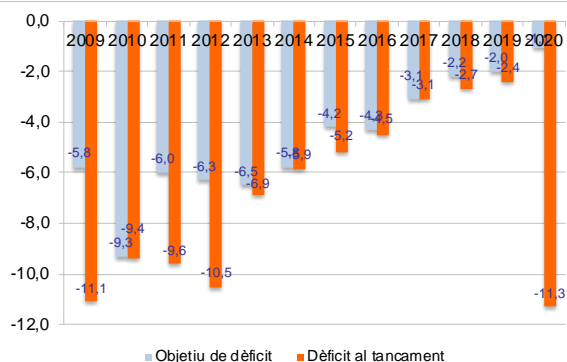
Font: www.lamoncloa.gob.es.

Un dèficit públic de l'11% és una xifra similar a la que vam assolir el 2009, durant la Gran Recessió. I el que sabem és que després vam trigar deu anys a tornar a situar aquesta dèficit públic per sota del 3%, la xifra que marca el Pla d'Estabilitat i Creixement de la UE com a llindar màxim. Perquè les dades ens indiquen que els objectius marcats en la senda de consolidació fiscal es van incomplir any rere any (excepte el 2017).

Tal com mostra el gràfic 6, una vegada i una altra es van anar ajustant els

objectius a la realitat que anaven mostrant les liquidacions pressupostàries: a vegades de forma justificada per la conjuntura econòmica, però d'altres degudes a l'aparició de factors polítics com els canvis de govern o les pròrrogues pressupostàries.

Gràfic 6. Desviació dels objectius de dèficit públic a Espanya entre 2009 i 2020 (%PIB)

Font: www.lamoncloa.gob.es.

Però a diferència del que va passar durant els anys de la Gran Recessió, la Unió Europea avui en dia no recomana activar polítiques fiscals contractives en plena crisi econòmica. Ara com ara s'entén que aquestes polítiques d'austeritat encaminades a complir el Pla d'Estabilitat i Creixement i que es van aplicar a partir del 2010 van acabar generant un allargament de la crisi.

Així que el 2020, en plena pandèmia, la Comissió Europea va suspendre *de facto* l'aplicació de les regles fiscals associades al Pla d'Estabilitat i Creixement, la qual cosa va permetre, en una situació de crisi generalitzada, un augment temporal del dèficit públic. L'objectiu és reactivar aquestes regles d'ortodòxia pressupostària quan l'economia europea recuperi els nivells anteriors a la pandèmia, previsiblement a partir de 2023.

1.2. La percepció de la ciutadania

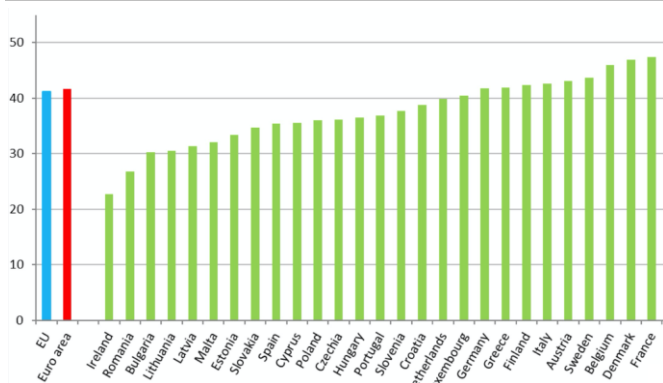
Encara que a finals de 2020 es comença a intuir el final de la crisi econòmica, la cautela davant la lentitud en la desescalada de les restriccions de mobilitat o l'amenaça que suposa l'aparició de noves variants de virus, ha portat els països europeus a optar per posposar els ajustos fiscals i apostar per un procés de consolidació fiscal gradual. De fet, és un procés que tard o d'hora s'haurà de dur a terme ja que els països europeus no només s'han gastat durant el 2020 els

estalvis, sinó que han recorregut a un endeutament massiu, que, en el cas espanyol, es tradueix en un deute públic equivalent al 117% del PIB.

Més enllà del debat sobre quina intensitat tindrà la recuperació i quina serà la capacitat que tindrem per reequilibrar els comptes públics, és especialment rellevant saber quina és la percepció que té la ciutadania sobre la pressió fiscal. I la percepció ciutadana, però, és que els impostos que es paguen a l'Estat espanyol ja són molt elevats, quan la realitat és que se situen per sota de la mitjana de la Unió Europea.

Tal com mostra el gràfic 7, els impostos a Espanya representen el 35,4% del PIB, per sota del 41,1% de mitjana al conjunt de la Unió Europea. I el tipus marginal màxim de l'IRPF en el cas espanyol és del 43%, una xifra molt per sota de països com Bèlgica (60,2%), Suècia (60,2%) o França (55,6%).

Gràfic 7. Ingressos per impostos i contribucions socials a la Unió Europea. 2019. (%PIB)

Font: Eurostat.

Perquè en el moment que l'economia d'un país s'enfonsa sempre sorgeix el debat de qui suportarà els costos o com es repartiran. I sovint acaba generant una confrontació que tendeix a polaritzar la vida pública i fa més difícil trobar unes polítiques que generin consens per retrobar tant el camí del creixement econòmic com de la sostenibilitat dels comptes públics. Un malestar que finalment també es tradueix en la pèrdua de confiança envers les institucions polítiques.

Una dècada després de l'inici de la Gran Recessió del període 2008-2014, en què l'atur i les polítiques d'austeritat impulsades des de les institucions europees es van convertir en la principal preocupació pels ciutadans europeus, l'Eurobaròmetre fet a l'estiu de 2020 (Comissió Europea, 2020b) mostra que el

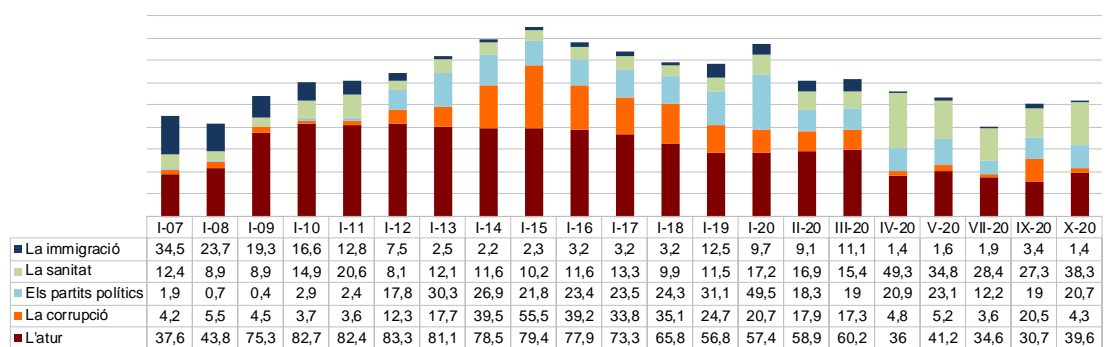
grau de confiança envers les institucions europees és força heterogeni entre els ciutadans europeus: en 13 països tenen una opinió majoritàriament positiva (Irlanda, 71%; Portugal, 55%; Polònia, 55%; Bulgària 53%); en canvi, la proporció més gran de ciutadans que tenen una imatge negativa de la UE es troba a Grècia (32%), Àustria, Txèquia i Itàlia (29% en els tres casos).

Pel que fa a Espanya, ens trobem en una situació intermèdia: un 35% veu la Unió Europea com un procés positiu; un 48%, com a neutral, i només un 15%, com a negatiu. De fet, la majoria dels ciutadans espanyols (79%) tenen un sentiment de pertinença a la Unió Europea. Unes dada molt per sobre del que passa a països com Grècia (54%), Bulgària (52%) o Itàlia (48%).

Malgrat tot això, les dades també indiquen que la imatge de les institucions europees s'ha deteriorat des de l'inici de la pandèmia: des de la tardor de 2019, la proporció de ciutadans que diuen que tenen una imatge positiva de la Unió Europea ha disminuït en 21 dels estats membres, entre els quals els ciutadans d'Espanya.

Aquesta preocupació per la relació que s'estableix en un sistema democràtic entre els ciutadans i els representants a les institucions, també es recull a les enquestes del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS, 2020). Com no podia ser d'una altra manera, en un país on la taxa d'atur se situa per sobre de la mitjana europea, tant en les èpoques de crisi com en les d'expansió econòmica, el problema de l'atur és històricament la preocupació principal de la ciutadania. Però les enquestes també mostren com la corrupció i els partits polítics s'han anat convertint en dos dels motius centrals de preocupació dels ciutadans. Tal com recull el gràfic 8, a l'inici de la crisi de 2008 un 5,5% pensava que la corrupció era un dels principals problemes del país problema, mentre que només un 0,7% deia que ho eren els partits polítics; en canvi, una dècada després, a l'inici de l'any 2020 ja en són un 20,7% i un 49,5%, respectivament. Però la pandèmia ha canviat, òbviament, les preocupacions, i ha convertit la crisi sanitària (38,3%) i l'atur (39,6%) en els dos principals motius de preocupació a finals del 2020.

Gràfic 8. Percepció sobre quins són els tres problemes principals d'Espanya (%)

Font: Centre d'Investigacions Sociològiques (2020).

Unes dades que es corroboren en el Baròmetre d'Opinió Política de 2020 elaborat per la Generalitat de Catalunya, que indica que els problemes principals que té actualment Catalunya són la sanitat (55,8%) i la insatisfacció amb la política (33%).

2. EL PAPER DEL SECTOR PÚBLIC

Moltes de les conseqüències que tindrà a llarg termini la pandèmia encara són desconegudes, però n'hi ha alguna que sembla molt probable.

Una de les quals és la rivalitat geopolítica creixent entre els Estats Units i la Xina, una confrontació que implicarà d'alguna manera una batalla en el món de les idees entre el model liberal occidental i el model autoritari xinès.

Però també assistirem de nou al reequilibri entre el poder dels mercats i els estats, en favor d'aquests últims. El debat sobre si la intervenció de l'Estat en una economia de mercat ha de ser més gran o més petita no és un fenomen nou:

- La destrucció que va generar la Segona Guerra Mundial i la por de la gent a patir noves vicissituds va fer que a partir dels anys cinquanta visquéssim unes quantes dècades en què la participació del sector públic en l'economia va anar en augment. Les noves idees que va introduir el keynesianisme ens deien que la intervenció de l'Estat podia millorar tant l'assignació de recursos com la distribució de la renda i afavorir la plena ocupació en un entorn sense inflació. En definitiva, podia garantir un creixement econòmic sostingut.
- Aquestes idees keynesianes es van qüestionar a partir dels anys vuitanta, quan triomfava l'ideari dels neoliberals. Economistes com Friedrich A. von Hayek o Milton Friedman criticaven l'excés d'intervenció pública, que feia més

ineficient el funcionament de l'economia de mercat. I aquestes idees neoliberals van fer que, a partir dels anys noranta, es posés de moda desregular, privatitzar i liberalitzar l'economia. I inclús van portar a replantejar quina era la mida òptima i la viabilitat del nostre estat del benestar.

- Però sembla que la crisi de la covid-19 serà un nou moment que el pèndol de la història capgirarà cap a un pes més gran del sector públic. Perquè un dels secrets de les societats occidentals ha estat la seva capacitat per renovar-se en cada període de crisi, quan es fan evidents uns conflictes que cal analitzar des d'una nova perspectiva per saber-los gestionar.

Tot plegat, per veure aquesta dinàmica de canvi en favor de donar més pes al sector públic, és especialment rellevant analitzar quina ha estat l'evolució i la composició dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya en els darrers anys. En realitat, però, el pressupost del 2020 és el primer que s'ha aprovat des del 2017, ja que van estar prorrogats durant dos anys: primer com a conseqüència de l'aplicació de l'article 155 i després per la falta de suport necessari per aprovar-los en tràmit parlamentari.

En total, el del 2020 és un pressupost d'uns 46.000 milions d'euros, un 21% més que el del 2017. De fet, totes les partides són superiors a les del 2017: Protecció social (+18,3%), Salut i educació (+13%), Administració i justícia (+9,7%), Ens locals (+8,2%) i Foment i transport (6%). No obstant això, el canvi més significatiu és l'increment de la partida dedicada a pagar el deute públic. Tal com recull el gràfic 9, que mostra el pes percentual de cada àrea de despesa en el pressupost de la Generalitat de Catalunya el 2017 i el 2020, l'augment de la partida de deute públic ha estat del 75,8%, que representa ja el 38,3% del PIB de Catalunya el 2020. També és significativa en el pressupost del 2020 la dotació pressupostària per a salut, en què es preveu incrementar el personal sanitari en 1.400 professionals.

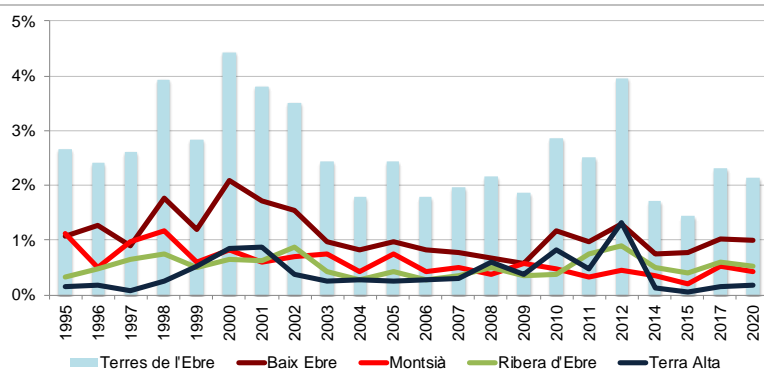
Gràfic 9. Àrees de despesa en els pressupostos de la Generalitat de Catalunya

Font: Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda. Generalitat de Catalunya.

Pel que fa a les inversions reals liquidades per part de la Generalitat de Catalunya, l'evolució de la seva assignació territorial d'acord amb la ubicació física de la inversió es recull en el gràfic 10. Les dades ens mostren que la inversió anual rebuda a les Terres de l'Ebre se situa al voltant del 2,1% del conjunt de la que s'ha fet a Catalunya, una dada lleugerament inferior al pes que té la població d'aquest territori en el conjunt de Catalunya. No obstant això, el volum d'aquestes inversions representa una reducció substancial de gairebé el 70% respecte a les que es feien el 2009.

Gràfic 10. Inversions reals liquidades per la Generalitat de Catalunya (%)

Font: Idescat.

El sector públic a Catalunya dona feina al voltant de 325.000 persones, un 9,6% del total d'ocupats en aquest territori el 2020: un 6,2% correspon a personal de l'Administració autonòmica, un 2,7% és personal de l'Administració local i només un 0,8% és personal de l'Administració central. La raó és que si bé l'Administració central de l'Estat i la Seguretat Social assumeixen la majoria de les competències relacionades amb les polítiques d'estabilització i redistribució, són les

administracions autonòmiques i locals les que es responsabilitzen de la provisió dels principals serveis públics, com els educatius, els sanitaris o els serveis socials.

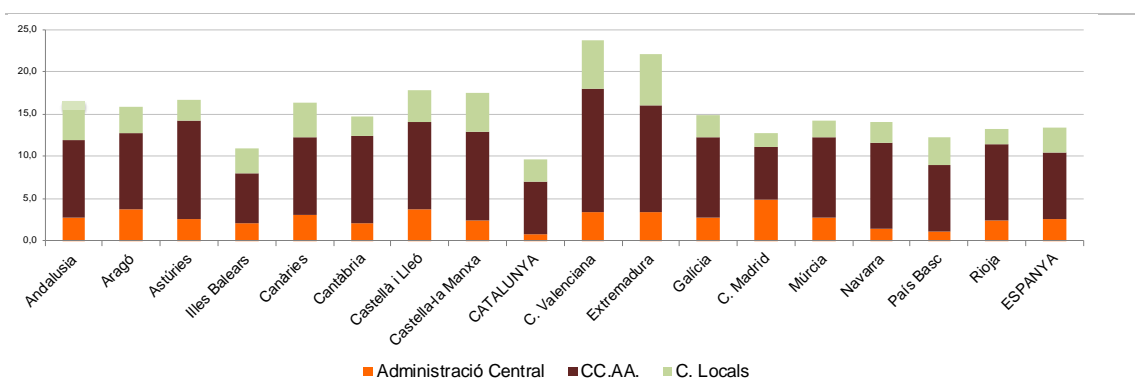
En tot cas, aquest 9,6% que representen els treballadors del sector públic a Catalunya és el percentatge més petit entre totes les comunitats autònomes i se situa per molt per sota de la mitjana d'Espanya (13,3%). I ho és més encara si ens comparem amb altres països de la Unió Europea, on la mitjana és del 16%: el percentatge de treballadors públics és molt inferior al de països com Suècia (29%) o França (22%), però molt més semblant al d'un país com Alemanya (10%).

Tal com es pot veure al gràfic 11, les dades per a Catalunya són, doncs, significativament diferents de la mitjana espanyola. Analitzant el pes que té cada nivell administració en termes d'ocupació en una comunitat autònoma, veiem que a Catalunya el pes del nivell autonòmic (64,4%) i dels ens locals (27,6%) es troba per sobre de la mitjana nacional (58,8% i 21,3%, respectivament), mentre que el pes de l'Administració central és comparativament més reduït (8% a Catalunya vers un 19,9% al conjunt de l'Estat espanyol).

De fet, tant la transferència de competències a les comunitats autònomes com les retallades practicades arran de la crisi de 2008 (quan es va limitar la taxa de reposició o de substitució per cada baixa) han fet que la plantilla de l'Administració pública de l'Estat tingui menys empleats que mai des de la instauració de la democràcia.

Gràfic 11. Importància de l'ocupació pública per nivell de govern. 2020.

(% del personal al servei de les administracions públiques sobre els ocupats totals)

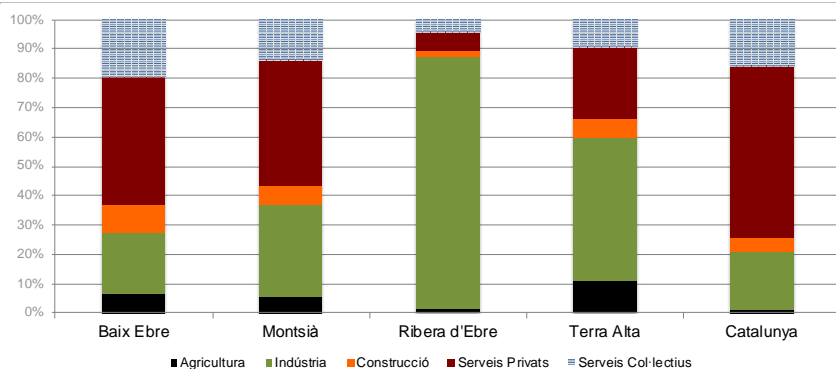
Font: Butlletí estadístic del personal al servei de les administracions públiques i INE.

2.1. El pes del sector públic en el VAB

La crisi econòmica que es va iniciar el 2008 va fer replantejar a la Unió Europea la sostenibilitat de determinades polítiques públiques. Les institucions europees van promoure llavors una política per prioritzar els ajustos pressupostaris i obligar a tota una sèrie de retallades que van suposar una caiguda de l'aportació del sector públic en el conjunt de l'activitat econòmica. Una situació que s'ha anat revertint lentament, amb la recuperació econòmica i el sanejament dels comptes públics.

Segons les darreres dades disponibles, el sector públic representa un 15,6% del valor afegit brut (VAB) de Catalunya, una contribució que se situa per sobre de la que suposa a la Ribera d'Ebre (4,2%), a la Terra Alta (9,1%) o al Montsià (13,7%), però que està per sota del valor que assoleix al Baix Ebre (19,9%). Una diferència que s'explica per la importància relativa de les activitats sanitàries i de serveis socials a la comarca del Baix Ebre (8,5%), una dada per sobre tant del Montsià (5,9%) com de la Ribera d'Ebre (1,6%) i la Terra Alta (1,1%) (BBVA, 2020).

Gràfic 12. Contribució sectorial al valor afegit brut (VAB pb). 2019

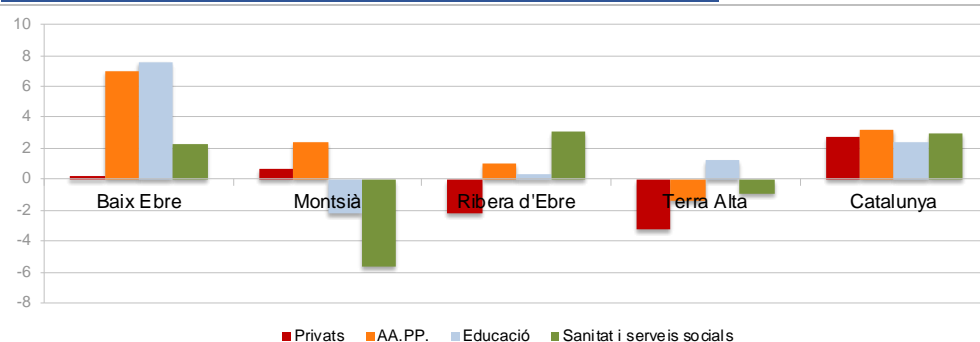

Font: BBVA (2020).

Pel que fa a l'evolució del VAB del sector públic, durant el 2019 l'activitat dels serveis col·lectius (que inclou l'educació, la salut i l'administració pública) va seguir una tendència positiva tant al conjunt de Catalunya (+2,9%) com a les Terres de l'Ebre (+2,4%).

No obstant això, tal com es pot veure al gràfic 13, la taxa de creixement del VAB associada als serveis col·lectius és força heterogènia: encara que al Baix Ebre creixen (+5,1%, amb un augment significatiu del +7,6% dels serveis relacionats amb l'educació), a la Ribera d'Ebre (+1,6%) el creixement és moderat, mentre que tant a la Terra Alta (-1%) com al Montsià (-2,1%) és negatiu.

Gràfic 13. Variació del VAB al sector serveis. 2019

Font: BBVA (2020).

2.2. El pes del sector públic en l'ocupació

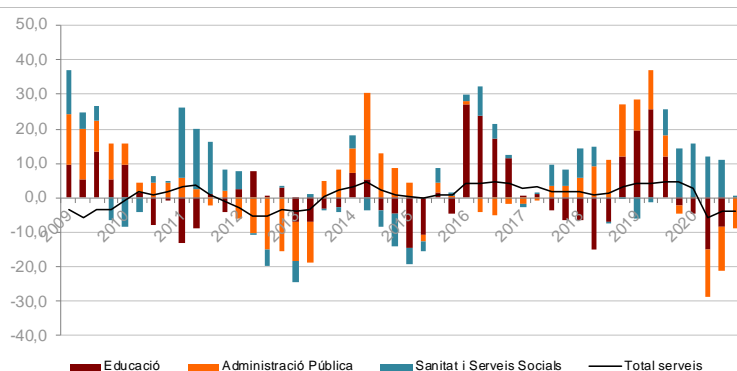
L'ocupació al sector terciari a Catalunya mostra un comportament procíclic clar. És a dir, mostra un comportament negatiu el 2009 i 2012, que van ser d'un deteriorament econòmic més gran; però, en canvi, l'evolució en termes d'ocupació és positiva els anys 2011, 2013 i 2014, en què l'evolució de l'economia va ser relativament millor. És a dir, una dinàmica que va donar la

forma de W als anys de la Grans Recessió. Però també es veu com hi ha de nou una davallada durant la pandèmia del 2020.

No obstant això, tal com recull el gràfic 14, també hi ha diferències significatives en el comportament de les diverses activitats relacionades amb el sector públic: els governs autonòmics van rebre de l'Estat 16.000 milions del Fons COVID-19, recursos que van servir per augmentar la despesa en personal sanitari i van permetre incrementar la població ocupada en aquest sector més del 10% en els tres primers trimestres del 2020.

Gràfic 14. Evolució de la població ocupada en el sector serveis a Catalunya

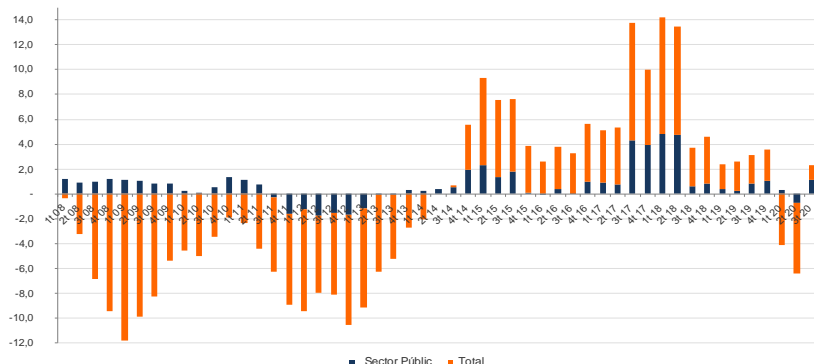
(variació trimestral interanual)

Font: Idescat.

La crisi econòmica provocada per la pandèmia també s'ha fet palesa en termes de l'afiliació a la Seguretat Social a les Terres de l'Ebre. Si analitzem quina va ser l'evolució durant el primer trimestre del 2020, veiem que va caure al voltant d'un 7% a les Terres de l'Ebre. Però hi ha diferències sectorials importants quant a pèrdua de llocs de treball. Així, l'ocupació a la construcció i als serveis privats va caure més d'un 11%, però la caiguda al sector públic va ser només del 2,5%. En canvi, durant els darrers tres trimestres del 2020 és el sector públic el que ha mostrat un ritme de recuperació més lent, ja que l'ocupació només ha crescut un 0,5% (molt per sota del 5,9% de mitjana pel conjunt de sectors econòmics a les Terres de l'Ebre).

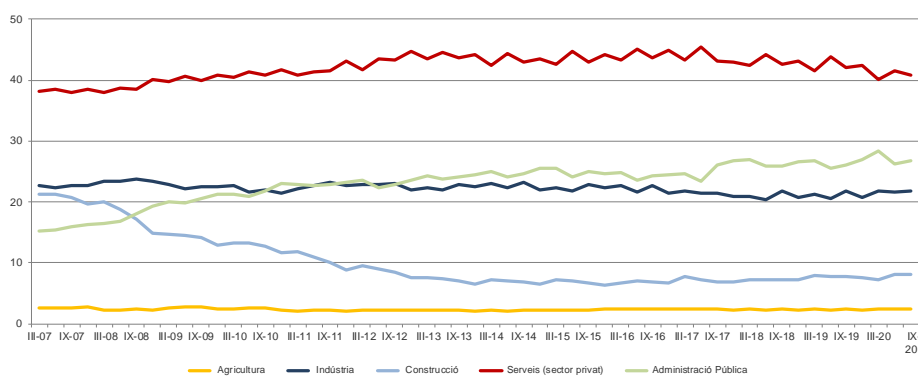
Gràfic 15. Contribució del sector públic a la variació de la afiliació a la Seguretat Social. Terres de l'Ebre (%)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu. Generalitat de Catalunya.

Tal com mostra el gràfic 16, les dinàmiques esmentades anteriorment al llarg del 2020 no han comportat un canvi en la importància relativa de cada sector en termes d'ocupació al territori: el sector públic a les Terres de l'Ebre representa avui en dia el 27% dels llocs de treball al territori. I aquest és un percentatge molt més elevat que el 20,8% que assoleix a Catalunya, la qual cosa posa de manifest la importància relativa del sector públic a les Terres de l'Ebre (BBVA, 2020). En tot cas, aquesta xifra és un 60% més elevada que la del 2008 a l'inici del període de la Gran Recessió.

Gràfic 16. Evolució de la afiliació a la Seguretat Social a les Terres de l'Ebre

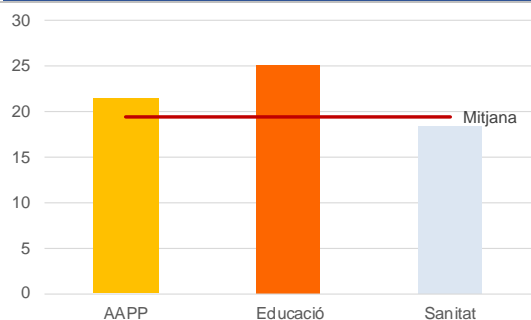

Font: Observatori del Treball i Model Productiu. Generalitat de Catalunya.

Aquestes dades ens indiquen que el procés de destrucció d'ocupació al sector públic durant els anys de la Gran Recessió va ser molt menys intens que al sector privat de l'economia. Però també és cert que, amb l'inici de la recuperació econòmica a partir del 2014, on es generen nous llocs de treball més intensament és al sector privat.

L'evolució del mercat de treball durant l'any de pandèmia es recull en les xifres d'atur registrat a les Terres de l'Ebre, tal com mostra el gràfic 17. L'augment de la taxa d'atur a les Terres de l'Ebre durant el 2020 ha estat del 19%, un comportament negatiu que també ha mostrat el sector públic, ja que la crisi derivada de la pandèmia ha afectat especialment de manera negativa el sector de l'educació.

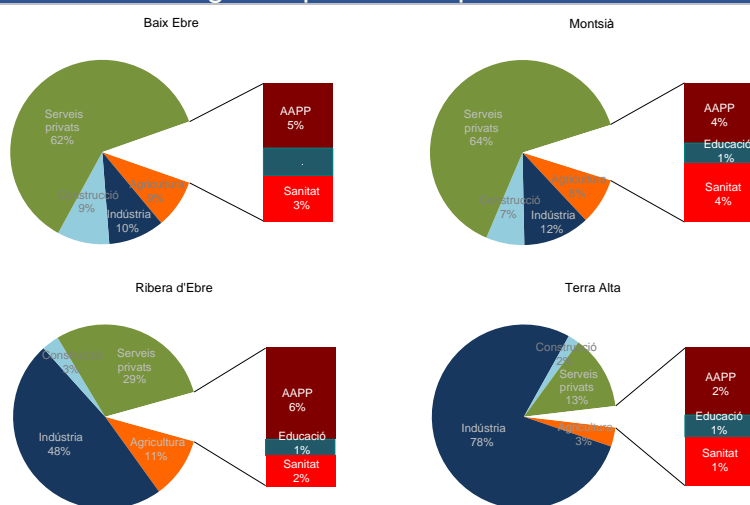
Gràfic 17. Taxa de creixement de l'atur registrat a les Terres de l'Ebre. 2020

Font: Idescat.

Si analitzem les branques d'activitat en què s'ha generat aquest atur, veiem que hi ha diferències entre les quatre comarques de les Terres de l'Ebre. Tant al Baix Ebre com al Montsià, l'evolució en el sector dels serveis privats (62% i 64% respectivament) i en la indústria (10% i 12% respectivament) explica la major part de l'atur registrat. En canvi, a la Terra Alta i a la Ribera d'Ebre la pèrdua de llocs de treball al sector industrial és el factor explicatiu principal de l'atur registrat (78% i 48% respectivament).

Gràfic 18. Atur registrat per comarques i sectors d'activitat. 2020

Font: Idescat.

3. REPTES I OPORTUNITATS DEL SECTOR PÚBLIC

La pandèmia de la covid-19 ha provocat una gran devastació econòmica arreu del món. Tot i això, la resposta dels països europeus no ha estat la més positiva: malgrat ser societats riques i avançades, amb sistemes d'assistència sanitària excel·lents, la pandèmia ens ha afectat especialment. Els economistes van generar una mena de consens entorn al que calia fer per poder sortir d'aquesta situació: els governs havien d'acudir al rescat de l'economia i gastar tot el que calgués per combatre aquesta crisi sanitària, social i econòmica.

No obstant això, la pregunta que els països europeus es feien el 2020 era d'on sortirien aquests diners. És a dir, qui acabaria pagant aquesta factura derivada de l'increment del dèficit i del deute públic. I les opcions que es plantejaven inicialment eren quatre:

- La monetització del dèficit públic. És a dir, que el Banc Central Europeu imprimís bitllets per finançar les necessitats extraordinàries provocades per la pandèmia, i donés directament diners als governs sense necessitat que aquest emetés deute. Una opció que era la més indolora a curt termini, ja que no requeria retallades sacrificis, però podia generar un problema d'inflació a mitjà i llarg termini.
- La creació dels anomenats eurobons. Els països del sud d'Europa defensaven la tesi que aquests dèficits públics no es devien a una mala gestió, sinó a factors de força major com era aquesta pandèmia imprevista. Per això s'apel·lava a la solidaritat per pagar la factura entre tots els països europeus.
- Els préstecs del Banc Central Europeu. Això és el que ens va treure de la crisi de la Gran Recessió i va permetre que els governs poguessin refinançar el seu deute a uns tipus d'interès més baixos i, per tant, més assumibles.
- El finançament unilateral de cada país. Aquesta era l'opció preferida pels països del nord d'Europa, però suposava un risc per als països del sud perquè les nostres arques estaven buides i perquè acudir als mercats financers implicaria haver de pagar uns interessos alts.

Com va dir Jean Monnet, un dels pares fundadors de la integració europea, "Europa es forjarà en temps de crisi." És a dir, en els moments en què pitjor estan les coses, l'impuls pel canvi es reactiva i els compromisos entre els països

europaus són més fàcils d'assolir. I això va tornar a passar durant el 2020, en què no només el Banc Central Europeu es va comprometre a injectar 750.000 milions d'euros per assegurar que els governs poguessin finançar les mesures d'emergència sense asfixiar-se, sinó en què també es van duplicar els pressupostos de la Unió Europea per poder donar ajudes als països i als sectors més necessitats, havent acordat la creació dels anomenats eurobons per finançar-ho.

3.1. Sobre els fons de recuperació europeus

El nou pressupost plurianual de la Unió Europea, al qual s'afegeix el programa Next Generation EU, incorpora tot un conjunt d'ajuts per reconstruir l'Europa posterior a la covid-19 però que també han de servir per modernitzar l'economia europea i impulsar dos grans transformacions que ajudaran a millorar-ne la resiliència: desenvolupar una economia verda potent a Europa i no perdre el tren de la digitalització.

Amb aquests objectius en ment, al desembre del 2020 la Unió Europea va aprovar les noves perspectives financeres per al període 2021-2027, en què s'inclou també el fons de reconstrucció anomenat Next Generation EU, dotat amb 750.000 milions d'euros. En total, una despesa d'1,82 milions d'euros que representa el paquet d'estímul més gran mai finançat a través de la UE. Perquè els pressupostos de la Unió Europea, que tenen un caràcter plurianual de 7 anys, històricament han estat d'una quantitat relativament petita: al voltant de l'1,2% del PIB de la Unió Europea, una xifra modesta quan es compara amb el 47% que representa de mitjana pels països europeus. Però el que han acordat el 2020 els governs europeus és afegir a les perspectives financeres del 2021 al 2027, que inicialment ascendien a 1.074 bilions d'euros, un paquet extraordinari de 750.000 milions de euros per pal·liar els efectes econòmics adversos de la pandèmia. D'aquesta manera, el pressupost comunitari se situa en uns 1,82 bilions d'euros, una xifra mai assolida que representa un 2% del PIB dels països de la Unió Europea. És a dir, aquest cop, el discurs de la Unió Europea no ha estat el d'aplicar retallades o fomentar les polítiques d'austeritat, sinó que es demana que s'inverteixi per protegir els llocs de treball i les empreses, fomentant la inversió pública i privada.

En concret, el programa Next Generation EU és un instrument temporal de recuperació dotat amb 750.000 milions d'euros a fi de contribuir a reparar els danys econòmics i socials causats per la pandèmia del coronavirus. Aquest programa incorpora diversos fons:

- El Mecanisme Europeu de Recuperació i Resiliència, per donar suport a les reformes i inversions d'empreses dels països de la UE i mitigar l'impacte econòmic i social de la covid-19, però també per fer que les economies europees siguin més sostenibles. És un fons de més de 670.000 milions d'euros.
- El paquet REACT-UE, per ajudar a la recuperació i la cohesió dels territoris europeus, representa quasi 50.000 milions d'euros que es distribuïran a través del Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER), del Fons Social Europeu (FSE) i del Fons d'Ajuda Europea per a les Persones Més Desafavorides (FEAD).

El fons Next Generation EU no és un fons de rescat com els que es van implementar durant la Gran Recessió de 2008 a 2014, sinó que és un instrument pel qual el conjunt de la Unió Europea s'endeuta per finançar la recuperació. I la manera d'instrumentar-ho és a través de la Comissió Europea, que farà una emissió d'eurobons per valor de 900.000 milions d'euros. Uns diners que retornarà en un termini de trenta anys i es finançarà amb la creació de nous impostos (taxa al plàstic, taxa digital, taxa a les transaccions financeres, etc.).

La Comissió Europea estima que Espanya rebrà 35.000 milions d'euros del Fons de Cohesió i quasi 8.000 milions per ajuts agraris durant el període 2021-2027. Però, a més, Espanya té assignats en el programa Next Generation EU 70.000 milions d'euros en ajuts a fons perdut i 70.000 milions d'euros més que pot demanar en préstec. És a dir, Espanya serà després d'Itàlia el país més beneficiat de la Unió Europea pel repartiment dels fons europeus. Aquests diners han d'anar a mitigar l'impacte econòmic i social de la pandèmia, però també han de servir per modernitzar l'economia espanyola. Perquè la recepció dels ajuts està condicionada a l'execució de reformes estructurals que encara estan pendents i que ja van ser formulades per la Comissió Europea el 2019 i 2020: garantir la sostenibilitat de les pensions, reduir la temporalitat del mercat laboral i acabar amb la disparitat de regulacions empresarials a Espanya.

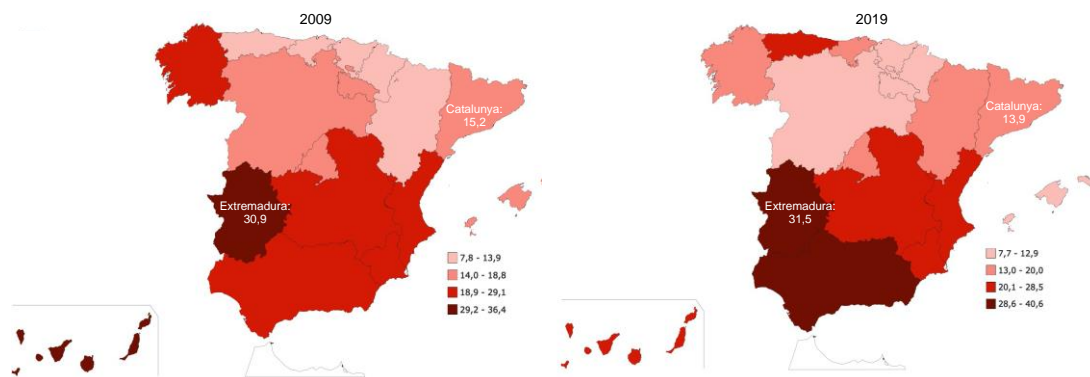
El futur de l'economia de les nostres terres exigeix resistir, recuperar-se i reinventar-se (Costas, 2021). Resistir demana augmentar unes ajudes públiques que donin liquiditat i ajudin les empreses a mantenir els llocs de treball. Recuperar implica aconseguir que les transferències a les famílies permetin sostenir el consum i la demanda. Reinventar-se és aconseguir fons públics per invertir en nous processos i productes. I hi ha veus que consideren que aquests fons seran insuficients, perquè els fons europeus se centren només en els aspectes de reinvençió i modernització de l'economia, que tindran un impacte a mitjà i llarg termini però no necessàriament a curt termini, ja que els diners europeus no es rebran de cop, sinó entre el 2021 i 2023. I aquesta lentitud té una relació directa amb el fet que la Unió Europea tingui una recuperació més lenta que, per exemple, els EUA, on els programes d'ajuts endegats pels presidents Trump i Biden han estat molt més quantiosos que els europeus.

Però també planteja un debat sobre com es repartiran finalment els costos d'aquesta crisi. Perquè el que necessitem és una transició digital i verda que ens permeti crear millors llocs de treball i per a més gent. O, dit d'una altra manera, una modernització que sigui inclusiva i no deixi enrere determinats segments de la població.

3.2. Sobre les classes mitjanes

La Unió Europea té com a objectiu assolir un creixement intel·ligent, sostenible i inclusiu que millori la competitivitat i la productivitat europea en un entorn cada cop més globalitzat. Això fa que un dels indicadors de referència en l'Estratègia Europa 2020 hagi estat la taxa de risc de pobresa o exclusió social, entesa com una situació en què els ingressos estan un 60% per sota de la distribució mitjana. Un indicador que forma part també de l'Agenda 2030 pel desenvolupament sostenible de les Nacions Unides.

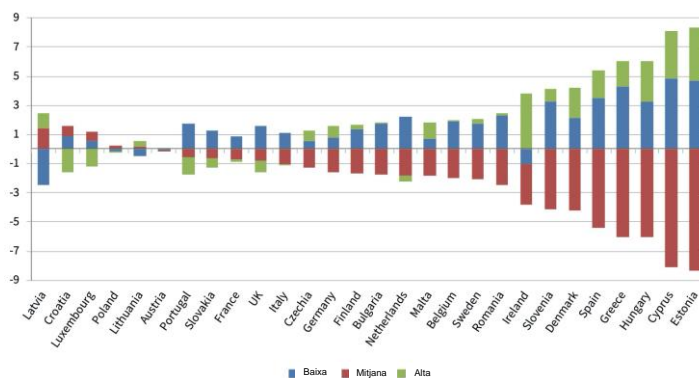
Gràfic 19. Taxa de risc de pobresa relativa. 2009 i 2019

Font: INE.

A falta de dades del 2020 per veure com ha afectat la crisi de la covid-19, el mapa de la taxa de risc de pobresa relativa del gràfic 19 mostra que, deu anys després de l'inici de la Gran Recessió, potser hem sortit de la crisi des d'una perspectiva macroeconòmica però que els costos no s'han distribuït d'una manera uniforme i que els governs democràtics occidentals no han sabut protegir sempre les classes socials menys afavorides. De fet, tal com mostra el gràfic 20, la mida de la classe mitjana va disminuir a la majoria de països europeus entre el 2008 i el 2013.

Gràfic 20. Canvi mida de les classes socials. 2008-2013. (% variació)

Font: Eurofound (2019).

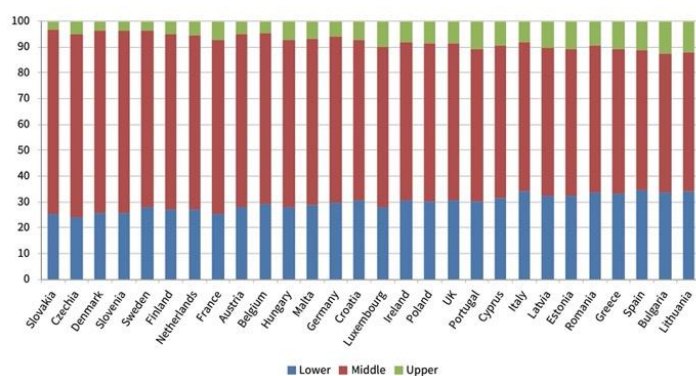
En la majoria dels casos, la contrapartida a aquesta disminució de la classe mitjana durant els anys de la Gran Recessió va ser que el segment de població amb una renda baixa va augmentar. I aquesta reducció de la classe mitjana va ser especialment rellevant en els països més afectats per la crisi, com va ser el cas de Grècia o Espanya.

La crisi generada per la pandèmia el 2020 no sembla que hagi canviat la situació, sinó tot el contrari. Segons Barret i Chen (2021), la història ens diu que després de grans epidèmies creix el malestar social, tant per una desconfiança més gran envers les institucions com per la percepció d'incompetència dels governs. I tot això comporta sovint esclats socials, encara que amb un cert retard en el temps. Per tant, l'estudi arriba a la conclusió que si bé el malestar social era elevat abans de la covid-19, s'ha moderat durant la pandèmia. Però si la història ens serveix de guia, és raonable esperar que, a mesura que la crisi sanitària vagi disminuint, les protestes socials emergeixin de nou.

Com han demostrat les democràcies més avançades, la millor recepta contra la polarització social i la degradació de les classes mitjanes són uns salaris dignes. Però també una millora de la qualitat institucional i de les polítiques públiques, o inclús un sistema fiscal més equilibrat, que avui privilegia les rendes del capital enfront de les del treball.

Perquè si alguna cosa defineix la qualitat d'una democràcia és l'espai que ocupen les classes mitjanes. Als països més avançats, les classes mitjanes arriben a representar el 70% de la població, mentre que en els que hi ha menys cohesió social se situa només al voltant del 50%. Tal com mostra el gràfic 21, Espanya se situaria com el tercer país de la Unió Europea amb un percentatge més petit de classe mitjana. O dit d'una altra manera: la classe baixa representa quasi un 30% i la classe alta més d'un 10%, unes xifres molt més altes que les societats dels països nòrdics (Eurofound, 2019).

Gràfic 21. Mida de les classes socials. 2015. (%)

Font: Eurofound (2019).

4. CONCLUSIONS

En els moments de grans crisis econòmiques, els països acostumen a analitzar el passat i repensar el futur. Perquè la crisi de la covid-19 no només pot comportar una recessió econòmica, sinó també una de social. I en moments de tanta incertesa com els viscuts durant el 2020, l'aposta dels països europeus ha estat donar ajuts i fer polítiques de demanda expansives per mantenir les constants de l'economia.

Les conseqüències de la crisi es deixaran sentir en molts anys. Entre altres coses, perquè el pes del sector públic serà més gran que abans de la pandèmia. Però també són uns moments en què es percep que estan fins i tot en risc certes fites assolides per l'estat del benestar. Una crisi de confiança que afecta tant els ciutadans com les seves institucions, i que d'alguna manera es fa palesa tant en el creixent distanciament envers la classe política com en una vida política cada cop més polaritzada.

L'Europa posterior a la covid-19 vol ser més ecològica, més digital i tenir més resiliència per saber adaptar-se als reptes de futur. Però les dades ens mostren que els reptes que tenim són grans i abasten molts fronts. L'informe *Global Competitiveness Report 2020* analitza quines són les prioritats per reactivar l'economia i aconseguir una recuperació sostenible des del punt de vista ambiental, econòmic i social. I el resultat d'aquesta comparativa en l'àmbit internacional és que Espanya es troba ben posicionada pel que fa al fet que les infraestructures disponibles ens permetran accelerar la transició energètica i aprofundir en la utilització de les tecnologies de la informació i el coneixement. Però es troba per sota de la mitjana en molts altres aspectes, com ara: que les institucions públiques incorporin principis de governança que les facin més transparents i eficients, però també que generin confiança als ciutadans; que els currículums educatius i les competències dels estudiants siguin els adequats per al que es requerirà en el mercat laboral del futur; la manca de confiança que el sector financer sigui capaç de canalitzar els recursos cap a inversions a llarg termini que generin augments de la productivitat, alhora que es protegeixin les persones i el medi ambient; o els pocs incentius que tenen les empreses per tractar d'aprofitar plenament el potencial creatiu de diversos segments de la

població i es faciliti així l'aparició de noves empreses innovadores, l'ocupació en funcions de recerca i la progressió professional en mercats en creixement.

Unes posicions que no acaben de millorar amb els pas dels anys i que posen en evidència que encara són molts els obstacles que tenim per arribar a ser una societat més dinàmica i innovadora, però també més cohesionada a mitjà i llarg termini.

BIBLIOGRAFIA

- Barrett, P. i Chen, S. (2021): "Social Repercussions of Pandemics", *Fons Monetari Internacional Working Paper*, 21.
- BBVA (2020): *Anuari econòmic comarcal 2020*. BBVA, Barcelona.
- CIS (2020): *Barómetro sobre la percepción de los principales problemas de España*. Centre d'Investigacions Sociològiques, Madrid.
- Comissió Europea (2010): *Europa 2020. Una estrategia para un crecimiento inteligente, sostenible e integrador*. Comunicació de la Comissió Europea, Brussel·les.
- Comissió Europea (2020a): *Índex de progrés social regional de la Unió Europea*. Direcció General de Política Regional i Urbana de la Comissió Europea, Brussel·les.
- Comissió Europea (2020b): *Standard Eurobarometer 93*. Direcció General de Comunicació de la Comissió Europea, Brussel·les.
- Costas, A. (2021): "Economía digital, verde y con buenos empleos", *El País*, 14 de febrer.
- Eurofound (2019): *Recent developments in the state of the middle classes*. Publications Office of the European Union, Luxemburg.
- FMI (2020): *Perspectivas de la economía mundial (Abril)*. Fondo Monetario Internacional, Washington.
- Goerlich, F. J. (dir.) (2016): *Distribución de la renta, crisis económica y políticas redistributivas*. Fundación BBVA, Bilbao.
- Maqueda, A. (2021): "La pandemia provoca la mayor subida del gasto público en democracia", *El País*, 29 de març.
- Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques (2020): *Actualización del Programa de Estabilidad del Reino de España 2020*. MINHAP, Madrid.
- OCDE (2020): *Economic Outlook (Juny)*. Publicacions de l'Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic, París.
- Schwab, K. i Zahidi, S. (ed.) (2020): *The Global Competitiveness Report 2020*. World Economic Forum, Ginebra.
- The Economist (2021): "How Europe has mishandled the pandemic", *The Economist*, 31 de maig.

Capítol 5. El turisme a les Terres de l'Ebre el 2020

*Dr. Jordi Sardà
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

Sempre hem comentat la importància que té el sector turístic per a un país i per a la seva economia, ja que és l'àmbit econòmic que ha crescut més al llarg de les darreres dècades i el que, normalment, resisteix més bé els períodes de crisi econòmica. No obstant això, el 2020 el turisme mundial va registrar el seu pitjor any, amb una caiguda de les arribades internacionals del 74%.¹ El 2020 les destinacions de tot el món van rebre 1.000 milions d'arribades internacionals menys que l'any anterior, a causa de l'enfonsament sense precedents de la demanda i de les restriccions generalitzades a viatjar imposades per la majoria de països de tot el món. Segons aquest mateix informe, la caiguda dels viatges internacionals va representar pèrdues d'uns 1,3 bilions de dòlars als Estats Units pel que fa a ingressos d'exportació, i aquesta crisi deguda a la covid-19 ha posat en perill entre 100 i 120 milions d'ocupacions turístiques directes. Aquestes dades trenquen la tendència registrada en anys anteriors, en què el turisme havia experimentat creixements considerables: el 3,8% el 2019; el 6% el 2018 o el 7% el 2017. De fet, l'arribada de turistes internacionals a tot el món va créixer fins a aconseguir els 1.500 milions el 2019.² Europa també es va veure afectada per aquesta crisi sense precedents i va registrar un descens del nombre d'arribades del 70%, malgrat un repunt petit i breu a l'estiu de 2020. Tanmateix, va patir la caiguda màxima en termes absoluts, amb una disminució de més de 500 milions de turistes el 2020.

De la mateixa manera que a la resta del món i d'Europa, Espanya també va tancar el 2020 amb un enfonsament turístic sense precedents, en què l'activitat turística va caure un 69% respecte als nivells màxims assolits el 2019. El pes del turisme el 2020 es va situar en el 4,3% respecte del conjunt de l'economia espanyola, mentre que el 2019 aquest pes va ser del 12,4%. Per veure amb una mica millor de detall la magnitud de la catàstrofe, podem apuntar les xifres següents respecte a l'any anterior, és a dir, respecte al 2019. Així, les arribades de turistes estrangers varen caure en 64,8 milions (un -77,6%) fins als 18,7 milions; els ingressos per turisme estranger es varen desplomar en 55,3 mil milions d'euros (un -77,7%) fins tot just els 15 mil milions, i les pernoctacions en

---

¹ Comunicat de premsa de l'Organització Mundial del Turisme (UNWTO) a Madrid (Espanya) el 28 de gener de 2021.

² Dades extretes d'UNWTO (World Tourism Organization). "World Tourism Barometer", volume 18, issue 1. Gener de 2020.

establiments reglats van caure en més de 238 milions (un -79,9%) fins als 146 milions. D'altra banda, els viatges turístics dels espanyols dins d'Espanya es varen reduir en 82 milions (un -47,4%) fins als 91 milions; la despesa turística a Espanya s'estima amb una caiguda d'un -47,0% fins als 17 mil milions, i les pernoctacions en establiments reglats es varen reduir en 87 milions (un-51,4%) fins als 82 milions. Finalment cal remarcar que el 64% de l'ocupació que ha rebut més impacte per la pandèmia en el total de l'economia espanyola és turística i que les branques turístiques van concentrar, al desembre de 2020, el 85% de la caiguda interanual dels afiliats i el 56% dels afectats per ERTO.³

Per destinacions nacionals, Catalunya va continuar sent la principal comunitat autònoma amb més de 3,8 milions de turistes (el 20,4% del total) però molt lluny dels 19,4 milions de turistes internacionals del 2019. Aquests turistes hi varen fer una despesa de 3.640 milions d'euros (21.324 milions d'euros el 2019).⁴

Malgrat totes les dificultats experimentades durant el 2020 degudes principalment a la covid-19 i a la seva incertesa política, Catalunya continua sent una destinació turística de primer ordre, que ofereix múltiples atractius: des de la cultura, o la natura fins al turisme familiar, esportiu o de negocis, que la converteixen en una de les principals destinacions a Espanya i Europa. Per a una millor promoció turística, per fer front als grans reptes del turisme, intentar fidelitzar la clientela, facilitar el màrqueting i resistir millor les crisis econòmiques, es van definir i dissenyar les marques turístiques catalanes. Des de la seva creació, tant el nombre, com les comarques o les poblacions que formen part d'una marca turística han anat evolucionant en el temps. Així, el 2003 es van crear les marques turístiques Terres de l'Ebre, que estava inclosa a la Costa Daurada, i Val d'Aran, que formava part de Pirineus. Posteriorment, a finals del 2011, es va idear una nova zona turística anomenada Costa Barcelona, que englobava les marques, ara ja desaparegudes, Costa del Garraf i Costa de Barcelona-Maresme. El 2015, les comarques del Vallès Oriental i del Vallès

---

³ Exceltur. Perspectivas turísticas n. 75. Enero de 2021. Valoración turística empresarial de 2020 y perspectivas para 2021.

⁴ Dades segons l'estimació elaborada sobre la informació de Turespaña i les estadístiques que aporten les enquestes Frontur i Egatur de l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

Occidental van passar a formar part de la marca Costa Barcelona, i la marca Catalunya Central va passar a denominar-se Paisatges Barcelona. Finalment, a partir del 2016, amb la creació de la comarca del Moianès, tots els municipis que la integren van entrar a formar part de la marca Paisatges Barcelona. D'aquesta manera, actualment Catalunya es divideix en nou maques turístiques. El gràfic 5.1 ens mostra les marques turístiques d'una manera visual, i l'annex A5.1, les comarques que en formen part.

Com fem en edicions anteriors, recordem alguns dels trets característics de les Terres de l'Ebre. Així, la marca Terres de l'Ebre inclou les quatre comarques situades més al sud de Catalunya: Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta (vegeu el gràfic 5.2 i l'annex A5.2 amb la relació de municipis que integren cada comarca). Cobreix una extensió territorial de 3.308,5 km², que representa el 10,4% de tota l'extensió territorial catalana, i una població de 179.604 habitants (Padró municipal d'habitants, 2020, Idescat), que només suposa el 2,3% del total de Catalunya. La comarca més poblada és el Baix Ebre, amb 78.011 habitants (el 43,4% del total de les Terres de l'Ebre), i la menys poblada correspon a la Terra Alta, amb 11.430 habitants (el 6,4% del total de les Terres de l'Ebre). Per la seva banda, el Montsià i la Ribera d'Ebre representen el 38,0% i el 12,2% del total de la població de les Terres de l'Ebre, amb 68.293 i 21.870 habitants respectivament, valors molt similars als de l'any anterior.

Gràfic 5.1. Marques turístiques de Catalunya, 2020

Font: elaboració pròpia.

La situació geogràfica de les Terres de l'Ebre i el fet d'estar allunyada dels punts cabdals que constitueixen l'origen i la destinació dels moviments turístics són dos dels motius principals que ens permeten explicar les raons per les quals la marca Terres de l'Ebre encara és desconeguda per pels clients potencials. Això fa que aquesta marca tingui un elevat potencial de creixement tant a curt com a llarg termini, ja que disposa de les condicions necessàries per assolir-ho (una extensió llarga de costa per gaudir del que es coneix com el turisme de sol i platja, que es complementa amb un ric patrimoni monumental i amb la possibilitat de gaudir d'una naturalesa única).

Gràfic 5.2. Comarques que formen part de la marca Terres de l'Ebre

Font: elaboració pròpia.

En aquest capítol s'estudia detalladament l'evolució i la importància que té un sector clau com el turístic per al desenvolupament d'un territori com el de les Terres de l'Ebre. Es fa especial èmfasi en el seu impacte, tant econòmic com social, i es mostren les possibles línies d'actuació perquè es consolidi i es desenvolupi. Abans de començar la nostra anàlisi, convé advertir el lector que, de la mateixa manera que en estudis d'anys anteriors, s'ha intentat mantenir sèries estadístiques homogènies a fi de facilitar la comparació dels resultats als obtinguts en anys anteriors, que apareixen moltes vegades en els annexos, per poder donar una millor informació que en permeti al lector la pròpia interpretació. També cal advertir que enguany falten algunes dades referides al turisme rural, ja que l'institut encarregat de subministrar-les no les ha publicat, per la qual cosa algunes de les interpretacions fetes en aquest capítol cal prendre-les amb la deguda cautela. Finalment, volem comentar que un objectiu secundari de proporcionar tota aquesta sèrie de taules, gràfics i mapes no és un altre que el mateix lector pugui fer-ne la seva pròpia anàlisi i treure'n les pròpies conclusions a partir de tota la informació subministrada. Tal com hem comentat a l'inici d'aquest apartat, el 2020 s'ha caracteritzat per una situació catastròfica tant socialment com econòmicament i el sector del turisme no ha estat aliè a aquesta situació. Convé remarcar-ho, ja que la situació és tan diferent a la d'altres anys que, en la majoria de les vegades, la comparació temporal d'indicadors que hem

utilitzat en aquest capítol, manca de sentit. Per tant, aquesta comparació temporal només es farà quan realment tingui sentit.

5.2. Moviment turístic a les Terres de l'Ebre, 2020

5.2.1. Moviment turístic a les Terres de l'Ebre, 2020. Visió global

Com cada any i abans de començar l'anàlisi del moviment turístic a les Terres de l'Ebre corresponent al 2020, convé fer una precisió respecte a les dades en què es basa aquesta estudi. Aquestes dades provenen de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), que, pel que fa al 2020, encara són provisionals i, incomprendiblement, no proporcionen les dades corresponents al turisme rural ni respecte al nombre d'arribades de turistes ni respecte al nombre de pernотacions. Davant d'aquesta situació, l'autor, s'ha inclinat a fer una estimació d'aquestes dades a fi de que les sèries siguin el més homogènies possible, esperant que apareguin aquestes dades en la seva versió definitiva i poder incorporar-les, així, en una edició pròxima de l'informe que ara es presenta. L'estimació s'ha fet a partir de les dades que tradicionalment ens proporciona l'Observatori Turístic de la Costa Daurada i Terres de l'Ebre (actualment, Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística). S'ha procedit de la manera següent: s'han calculat les taxes de variació del 2020 respecte al 2019 corresponents a les dades de turisme rural partint de les dades que sí que recull l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística, i hem aplicat aquestes taxes de variació a les dades proporcionades per Idescat. Amb aquest procediment hem pogut completar els valors que ens faltaven però tenint en compte que no es tracta de dades oficials i que només són estimacions, de manera que tots els comentaris basats en aquestes dades cal prendre'ls amb les degudes precaucions.

Tenint en compte totes aquestes precisions i precaucions, el 2020 les Terres de l'Ebre continuen ocupant el sisè lloc com a marca turística més visitada de Catalunya, tant pel que fa a arribades com a pernотacions de turistes. Aquesta posició s'ha anat consolidant amb el temps per al total de tot tipus d'establiments turístics però aquest índex canvia en tenir en compte els diversos tipus d'establiments turístics. Així, pel que fa a les arribades de turistes a les Terres de l'Ebre, aquesta sisena posició només es manté en considerar la globalitat dels

establiments turístics; passa a la setena posició si es tenen en compte només els establiments hotelers (l'any anterior ocupava la mateixa posició); es manté en la cinquena posició en els càmpings i es conserva, també, en l'última posició dels allotjaments de turisme rural (en aquest últim cas, excloent la marca Barcelona i la Val d'Aran) (vegeu la taula 5.1). Respecte a les pernoctacions (vegeu la taula 5.2), les posicions són semblants amb una excepció: les pernoctacions en establiments hotelers passen a ocupar el sisè lloc. Manté la cinquena posició en càmpings, l'última dels allotjaments de turisme rural i la sisena en la seva globalitat. Com hem comentat reiteradament en els últims informes d'economia local i regional, aquest és un resultat del tot sorprenent, atesa la imatge turística de la marca Terres de l'Ebre, encaminada cap a la naturalesa, que disposa d'una àmplia oferta de productes orientats, a la vegada, en aquesta direcció.

Si fem una comparació entre marques turístiques, respecte al 2019 podem comprovar la forta caiguda tant en viatgers (vegeu l'annex A5.3) com en pernoctacions (vegeu l'annex A5.4) en totes les marques. No obstant això, pel que fa a les Terres de l'Ebre, aquesta caiguda és més suau. Suavitat que es deu, principalment, a les restriccions als desplaçaments que es van establir a Catalunya, Espanya i Europa, que van fer que es busquessin llocs de proximitat i en contacte amb la naturalesa, com és el cas dels Terres de l'Ebre i de la Vall d'Aran o els Pirineus. Així, mentre es produïa una caiguda del 68,5% en la globalitat dels establiments turístics, a les Terres de l'Ebre només era del 42,1%. La caiguda més gran correspon als establiments hotelers (-51,6%), i la més petita, als establiments de càmping (-26,7%). Quant a les pernoctacions passa exactament el mateix: una caiguda global del 71,6% enfront d'una del 46,5% a les Terres de l'Ebre. Ara, el descens més gran correspon als establiments hotelers (-46,2%) i, el més petit, als establiments de turisme rural (-28,1%). Naturalment, una caiguda inferior del turisme a les Terres de l'Ebre porta en si mateixa el fet que augmenta el pes de la marca respecte a la totalitat de Catalunya (última línia de les taules 5.1 i 5.2). Evidentment, aquests valors concorden amb les variacions en valors absoluts que hem comentat anteriorment. Per completar la informació subministrada, hem afegit dues taules més a l'annex (taules A5.5 i A5.6) que ens mostren el pes relatiu de cada marca

respecte al conjunt de Catalunya. Destaca el pes de Barcelona, tant en nombre de viatgers com en pernoctacions, en els establiments hotelers; el dels càmpings en les marques costaneres de la Costa Brava i la Costa Daurada, i la importància dels establiments de turisme rural en la marca Pirineus.

Taula 5.1. Viatgers a les marques turístiques de Catalunya, 2020

	Total	Hotels	Càmping	Turisme rural
Total viatgers	7.762.900	5.777.700	1.712.500	272.700
Barcelona	2.011.500	2.011.500	-	-
Catalunya Central/Paisatges Barcelona	141.400	82.500	29.200	29.700
Costa Brava	1.891.400	1.269.900	545.100	76.400
Costa Daurada	1.181.300	714.300	449.100	17.900
Costa Barcelona	1.108.300	835.900	252.600	19.800
Pirineus	872.400	443.000	325.500	103.900
Terres de Lleida	114.500	101.200	-	13.300
Terres de l'Ebre	245.600	149.600	84.300	11.700
Val d'Aran	169.800	169.800	-	-
Terres de l'Ebre com a % de tot Catalunya	3,16	2,59	4,92	4,29

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Dades provisionals (febrer 2020).

Taula 5.2. Pernoctacions en les marques turístiques de Catalunya, 2020

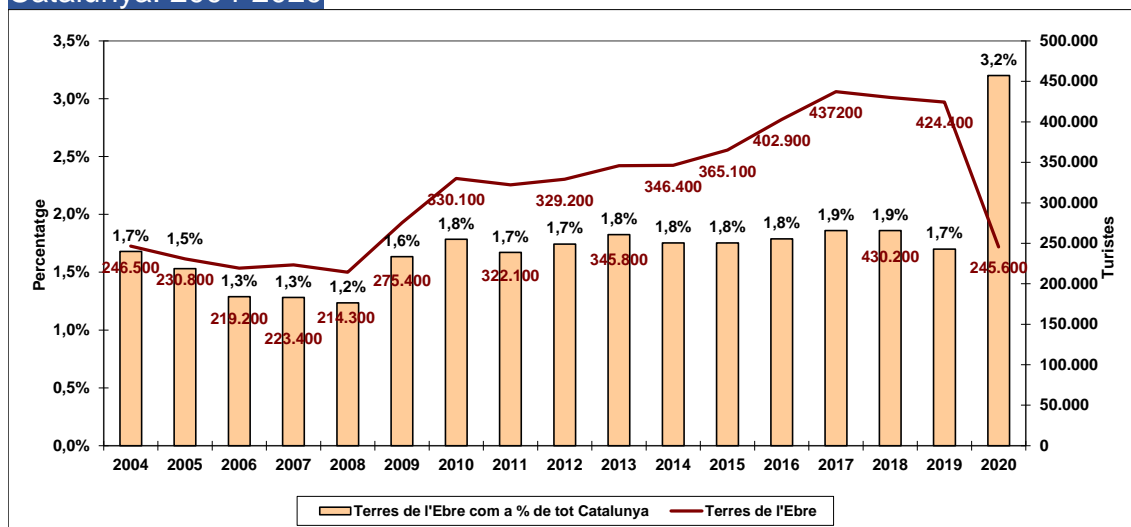
	Total	Hotels	Càmping	Turisme rural
Total pernoctacions	21.310.000	13.154.800	7.354.600	800.600
Barcelona	4.616.800	4.616.800	-	-
Catalunya Central/Paisatges Barcelona	331.300	167.200	74.600	89.500
Costa Brava	5.932.800	2.963.700	2.740.500	228.600
Costa Daurada	3.728.800	1.609.900	2.071.900	47.000
Costa Barcelona	2.903.400	1.859.700	997.000	46.700
Pirineus	2.251.500	923.400	1.009.600	318.500
Terres de Lleida	200.200	160.900	-	39.300
Terres de l'Ebre	734.462	335.600	365.200	33.662
Val d'Aran	517.500	517.500	-	-
Terres de l'Ebre com a % de tot Catalunya	3,45	2,55	4,97	4,20

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Dades provisionals (febrer 2020).

Des d'un punt de vista més dinàmic, és a dir, mirant l'evolució temporal d'aquesta posició relativa (gràfics 5.3 i 5.4, en què també apareixen els valors absoluts), es comprova com, en el cas dels viatgers, aquesta posició relativa decau al principi de la sèrie, entre els anys 2004 i 2008, i experimenta un creixement acusat entre aquest últim any i el 2010, i, finalment, un creixement més o menys sostingut amb lleugeres oscil·lacions fins a l'actualitat, de manera que assoleix un màxim el 2017 i 2018, i retrocedeix el 2019 però amb un fort increment el 2020, a causa d'una caiguda més petita del turisme en aquesta marca turística, tal com hem comentat anteriorment. Així, s'obté una importància relativa respecte al total de

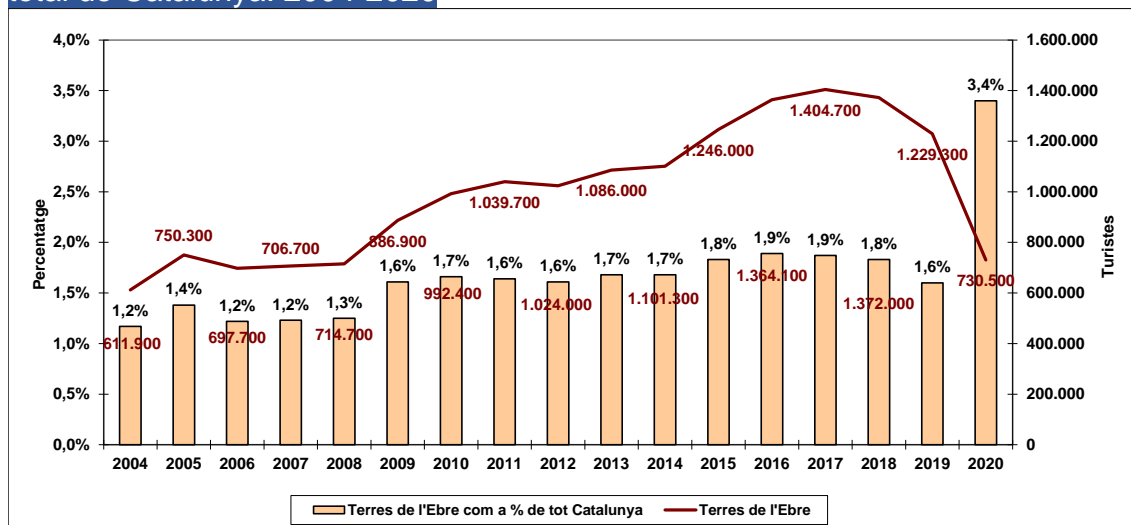
Catalunya del 3,2% molt superior a qualsevol altre valor de la sèrie (gairebé que és el doble del màxim valor de la sèrie que correspon al 2010 amb un pes del 1,8%). És a dir, hi ha una forta davallada en valors absoluts però la marca turística Terres de l'Ebre guanya pes relatiu a causa d'una caiguda més petita del turisme a les Terres de l'Ebre respecte a la resta de Catalunya. Ja ho hem comentat anteriorment, les restriccions en la mobilitat degudes a la pandèmia de la covid-19 han tingut com a efecte més presència del turisme de proximitat, sobretot a l'estiu, que va ser quan es van aixecar parcialment les restriccions als desplaçaments a l'interior de Catalunya, cosa que ha afavorit la cerca de destinacions amb el màxim contacte amb la naturalesa, com és el cas de les Terres de l'Ebre. Els valors absoluts experimenten una evolució semblant encara que amb un creixement més sostingut al final de la sèrie considerada, tendència que s'inverteix els últims anys de la sèrie i experimenta una caiguda considerable el 2020. Una anàlisi similar es pot fer en el cas de les pernoctacions turístiques amb variacions menys brusques, a excepció del 2019, que pateix un retrocés notable i que s'accentua bruscament el 2020. En aquest cas, el pes relatiu de la marca és del 3,4%, quasi el doble del que s'ha assolit el 2016 i 2017, que va ser de l'1,9% (gràfic 5.4).

Gràfic 5.3. Arribades a les Terres de l'Ebre en tot tipus d'establiments turístics. Valors absoluts i com a percentatge de les Terres de l'Ebre respecte al total de Catalunya. 2004-2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Les dades corresponents al 2020 són provisionals.

Gràfic 5.4. Pernoctacions a les Terres de l'Ebre en tot tipus d'establiments turístics. Valors absoluts i com a percentatge de les Terres de l'Ebre respecte al total de Catalunya. 2004-2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Les dades corresponents al 2020 són provisionals.

Els establiments hotelers presenten unes característiques semblants, respecte a la seva evolució temporal, a les del conjunt d'establiments turístics que acabem de comentar (annexos A5.7 i A5.8), però observem el fort retrocés en les pernoctacions (annex A5.8) el 2017 i 2018, que ha continuat d'una manera molt accentuada l'últim any de la sèrie, el 2019 i, una altra vegada amb una caiguda considerable el 2020. Podem dir el mateix de l'evolució temporal de càmpings però amb una caiguda no tan pronunciada (annexos A5.9 i A5.10). No ocorre el

mateix amb els establiments de turisme rural, que van experimentar un decreixement gradual fins a tocar fons el 2013 (annexos A5.11 i A5.12). A partir d'aquest any, tant la posició relativa com els seus valors absoluts, i tant les arribades com les pernoctacions dels turistes, han notat un fort creixement sensiblement superior al de la mitjana catalana fins a assolir valors molt similars als que ja es tenien abans de la present crisi econòmica, que va començar als voltants del 2007, tal com es pot comprovar a l'annex. També es pot constatar el fort increment experimentat el 2017 i el canvi de tendència el 2018, que ha continuat d'una manera molt marcada el 2019, especialment pel que fa al nombre de pernoctacions. A diferència de la resta d'establiments turístics, l'increment del pes relatiu és més moderat en aquest últim cas, el dels establiments de turisme rural, tant per les arribades com per les pernoctacions. Com hem comentat anteriorment, aquest resultat no ens hauria d'estranyar. Pel que fa als establiments hotelers i càmpings, es produeix una forta caiguda en valors absoluts però es guanya pes específic respecte a la resta de Catalunya a causa d'una millor campanya turística a les Terres de l'Ebre, especialment a l'estiu. No obstant això, per als establiments de turisme rural, hi continua havent retrocés en valors relatius i guany en el pes relatiu, però menys important que en el cas dels altres establiments turístics, pel fet que una part important dels turistes van buscar contacte amb la naturalesa i, moltes vegades, el lloguer d'establiments complets per mantenir les recomanades "bombolles familiars", cosa que s'aconsegueix en molts dels establiments rurals existents a Catalunya independentment de la localització.

5.2.2 Moviment turístic: anàlisi conjuntural

Com ja és habitual, l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística (antic Observatori Turístic de la Costa Daurada i Terres de l'Ebre) duu a terme una enquesta de periodicitat quinzenal sobre diversos aspectes relacionats amb el turisme, que distingeix dos àmbits territorials d'actuació: el litoral, que abasta els municipis de la costa, i l'interior: la resta de municipis. Basant-nos en els resultats d'aquestes enquestes, en aquest apartat farem una

anàlisi de tipus conjuntural que ens permeti veure quina és la situació actual i l'evolució previsible de l'activitat turística de les Terres de l'Ebre.⁵

La taula 5.3 ens mostra les dades mensuals sobre el moviment turístic a Terres de l'Ebre de tot tipus d'establiment turístic corresponent a les pernoctacions dutes a terme durant el 2020, i separant els àmbits territorials en dos: litoral i interior. Ràpidament, es pot observar la prominència de la zona litoral pel que fa a la interior, ja que la zona litoral capta el 82,7% (el 74,5%, el 2019) de totes les pernoctacions (les pernoctacions a la zona litoral són 4,77 vegades superiors a les de l'interior, enfront de les 2,92 vegades corresponents al 2019). De tota manera, aquest 2020 es continua accentuant la caiguda en la importància de la zona litoral. En altres paraules, continua el predomini clar de la zona litoral respecte a la zona d'interior.

En ambdues zones s'hi observa una forta estacionalitat, especialment a la zona litoral, que es concentra, com és habitual, en els mesos d'estiu (de juny a setembre). Així, durant els mesos de juliol i agost la zona litoral recull el 56,2% (42,3% el 2019) de totes les pernoctacions, mentre que la zona interior en recull el 36,4% (30,4% el 2019). Si ampliem els mesos d'estiu, incloent juny i setembre, s'accentua la diferència entre zones: el litoral capta el 83,7% (67,6% el 2019) de totes les pernoctacions de l'any, mentre que la zona d'interior ho fa en un 52,7% (49,3% el 2019). Cal remarcar l'excepcionalitat del 2020, atès que hi va haver un fort confinament de la població que va impedir desplaçaments entre els mesos de març i abril (període de Setmana Santa), i, tal com ja hem comentat, moltes restriccions a la mobilitat, que van ocasionar caigudes notables en les pernoctacions, tant al litoral (-55,6%) com a l'interior, amb una davallada més acusada (-72,9%) (vegeu l'última fila de la taula 5.3). De la mateixa manera que en altres anys, a la zona interior el mes d'octubre també presenta un volum important de pernoctacions que posen de manifest la menor estacionalitat d'aquesta zona pel que fa a la zona litoral. No ens podem cansar d'insistir que, independentment de si diem que en un determinat mes el volum de viatgers o de

---

⁵ L'autor vol agrair a l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística (Eurecat, Centre Tecnològic de Catalunya) les facilitats donades per a l'obtenció tant de la memòria com de les bases de dades que han fet possible part d'aquest capítol.

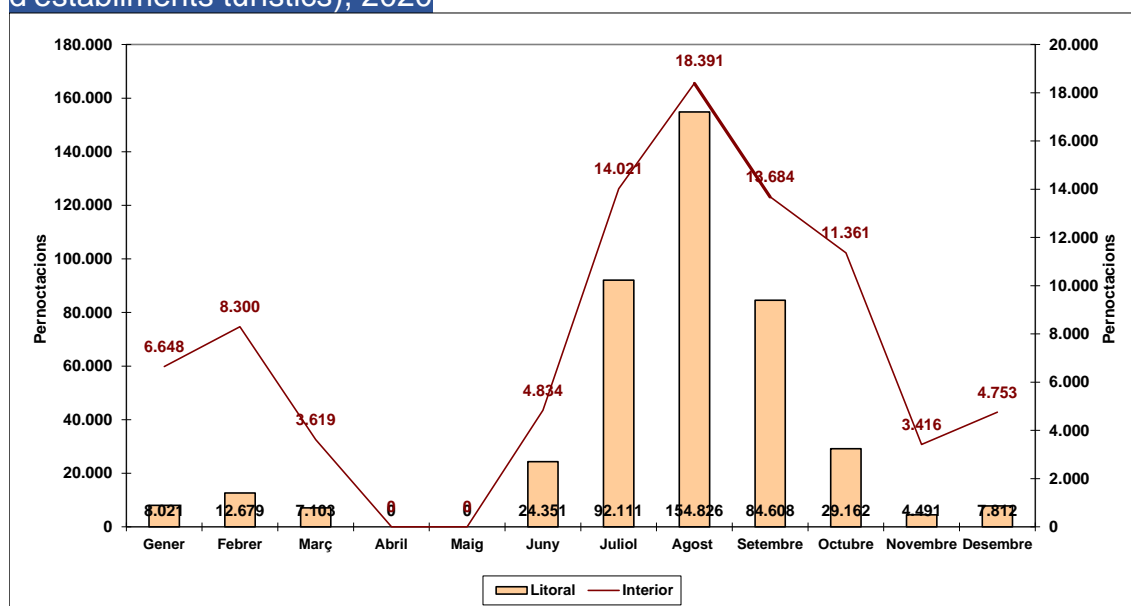
pernoctacions és més o menys alt respecte a la resta de mesos, la realitat és que el valor absolut d'aquests viatgers o de les seves pernoctacions corresponents és molt inferior al de qualsevol altre any considerat, com hem comentat repetidament, a causa de l'excepcionalitat del 2020. Finalment, la tendència mensual es mostra en el gràfic 5.5. Tornant a insistir-hi, totes les taules i tots els gràfics considerats en aquest apartat presenten valors absoluts petits en comparació amb altres exercicis, i valors nuls per als mesos de març i abril, que és quan hi va haver el confinament estricte de la població.

Taula 5.3. Moviment turístic (pernoctacions) a les Terres de l'Ebre (tot tipus d'establiments turístics), 2020

2020	Litoral	Interior	Total
Gener	8.021	6.648	14.669
Febrer	12.679	8.300	20.979
Març	7.103	3.619	10.722
Abril	0	0	0
Maig	0	0	0
Juny	24.351	4.834	29.185
Juliol	92.111	14.021	106.132
Agost	154.826	18.391	173.217
Setembre	84.608	13.684	98.292
Octubre	29.162	11.361	40.523
Novembre	4.491	3.416	7.907
Desembre	7.812	4.753	12.565
Total	425.164	89.027	514.191
% Variació 2017/18	-4,5%	3,1%	-2,8%
% Variació 2018/19	-15,7%	-8,2%	-13,9%
% Variació 2019/20	-55,6%	-72,9%	-60,0%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

Gràfic 5.5. Moviment turístic (pernoctacions) a les Terres de l'Ebre (tot tipus d'establiments turístics), 2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

Pel que fa a la zona litoral i als diversos establiments turístics (taula 5.4), podem observar el que diem reiteradament: fortes caigudes en les pernoctacions (última fila de la taula 5.4), que oscil·len entre un -59,3% en els apartaments fins a un -28,0% dels allotjaments de turisme rural. Igual que en anys anteriors, continua augmentant la importància dels allotjaments en càmping, encara que, ateses les circumstàncies extraordinàries del 2020, els resultats són difícilment comparables temporalment. Aquest resultat no és trivial, ja que, com a norma general, les persones que s'allotgen en establiments hotelers solen gastar més que les que ho fan en càmpings. Cal destacar, també, la importància residual tant dels apartaments com dels allotjaments de turisme rural en comparació amb els altres dos tipus d'allotjament turístic que acabem de comentar. D'una manera similar als anys anteriors (2015, 2016, 2017, 2018 i 2019), convé remarcar que al litoral les quotes corresponents als diversos establiments turístics es concentren en hotels i càmpings, que conjuntament representen 93,6% de totes les pernoctacions de la zona litoral i, per tant, valors molt allunyats tant dels apartaments turístics com dels establiments de turisme rural.

Taula 5.4. Pernoctacions a les Terres de l'Ebre (zona litoral) en diversos tipus d'establiments turístics, 2020

2020	Hotel	Càmping	Apartaments	Turisme rural
Gener	6.445	1.170	18	388
Febrer	10.222	2.008	42	407
Març	5.919	958	0	226
Abril	0	0	0	0
Maig	0	0	0	0
Juny	9.460	14.219	45	627
Juliol	36.744	49.179	2.345	3.843
Agost	62.893	77.804	7.306	6.823
Setembre	41.702	39.469	1.186	2.251
Octubre	14.892	13.540	0	730
Novembre	2.529	1.789	14	159
Desembre	3.116	4.192	108	396
Total	193.922	204.328	11.064	15.850
% Variació 2017/18	1,1%	-10,9%	0,1%	0,8%
% Variació 2018/19	-24,2%	-6,7%	0,6%	-9,1%
% Variació 2019/20	-56,6%	-55,8%	-59,3%	-28,0%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

Com hem comentat, a la zona interior hi predominen majoritàriament les pernoctacions en establiments hotelers (62,9% del total). A diferència de la zona litoral, els càmpings només representen el 27,7% del total de les pernoctacions. També com era d'esperar, la quota corresponent al turisme rural és sensiblement superior (9,6%) en comparació amb el litoral. També convé remarcar la nul·la presència dels apartaments i els forts descensos percentuals del 2020, que oscil·len entre un -92,2% en el cas dels apartaments i el -28,2% pel que fa als establiments de turisme rural. Finalment, l'estacionalitat és molt menys acusada, encara que continuen predominant les pernoctacions als mesos de juliol i agost. A les taules 5.4 i 5.5 hi podem observar la marcada davallada en les pernoctacions en tot tipus d'establiments turístics tant al litoral com a l'interior.

Taula 5.5. Pernoctacions a les Terres de l'Ebre (zona interior) en diversos tipus d'establiments turístics, 2020

2020	Hotel	Càmping	Apartaments	Turisme rural
Gener	8.185	1.076	49	790
Febrer	10.973	1.190	51	644
Març	4.771	495	451	332
Abril	0	0	0	0
Maig	0	0	0	0
Juny	6.227	4.279	0	676
Juliol	18.431	9.939	0	3.210
Agost	27.074	18.216	0	7.311
Setembre	17.110	8.071	0	2.936
Octubre	13.111	6.781	0	946
Novembre	5.209	733	0	234
Desembre	6.530	910	0	733
Total	117.621	51.690	551	17.812
% Variació 2017/18	3,5%	3,5%	17,7%	-3,7%
% Variació 2018/19	-6,2%	-12,0%	-5,8%	-13,3%
% Variació 2019/20	-46,9%	-31,2%	-92,2%	-28,2%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

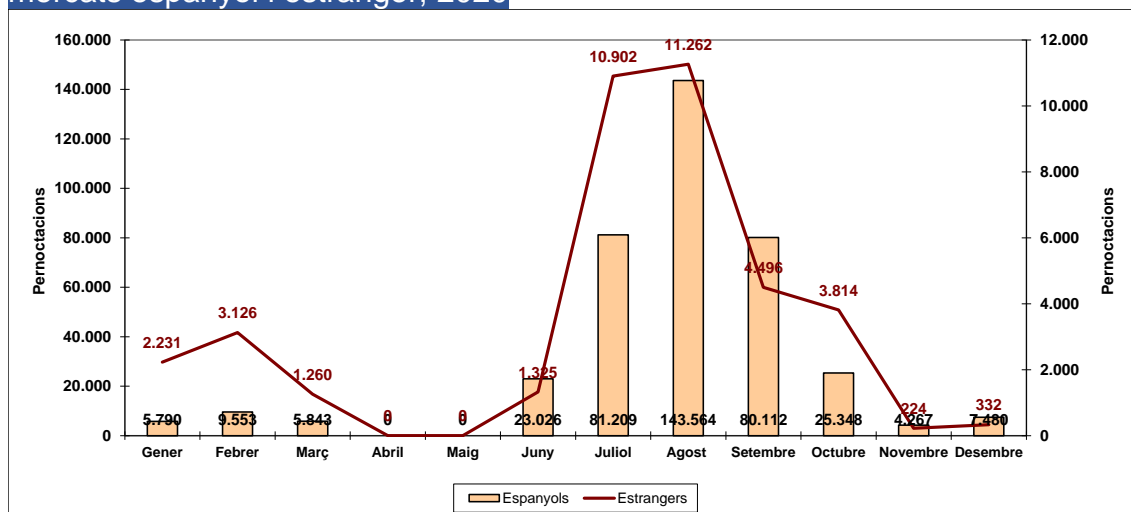
A la taula 5.6 s'hi observen les tendències conjunturals pel que fa als mercats turístics que visiten les Terres de l'Ebre. Es veu com el mercat espanyol representa més del 90% de totes les pernoctacions (recordem que les dificultats per desplaçar-se justifiquen aquest resultat): el 91,0% per a la zona litoral i el 92,8% per a la zona interior. Com podem comprovar en la taula 5.6, les caigudes màximes en el nombre de pernoctacions corresponen a la d'estrangers, tant de la zona litoral (-89,6%) com de la zona interior (-89,4%). Els gràfics 5.6 i 5.7 ens mostren l'estacionalitat de les pernoctacions. Atesa l'escassa importància de la presència de turistes estrangers, els comentaris que hem fet anteriorment sobre aquest punt de l'estacionalitat són plenament vàlids en aquest apartat i, per tant, no cal tornar a repetir-los.

Taula 5.6. Moviment turístic mensual a les Terres de l'Ebre per mercats espanyol i estranger, 2020

	LITORAL		INTERIOR	
	2020 Espanyols	Estrangers	Espanyols	Estrangers
Gener	5.790	2.231	5.818	830
Febrer	9.553	3.126	7.262	1.038
Març	5.843	1.260	3.356	263
Abril	0	0	0	0
Maig	0	0	0	0
Juny	23.026	1.325	4.687	147
Juliol	81.209	10.902	13.096	925
Agost	143.564	11.262	17.228	1.163
Setembre	80.112	4.496	13.011	673
Octubre	25.348	3.814	10.451	910
Novembre	4.267	224	3.219	197
Desembre	7.480	332	4.523	230
Total	386.190	38.974	82.650	6.377
% Variació 2017/18	5,1%	-23,7%	3,1%	3,4%
% Variació 2018/19	-18,5%	-8,0%	-8,6%	-6,1%
% Variació 2019/20	-43,0%	-86,1%	-69,2%	-89,4%

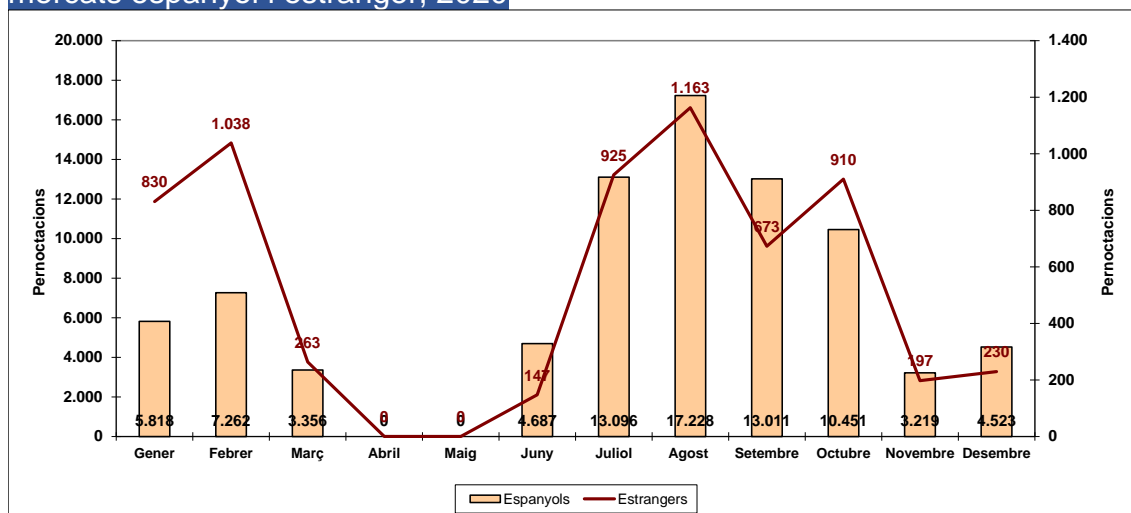
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

Gràfic 5.6. Moviment turístic mensual a les Terres de l'Ebre (zona litoral) per mercats espanyol i estranger, 2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

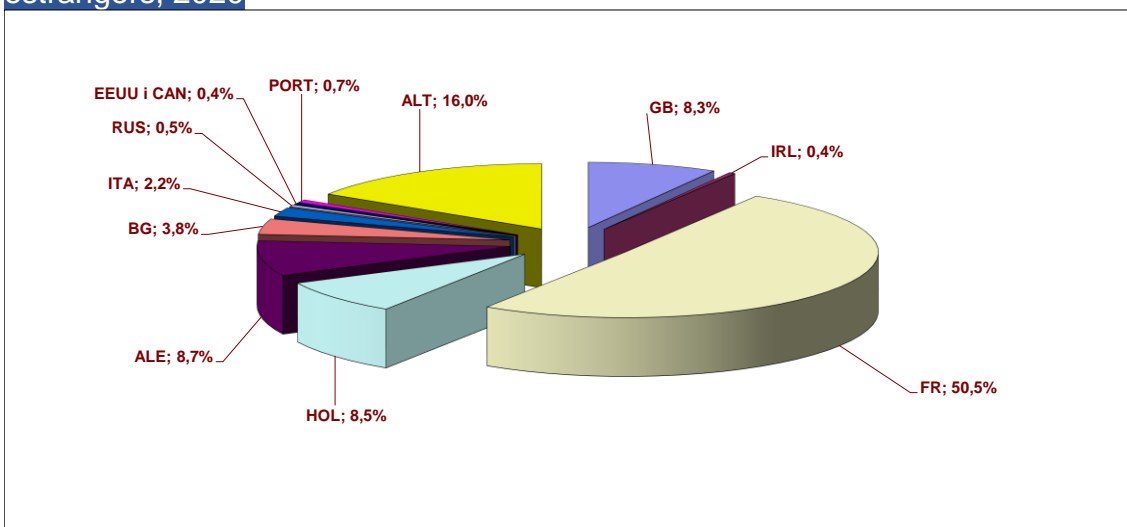
Gràfic 5.7. Moviment turístic mensual a les Terres de l'Ebre (zona interior) per mercats espanyol i estranger, 2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

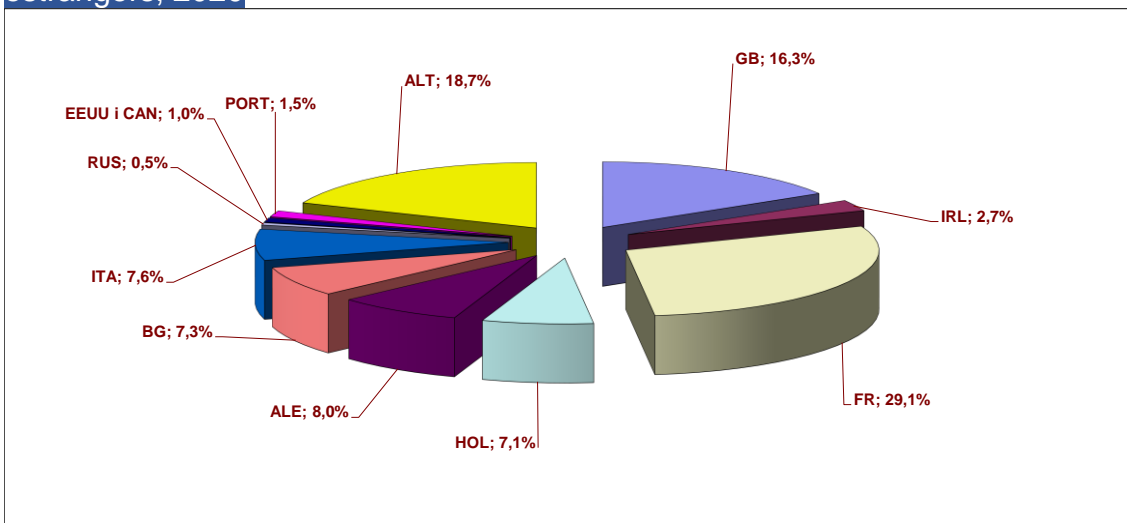
Un any més, en el moviment turístic del mercat estranger destaquen, al litoral, la presència de visitants francesos, que representen una mica més de la meitat del total (50,5%), seguits pels holandesos (8,5%), els anglesos (8,3%) i els alemanys (8,7%). La resta de procedències ja són valors sensiblement inferiors, tal com es pot observar al gràfic 5.8. L'interior presenta unes quotes més equilibrades que ocupen igualment, en primer lloc, els visitants francesos (29,1%) seguit dels anglesos (16,3%), els alemanys (8,0%) i els holandesos (7,1%) (vegeu gràfic 5.9). Convé fer un advertiment respecte a aquest punt, i és que, com hem comentat, les restriccions imposades pels diversos estats han fet que els desplaçaments s'hagin dut a terme d'una manera molt reduïda, en què han predominat els desplaçaments per carretera (això justifica una presència més gran de turistes francesos) i la seva escassa rellevància. Això implica que no s'hagin pogut comparar les dades respecte a altres anys i que els resultats obtinguts tinguin fiabilitat pròpia.

Gràfic 5.8. Moviment turístic a les Terres de l'Ebre (zona litoral) per als mercats estrangers, 2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

Gràfic 5.9. Moviment turístic a les Terres de l'Ebre (zona interior) per als mercats estrangers, 2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

Per finalitzar aquest apartat, posem la nostra atenció en el moviment turístic mensual a les Terres de l'Ebre per mercats espanyols i estranger i per tipus d'establiments d'acollida (taules 5.7 i 5.8). Ambdues taules ens mostren les dades corresponents al litoral i a l'interior relatives al 2020. Una altra vegada, els comentaris a fer són molt semblants als que ja s'han aportat, com acabem de comentar, a causa de l'escassa importància del turisme estranger i, també, de la nul·la importància de l'allotjament en apartaments, especialment a l'interior. En definitiva, repetint breument el que ja s'ha exposat, podríem destacar: la forta caiguda de les pernoctacions tant dels espanyols com dels estrangers

(especialment), tant al litoral com a l'interior; la nul·la o escassa importància dels apartaments; la importància dels establiments de càmping al litoral i d'establiments hotelers a l'interior. Per raons òbvies, l'estacionalitat acusada durant els mesos de juny a setembre i una certa importància del mes d'octubre a la zona d'interior, la qual cosa indica un grau més petit d'estacionalitat d'aquesta zona respecte al litoral.⁶

Taula 5.7. Moviment turístic mensual a les Terres de l'Ebre (zona litoral) per mercats espanyol i estranger i per tipus d'establiment receptor, 2020

2020	Hotel		Càmping		Apartaments		Turisme rural	
	Espanyols	Estrangers	Espanyols	Estrangers	Espanyols	Estrangers	Espanyols	Estrangers
Gener	5.159	1.286	250	920	0	18	370	18
Febrer	8.427	1.795	687	1.321	0	42	397	10
Març	5.287	632	330	628	0	0	226	0
Abril	0	0	0	0	0	0	0	0
Maig	0	0	0	0	0	0	0	0
Juny	9.087	373	13.267	952	0	45	627	0
Juliol	33.370	3.374	42.731	6.448	418	1.927	3.421	422
Agost	59.282	3.611	71.020	6.784	4.061	3.245	6.651	172
Setembre	39.555	2.147	37.377	2.092	112	1.074	2.092	159
Octubre	13.631	1.261	11.018	2.522	0	0	699	31
Novembre	2.431	98	1.663	126	0	14	159	0
Desembre	3.044	72	3.976	216	2	106	352	44
Total	179.272	14.650	182.321	22.007	4.594	6.470	14.994	856
% Variació 2017/18	3,1%	-6,8%	9,0%	-31,8%	-2,6%	6,6%	4,1%	-18,7%
% Variació 2018/19	-22,7%	-30,6%	-13,7%	4,9%	-2,8%	8,0%	-6,7%	-27,2%
% Variació 2019/20	-51,7%	-80,7%	-31,9%	-88,7%	-74,7%	-28,3%	-24,9%	-58,6%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

Taula 5.8. Moviment turístic mensual a les Terres de l'Ebre (zona interior) per mercats espanyol i estranger i per tipus d'establiment receptor, 2020

2020	Hotel		Càmping		Apartaments		Turisme rural	
	Espanyols	Estrangers	Espanyols	Estrangers	Espanyols	Estrangers	Espanyols	Estrangers
Gener	7.189	996	942	134	2	47	675	115
Febrer	9.931	1.042	664	526	3	48	604	40
Març	4.383	388	457	38	250	201	317	15
Abril	0	0	0	0	0	0	0	0
Maig	0	0	0	0	0	0	0	0
Juny	5.898	329	4.279	0	0	0	665	11
Juliol	16.777	1.654	9.939	0	0	0	2.780	430
Agost	25.395	1.679	17.410	806	0	0	6.470	841
Setembre	16.218	892	7.608	463	0	0	2.908	28
Octubre	11.627	1.484	6.690	91	0	0	852	94
Novembre	4.961	248	626	107	0	0	232	2
Desembre	6.174	356	901	9	0	0	703	30
Total	108.554	9.067	49.518	2.172	255	296	16.205	1.607
% Variació 2017/18	2,0%	12,8%	7,6%	-5,8%	17,5%	19,4%	-2,0%	-12,3%
% Variació 2018/19	-8,8%	8,3%	-5,3%	-29,7%	-3,6%	-31,5%	-16,7%	6,0%
% Variació 2019/20	-40,6%	-76,6%	-15,6%	-86,8%	-96,2%	-27,6%	-19,9%	-64,8%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

⁶ La taula A5.13 de l'annex ens mostra el moviment turístic mensual a les Terres de l'Ebre segons els mercats espanyol i estranger i per tipus d'establiment receptor el 2020 en el seu conjunt.

5.3. Característiques del turisme: enquesta 2020⁷

A fi de diferenciar sociodemogràficament els turistes allotjats a les Terres de l'Ebre, de conèixer-ne la distribució i les característiques segons els tipus d'allotjament i de descobrir-ne les pautes de relació amb el territori, des de fa anys, l'Observatori Turístic de la Costa Daurada i Terres de l'Ebre i, a partir d'aquest any, l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística, duu a terme una enquesta, sobre les principals característiques de la demanda turística, segons les diverses modalitats d'allotjament, de la marca Terres de l'Ebre.

Aquest apartat el dedicarem a destacar alguns dels principals resultats obtinguts en aquest estudi que procedeixen de la memòria "Terres de l'Ebre. Any 2020. Caracterització de la demanda turística d'hotels, càmpings i establiments de turisme rural". S'han obtingut dades anuals sobre turistes que pernocten en hotels, càmpings i establiments de turisme rural i que han fet una estada mínima d'una nit en algun municipi de les Terres de l'Ebre durant el 2020. En concret, l'estudi es basa en 575 enquestes fetes entre el mesos de gener i octubre de 2020, exceptuant-ne els períodes de confinament a causa de la covid-19. Cal remarcar que el mostreig no és probabilístic i que, com sempre que es fan enquestes, els resultats cal considerar-los en la seva justa mesura.

Com ja hem comentat en repetides ocasions, atesa l'excepcionalitat del període analitzat, la comparabilitat temporal dels resultats manca de sentit, per la qual cosa no es farà, encara que les taules i els gràfics que apareixen a continuació sí que la permeten.

Els turistes d'entre 45 i 54 anys han estat el grup més freqüent (29,8%) seguit dels que tenen entre 35 i 44 anys (26,4%). A continuació, hi ha el grup de turistes que tenen un edat compresa entre 55 i 64 anys (18,4%), i els de 65 o més anys amb un 14,3%. També cal remarcar que els majors de 65 anys predominen a l'hivern; que el 50,3% dels turistes allotjats en establiments de turisme rural tenen

---

⁷ L'autor vol tornar a agrair a l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística les facilitats donades per a l'obtenció tant de la memòria com de les bases de dades que han fet possible part d'aquest capítol.

una edat compresa entre 45 i 54 anys i que el 51,0% dels visitants repetidors tenen més edat que els nous visitants.

Per raons que ja hem comentat àmpliament, hi predominen els turistes catalans (76,5%). Els que provenen de la resta de l'Estat esdevenen el segon mercat amb importància (12,8%), i, en tercer lloc, el mercat internacional amb un 10,7%. Els turistes barcelonins representen el 58,4% del total i el 76,3% dels catalans, seguits pels tarragonins, amb una freqüència del 10,1% del total i del 13,2% dels catalans. Pel que fa als turistes que provenen d'altres comunitats autònomes, predominen els que ho fan des del País Valencià (4,4% respecte al total global i el 34,8% dels que provenen de la resta de l'Estat), seguits dels d'Aragó (4,4% i 20,3% respectivament) i de Madrid i Navarra (1,5% i 11,7% cadascun). Finalment, el mercat francès continua sent el principal mercat emissor entre el conjunt de turistes estrangers, amb el 4,4% del total de turistes. El mercat britànic el segueix amb un 1,5% del total, i l'alemany amb un 0,8% (vegeu la taula 5.9). De la mateixa taula es dedueix que la classe mitjana-alta ha estat el grup social predominant (un 41,8% del total de turistes, mentre que la classe mitjana representava un 35,5%, i la mitjana-baixa, un 14,1%).

Taula 5.9. Característiques de la demanda turística a l'estiu de 2020.
Característiques del turista

	Any 2019		Any 2020	
Edat				
	35/44 anys	26,8%	45/54 anys	29,8%
	45/54 anys	24,5%	35/44 anys	26,4%
	55/64 anys	21,5%	55/64 anys	18,4%
	65 o més	17,4%	65 o més	14,3%
Origen				
	Catalans	50,7%	Catalans	76,5%
	Barcelona	33,2%	Barcelona	58,4%
	Tarragona	10,7%	Tarragona	13,2%
	Resta Estat	20,4%	Resta Estat	12,8%
	País Valencià	6,1%	País Valencià	4,4%
	Aragó	4,0%	Aragó	2,6%
	Madrid	3,1%	Madrid	1,5%
	País Basc	1,8%	Navarra	1,5%
	Estrangers	28,9%	Estrangers	10,7%
	França	11,3%	França	4,4%
	Països Baixos	1,8%	Regne Unit	1,5%
	Suïssa	0,9%	Alemanya	0,8%
	Alemanya	2,4%	Bèlgica	0,8%
Classe social				
	Mitjana	46,5%	Mitjana-Alta	41,8%
	Mitjana-Alta	24,9%	Mitjana	35,5%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

Pel que fa a les característiques de l'estada, podem comentar que la més freqüent ha estat d'una o dues nits (35,3% del total), seguida per la de tres nits (19,3%). Les estades de fins a set nits representen el 87,4%, i l'estada mitjana s'ha situat en 4,3 nits. Els turistes que han arribat acompanyats de les parelles ho han fet amb una freqüència del 42,0%, i els que han arribat amb famílies amb nens ho han fet en un 39,3%. Cal destacar, respecte a altres anys i per raons òbvies, l'escassa presència dels que han viatjat a les Terres de l'Ebre amb empreses i altres col·lectius, ja que només representen l'1,5% del total. Com altres anys, la majoria han utilitzat el vehicle particular per fer la seva visita (89,1% del total).

Taula 5.9. Característiques de la demanda turística a l'estiu de 2020. Característiques de l'estada (continuació)

	Any 2019		Any 2020	
Durada Estada				
	Mitjana	4,6 nits	Mitjana	4,3 nits
	1-2 nits	41,2%	1-2 nits	35,3%
	Fins a 7 nits	86,8%	Fins a 7 nits	87,4%
Acompanyants				
	Parelles	36,1%	Parelles	42,0%
	Famílies amb nens	33,0%	Famílies amb nens	39,3%
	Empreses i altres	8,2%	Sol	4,9%
	Sol	7,3%	Empreses i altres	1,5%
Mitjà de transport				
	Vehicle particular	73,0%	Vehicle particular	89,1%
	Autocaravana	12,4%	Autocaravana	5,3%
	Autocar	5,3%	Autocar	0,0%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

Taula 5.9. Característiques de la demanda turística a l'estiu de 2020. Relació amb la destinació

	Any 2019		Any 2020	
Fidelitat				
	Primera vegada	34,1%	Primera vegada	37,5%
Activitats realitzades				
	Passejar	63,5%	Platja	65,3%
	Gastronomia	59,9%	Relaxar-se i descansar	48,9%
	Relaxar-se i descansar	49,4%	Gastronomia	45,0%
	Visitar llocs culturals	46,5%	Visitar llocs d'interès natural	42,1%
	Platja	45,2%	Passejar	34,4%
Despesa mitjana				
	Mitjana	155 Euros	Mitjana	154 Euros

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

Respecte a la relació amb la destinació, convé remarcar que el 37,5% dels turistes que han visitat les Terres de l'Ebre el 2020, ho han fet per primera vegada mentre que la resta, el 62,5%, repetia la destinació del viatge. La covid-19 ha tingut una influència fonamental a l'hora de triar la destinació en un 18,8% dels visitants, mentre que pel 28,7% no ha tingut cap influència en l'elecció de la destinació. Pel que respecta al tipus d'allotjament, el 46,1% dels turistes allotjats en establiments rurals declaren que la covid-19 ha estat totalment determinant en la seva elecció, enfront dels allotjats en càmpings (el 37,2%) o en hotels (el 8,5%). Les activitats realitzades, molt relacionades amb l'estiu, han estat anar a la platja, relaxar-se i descansar, gaudir de la gastronomia o visitar llocs d'interès natural, d'entre altres, amb una despesa mitjana declarada de 154 euros.

5.4. Oferta turística a les Terres de l'Ebre

5.4.1. Oferta receptiva⁸

Any rere any comentem el mateix, i és que el nombre d'establiments turístics i de les places corresponents de la marca Terres de l'Ebre no s'ajusta gaire a l'extensió territorial, ja que mentre que aquesta superfície representa el 10,4% de tot el territori català, el nombre d'establiments turístics només suposa el 4,2% del total, i el nombre de places, un 2,3%, valors que es mantenen relativament estables en el temps (de fet, aquests valors, el 2016, eren del 3,9% i del 2,3% respectivament, i el 2017, el 2018 i el 2019, eren els mateixos: el 4,0% dels establiments i el 2,2% de les places). Aquesta paradoxa s'accentua si tenim en compte que es tracta d'una marca que té una extensió considerable de costa i, no obstant això, tant el nombre d'establiments turístics com les seves places s'assemblen més a comarques d'interior o a marques com Terres de Lleida i no a altres comarques amb longitud de costa similar (vegeu la taula 5.10).

Abans de fer la nostra anàlisi convé remarcar el que hi posa en la nota a peu de pàgina, i és que les dades analitzades corresponen al 2019, ja que les corresponents al 2020 encara no estaven disponibles a l'hora de realitzar aquest estudi. Normalment aquesta dada sol ser irrellevant, ja que hi ha poques variacions d'un any respecte a l'altre. No obstant això, la covid-19 ho ha trastocat tot, ja que ha tingut un fort impacte en el sector del turisme, tal com hem comentat en repetides vegades al llarg d'aquestes línies, fet ha provocat canvis importants en el sector com, per exemple, el tancament de molts negocis relacionats amb el turisme. L'impacte d'aquesta pandèmia no podem veure'l fins a la publicació de les dades oficials, que ja serà en l'estudi de l'any vinent. Aquesta vegada convé tenir molt present que les dades que apareixen a continuació són les corresponents al 2019.

---

⁸ Totes les dades que es recullen en aquest capítol es refereixen al 2019, atès que encara no s'han publicat les corresponents al 2020 en el moment de redactar aquestes línies (gener de 2020).

Taula 5.10. Oferta d'equipaments receptius a les marques turístiques de Catalunya, 2019

	Establiments		Places		Quota 2019	
	2018	2019	2018	2019	Establiments	Places
Barcelona	755	765	83.071	84.932	13,0%	14,0%
Costa Barcelona	675	685	94.213	94.197	11,6%	15,5%
Costa Brava	1.373	1.360	203.675	203.064	23,0%	33,4%
Costa Daurada	543	555	123.642	124.697	9,4%	20,5%
Paisatges Barcelona	429	436	10.416	10.507	7,4%	1,7%
Pirineus	1.455	1.464	59.381	59.523	24,8%	9,8%
Terres de l'Ebre	236	245	13.382	13.785	4,2%	2,3%
Terres de Lleida	251	252	7.286	7.330	4,3%	1,2%
Val d'Aran	139	139	10.157	9.743	2,4%	1,6%
Total Catalunya	5.856	5.901	605.223	607.778	100,0%	100,0%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

En aquest apartat farem una anàlisi breu sobre l'oferta turística a les Terres de l'Ebre i la compararem, en la mesura del possible, amb la seva posició relativa pel que fa a la resta de Catalunya. Estudiarem els establiments turístics existents, la seva classificació i categoria, el nombre de places que ofereixen o la qualitat d'aquestes places, entre altres aspectes que cal considerar. Així, comencem analitzant-ne l'evolució temporal (període 2004-2019), en què s'observa que el turisme rural, igual que la resta de marques i de Catalunya en el seu conjunt, ha augmentat considerablement el nombre d'establiments i de places, però la quota ha experimentat un declivi constant, havent passat del 6,3% del total el 2004 al 4,6% el 2015, valor que s'ha mantingut constant per al 2016, i ha augmentat al 4,7% el 2017. Ha continuat amb aquesta tendència lleugerament alcista el 2018, que aconseguix una quota del 4,9% i torna a retrocedir lleugerament el 2019 a un 4,2%. Dit d'una altra manera, ha augmentat el nombre d'establiments i les places ofertes però a un ritme inferior al de la resta de Catalunya. La taula 5.11 ens mostra aquesta dimensió temporal, per a cadascuna de les comarques de les Terres de l'Ebre, per al seu conjunt i per a Catalunya de manera global. De la taula en podem destacar la poca variació que experimenten les comarques ebrenques tant en nombre d'establiments com en places ofertes respecte a la globalitat catalana, la qual cosa posa de manifest el que acabem d'apuntar: hi ha un lleuger increment en el nombre d'establiments i de places però clarament inferior als de Catalunya en conjunt. Tant el nombre d'establiments com de places no han variat en els establiments de càmping; els establiments de turisme rural ho han fet molt lleugerament —bàsicament a la Ribera d'Ebre—, i hi ha hagut una modesta variació en els establiments hotelers (vegeu la taula 5.11).

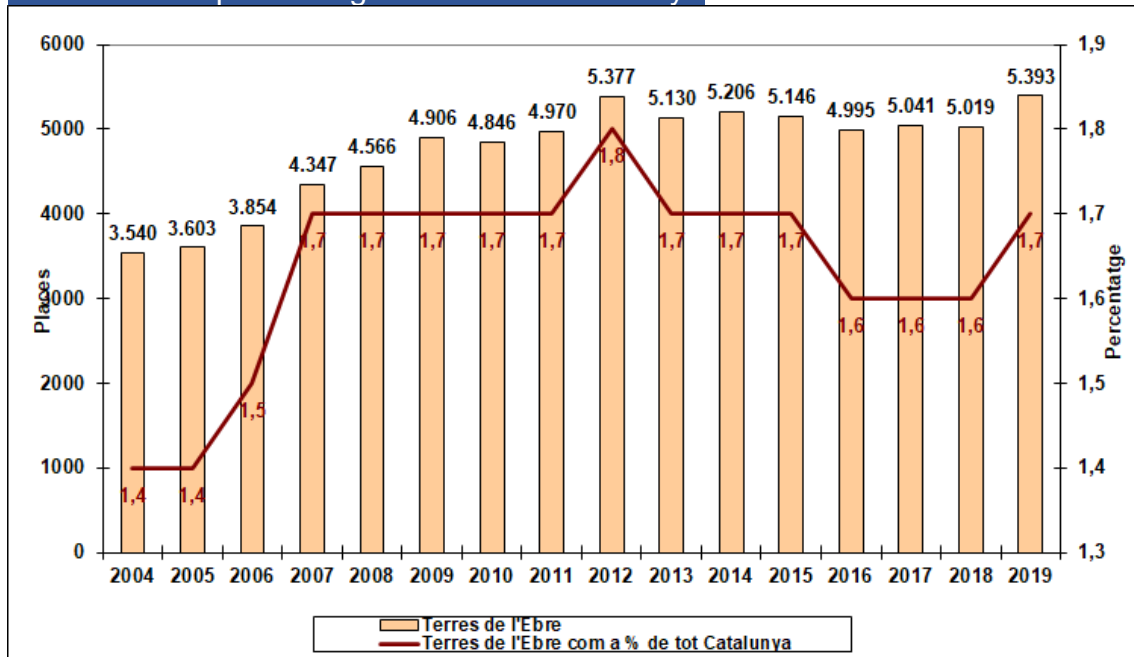
L'evolució temporal que acabem de comentar també la trobem en els gràfics (5.10, 5.11 i 5.12). El 5.10 ens indica el nombre de places hoteleres amb la posició relativa de les Terres de l'Ebre pel que fa al conjunt de Catalunya. Els gràfics ens mostren el nombre de places i la seva posició relativa pel que fa a Catalunya de càmpings (gràfic 5.11) i allotjaments de turisme rural (gràfic 5.12). La posició relativa respecte a les places hoteleres millora en 0,1 punts percentuals, cosa que indica un augment superior en el nombre de places respecte a Catalunya en el seu conjunt, mentre que en els establiments de càmping i de turisme rural aquesta posició relativa roman inalterable. En el cas en concret dels establiments de turisme rural, el nombre de places augmenta però ho fa en la mateixa proporció que la resta de comarques catalanes considerades en el seu conjunt. Hem deixat en els annexos els mateixos gràfics però referits al nombre d'establiments tant en valor absolut com en la posició relativa pel que fa al conjunt de Catalunya tant per a establiments hotelers com per a càmpings i establiments de turisme rural (annexos A5.14, A5.15 i A5.16).

Taula 5.11. Evolució del nombre d'establiments de tot tipus a les Terres de l'Ebre, les seves comarques i Catalunya. 2004-2019

	Hotels	Places d'hotels	Càmpings	Places de càmpings	Turisme rural	Places de turisme rural	Total places turístiques
Baix Ebre							
2004	27	1.458	10	5.043	27	169	6.670
2007	31	2.074	8	4.305	32	192	6.571
2010	31	2.334	8	4.305	39	244	6.883
2015	35	2.626	4	4.119	45	289	7.034
2016	34	2.471	4	4.119	50	298	6.888
2017	35	2.511	4	4.119	50	310	6.940
2018	34	2.495	4	4.119	51	319	6.933
2019	35	2.847	4	4.119	51	321	7.287
Montsià							
2004	30	1.626	7	2.399	26	256	4.281
2007	30	1.521	6	1.754	30	301	3.576
2010	31	1.576	5	1.514	30	301	3.391
2015	31	1.540	5	2.400	32	300	4.240
2016	31	1.532	5	2.400	32	300	4.232
2017	32	1.544	5	2.400	31	291	4.235
2018	32	1.544	5	2.400	32	295	4.239
2019	33	1.554	5	2.400	31	291	4.245
Ribera d'Ebre							
2004	10	315	1	163	7	68	546
2007	12	354	1	163	11	87	604
2010	13	375	1	163	15	115	653
2015	14	402	2	333	15	110	845
2016	16	414	2	333	15	113	860
2017	15	408	2	333	17	119	860
2018	14	402	2	333	19	141	876
2019	14	402	2	333	24	153	888
Terra Alta							
2004	10	297	1	335	16	149	781
2007	15	398	1	335	20	183	916
2010	15	561	2	354	22	193	1.108
2015	16	578	3	561	20	167	1.306
2016	16	578	3	561	20	167	1.306
2017	16	578	3	561	22	176	1.315
2018	16	578	3	561	24	195	1.334
2019	17	590	3	561	26	214	1.365
Terres de l'Ebre							
2004	77	3.696	19	7.940	76	642	12.278
2007	88	4.347	16	6.557	93	763	11.667
2010	90	4.846	16	6.336	106	853	12.035
2015	96	5.146	14	7.413	112	866	13.425
2016	97	4.995	14	7.413	117	878	13.286
2017	98	5.041	14	7.413	120	896	13.350
2018	96	5.019	14	7.413	126	950	13.382
2019	99	5.393	14	7.413	132	979	13.785
Catalunya							
2004	2.577	248.907	358	246.007	1.283	10.131	505.045
2007	2.671	261.548	344	235.838	1.777	13.629	511.015
2010	2.826	286.955	353	231.769	2.034	15.859	534.583
2015	2.941	306.691	348	268.842	2.367	18.737	594.270
2016	2.978	309.486	350	270.585	2.403	18.938	599.009
2017	3.007	312.249	351	271.425	2.415	19.038	602.712
2018	3.040	313.788	351	271.908	2.465	19.527	605.223
2019	3.065	317.129	354	270.840	2.482	19.809	607.778

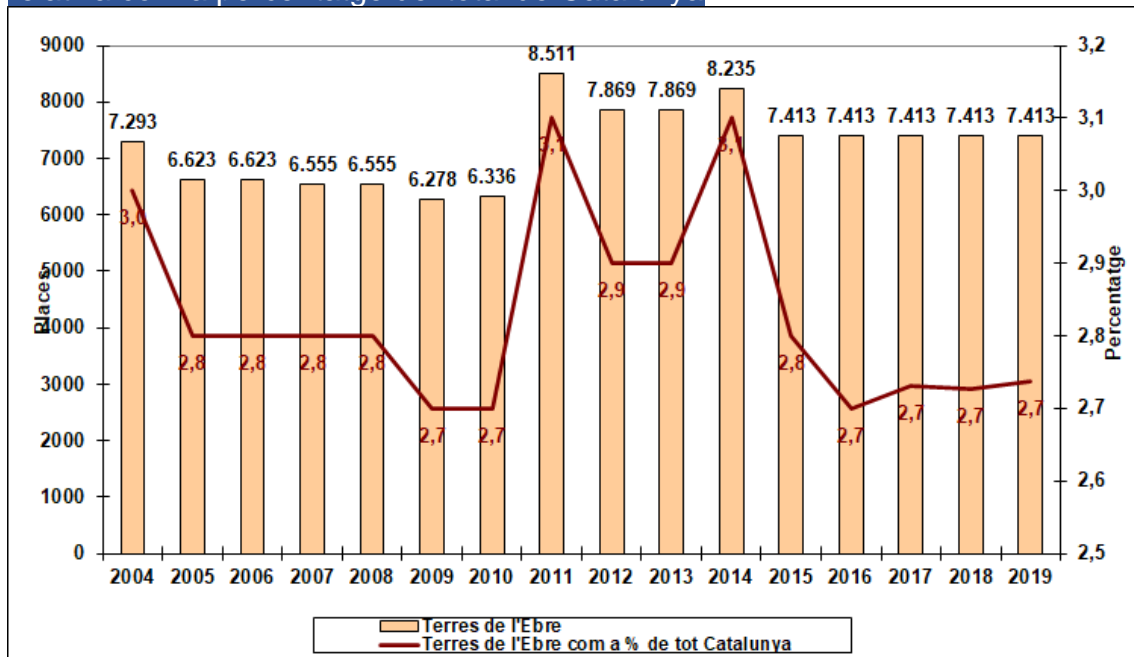
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

Gràfic 5.10. Nombre de places hoteleres a Terres de l'Ebre i la seva posició relativa com a percentatge del total de Catalunya

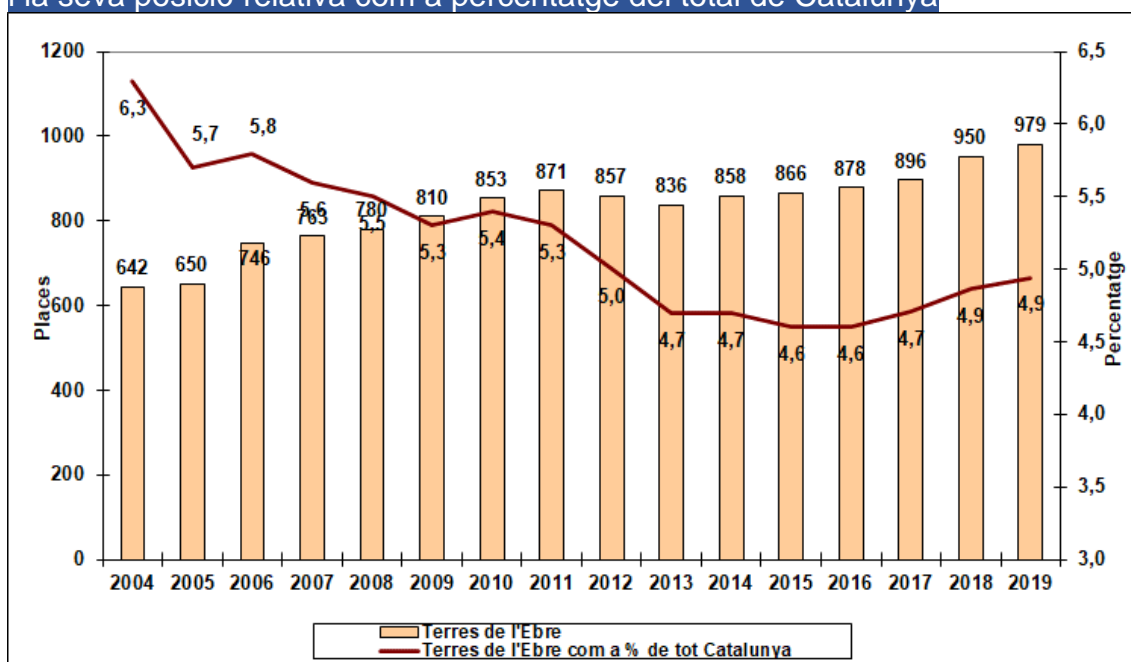
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

Gràfic 5.11. Nombre de places de càmping a Terres de l'Ebre i la seva posició relativa com a percentatge del total de Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

Gràfic 5.12. Nombre de places d'establiments de turisme rural a Terres de l'Ebre i la seva posició relativa com a percentatge del total de Catalunya

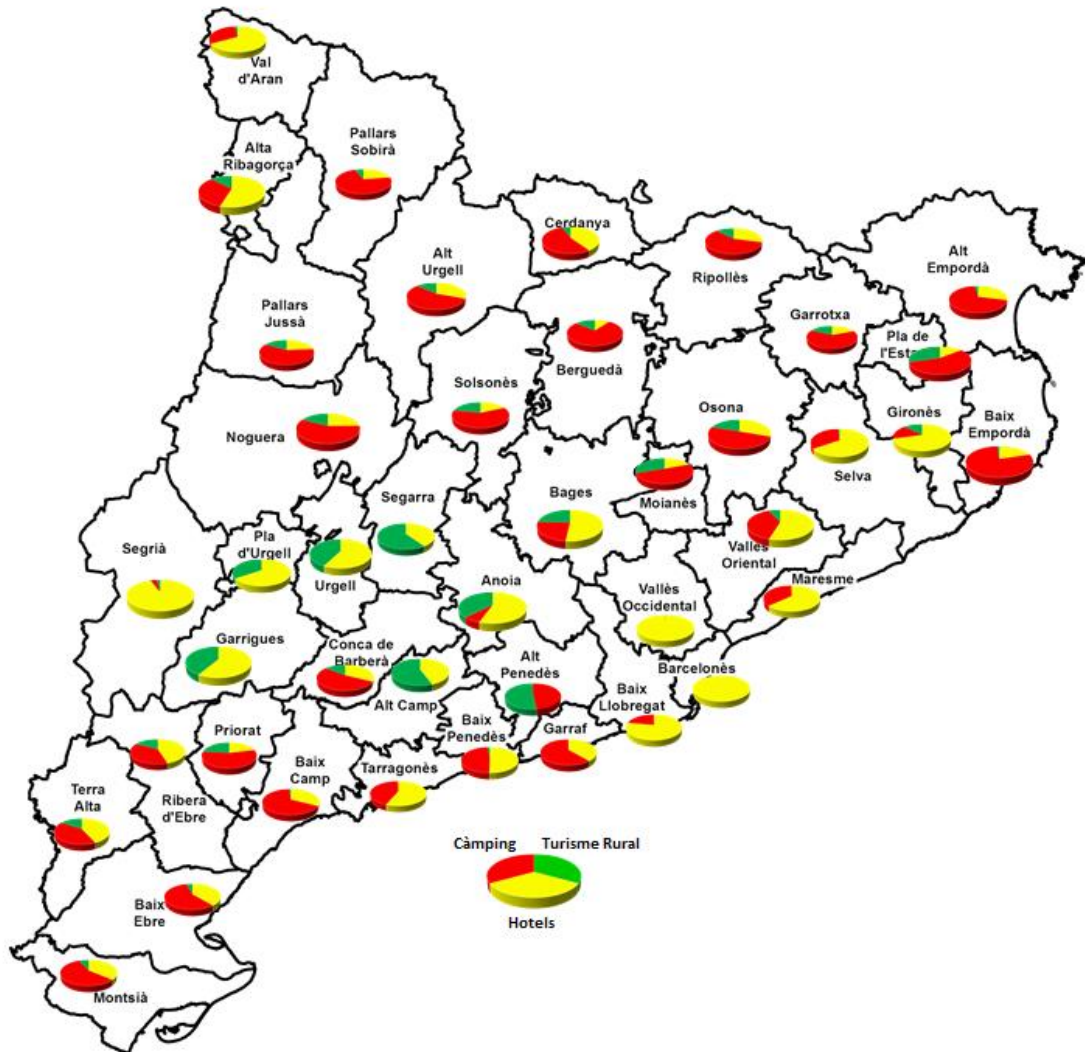
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

Al gràfic 5.13 s'observa la distribució de la capacitat⁹ dels diversos establiments turístics segons les comarques que constitueixen Catalunya. Es pot apreciar que els establiments hotelers predominen clarament a Barcelona i a les comarques veïnes, mentre que els càmpings tenen una posició predominant a les comarques de litoral, i això és precisament el que ocorre a les comarques del Baix Ebre i del Montsià. A les altres dues comarques d'interior, en canvi, hi prevalen les places de turisme rural i les hoteleres. Un altre aspecte que cal destacar és que la capacitat mitjana dels establiments hotelers és sensiblement inferior al de la resta de Catalunya i que les comarques amb una capacitat mitjana més gran són, precisament, les dues comarques litorals: Baix Ebre i Montsià. Exactament ocorre el mateix en els càmpings, encara que en aquest cas els càmpings del Baix Ebre presenten una capacitat considerablement superior a la de la mitjana catalana. No obstant això, la capacitat mitjana dels establiments de turisme rural és molt semblant a la de la mitjana catalana a les quatre comarques que integren les Terres de l'Ebre, a excepció del Baix Ebre, amb una capacitat lleugerament inferior a la mitjana catalana (vegeu la taula

⁹ A l'annex A5.17 es pot observar la distribució per comarques del nombre de tot tipus d'establiments turístics, 2019.

5.12). Pel que fa al 2019 aquests resultats no ens poden sorprendre, ja que, com hem comentat anteriorment, hi ha molt poques variacions tant en el nombre de places com en el nombre d'establiments turístics d'un any respecte a un altre, de manera que la capacitat mitjana a penes varia i els comentaris que fem un any solen ser vàlids l'any següent.

Gràfic 5.13. Distribució de la capacitat d'allotjament en tot tipus d'establiments turístics per comarques, 2019

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

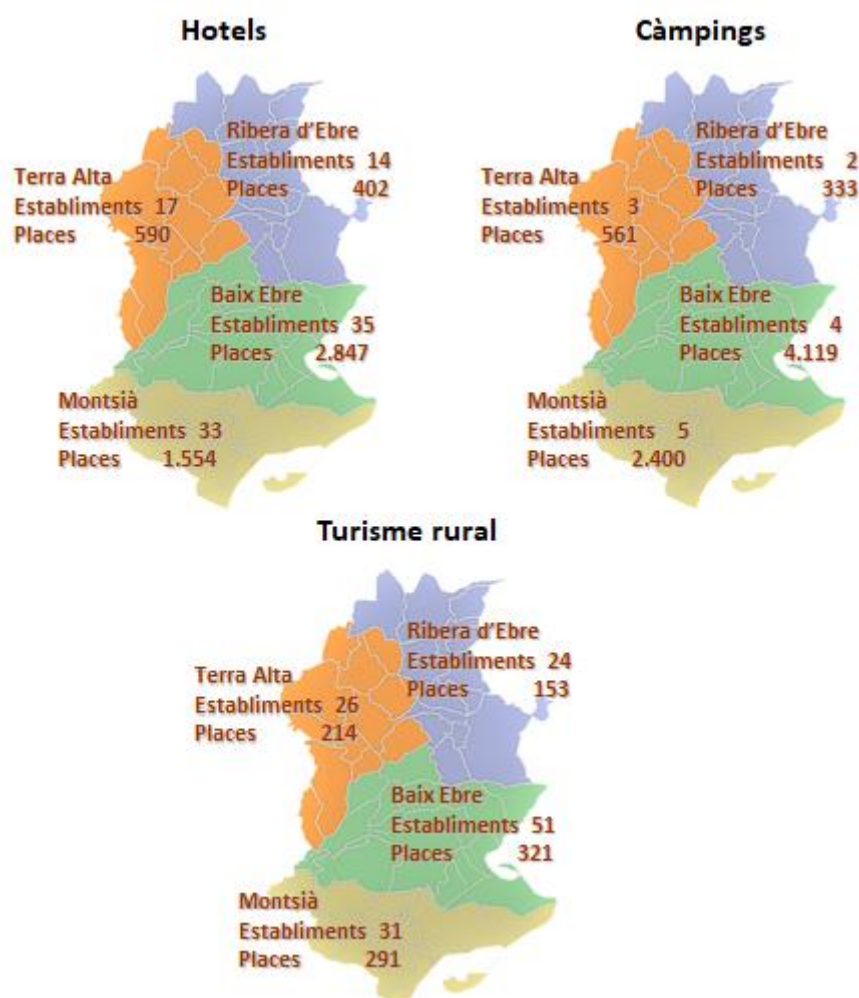
Taula 5.12. Oferta d'equipaments receptius de les comarques que integren la marca Terres de l'Ebre, 2019

	Hotels	Places d'hotels	Tamany mitjà	Càmpings	Places de càmpings	Tamany mitjà	Turisme rural	Places de turisme rural	Tamany mitjà
Baix Ebre	35	2.847	81,3	4	4.119	1.029,8	51	321	6,3
Montsià	33	1.554	47,1	5	2.400	480,0	31	291	9,4
Ribera d'Ebre	14	402	28,7	2	333	166,5	24	153	6,4
Terra Alta	17	590	34,7	3	561	187,0	26	214	8,2
Terres de l'Ebre	99	5.393	54,5	14	7.413	529,5	132	979	7,4
Total Catalunya	3.065	317.129	103,5	354	270.840	765,1	2.482	19.809	8,0

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

Els annexos A5.18 i A5.19 reflecteixen el pes que té cada modalitat d'allotjament en cadascuna de les comarques catalanes. Com ja hem constatat, predominen les places de càmping al Baix Ebre i al Montsià, i les d'hotel, a la Ribera d'Ebre i la Terra Alta. No obstant això, atesa la capacitat reduïda dels establiments de turisme rural, aquests predominen en tres de les quatre comarques de l'Ebre pel que fa al nombre d'establiments, mentre que a la quarta, el Montsià, el nombre d'establiments hotelers i els de turisme rural tenen el mateix pes. El gràfic 5.14 ens mostra, per a cada comarca, el nombre d'establiments turístics i les places. Com a complement a la taula 5.12, s'ha elaborat una altra taula (annex A5.20) que ens mostra la dimensió temporal dels establiments turístics en referència a la seva capacitat mitjana, tant per a cadascuna de les comarques ebrenques com per al conjunt de la marca Terres de l'Ebre i per a Catalunya, considerada globalment.

Gràfic 5.14. Capacitat d'allotjament per a cada comarca de les Terres de l'Ebre, 2019

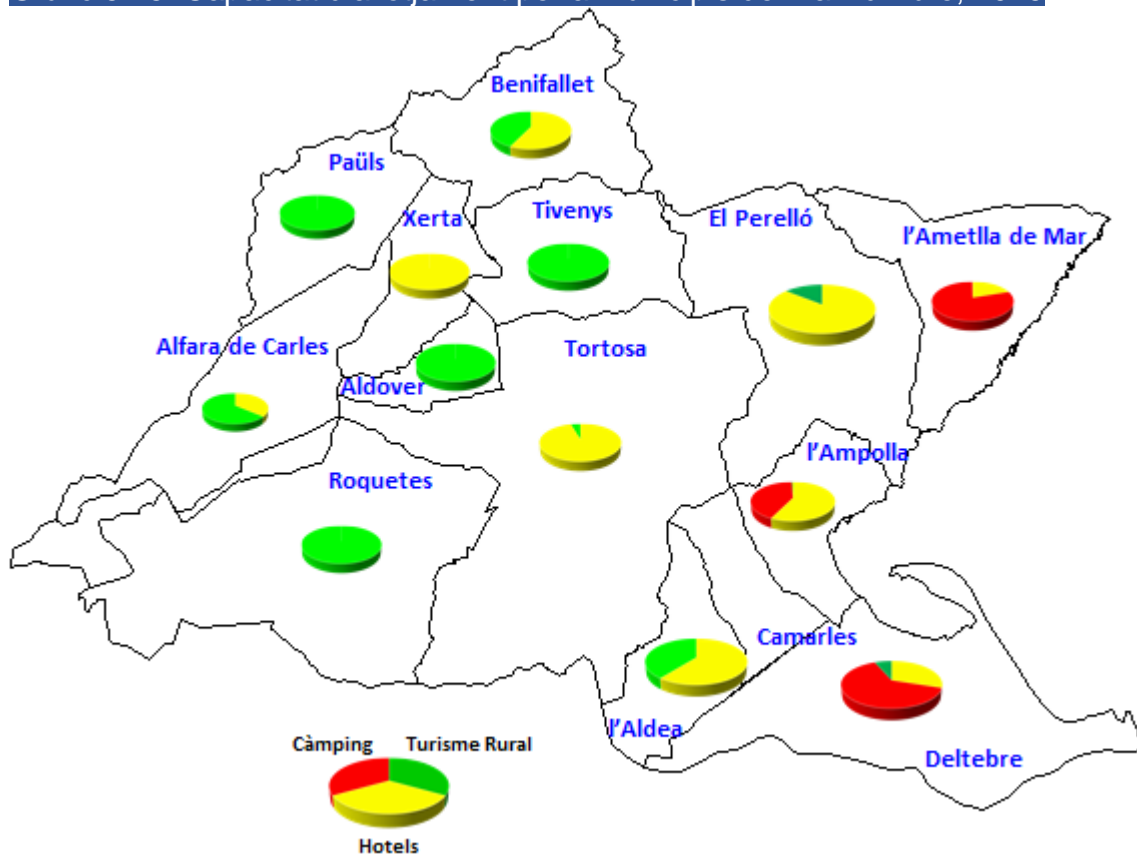
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

En l'àmbit municipal, la distribució de la capacitat d'allotjament es pot observar en els gràfics 5.15, 5.16, 5.17 i 5.18¹⁰ per a cadascuna de les comarques de les Terres de l'Ebre. Als annexos A5.21, A5.22, A5.23 i A5.24 s'hi presenten les taules amb el nombre d'establiments turístics i les places ofertes per a cadascun dels municipis que formen part de les quatre comarques i la seva distribució gràfica als annexos A5.25, A5.26, A5.27 i A5.28. De tots aquests gràfics i taules en podem destacar els punts següents: 1) Els càmpings es localitzen en municipis del litoral: l'Ametlla de Mar, l'Ampolla i Deltebre (Baix Ebre) i Alcanar i Amposta (Montsià). Són càmpings d'elevada capacitat. A les comarques d'interior hi ha menys establiments de càmping i amb una capacitat sensiblement inferior als del litoral; 2) Els hotels es distribueixen d'una manera més uniforme

¹⁰ Als annexos A5.29, A5.30, A5.31 i A.5.32 s'hi poden veure les mateixes distribucions municipals però per nombre de tot tipus d'establiment turístic.

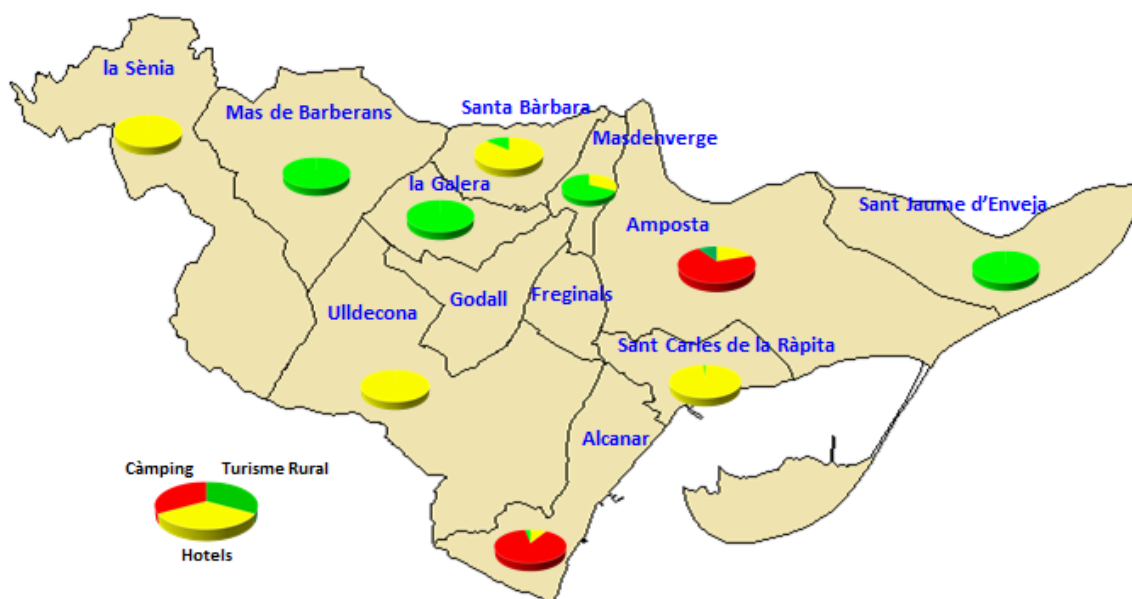
però abunden a les ciutats (Tortosa o Amposta) i, una altra vegada, a les localitats de la costa, que són els de més capacitat. Igual que abans, a la resta de municipis els hotels solen tenir menys capacitat; 3) els establiments de turisme rural es concentren en poblacions properes al delta de l'Ebre o als municipis de l'interior, especialment, als de la Terra Alta i la Ribera d'Ebre; 4) Hi ha molt poques variacions d'enguany respecte a l'any passat. Com hem comentat anteriorment, queda per veure com ha afectat la covid-19 al nombre d'establiments turístics i a les places corresponents, dades que no podem comentar perquè ens manquen en el moment d'escriure aquestes línies.

Gràfic 5.15. Capacitat d'allotjament per a municipis del Baix d'Ebre, 2019

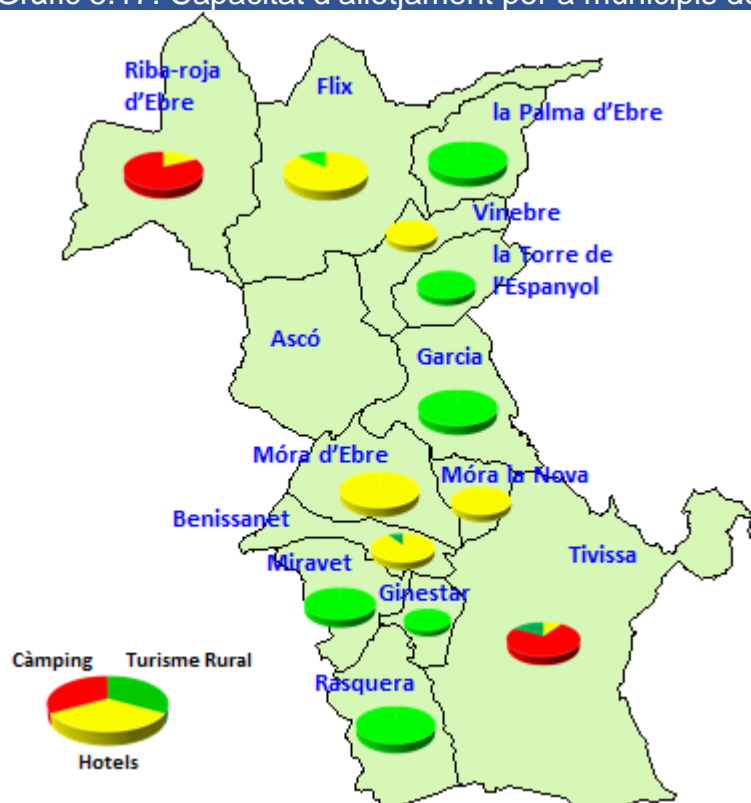
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Gràfic 5.16. Capacitat d'allotjament per a municipis del Montsià, 2019

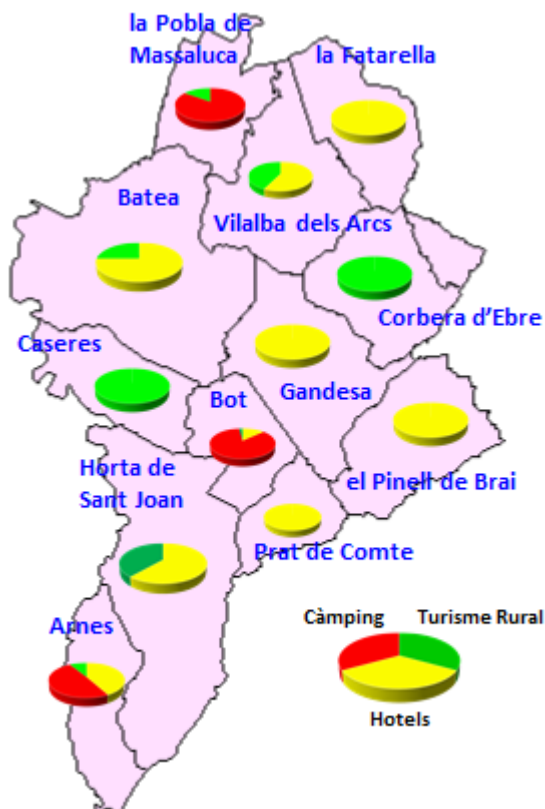
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Gràfic 5.17. Capacitat d'allotjament per a municipis de la Ribera d'Ebre, 2019

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Gràfic 5.18. Capacitat d'allotjament per a municipis de la Terra Alta, 2019

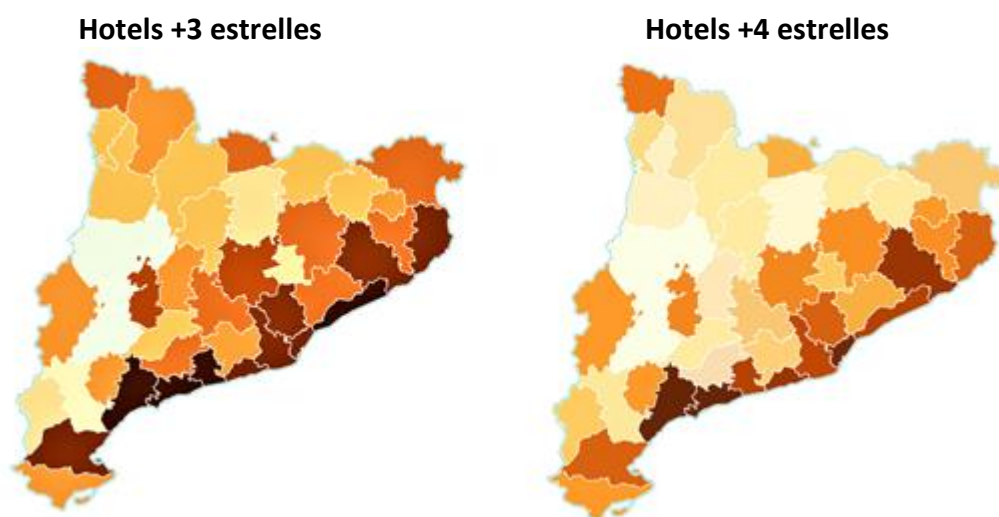

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Per finalitzar aquest apartat, farem un comentari breu sobre la qualitat de les places hoteleres pel que fa al nombre d'estrelles d'aquests establiments. El gràfic 5.19 ens mostra visualment el que comentem: com més intensitat de color, més gran és la qualitat dels establiments, és a dir, més elevat n'és el nombre d'estrelles, i, a l'inrevés, com més intensitat de color hi ha, més gran és la presència d'hotels d'una o dos estrelles i més petit el nombre de places d'establiments de categories superiors. En el gràfic 5.19, al mapa de l'esquerra s'hi representa el percentatge d'hotels amb una categoria superior a les tres estrelles sobre el total de places hoteleres, mentre que al de la dreta s'hi representa el percentatge d'hotels amb més de quatre estrelles, també, sobre el total de places hoteleres. Centrant-nos en les Terres de l'Ebre, com ja hem comentat anteriorment, les comarques de la costa són les que tenen hotels d'una categoria superior, i les d'interior, les que tenen més places d'establiments d'una o dos estrelles o de pensions. Aquesta diferència es veu clarament: les dues comarques litorals presenten un color més fosc, que indica més qualitat, i les de l'interior, un color més clar i un nombre d'estrelles inferior. Arribem a les mateixes conclusions si fem l'anàlisi en l'àmbit municipal. En els annexos A5.33 i A5.34 es

mostren, per comarques de les Terres de l'Ebre, el nombre de places segons la categoria dels establiments hotelers i el percentatge que representa cadascuna sobre el total.

Gràfic 5.19. Qualitat mitjana de les places en establiments hotelers. Comarques Catalunya, 2019¹¹

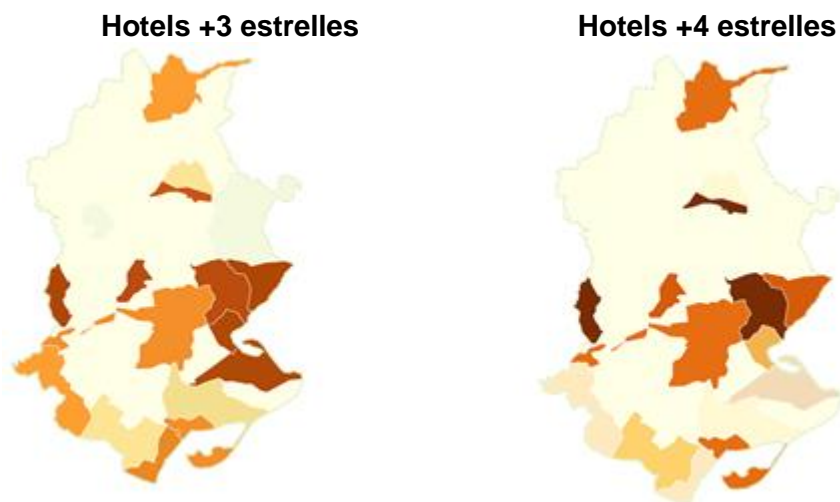

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Es pot fer la mateixa anàlisi però en l'àmbit municipal, i això és precisament el que ens mostra el gràfic 5.20. De la mateixa manera que en l'anàlisi comarcal, com més fosc n'és el color, la qualitat dels establiments hotelers és superior. Per completar i ampliar la informació subministrada, s'ha incrementat el nombre de taules i gràfics que es proporcionen. Així, en l'apartat dels annexos es mostra l'oferta municipal d'equipaments receptius segons les diverses categories per a les quatre comarques ebrenques (annexos A5.35, A5.36, A5.37 i A5.38) i més gràficament en els annexos A5.39, A5.40, A5.41 i A5.42, recordant que els colors més foscos signifiquen una qualitat d'establiment superior.

¹¹ Els annexos A4.33 i A4.34 ens mostren els valors absoluts i relatius dels establiments hotelers de les comarques de les Terres de l'Ebre.

Gràfic 5.20. Qualitat mitjana de les places en establiments hotelers. Municipis de les Terres de l'Ebre, 2019

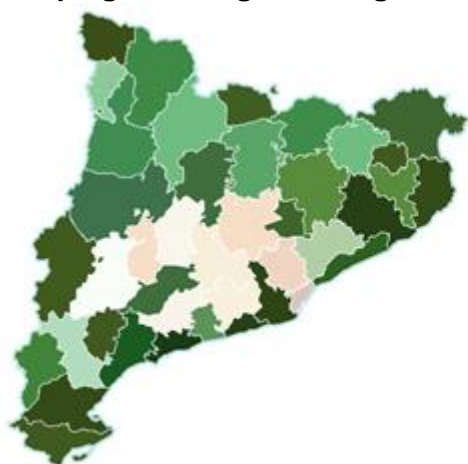

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

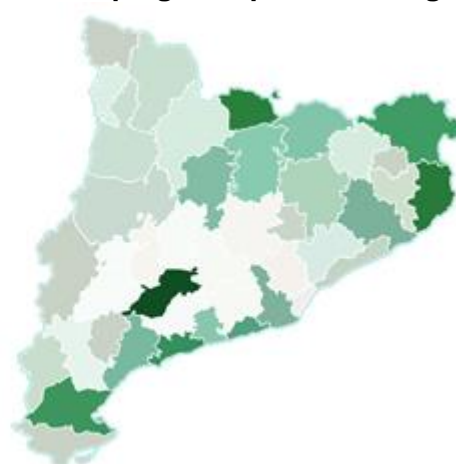
Podem fer-ne una anàlisi similar pel que fa a les places de càmping. En aquest cas, les Terres de l'Ebre tenen una categoria equiparable a la de la mitjana de les diverses comarques catalanes. En el gràfic 5.21 s'han representat dos mapes que indiquen el percentatge de places de càmping de segona categoria o superior (mapa de l'esquerra) o de primera categoria o superior (mapa de la dreta). En tots dos mapes, com més intensitat de color (en aquest cas de color verd), més gran és percentatge de places d'una categoria superior. Es pot comprovar com les dues comarques situades al litoral tenen una intensitat de color més forta, que indica la presència de places de categoria superior. De la mateixa manera que en les places hoteleres, els annexos A5.43 i A5.44 ens mostren els valors absoluts i els relatius de les diverses categories de càmping per a les quatre comarques de Terres de l'Ebre. En l'àmbit municipal es veu en el gràfic 5.22 i, d'una manera més detallada, en els annexos A5.45, A5.46, A5.47 i A5.48, que ens mostren l'oferta municipal de càmpings segons les diferents categories i més visualment en els annexos A5.49, A5.50, A5.51 i A5.52. En aquest cas hi ha comarques on no hi ha càmpings de primera categoria, per la qual cosa només apareixen els de segona. Per finalitzar aquest apartat, i com a informació complementària, els annexos A5.53, A5.54, A5.55 i A5.56 mostren la classificació dels establiments de turisme rural en l'àmbit municipal, segons dades de l'Idescat.

Gràfic 5.21. Qualitat mitjana de les places en càmpings. Comarques de Catalunya, 2019

Càmping de + segona categoria

Càmping de + primera categoria

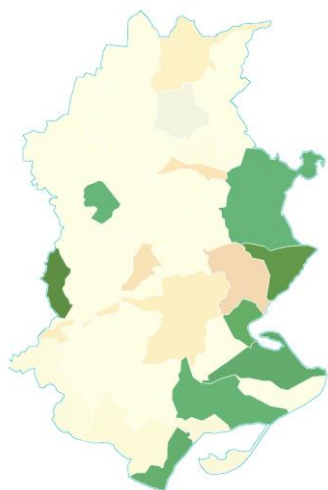
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Per completar aquest apartat, podem veure la rendibilitat monetària de les habitacions del sector hotelier de les Terres de l'Ebre respecte a la mitjana catalana. De fet, aquesta rendibilitat està directament relacionada amb el grau d'ocupació de les places hoteleres (com més ocupació té una plaça, més rendible és) i amb la qualitat dels establiments (com més qualitat, més ingressos per plaça i, per tant, més alta és la rendibilitat). Així, les dues mesures que utilitza l'Idescat per determinar aquesta rendibilitat ens donen els resultats següents: mentre que la facturació mitjana per habitació ocupada a les Terres de l'Ebre és de 72,59 euros (75,46 euros el 2019 i 75,85 euros el 2018), la mitjana catalana és de 86,16 euros (101,17 euros el 2019 i 96,33 euros el 2018), i mentre que els ingressos per habitació disponible són de 27,30 euros (31,6 euros el 2019 i 35,18 euros el 2018), la mitjana catalana és de 32,57 euros. És a dir, ens tornem a trobar valors sensiblement inferiors a la mitjana catalana que posen de manifest, un altre cop, la baixa qualitat dels establiments turístics de les Terres de l'Ebre respecte a la mitjana catalana, especialment en els establiments hotelers. De tota manera, convé remarcar que, si bé totes les marques catalanes van experimentar retrocessos considerables respecte als ingressos per habitació disponible (-53,3%, per al conjunt de Catalunya), les Terres de l'Ebre ho van fer d'una manera molt més moderada (-14,5%), la qual cosa torna a indicar que la marca ebrenca es va beneficiar, d'alguna manera, del fet que la gent va buscar com a alternativa destinacions de proximitat, poc poblades i amb un entorn relacionat amb la

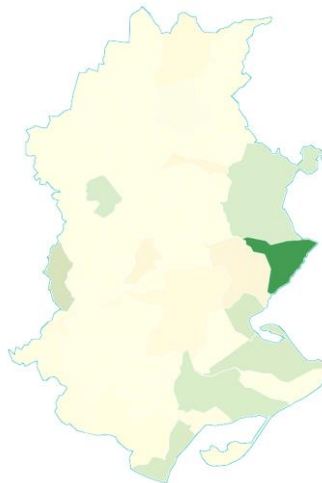
naturalesa com són les Terres de l'Ebre, sobretot a l'estiu, que és quan hi va haver el repunt del turisme el 2020.

Gràfic 5.22. Qualitat mitjana de les places en càmpings. Municipis de les Terres de l'Ebre, 2019

Càmping de + segona categoria

Càmping de + primera categoria

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

5.4.2. Altres ofertes

Complementarem la nostra anàlisi sobre l'oferta turística amb un cert tipus d'oferta, que cada vegada agafa més importància, que està relacionada amb l'intercanvi de productes, l'allotjament, per exemple, o amb algun tipus d'experiència turística en què hi pot haver, o no, una transacció econòmica. La manera més habitual de fer aquests intercanvis sol anar lligada a alguna plataforma web. Parlem del turisme col·laboratiu. Moltes vegades aquest tipus de turisme es duu a terme en grans ciutats. Barcelona n'és un exemple, o en llocs amb un fort atractiu turístic. No sembla que aquest sigui el cas de les Terres de l'Ebre, però, no per això, aquest tipus de turisme va adquirint cada vegada més una presència més gran a la mateixa marca Terres de l'Ebre. Inicialment aquesta mena de turisme consistia en un intercanvi pur, com, per exemple, una habitació. Dos individus es posen d'acord i intercanvien l'habitació durant un període de temps determinat. Ateses les dificultats que moltes vegades planteja aquesta modalitat, que coincideixin exactament els desitjos dels individus ha fet que hagin començat a proliferar companyies i empreses especialitzades a oferir

aquests serveis. És el cas, per exemple, d'Airbnb o Vrbo. Aquestes empreses s'estan convertint en veritables empreses globals, "nous gegants del negoci de la mobilitat" la principal funció dels quals deixa de ser purament col·laborativa i s'estan convertint en un tipus mixt entre l'oferta tradicional i l'oferta col·laborativa.

En anys anteriors ens vàrem centrar en tres d'aquestes plataformes: Airbnb i HomeExchange, que permeten allotjaments en una habitació, en habitació compartida o en una propietat sencera, i Helpx, que permet l'allotjament gratuït en granges o tallers a canvi de treball voluntari. El 2018 ens vàrem centrar en una empresa competidora d'Airbnb com és HomeAway. Tant l'any anterior com aquest any ens centrarem en les dues plataformes més "populars" a les Terres de l'Ebre: Airbnb i Vrbo (abans HomeAway). De fet, molts dels allotjaments es poden trobar en ambdues plataformes.

L'any passat i per primera vegada, des de la irrupció dels pisos turístics a Espanya fa una dècada, el seu nombre ha deixat de créixer en les principals destinacions urbanes espanyoles. Així, segons dades del web AirDna, que creua la informació de les dues principals plataformes de pisos turístics (Airbnb i Vrbo), el 2019 l'oferta d'habitatge turístic es va situar en 413.033 pisos, enfront dels 430.350 de l'any anterior, el 2018. El principal motiu d'aquesta frenada, o lleugera caiguda, es deu a les normes "més rigoroses" implantades per les ciutats per limitar la presència del lloguer vocacional i, d'aquesta manera, garantir l'equilibri necessari entre l'activitat turística i la població resident. Un dels altres motius podria ser que aquestes plataformes digitals havien d'haver començat a subministrar dades, a partir de l'1 de gener de 2019, a les autoritats tributàries sobre les seves activitats. Continuem mantenint els valors de l'exercici 2019, ja que considerem que l'exercici corresponent al 2020 ha estat totalment atípic, com ja hem comentat moltes vegades en aquest capítol, i aquesta atipicitat fa que les dades corresponents a aquest exercici siguin difícilment comparables a les d'exercicis anteriors. Només cal veure les dades que apareixen en la taula 5.13, on es pot comprovar que en moltes poblacions de les Terres de l'Ebre no hi apareix cap valor, cosa que indica l'absència d'establiments oferts per aquestes plataformes (això és especialment rellevant a la Terra Alta). Hi insistim: es tracta

d'un exercici totalment atípic, no comparable amb les dades de l'exercici anterior. De tota manera, hi ha hagut 11.750 places d'aquesta mena de turisme corresponents a 1.745 establiments amb una grandària mitjana de 3,0 habitacions i una capacitat mitjana de 6,7 persones. D'altra banda, la Generalitat de Catalunya tenia registrats 4.301 establiments d'ús turístic amb una capacitat d'allotjament de 23.631 persones. La taula A.5.57 de l'annex ens mostra els principals resultats d'aquesta mena de turisme col·laboratiu respecte del 2019. Mantenim aquesta taula només amb caràcter informatiu i no per poder comparar dades entre diferents anys, tal com hem comentat anteriorment.

Taula 5.13. Oferta de places i altres productes de turisme col·laboratiu, 2020

	airbnb	Vrbo	Els dos	Total	Places	Lloguer tot	Lloguer habitacions	Mitjana habitacions	Mitjana persones	Establiments d'ús Turístic Est	Places
Aldea, l'	10	1	0	11	55	7	4	5,0	11,0	11	61
Aldover										5	28
Alfara de Carles										11	61
Ametlla de Mar, l'	184	262	76	525	3.990	520	5	3,3	7,6	1.581	8.696
Ampolla, l'	100	59	19	178	1.121	176	2	2,9	6,3	549	3.020
Benifallet										10	55
Camarles	30	3	6	39	269	36	3	2,3	6,9	25	138
Deltebre	146	73	62	281	1.827	264	17	2,9	6,5	722	3.971
Paüls	4	5	1	10	89	9	1	3,1	8,9	18	44
Perelló, el	35	34	7	76	509	70	2	2,9	6,7	179	985
Roquetes	9	1	0	10	58	9	1	2,4	5,8	6	33
Tivenys	4	0	1	5	23	5	0	1,8	4,6	5	28
Tortosa	41	9	6	56	353	45	11	2,7	6,3	58	319
Xerta										4	22
Baix Ebre	563	447	178	1.191	8.294	1.141	46	3,1	7,0	3.184	17.461
Alcanar	96	27	10	133	838	129	4	2,9	6,3	349	1.920
Amposta	100	22	8	130	819	95	35	2,7	6,3	122	671
Freginals										2	11
Galera, la	4	0	1	5	28	5	0	2,8	5,6	7	39
Godall										7	39
Mas de Barberans										2	11
Masdenverge	4	0	2	6	59	5	1	3,8	9,8	5	28
Sant Carles de la Ràpita	88	24	19	131	721	128	3	2,5	5,5	408	2.244
Sant Jaume d'Enveja	43	4	7	54	346	54	0	2,7	6,4	59	325
Santa Bàrbara	9	0	0	9	41	6	3	2,5	4,5	7	39
Sènia, la										4	22
Ulldecona	8	1	0	9	55	7	2	2,9	6,1	4	39
Montsià	352	78	47	477	2.907	429	48	2,7	6,1	976	5.388
Ascó										1	6
Benissanet										5	28
Flix										6	33
Garcia	4	0	0	4	14	2	2	2,0	3,5	1	6
Ginestar										2	11
Miravet	8	0	0	8	40	5	3	2,6	5,0	12	66
Móra d'Ebre	10	0	3	13	72	12	1	2,3	5,5	11	61
Móra la Nova										5	28
Palma d'Ebre, la											
Rasquera	8	2	0	10	44	10	0	2,2	4,4	18	99
Riba-roja d'Ebre										4	22
Tivissa	10	4	1	15	144	11	4	4,7	9,6	8	44
Torre de l'Espanyol, la											
Vinebre											
Ribera d'Ebre	40	6	4	50	314	40	10	3,0	6,3	73	404
Arnes										10	55
Batea										1	6
Bot										7	39
Caseres										3	17
Corbera d'Ebre										6	33
Fatarella, la										1	6
Gandesa										6	33
Horta de Sant Joan	13	10	4	27	235	26	1	3,8	8,7	29	160
Pinell de Brai, el										3	17
Pobla de Massaluça, la										1	6
Prat de Comte										1	6
Vilalba dels Arcs											
Terra Alta	13	10	4	27	235	26	1	3,8	8,7	68	378
Terres de l'Ebre	968	541	233	1.745	11.750	1.636	105	3,0	6,7	4.301	23.631

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

5.5. Resultats i impactes territorials del turisme a les Terres de l'Ebre

En aquest apartat ens centrarem en tres aspectes relacionats, d'alguna manera, amb els impactes territorials del turisme: les taxes d'ocupació, la durada de les estades en els allotjaments turístics i la despesa declarada, i el nivell de satisfacció dels turistes.

5.5.1. Taxes d'ocupació

Començarem per les taxes d'ocupació i per això farem l'anàlisi utilitzant dues fonts d'informació diferents però que es complementen. Les dades proporcionades per l'Idescat ens permeten comparar les marques, però sobretot la posició dels Terres de l'Ebre respecte el total de Catalunya, i les dades proporcionades per l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística, fer una comparació territorial a les Terres de l'Ebre.

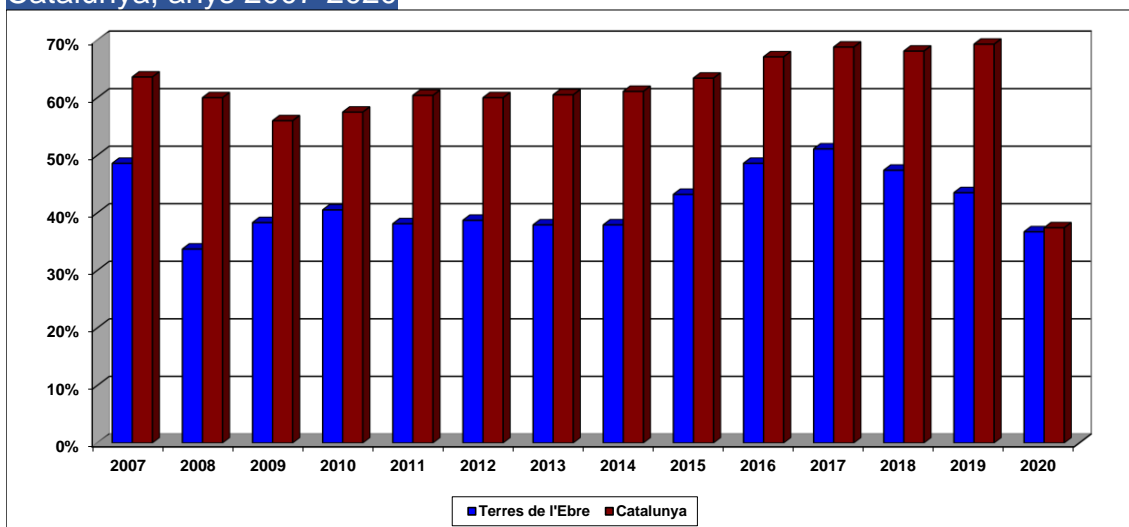
Utilitzant les dades proporcionades per l'Idescat que ens mostren els gràfics 5.23, 5.24 i 5.25, podem analitzar l'evolució temporal de les taxes d'ocupació tant pel que fa a les Terres de l'Ebre com al conjunt de Catalunya. En tots els casos, les taxes d'ocupació a Terres de l'Ebre són inferiors a les del conjunt de Catalunya, especialment respecte dels hotels, encara que són els que presenten taxes d'ocupació més elevades, i els que més s'acosten als valors mitjans catalans són els establiments de turisme rural, que a la seva vegada són els que presenten taxes inferiors d'ocupació, en valors absoluts. L'excepcionalitat del present exercici fa que hàgim de fer una sèrie de comentaris addicionals. Així, per exemple, quant als establiments hotelers, la taxa d'ocupació de les Terres de l'Ebre és molt semblant a la de la mitjana catalana. Totes dues taxes han decrescut considerablement, però molt especialment la taxa catalana. Respecte als establiments de càmping, la taxa d'ocupació de les Terres de l'Ebre és lleugerament superior a la mitjana catalana i no disposem de dades per analitzar la taxa d'ocupació dels establiments de turisme rural. Aquests resultats tornen a posar de manifest, una vegada més, que les Terres de l'Ebre han tingut un impacte considerable negatiu en el turisme, a causa de la pandèmia de la covid-19, però ha estat inferior al del conjunt de Catalunya, especialment a l'estiu.

També convé remarcar el que ja hem comentat anteriorment, i és que, pel que fa al 2019 i 2020, l'Idescat no proporciona dades estadístiques sobre els establiments de turisme rural de les Terres de l'Ebre. Per això, no s'ha pogut incorporar aquesta última dada al gràfic 5.25, de manera que els comentaris per a aquesta mena d'establiments es refereixen a tota la sèrie temporal, excloent aquest dos últims anys.

En el primer gràfic comentat observem les taxes d'ocupació referents als establiments hotelers. El que ens indica és que tant les Terres de l'Ebre com Catalunya en conjunt han seguit la mateixa evolució tendencial: després d'assolir una taxa d'ocupació mínima el 2008, hi ha una recuperació gradual d'aquesta taxa que arriba fins al 2017 a les Terres de l'Ebre i, a partir de llavors, té lloc un retrocés més pronunciat el 2019. Pel que fa a la resta de Catalunya, el creixement no s'atura el 2017 i continua creixent en els darrers anys. Com hem comentat anteriorment, el valor de la taxa d'ocupació catalana és superior a la de les Terres de l'Ebre, que aconsegueix una diferència de gairebé 18 punts percentuals el 2017. El 2018 aquesta esclletxa es va tornar a ampliar lleugerament fins a arribar a una diferència per damunt dels 20 punts percentuals, i el 2019 encara s'ha ampliat més, fins a arribar als quasi 26 punts. Com acabem de comentar, totes dues taxes prenen valors semblants el 2020, encara que experimentant una reculada considerable (vegeu el gràfic 5.23).

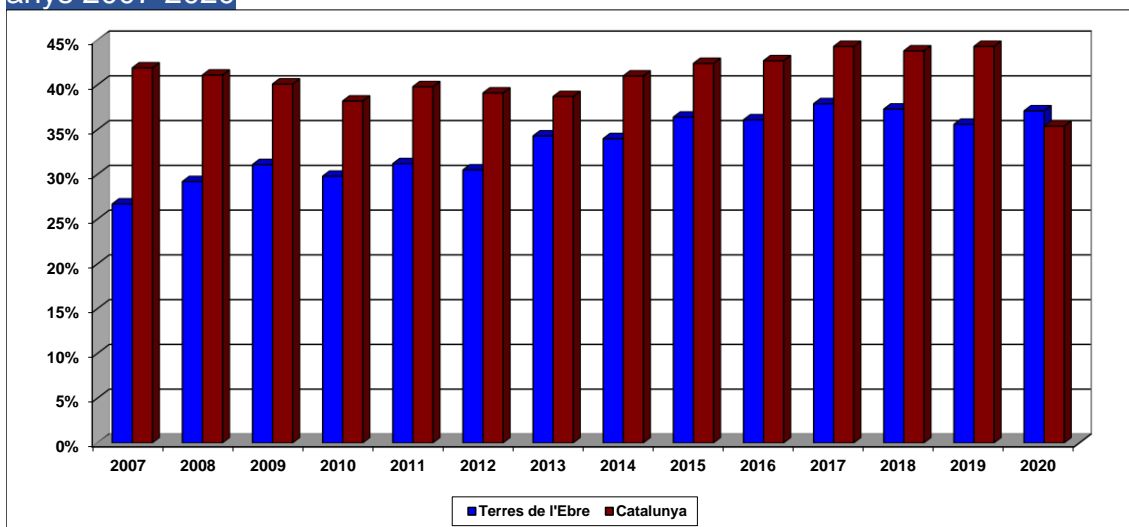
Si fem referència als càmpings, veurem un comportament semblant al del cas anterior encara que una mica més irregular. La diferència entre les taxes d'ocupació de Catalunya i les Terres de l'Ebre és sensiblement inferior, un màxim d'uns 15 punts percentuals el 2007, que ha anat disminuint gradualment. Aquesta diferència es va anar reduint gradualment fins a aconseguir un mínim de 4,4 punts el 2013, per anar incrementant-se lleugerament en anys posteriors fins a aconseguir una diferència de 6,6 punts el 2016. El 2017 va davallar una altra vegada fins a aconseguir els 6,4 punts percentuals de diferència, i el 2018 va tornar a repuntar molt lleugerament fins als 6,5 punts percentuals. El 2019 es va continuar enfilant fins als 8,7 punts percentuals de diferència entre Catalunya i les Terres de l'Ebre (vegeu el gràfic 5.24). Finalment, el 2020, la tendència s'inverteix i s'obtenen taxes d'ocupació lleugerament superiors a les Terres de l'Ebre.

Gràfic 5.23. Taxa d'ocupació dels establiments hotelers a les Terres de l'Ebre i a Catalunya, anys 2007-2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Gràfic 5.24. Taxa d'ocupació dels càmpings a les Terres de l'Ebre i a Catalunya, anys 2007-2020

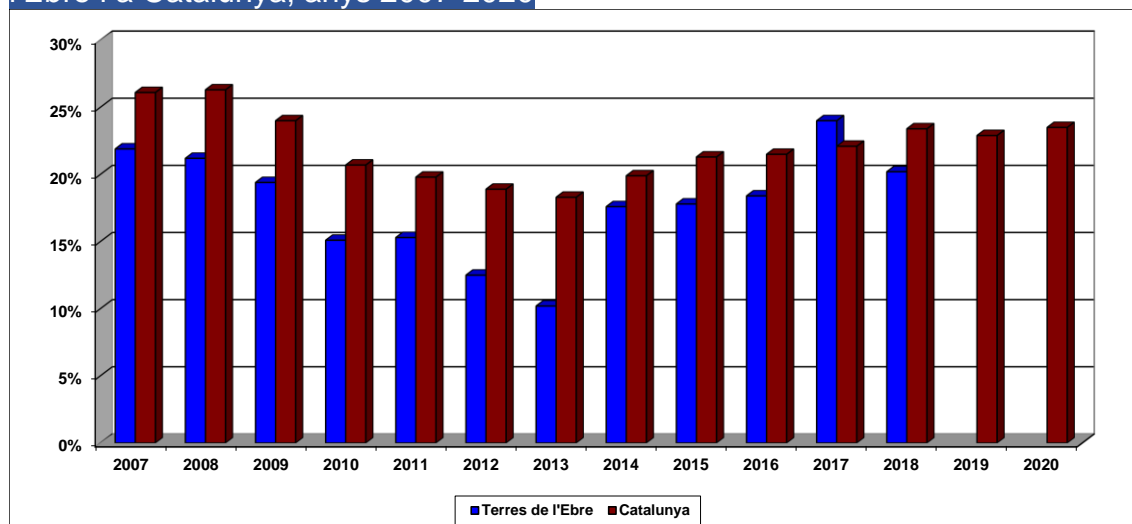

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Finalment, fent referència als establiments de turisme rural, la diferència entre taxes d'ocupació és encara inferior i el comportament d'aquestes taxes és el millor, ja que el 2017 es va invertir la tendència i les Terres de l'Ebre van superar per primera vegada la taxa d'ocupació catalana. Desafortunadament, el 2018 s'ha tornat a la situació prèvia del 2017, i aquesta diferència ha augmentat fins als 3,2 punts percentuals. Ja hem comentat, i hem de fer-ho una altra vegada, que no es disposen de dades del 2019 i 2020 pel que fa a aquesta mena d'establiments, de manera que l'anàlisi només arriba fins al 2018.

L'annex A5.58 ens mostra numèricament l'evolució temporal dels tres gràfics anteriors.

Gràfic 5.25. Taxa d'ocupació dels establiments de turisme rural a les Terres de l'Ebre i a Catalunya, anys 2007-2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Utilitzant les dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística, la taula 5.14 indica que els municipis del litoral continuen sent els que presenten unes taxes d'ocupació més elevades tant globalment com per a qualsevol altre tipus d'establiment turístic, a excepció dels càmpings, cosa que confirma els resultats de l'estiu de 2018 i 2019. Si ens centrem a la zona litoral, els hotels són els que presenten taxes d'ocupació sensiblement superiors a la resta d'establiments turístics. Els segueixen els establiments de turisme rural, els càmpings i els apartaments. En tots els casos, tal com es pot observar a la taula, s'han incrementat les taxes d'ocupació pel que fa al 2016 respecte al 2015, cosa que s'ha accentuat notablement el 2017 respecte a l'any anterior, i els establiments d'apartaments són els que mostren més increment. En canvi, el 2018 s'ha invertit la tendència i s'observen fortes davallades, especialment en els càmpings i els apartaments turístics. El 2019 confirma aquesta tendència i les davallades continuen sent fortes especialment en els establiments hotelers (una caiguda de més del 32%). A la zona interior s'observa el mateix ordre, encara que en aquest cas les taxes d'ocupació d'hotels, càmpings i apartaments presenten valors molt semblants. Respecte al 2016, els municipis de la zona d'interior també milloren les taxes d'ocupació especialment, en aquest cas un altre cop els apartaments i els càmpings amb taxes de creixement semblants. El

2017 es va continuar amb aquesta tendència però a l'estiu de 2018 s'ha revertit la situació amb disminucions de la taxa d'ocupació als càmpings i als establiments de turisme rural; amb creixements als hotels i als apartaments i, el 2019, empitjoren totes les taxes de creixement a excepció dels apartaments, que milloren en un 15,2%. Com ja hem comentat, el 2020 no és comparable amb els anteriors. De tota manera, tant en la zona litoral com en la interior hi ha hagut decreixements espectaculars, especialment als apartaments (-83,1% en la zona interior). Els decreixements menys pronunciats han estat els dels establiments de turisme rural (-15,7%) de la zona litoral. Una altra vegada, tot això es deu al fet que els turistes han buscat llocs per poder allotjar-se tot el nucli familiar o d'amics, en destinacions poc poblades i en contacte amb la naturalesa, com són les Terres de l'Ebre.

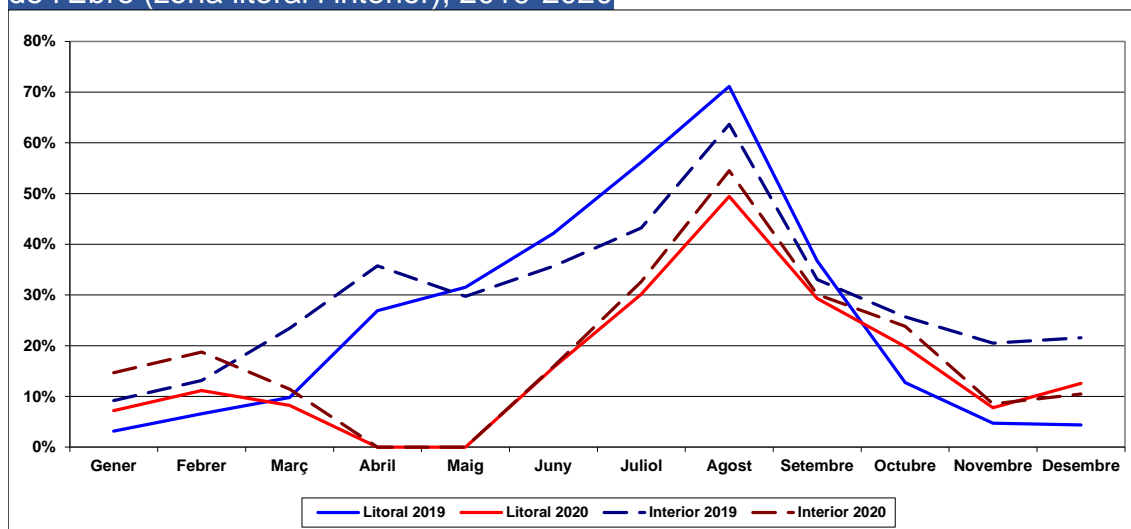
Per concloure aquest apartat, es mostren les evolucions mensuals d'aquestes taxes d'ocupació tant respecte del 2019 com del 2020 i per a les zones d'interior i litoral. S'observa allò que ja hem comentat en un altre apartat d'aquest capítol: la forta estacionalitat de la variable analitzada, que assoleix els punts màxims als mesos d'estiu. Aquesta vegada no s'observa un segon pic, molt menys pronunciat, que sí que es veu el 2019 durant els mesos de març i abril, a les vacances de Setmana Santa (vegeu el gràfic 5.26). Aquest any els valors són nuls a causa del confinament de la població. Els apèndixs A5.59, A5.60, A5.61 i A5.62 ens mostren l'estacionalitat de les taxes d'ocupació de cadascun dels diferents tipus d'establiments turístics.

Taula 5.14. Taxes d'ocupació als establiments turístics de les Terres de l'Ebre (zona litoral i interior), 2015-2020

	Litoral				
	Hotels	Càmping	Apartaments	Turisme rural	Total
2015	56,4%	29,9%	26,3%	15,4%	37,8%
2016	57,5%	30,9%	28,1%	18,4%	39,3%
2017	62,5%	33,4%	33,4%	18,8%	42,4%
2018	62,3%	21,3%	23,2%	16,5%	32,9%
2019	42,3%	19,2%	21,0%	15,3%	25,0%
2020	29,9%	11,8%	7,3%	12,9%	16,0%
2016/2015	1,1%	1,0%	1,8%	3,0%	25,6%
2017/2016	8,7%	8,0%	18,8%	2,3%	7,9%
2018/2017	-0,3%	-36,2%	-30,5%	-12,3%	-22,4%
2019/2018	-32,1%	-9,9%	-9,5%	-7,3%	-24,0%
2020/2019	-29,3%	-38,5%	-65,2%	-15,7%	-36,0%
	Interior				
	Hotels	Càmping	Apartaments	Turisme rural	Total
2015	30,6%	30,0%	19,2%	14,8%	27,6%
2016	33,5%	30,9%	23,2%	15,6%	29,8%
2017	34,8%	36,6%	27,5%	16,2%	31,9%
2018	36,8%	32,6%	28,3%	14,9%	31,9%
2019	34,3%	29,5%	32,6%	13,2%	29,7%
2020	21,3%	17,4%	5,5%	9,8%	18,4%
2016/2015	2,9%	0,9%	4,0%	0,8%	2,2%
2017/2016	3,7%	18,5%	18,3%	3,8%	6,9%
2018/2017	5,9%	-11,0%	3,1%	-8,0%	0,2%
2019/2018	-6,8%	-9,5%	15,2%	-11,4%	-6,9%
2020/2019	-37,9%	-41,0%	-83,1%	-25,8%	-38,0%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

Gràfic 5.26. Taxes d'ocupació per a tot tipus d'establiments turístics de les Terres de l'Ebre (zona litoral i interior), 2019-2020

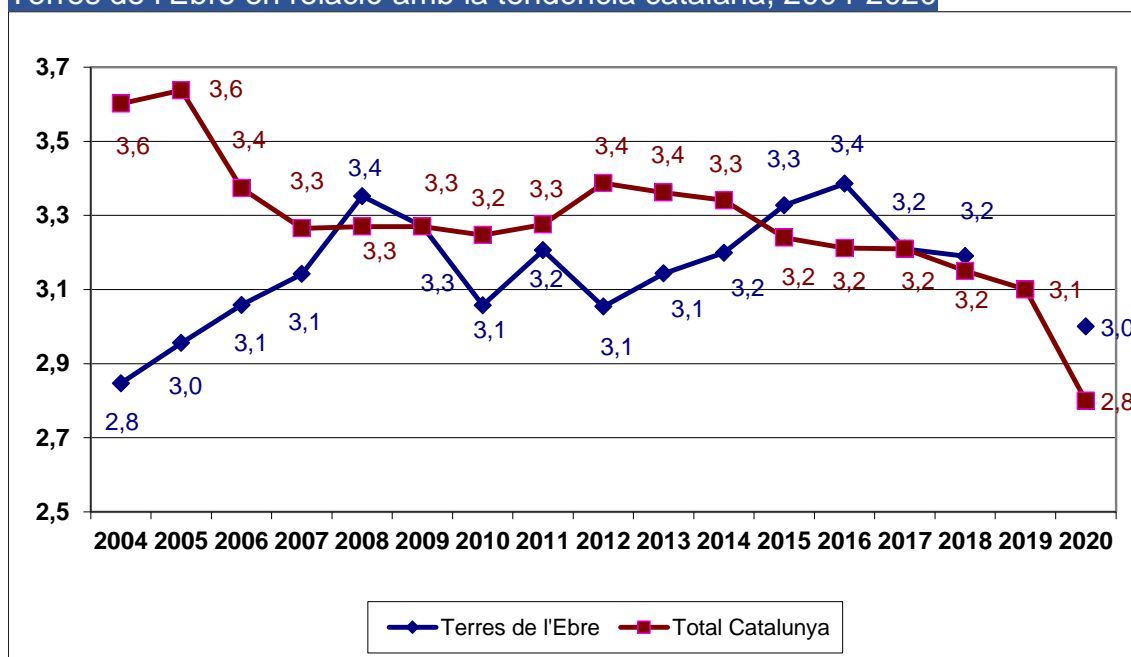

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

5.5.2. Durada de les estades

El 2015 les estades a les Terres de l'Ebre en el seu conjunt ja van superar les de Catalunya. El 2016 aquesta tendència es va mantenir, però el 2017 va desaparèixer, i va presentar valors coincidents igual que el 2018, en què el valor corresponent a les Terres de l'Ebre torna a anar lleugerament per damunt del total de Catalunya (gràfic 5.27) —cal recordar que no disposem de les dades corresponents al 2019 i al 2020. Pel que fa als diferents tipus d'establiments turístics, vegeu els annexos A5.63, A5.64 i A5.65. En aquests annexos s'observa que en els establiments hotelers l'estada mitjana ha anat oscil·lant fins a un màxim el 2017. A partir de llavors la durada de l'estada a les Terres de l'Ebre experimenta una caiguda continuada que s'accentua el 2019 però que, pels motius anteriorment comentats, s'acosta als valors de la mitjana catalana el 2020. En els establiments de càmping aquesta taxa disminueix i acaba coincidint amb la catalana: decreixen totes dues el 2020, mentre que en els establiments de turisme rural creix l'estada mitjana respecte al 2016 fins a igualar-se el 2018 (no disposem de les dades de 2019 i 2020).

Gràfic 5.27. Durada de les estades en tot tipus d'establiments turístics de les Terres de l'Ebre en relació amb la tendència catalana, 2004-2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Si tornem a les dades proporcionades per l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística per analitzar la durada de les estades a les zones d'interior i litoral del 2020 comparades amb les del 2019 (taula 5.15), observem com han incrementat una mica a la zona litoral, a excepció dels hotels, que passen de 2,67 dies el 2018 a 2,60 el 2019. Per contrastar aquest resultat, els apartaments, els establiments de turisme rural i sobretot els càmpings van experimentar una millora considerable en la durada de les estades i, com a conseqüència d'aquest fet, s'ha incrementat l'estada mitjana global en 0,42 dies. A l'interior hi va haver una reculada en la durada de les estades als hotels, als càmpings i globalment, i es va incrementar en apartaments i en establiments de turisme rural el 2019. En conjunt, l'estada mitjana va disminuir 0,09 dies. El 2020, a la zona litoral, la durada de les estades baixa en hotels i càmpings i puja en establiments de turisme rural i apartaments, mentre que a l'interior disminueix en hotels i apartaments i creix en càmpings i establiments de turisme rural. Cal recordar, una vegada més, que, atesa la forta caiguda en les estades de tota mena d'establiment turístic, aquests valors són difícilment comparables d'un exercici respecte a un altre i, per tant, cal interpretar-los amb totes les precaucions possibles.

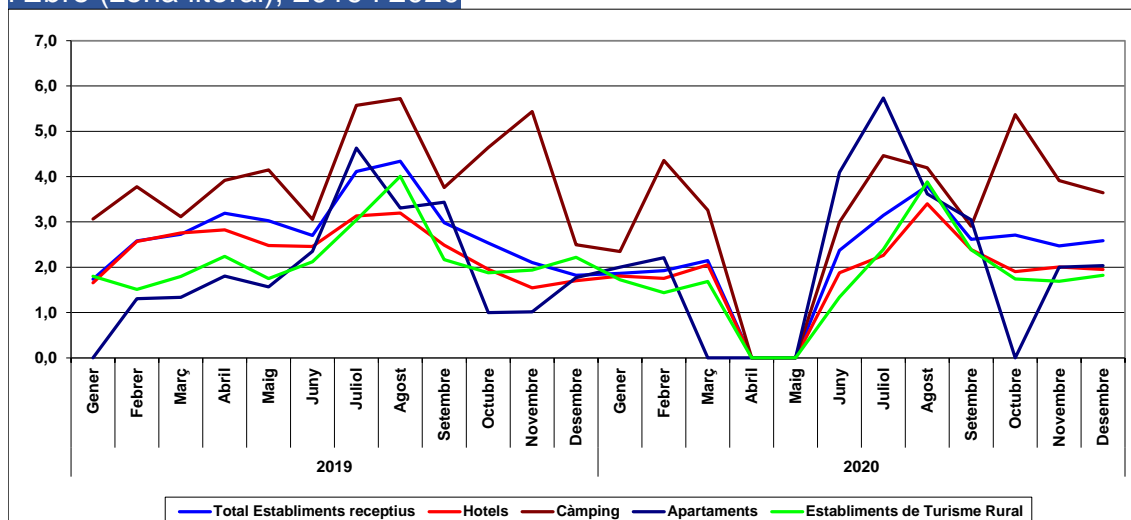
Taula 5.15. Durada de les estades en d'establiment turístics de les Terres de l'Ebre (zona litoral i zona interior), 2015-2020

Litoral					
	Hotels	Càmping	Apartaments	Turisme rural	Total
2015	2,75	4,99	4,70	2,49	3,53
2016	2,71	4,61	5,18	2,55	3,39
2017	2,72	4,47	3,18	2,59	3,34
2018	2,67	3,50	2,19	2,26	2,83
2019	2,60	4,43	2,71	2,47	3,25
2020	2,42	3,83	3,80	2,58	2,98
2016/2015	-0,04	-0,38	0,47	0,07	-0,14
2017/2016	0,01	-0,14	-2,00	0,04	-0,05
2018/2017	-0,05	-0,97	-0,99	-0,33	-0,51
2019/2018	-0,07	0,93	0,52	0,21	0,42
2020/2019	-0,18	-0,60	1,09	0,11	-0,27
Interior					
	Hotels	Càmping	Apartaments	Turisme rural	Total
2015	1,81	3,26	3,53	2,48	2,06
2016	1,84	3,14	3,38	2,27	2,05
2017	1,84	3,80	3,07	2,48	2,17
2018	1,88	3,20	2,83	2,30	2,12
2019	1,83	2,59	3,03	2,59	2,03
2020	1,78	3,21	2,43	2,71	2,11
2016/2015	0,02	-0,11	-0,15	-0,21	-0,01
2017/2016	0,00	0,66	-0,31	0,21	0,12
2018/2017	0,04	-0,60	-0,24	-0,18	-0,05
2019/2018	-0,05	-0,61	0,20	0,29	-0,09
2020/2019	-0,05	0,62	-0,60	0,12	0,08

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

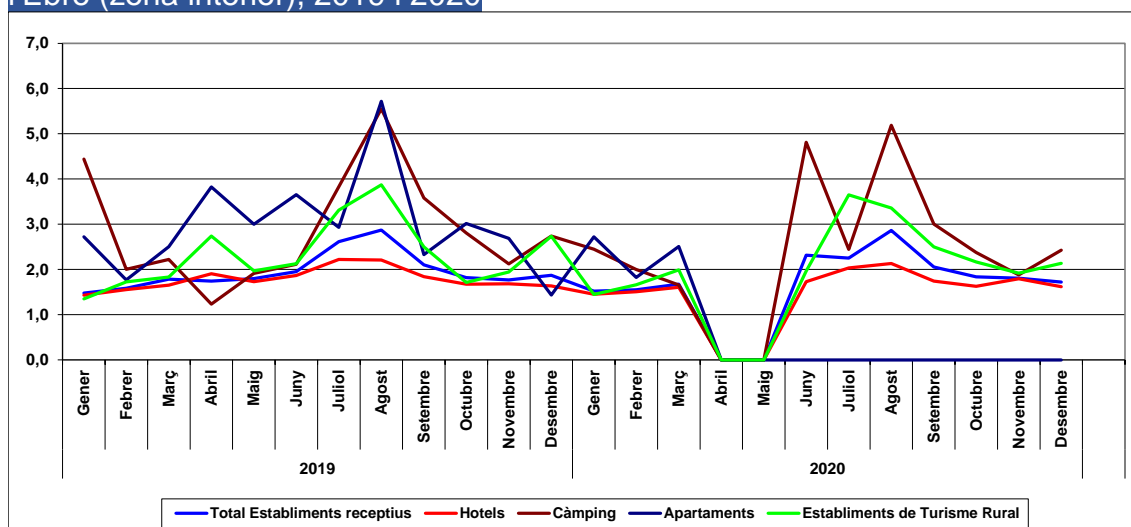
Finalment, els gràfics 5.28 i 5.29 ens permeten observar les fluctuacions mensuals tant per a la zona litoral com per la zona interior, segons la tipologia d'establiment turístic, i respecte dels anys 2019 i 2020 la durada de les estades, cosa que permet comparar anys i establiments. Els establiments que presenten estades més perllongades són els apartaments, amb fortes fluctuacions al llarg de l'any, seguits pels càmpings. Els altres tipus d'establiments presenten durades més curtes però amb un comportament més estable al llarg de l'any. En tots els casos s'observa l'estacionalitat anteriorment comentada. Per acabar, cal tornar a comentar la manca de dades dels mesos de confinament de la població i l'escassa importància dels apartaments aquest 2020.

Gràfic 5.28. Durada de les estades en establiments turístics de les Terres de l'Ebre (zona litoral), 2019 i 2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

Gràfic 5.30. Durada de les estades en establiments turístics de les Terres de l'Ebre (zona interior), 2019 i 2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

5.5.3. Despesa i satisfacció dels turistes

En analitzar l'impacte que té el turisme en un territori determinat, un aspecte clau és el que fa referència a la despesa turística, ja que ens permet obtenir una primera aproximació de l'impacte econòmic pel que fa a la zona que s'estudia. Un altre factor de vital importància, molt correlacionat amb l'anterior, és el nivell de satisfacció dels turistes. Desafortunadament, l'Idescat només proporciona aquestes dades pel que fa a turistes espanyols (demanda nacional) i fins al 2009. Per això, per saber una mica més sobre aquests dos aspectes que considerem

fonamentals, ens hem de referir, una vegada més, a l'informe elaborat per l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística sobre la caracterització de la demanda turística durant el 2020. Aquest informe ens presenta resultats tant pel que fa a la despesa com pel que fa a la satisfacció dels turistes però, això sí, només respecte de l'estiu de 2018 i anys anteriors i de la primavera-tardor de 2017, un altre cop de l'estiu de 2019 i, com acabem de comentar, del 2019 en la seva totalitat i del 2020. Utilitzant la mateixa metodologia, s'han elaborat els informes d'anys anteriors que ens permeten fer comparacions temporals de resultats.

Així, la despesa mitjana de l'estada dels turistes d'estiu (juny-setembre) i de tot l'any a les Terres de l'Ebre entre el 2014 i 2020 es reflecteix a la taula 5.16. D'aquesta taula en podem treure tres conclusions bàsiques: 1) la despesa mitjana per persona, el 2020, és de 154 euros, valor molt similar al del 2019 (155 euros) i comparable al d'altres exercicis anteriors; 2) el rang de despesa més freqüent és de menys de 200 euros per persona durant l'estada a les Terres de l'Ebre (la despesa no inclou despeses d'allotjament ni de transport), repetint els resultats obtinguts en tots els anys anteriors; 3) només una mica més de l'1% fa una despesa per sobre dels 500 euros.

Taula 5.16. Despesa mitjana de l'estada dels turistes d'estiu a les Terres de l'Ebre, 2014-2020

	Turistes 2014	Turistes 2015	Turistes 2016	Turistes 2017	Turistes 2018	Turistes 2019	Turistes 2020
Menys de 200 euros	64,0%	63,1%	56,3%	40,2%	63,3%	76,6%	59,4%
De 200 a 300 euros	6,1%	4,7%	5,3%	4,1%	7,9%	9,0%	8,9%
De 301 a 500 euros	2,1%	5,0%	2,9%	2,2%	0,8%	4,8%	6,6%
De 501 a 900 euros	0,7%	0,7%	1,0%	0,5%	0,6%	1,2%	1,0%
De 901 a 1.000 euros	0,2%	0,1%	0,2%	0,3%	0,2%	0,7%	0,3%
Més de 1.001 euros	0,1%	0,1%	0,0%	0,9%	0,0%	0,7%	0,2%
Ns/Nc	26,4%	26,3%	34,2%	51,8%	27,2%	7,0%	23,6%
Mitjana per persona	129 €	131 €	129 €	151 €	117 €	155 €	154 €

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

Quant a altres aspectes relacionats amb la destinació i seva la valoració (escala de l'1 al 5), podem destacar els punts següents: 1) quan la valoració de la destinació, en una escala de l'1 al 5 (vegeu la taula 5.17) destaca l'alt grau de satisfacció general amb una puntuació de 4,6 punts, lleugerament superior al 2019, valors similars al d'altres anys (a excepció de 2017); 2) els aspectes més ben valorats són els relacionats amb la naturalesa i l'amabilitat de la gent i, igual que en estius anteriors, l'apartat pitjor valorat és el transport públic.

Taula 5.17. Valoració de diferents aspectes de la destinació dels turistes d'estiu a les Terres de l'Ebre, 2014-2020. Valoració: 1, molt deficient i 5, excel·lent

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Neteja de les àrees públiques	4,2	4,2	4,2	3,9	3,9	3,7	4,2
Seguretat	4,8	4,6	4,4	4,2	4,1	3,9	4,5
Amabilitat de la gent	4,8	4,6	4,6	4,4	4,4	4,3	4,7
Servei d'allotjament	-	4,5	4,4	4,3	4,3	4,3	4,6
Transports públics	3,9	3,5	3,1	3,3	3,4	3,1	3,5
Facilitats per als vianants	4,7	4,5	4,4	3,8	4,0	3,7	4,3
Entreteniment i vida nocturna	4,1	4,1	4,1	3,3	4,0	3,3	3,4
Zones verdes i naturalesa	4,7	4,6	4,6	4,5	4,6	4,3	4,5
Neteja de les platges i el mar	4,0	3,9	4,1	3,6	3,5	3,5	4,1
Equipaments de les platges	4,0	4,0	4,1	3,4	3,6	3,4	3,9
Senyalització	4,2	4,2	4,1	3,8	4,0	3,7	4,2
Relació qualitat/preu	4,2	4,2	4,2	4,0	4,1	4,0	4,3
Grau de satisfacció general	4,5	4,5	4,5	4,0	4,5	4,3	4,6

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

5.6. Conclusions

Ningú posa en dubte el gran potencial i el poder d'atracció turística de les Terres de l'Ebre, ja que disposen d'una gran varietat de recursos i possibilitats que fan que sigui una destinació apta per molts perfils turístics diferents. Es tracta d'un territori amb possibilitats per a famílies; per als qui busquen descans; per a excursionistes; per als més interessats en la cultura; per als amants de sol i platja; per als que busquen un contacte directe amb la naturalesa o per als que cerquen noves sensacions gastronòmiques, per esmentar-ne només alguns dels atractius.

En aquesta àmplia gamma d'atractius podem anomenar-ne alguns:

- L'àmplia i variada riquesa natural: el parc natural del Delta de l'Ebre; el parc natural dels Ports; la Xarxa d'Espais Protegits d'Interès Natural o la llarga extensió de platges molt poc massificades que van des d'Alcanar fins a l'Ametlla de Mar.

- La gran riquesa patrimonial: monuments medievals, castells, fortificacions....; pintures rupestres de l'Arc Mediterrani declarades patrimoni de la humanitat; monuments de la prehistòria i època antiga o el patrimoni històric de Tortosa.

- Altres recursos com ara l'enoturisme o la rica gastronomia.

Tot això fa d'aquest territori un espai altament atractiu per al turisme. Això no obstant, ocupa una posició molt discreta entre les marques turístiques en què es divideix Catalunya, almenys pel que fa a visitants i pernoctacions.

En aquest capítol hem intentat analitzar l'evolució de la marca turística Terres de l'Ebre centrant-nos en diferents aspectes que considerem rellevants: el moviment turístic durant el 2020; les característiques específiques del turisme; l'oferta, tant la tradicional i la seva qualitat com les noves maneres de "fer turisme" que últimament van guanyant en importància i en significació; altres aspectes més lligats als impactes territorials, per finalitzar amb la satisfacció declarada per les persones que han visitat aquesta destinació anomenada Terres de l'Ebre. No es tracta solament de fer una anàlisi descriptiva de les dades sinó també, a partir de les quals, obtenir informació útil per millorar la destinació, explorar noves oportunitats, potenciar-ne les virtuts, consolidar allò que ja funciona correctament o encetar noves línies d'actuació.

Per realitzar aquest estudi ens hem basat en moltes fonts estadístiques però, d'entre totes, en destaquem dues: les que provenen de l'Institut d'Estadística de Catalunya i les que ofereix l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística, i les dues coincideixen en el diagnòstic sobre la temporada turística 2020 a les Terres de l'Ebre.

En l'àmbit mundial, el 2020 el turisme va registrar el seu pitjor any, amb una caiguda de les arribades internacionals del 74%. Les destinacions de tot el món el 2020 van rebre mil milions d'arribades internacionals menys que l'any anterior, a causa d'un enfonsament sense precedents de la demanda i de les restriccions generalitzades a viatjar imposades per la majoria de països de tot el món. L'enfonsament dels viatges internacionals va representar unes pèrdues d'uns 1,3 bilions de dòlars dels Estats Units pel que fa a ingressos d'exportació, i aquesta crisi deguda a la covid-19 ha posat en perill entre 100 i 120 milions d'ocupacions turístiques directes.

Europa també es va veure afectada per aquesta crisi sense precedents i va registrar un descens del nombre d'arribades del 70%, malgrat un petit i breu

repunt a l'estiu de 2020. La regió va patir la caiguda més gran en termes absoluts, amb una disminució de més de 500 milions de turistes el 2020.

Espanya també va tancar el 2020 amb un enfonsament turístic sense precedents, on l'activitat turística va caure un 69% respecte als nivells màxims assolits el 2019, i el pes del turisme es va situar en el 4,3% respecte el conjunt de l'economia espanyola, mentre que el 2019 aquest pes va ser del 12,4%. Les arribades de turistes estrangers varen caure en 64,8 milions (un -77,6%) fins als 18,7 milions; els ingressos per turisme estranger es varen desplomar en 55,3 mil milions d'euros (un -77,7%) fins tot just els 15 mil milions, i les pernoctacions en establiments reglats van caure en més de 238 milions (un -79,9%) fins als 146 milions.

Malgrat totes les dificultats del 2020, degudes principalment a la covid-19 i a la incertesa política, Catalunya va continuar sent una destinació turística de primer ordre, que ofereix múltiples atractius: des de la cultura fins a la natura, passant pel turisme familiar, l'esportiu o el de negocis. Això la converteix en una de les principals destinacions a Espanya i Europa.

Les Terres de l'Ebre van registrar, també, una caiguda sense precedents en l'activitat turística però, a diferència d'altres anys, van millorar els indicadors turístics analitzats, que van reflectir una millor temporada turística si la comparem amb la resta de Catalunya. Com hem anat comentant, les restriccions generalitzades a viatjar varen fer que els turistes busquessin destinacions pròximes a les seves localitats d'origen amb una àmplia oferta d'establiments rurals, que permetien el gaudi de vacances en el mateix grup familiar o d'amics; destinacions escassament poblades i que es distingissin per una àmplia oferta relacionada amb la naturalesa, i les Terres de l'Ebre complien aquest requisit. Això va ser especialment rellevant durant l'estiu de 2020, quan es van aixecar parcialment les restriccions a la mobilitat.

No podem deixar d'advertir l'excepcionalitat del 2020, que ha fet que les dades obtingudes aquest any siguin difícilment comparables respecte a anys anteriors, per la qual cosa qualsevol comparació que es faci cal prendre-la amb les degudes precaucions.

Analitzant les estadístiques de l'Idescat, hem vist com les Terres de l'Ebre van experimentar durant el 2020 una forta caiguda, en contrast amb el 2019, però inferior a la resta de Catalunya, tant en nombre de viatgers com en pernoctacions. Precisament aquesta caiguda més petita respecte a la resta de Catalunya ha fet que, a diferència d'anys anteriors, la marca Terres de l'Ebre hagi guanyat pes relatiu en tota mena d'establiments turístics pel que fa a la resta de marques catalanes. És especialment rellevant en considerar els diversos establiments turístics en conjunt, ja que tant les arribades com les pernoctacions pràcticament han doblat el seu pes relatiu, fins a aconseguir valors mai abans obtinguts fins ara. Aquest resultat és especialment cert respecte dels establiments hotelers i, en menor mesura, respecte dels de càmping. Pel que fa als establiments de turisme rural, hi ha una millora del pes relatiu però en menor mesura que en els casos anteriors, pel fet que l'impacte de la pandèmia ha estat més petit en aquesta mena d'establiments.

Si ara ens centrem en les dades proporcionades per l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística, hi ha un predomini clar de la zona litoral, però la zona interior va guanyant pes lentament any rere any. A diferència d'altres anys, cal destacar, pel que fa a pernoctacions, la fi de l'hegemonia dels establiments hotelers, ja que les pernoctacions en càmpings han estat superiors a la dels hotels amb l'efecte econòmic consegüent que això implica (normalment la despesa mitjana per persona en els càmpings sol ser inferior a la dels hotels), i també la poca importància dels apartaments, especialment a la zona interior. Tant en viatgers com en pernoctacions, s'han experimentat fortes caigudes en tots els tipus d'establiments turístics, especialment en el sector hotelier i al litoral, molt significatiu a la zona interior. Continua predominant la zona litoral, que recull el 82,6% de les pernoctacions, i continua havent-hi un fort component estacional concentrat en els mesos d'estiu. Aquest any, no hi ha hagut un segon pic corresponent a la Setmana Santa a causa del confinament de la població. Hi ha hagut un predomini total del turisme català i de proximitat, a causa de les restriccions en la mobilitat, i el turisme estranger a penes s'ha notat, encara que continua destacant el provinent de França, especialment a la zona litoral.

Cal recordar que l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística ha realitzat l'estudi "Terres de l'Ebre. Any 2020. Caracterització de la demanda turística d'hotels, càmpings i establiments de turisme rural". S'han obtingut dades anuals sobre turistes que pernocten en hotels, càmpings i establiments de turisme rural i que han fet una estada mínima d'una nit en algun municipi de les Terres de l'Ebre durant el 2020. Podem dir que, a grans trets, el perfil corresponent a la demanda turística del 2020 és el d'una persona d'entre 45 i 54 anys, que viatja amb parella o amb família amb fills i ho fa majoritàriament en vehicle particular. Es tracta d'una persona d'origen català, aquest any el 72,5% del total (principalment de Barcelona). Si arribés de l'estranger seria francès, perquè és el col·lectiu que predomina (només el 4,4% del total), i si ho fes de la resta de l'Estat, provindria de les dues comunitats autònomes limítrofes amb la catalana o del País Basc. Hi faria una estada mitjana de 4,3 nits encara que també predominen les estades curtes, d'una o dues nits. Aproximadament el 37,5% dels turistes ja coneixen les Terres de l'Ebre i aprofiten l'estada per fer activitats relacionades amb el bon temps: relaxar-se, anar a la platja, passejar o gaudir de la gastronomia. Procedeixen d'una classe social entre mitjana i mitjana alta (ambdues representen el 77,3% del total) i fan una despesa de 154 euros.

Any rere any comentem el mateix, i és que el nombre d'establiments turístics i de les places corresponents de la marca Terres de l'Ebre no s'adeqüen amb la seva extensió territorial, ja que el nombre d'establiments turístics només representa el 4,2% del total, i el nombre de places, un 2,3%, valors que es mantenen relativament estables amb el temps i lluny dels que teòricament els correspondria. La facturació mitjana per habitació ocupada a les Terres de l'Ebre és de 72,46 euros, mentre que la mitjana catalana és de 86,2 euros; els ingressos per habitació disponible són de 27,3 euros, i la mitjana catalana és de 32,6 euros. Ens tornem a trobar valors sensiblement inferiors a la mitjana catalana que posen de manifest, un altre cop, la baixa qualitat dels establiments turístics de les Terres de l'Ebre respecte a la mitjana catalana, especialment en els establiments hotelers.

Per tant, ens trobem davant una destinació turística que ofereix una àmplia varietat de recursos i possibilitats que la fan apta per a una gran diversitat de

perfils turístics, tot i que, no obstant això, està poc desenvolupada. Tanmateix, presenta una alta capacitat de desenvolupament. L'aposta clara per les noves xarxes de turisme col·laboratiu que hem esmentat en aquest mateix capítol que s'anticipen i es posicionen per davant d'altres destinacions turístiques per aconseguir un clar avantatge competitiu; aprofitar i desenvolupar nous productes turístics que emergeixen com poden ser, per exemple, els relacionats amb l'enoturisme o la gastronomia de qualitat, així com l'aposta clara pel turisme més urbà, en podrien ser alguns exemples. No podem oblidar els perills que sembla que encara no s'esvaeixen, com pot ser l'efecte prolongat de la pandèmia que ha afectat molt negativament l'exercici de 2020 i que continuarà tenint efectes negatius (de fet, ja els té) durant tot el 2021.

Annexos

A5.1. Marques turístiques de Catalunya i les seves comarques, 2020

Marca	Comarques	
Barcelona	Barcelonès	
Costa Brava	Alt Empordà Baix Empordà Gironès	Pla de l'Estany Selva
Costa Daurada	Alt Camp Baix Camp Baix Penedès	Conca de Barberà Priorat Tarragonès
Costa Barcelona	Alt Penedès Baix Llobregat Garraf	Maresme Vallès Occidental Vallès Oriental
Paisatges Barcelona	Anoia Bages	Moianès Osona
Pirineus	Alt Urgell Alta Ribagorça Berguedà Cerdanya Garrotxa	Pallars Jussà Pallars Sobirà Ripollès Solsonès
Terres de Lleida	Garrigues Noguera Pla d'Urgell	
Terres de l'Ebre	Baix Ebre Montsià	Ribera d'Ebre Terra Alta
Aran	Val d'Aran	

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.2. Comarques i municipis que formen part de la marca Terres de l'Ebre

Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Aldea, l'	Alcanar	Ascó	Arnes
Aldover	Amposta	Benissanet	Batea
Alfara de Carles	Freginals	Flix	Bot
Ametlla de Mar, l'	Galera, la	Garcia	Caseres
Ampolla, l'	Godall	Ginestar	Corbera d'Ebre
Benifallet	Mas de Barberans	Miravet	Fatarella, la
Camarles	Masdenverge	Móra d'Ebre	Gandesa
Deltebre	Sant Carles de la Ràpita	Móra la Nova	Horta de Sant Joan
Paüls	Sant Jaume d'Enveja	Palma d'Ebre, la	Pinell de Brai, el
Perelló, el	Santa Bàrbara	Rasquera	Pobla de Massaluca, la
Roquetes	Sénia, la	Riba-roja d'Ebre	Prat de Comte
Tivenys	Ulldecona	Tivissa	Vilalba dels Arcs
Tortosa		Torre de l'Espanyol, la	
Xerta		Vinebre	

Font: elaboració pròpia.

A5.3. Viatgers a les marques turístiques de Catalunya. Percentatge de variació de 2020 respecte a 2019 (%)

	Total	Hotels	Càmping	Turisme rural
Total viatgers	-68,5%	-72,2%	-49,4%	-45,9%
Barcelona	-77,6%	-77,6%	-	-
Catalunya Central/Paisatges Barcelona	-55,8%	-58,6%	-39,8%	-58,5%
Costa Brava	-62,3%	-65,4%	-54,7%	-44,8%
Costa Daurada	-67,7%	-73,1%	-52,7%	-49,8%
Costa Barcelona	-73,9%	-76,6%	-58,2%	-58,4%
Pirineus	-36,4%	-42,4%	-24,1%	-39,3%
Terres de Lleida	-67,9%	-68,5%	-	-39,7%
Terres de l'Ebre	-42,1%	-51,6%	-26,7%	-31,2%
Val d'Aran	-32,9%	-32,9%	-	-

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Dades provisionals (febrer 2020).

A5.4. Pernotacions a les marques turístiques de Catalunya. Percentatge de variació de 2020 respecte al 2019 (%)

	Total	Hotels	Càmping	Turisme rural
Total pernoctacions	-71,60%	-77,40%	-57,20%	-36,50%
Barcelona	-79,30%	-79,30%	-	-
Catalunya Central/Paisatges Barcelona	-49,17%	-54,50%	-39,30%	-47,80%
Costa Brava	-69,13%	-74,80%	-61,90%	-38,30%
Costa Daurada	-75,30%	-83,50%	-61,40%	-47,70%
Costa Barcelona	-77,72%	-82,60%	-60,80%	-57,50%
Pirineus	-28,30%	-37,20%	-17,50%	-27,10%
Terres de Lleida	-67,10%	-67,10%	-	-4,60%
Terres de l'Ebre	-46,47%	-46,20%	-35,80%	-28,10%
Val d'Aran	-28,90%	-28,90%	-	-

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Dades provisionals (febrer 2020).

A5.5. Viatgers a les marques turístiques de Catalunya. Pes de cada marca respecte al total (%)

	Total	Hotels	Càmping	Turisme rural
Barcelona	25,9%	34,8%	-	-
Catalunya Central/Paisatges Barcelona	1,8%	1,4%	1,7%	10,9%
Costa Brava	24,4%	22,0%	31,8%	28,0%
Costa Daurada	15,2%	12,4%	26,2%	6,6%
Costa Barcelona	14,3%	14,5%	14,8%	7,3%
Pirineus	11,2%	7,7%	19,0%	38,1%
Terres de Lleida	1,5%	1,8%	-	4,9%
Terres de l'Ebre	3,2%	2,6%	4,9%	4,3%
Val d'Aran	2,2%	2,9%	-	-

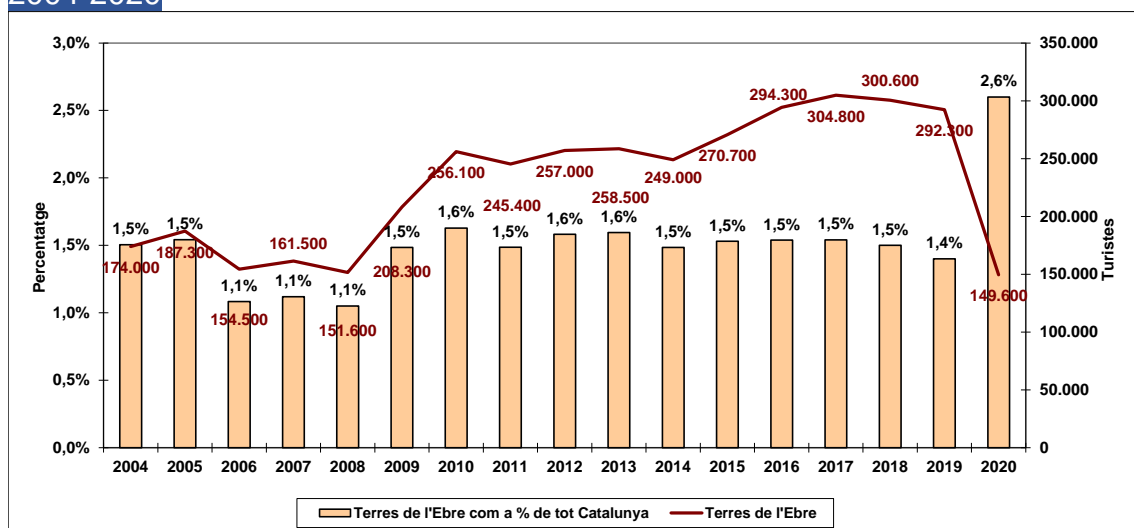
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Dades provisionals (febrer 2020).

A5.6. Pernoctacions a les marques turístiques de Catalunya. Pes de cada marca respecte al total (%)

	Total	Hotels	Càmping	Turisme rural
Barcelona	21,66%	35,10%	-	-
Catalunya Central/Paisatges Barcelona	1,55%	1,27%	1,01%	11,18%
Costa Brava	27,84%	22,53%	37,26%	28,55%
Costa Daurada	17,50%	12,24%	28,17%	5,87%
Costa Barcelona	13,62%	14,14%	13,56%	5,83%
Pirineus	10,57%	7,02%	13,73%	39,78%
Terres de Lleida	0,94%	1,22%	-	4,91%
Terres de l'Ebre	3,45%	2,55%	4,97%	4,20%
Val d'Aran	2,43%	3,93%	-	-

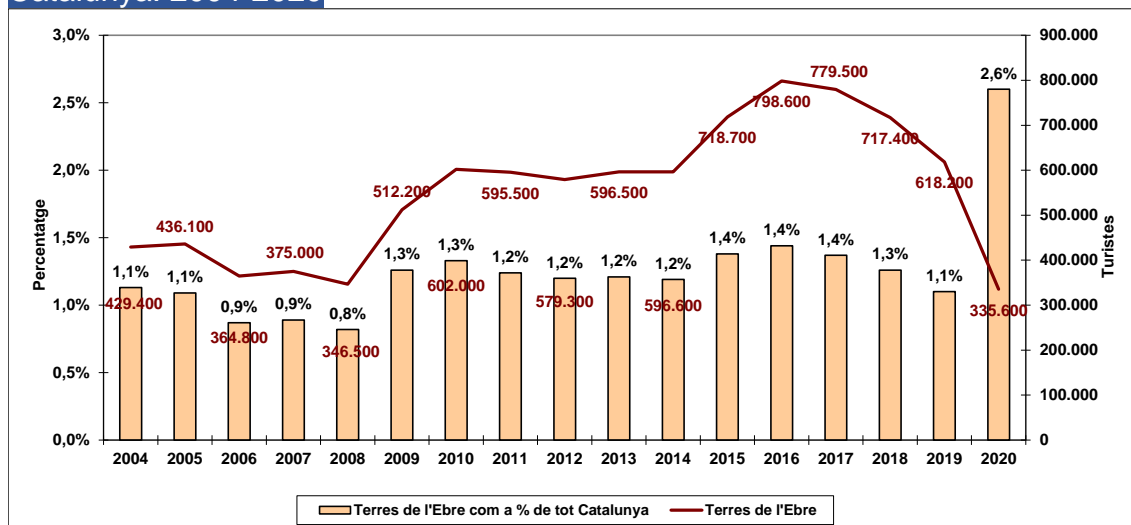
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Dades provisionals (febrer 2020).

A5.7. Arribades a les Terres de l'Ebre en establiments hotelers. Valors absoluts i com a percentatge de les Terres de l'Ebre respecte al total de Catalunya. 2004-2020

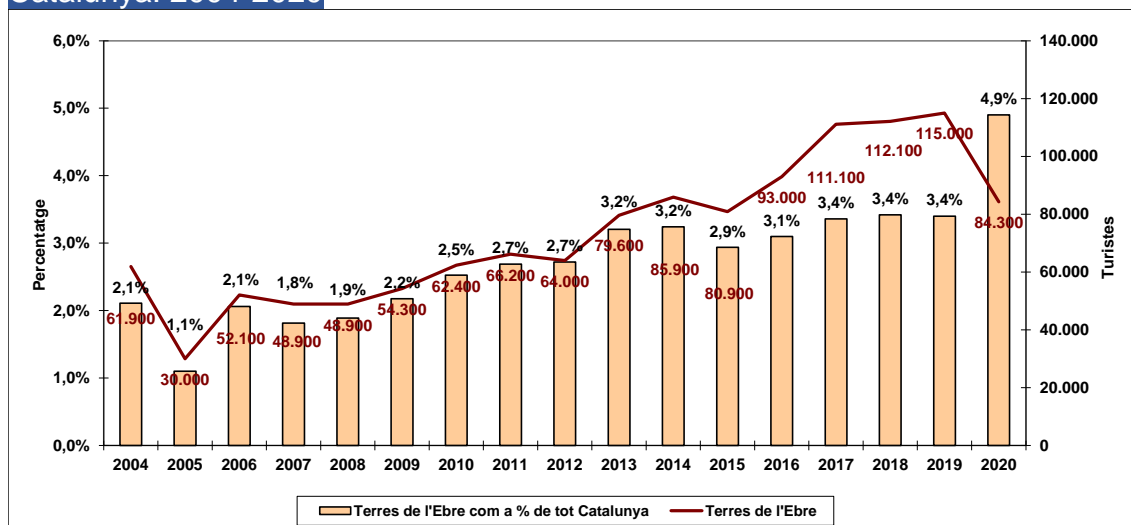
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Les dades corresponents al 2020 són provisionals.

A5.8. Pernoctacions a les Terres de l'Ebre en establiments hotelers. Valors absoluts i com a percentatge de les Terres de l'Ebre respecte al total de Catalunya. 2004-2020

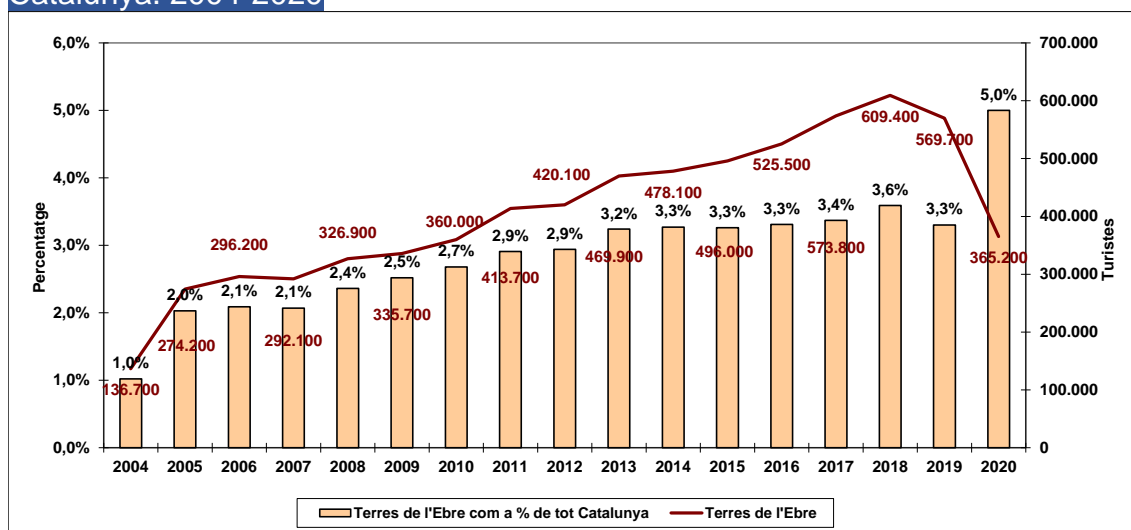
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Les dades corresponents al 2020 són provisionals.

A5.9. Arribades a les Terres de l'Ebre en establiments de càmping. Valors absoluts i com a percentatge de les Terres de l'Ebre respecte al total de Catalunya. 2004-2020

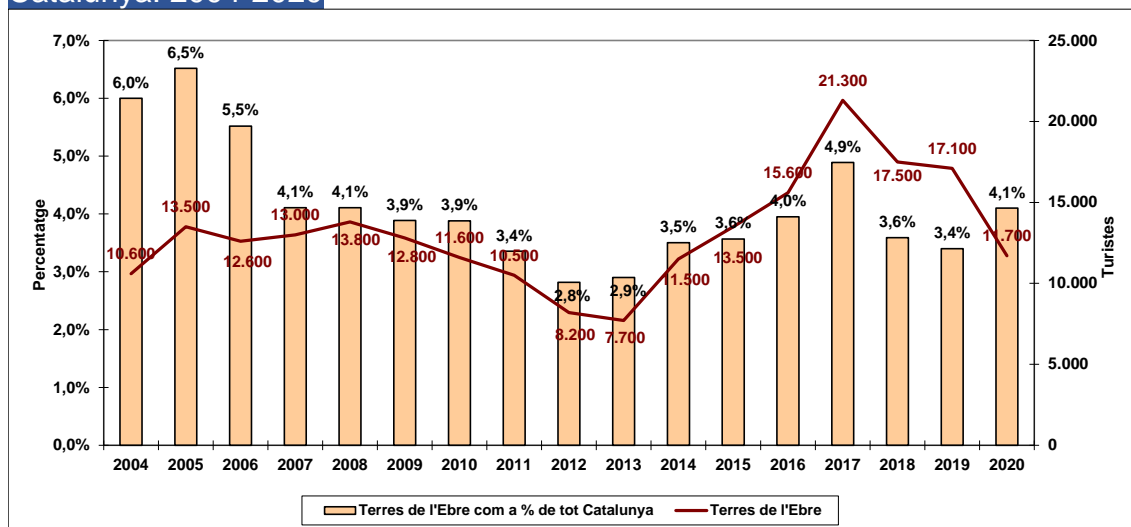
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Les dades corresponents al 2020 són provisionals.

A5.10. Pernoctacions a les Terres de l'Ebre en establiments de càmping. Valors absoluts i com a percentatge de les Terres de l'Ebre respecte al total de Catalunya. 2004-2020

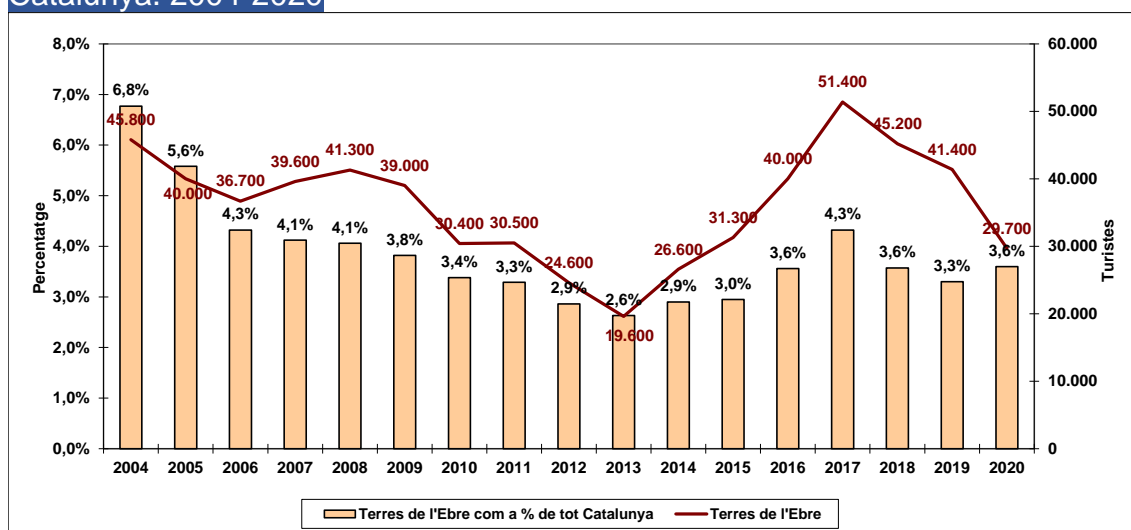
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Les dades corresponents al 2020 són provisionals.

A5.11. Arribades a les Terres de l'Ebre en establiments de turisme rural. Valors absoluts i com a percentatge de les Terres de l'Ebre respecte al total de Catalunya. 2004-2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Les dades corresponents al 2020 són provisionals.

A5.12. Pernoctacions a les Terres de l'Ebre en establiments de turisme rural. Valors absoluts i com a percentatge de les Terres de l'Ebre respecte al total de Catalunya. 2004-2020

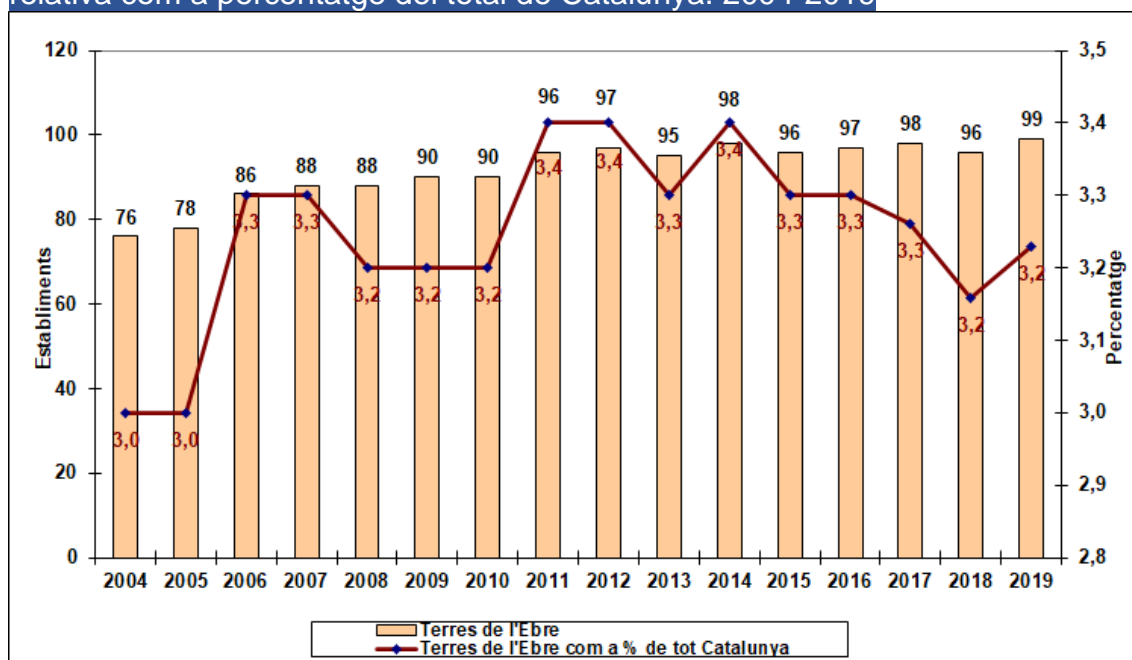
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat. Les dades corresponents al 2020 són provisionals.

A5.13. Moviment turístic mensual a les Terres de l'Ebre per mercats espanyol i estranger i per tipus d'establiment receptor, 2020

2020	Hotel		Càmping		Apartaments		Turisme rural	
	Espanyols	Estrangers	Espanyols	Estrangers	Espanyols	Estrangers	Espanyols	Estrangers
Gener	12.348	2.282	1.192	1.054	2	65	1.045	133
Febrer	18.359	2.836	1.351	1.847	3	90	1.001	50
Març	9.670	1.020	788	665	250	201	543	15
Abril	0	0	0	0	0	0	0	0
Maig	0	0	0	0	0	0	0	0
Juny	14.985	702	17.546	952	0	45	1.292	11
Juliol	50.147	5.028	52.670	6.448	418	1.927	6.201	852
Agost	84.676	5.291	88.431	7.589	4.061	3.245	13.121	1.013
Setembre	55.773	3.039	44.985	2.555	112	1.074	5.001	186
Octubre	25.258	2.745	17.709	2.612	0	0	1.551	125
Novembre	7.392	346	2.289	233	0	14	391	2
Desembre	9.218	428	4.877	225	2	106	1.055	74
Total	287.826	23.717	231.839	24.179	4.848	6.767	31.199	2.463
% Variació 2017/18	6,3%	4,6%	14,6%	8,6%	43,1%	-24,7%	8,9%	7,4%
% Variació 2018/19	-18,6%	-21,1%	-12,3%	1,1%	-3,0%	5,4%	-12,0%	-7,2%
% Variació 2019/20	-48,1%	-79,3%	-29,0%	-88,5%	-80,4%	-28,3%	-22,4%	-62,9%

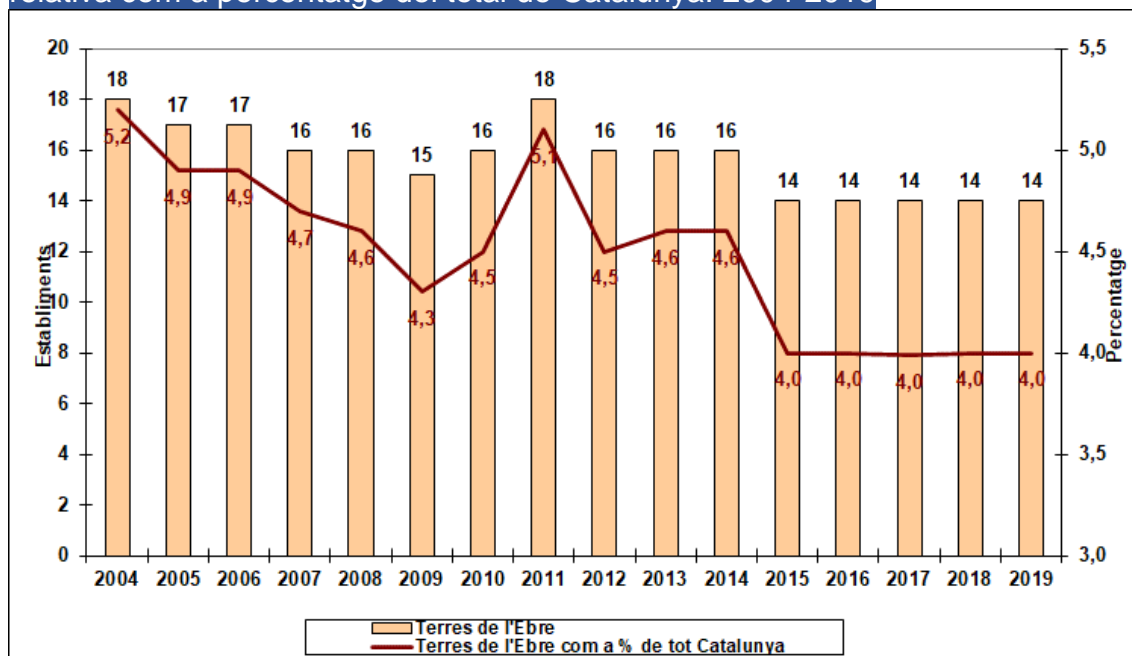
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori de Turisme del Departament d'Innovació Turística.

A5.14. Nombre d'establiments hotelers a Terres de l'Ebre i la seva posició relativa com a percentatge del total de Catalunya. 2004-2019

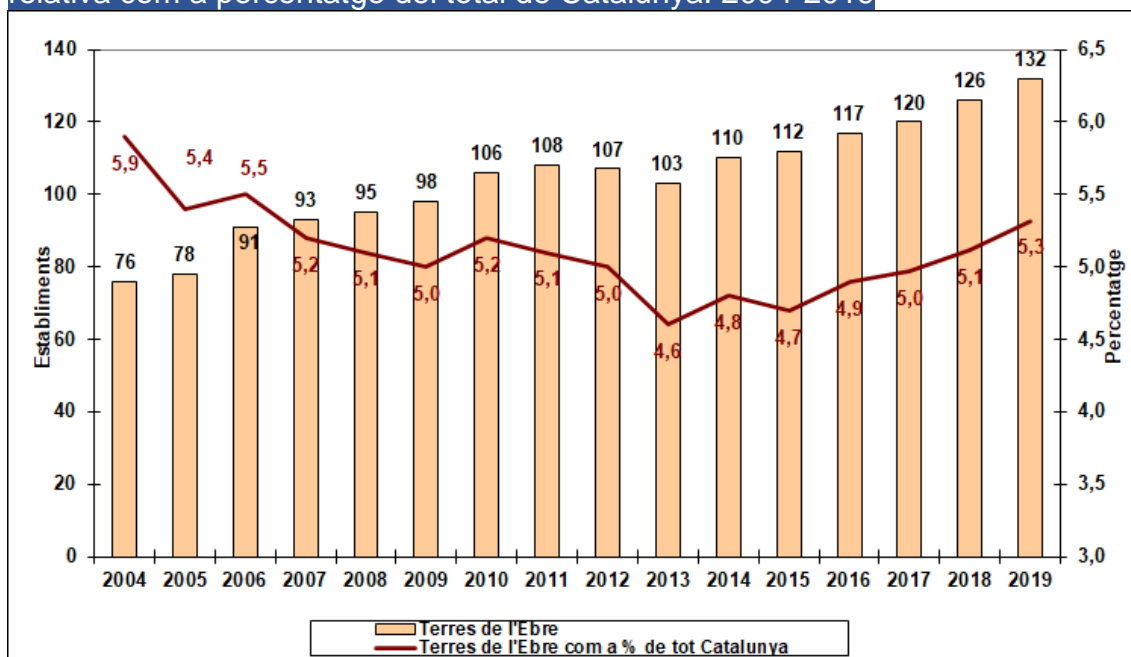
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

A5.15. Nombre d'establiments de càmping a Terres de l'Ebre i la seva posició relativa com a percentatge del total de Catalunya. 2004-2019

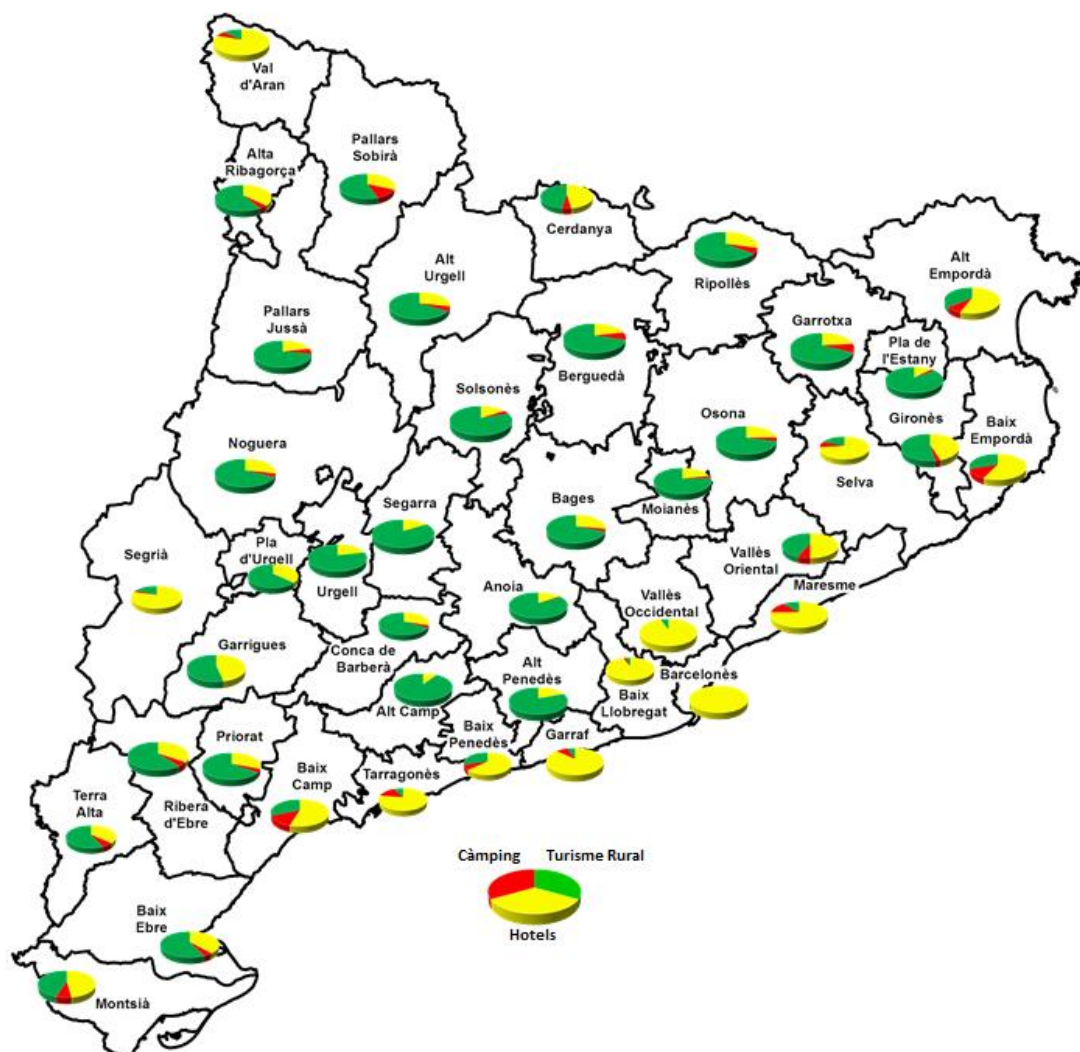
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

A5.16. Nombre d'establiments de turisme rural a Terres de l'Ebre i la seva posició relativa com a percentatge del total de Catalunya. 2004-2019

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

A5.17. Distribució per comarques del nombre de tot tipus d'establiments turístics, 2019

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

A5.18. Distribució per comarques de la capacitat d'allotjament. Nombre de places, 2019

	Hotel	Càmping	Turisme rural
Alt Camp	44,3%	0,0%	55,7%
Alt Empordà	29,0%	68,5%	2,5%
Alt Penedès	48,3%	0,0%	51,7%
Alt Urgell	30,9%	55,9%	13,2%
Alta Ribagorça	54,7%	32,8%	12,5%
Anoia	55,3%	7,0%	37,6%
Aran	66,6%	31,5%	1,9%
Bages	51,8%	23,9%	24,3%
Baix Camp	32,9%	66,1%	1,0%
Baix Ebre	39,1%	56,5%	4,4%
Baix Empordà	20,1%	78,7%	1,2%
Baix Llobregat	77,8%	22,0%	0,2%
Baix Penedès	50,3%	48,1%	1,7%
Barcelonès	100,0%	0,0%	0,0%
Berguedà	10,1%	75,8%	14,1%
Cerdanya	40,5%	53,7%	5,8%
Conca de Barberà	32,6%	53,0%	14,4%
Garraf	39,0%	60,7%	0,3%
Garrigues	58,6%	0,0%	41,4%
Garrotxa	18,8%	63,5%	17,6%
Gironès	70,7%	17,2%	12,1%
Maresme	62,9%	36,7%	0,4%
Moianès	19,0%	50,5%	30,4%
Montsià	36,6%	56,5%	6,9%
Noguera	24,9%	57,3%	17,8%
Osona	30,6%	49,5%	19,9%
Pallars Jussà	23,5%	59,7%	16,7%
Pallars Sobirà	22,6%	71,3%	6,1%
Pla d'Urgell	65,4%	0,0%	34,6%
Pla de l'Estany	13,9%	56,2%	29,9%
Priorat	21,0%	55,5%	23,5%
Ribera d'Ebre	45,3%	37,5%	17,2%
Ripollès	29,2%	58,5%	12,2%
Segarra	40,6%	0,0%	59,4%
Segrià	94,3%	3,7%	2,0%
Selva	65,3%	33,7%	1,0%
Solsonès	18,0%	59,9%	22,1%
Tarragonès	56,0%	43,9%	0,1%
Terra Alta	43,2%	41,1%	15,7%
Urgell	57,6%	0,0%	42,4%
Vallès Occidental	99,5%	0,0%	0,5%
Vallès Oriental	54,6%	38,6%	6,8%
Catalunya	52,2%	44,6%	3,3%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

A5.19. Distribució per comarques de la capacitat d'allotjament. Nombre d'establiments, 2019

	Hotel	Càmping	Turisme rural
Alt Camp	9,0%	0,0%	91,0%
Alt Empordà	55,9%	8,0%	36,1%
Alt Penedès	19,1%	0,0%	80,9%
Alt Urgell	28,7%	5,6%	65,7%
Alta Ribagorça	37,4%	4,1%	58,5%
Anoia	15,3%	1,0%	83,7%
Aran	80,6%	6,5%	12,9%
Bages	28,0%	3,0%	69,0%
Baix Camp	54,7%	14,1%	31,3%
Baix Ebre	38,9%	4,4%	56,7%
Baix Empordà	56,9%	12,5%	30,6%
Baix Llobregat	94,4%	2,2%	3,3%
Baix Penedès	63,0%	7,4%	29,6%
Barcelonès	100,0%	0,0%	0,0%
Berguedà	21,4%	8,5%	70,1%
Cerdanya	47,7%	4,7%	47,7%
Conca de Barberà	30,3%	3,0%	66,7%
Garraf	86,8%	7,9%	5,3%
Garrigues	46,7%	0,0%	53,3%
Garrotxa	23,4%	9,1%	67,5%
Gironès	45,2%	2,4%	52,4%
Maresme	74,8%	14,0%	11,2%
Moianès	21,6%	2,7%	75,7%
Montsià	47,8%	7,2%	44,9%
Noguera	28,8%	3,8%	67,5%
Osona	24,9%	4,5%	70,6%
Pallars Jussà	21,7%	6,0%	72,3%
Pallars Sobirà	32,2%	12,6%	55,2%
Pla d'Urgell	36,8%	0,0%	63,2%
Pla de l'Estany	12,1%	2,4%	85,5%
Priorat	31,0%	4,2%	64,8%
Ribera d'Ebre	35,0%	5,0%	60,0%
Ripollès	29,6%	6,2%	64,2%
Segarra	16,1%	0,0%	83,9%
Segrià	80,0%	2,5%	17,5%
Selva	72,8%	7,9%	19,3%
Solsonès	15,9%	3,8%	80,3%
Tarragonès	77,5%	14,8%	7,7%
Terra Alta	37,0%	6,5%	56,5%
Urgell	21,4%	0,0%	78,6%
Vallès Occidental	94,6%	0,0%	5,4%
Vallès Oriental	50,0%	6,0%	44,0%
Catalunya	51,9%	6,0%	42,1%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

A5.20. Oferta d'equipaments receptius. Capacitat mitjana. 2004-2019

	Hotels	Càmpings	Turisme rural
Baix Ebre			
2004	54,0	504,3	6,3
2007	66,9	538,1	6,0
2010	75,3	538,1	6,3
2015	75,0	1029,8	6,4
2017	71,7	1029,8	6,2
2018	73,4	1029,8	6,3
2019	81,3	1029,8	6,3
Montsià			
2004	54,2	342,7	9,8
2007	50,7	292,3	10,0
2010	50,8	302,8	10,0
2015	49,7	480,0	9,4
2017	48,3	480,0	9,4
2018	48,3	480,0	9,2
2019	47,1	480,0	9,4
Ribera d'Ebre			
2004	31,5	163,0	9,7
2007	29,5	163,0	7,9
2010	28,8	163,0	7,7
2015	28,7	166,5	7,3
2017	27,2	166,5	7,0
2018	28,7	166,5	7,4
2019	28,7	166,5	6,4
Terra Alta			
2004	29,7	335,0	9,3
2007	26,5	335,0	9,2
2010	37,4	177,0	8,8
2015	36,1	187,0	8,4
2017	36,1	187,0	8,0
2018	36,1	187,0	8,1
2019	34,7	187,0	8,2
Terres de l'Ebre			
2004	48,0	417,9	8,4
2007	49,4	409,8	8,2
2010	53,8	396,0	8,0
2015	53,6	529,5	7,7
2017	51,4	529,5	7,5
2018	52,3	529,5	7,8
2019	54,5	529,5	7,4
Catalunya			
2004	96,6	687,2	7,9
2007	97,9	685,6	7,7
2010	101,5	656,6	7,8
2015	104,3	772,5	7,9
2017	103,8	773,3	7,9
2018	103,2	774,7	7,9
2019	103,5	765,1	8,0

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.21. Oferta municipal d'equipaments receptius. Baix Ebre, 2019

	Hotels	Places d'hotels	Càmpings	Places de càmpings	Turisme rural	Places de turisme rural
Aldea, l'	1	52	-	-	3	36
Aldover	-	-	-	-	2	8
Alfara de Carles	1	8	-	-	2	14
Ametlla de Mar, l'	4	649	2	2.610	1	5
Ampolla, l'	4	479	1	354	1	4
Benifallet	2	24	-	-	4	18
Camarles	-	-	-	-	-	-
Deltebre	8	548	1	1.155	21	119
Paüls	-	-	-	-	3	18
Perelló, el	5	315	-	-	6	51
Roquetes	-	-	-	-	2	8
Tivenys	-	-	-	-	2	6
Tortosa	8	720	-	-	4	34
Xerta	2	52	-	-	-	-
Baix Ebre	35	2.847	4	4.119	51	321

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.22. Oferta municipal d'equipaments receptius. Montsià, 2019

	Hotels	Places d'hotels	Càmpings	Places de càmpings	Turisme rural	Places de turisme rural
Alcanar	4	154	3	1.572	7	51
Ampostà	8	227	2	828	11	110
Freginals	-	-	-	-	-	-
Galera, la	-	-	-	-	1	12
Godall	-	-	-	-	-	-
Mas de Barberans	-	-	-	-	2	20
Masdenverge	1	15	-	-	3	31
Sant Carles de la Ràpita	12	894	-	-	1	9
Sant Jaume d'Enveja	-	-	-	-	5	44
Santa Bàrbara	3	91	-	-	1	14
Sénia, la	2	138	-	-	-	-
Ulldecona	3	35	-	-	-	-
Montsià	33	1.554	5	2.400	31	291

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.23. Oferta municipal d'equipaments receptius. Ribera d'Ebre, 2019

	Hotels	Places d'hotels	Càmpings	Places de càmpings	Turisme rural	Places de turisme rural
Ascó	-	-	-	-	-	-
Benissanet	2	61	-	-	1	6
Flix	2	65	-	-	1	10
Garcia	-	-	-	-	1	8
Ginestar	-	-	-	-	1	4
Miravet	-	-	-	-	8	43
Móra d'Ebre	3	39	-	-	-	-
Móra la Nova	3	118	-	-	-	-
Palma d'Ebre, la	-	-	-	-	1	9
Rasquera	-	-	-	-	6	37
Riba-roja d'Ebre	1	42	1	195	-	-
Tivissa	1	18	1	138	4	32
Torre de l'Espanyol, la	-	-	-	-	1	4
Vinebre	2	59	-	-	-	-
Ribera d'Ebre	14	402	2	333	24	153

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.24. Oferta municipal d'equipaments receptius. Terra Alta, 2019

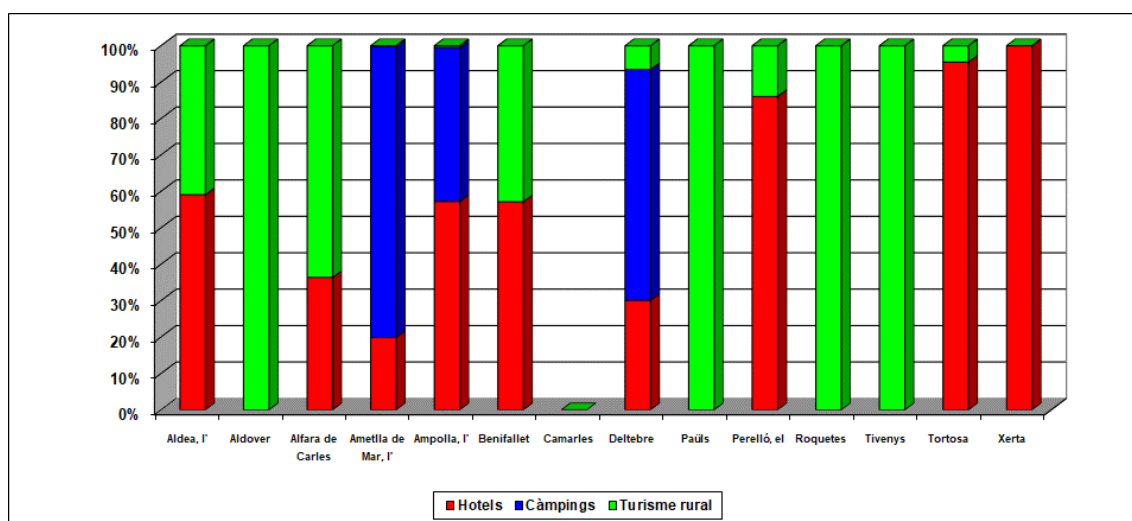
	Hotels	Places d'hotels	Càmpings	Places de càmpings	Turisme rural	Places de turisme rural
Arnes	3	208	1	243	5	43
Batea	1	27	-	-	1	9
Bot	2	30	1	195	1	5
Caseres	-	-	-	-	2	9
Corbera d'Ebre	-	-	-	-	2	19
Fatarella, la	3	30	-	-	-	-
Gandesa	2	103	-	-	-	-
Horta de Sant Joan	3	146	-	-	12	92
Pinell de Brai, el	1	20	-	-	-	-
Pobla de Massaluca, la	-	-	1	123	2	22
Prat de Comte	1	6	-	-	-	-
Vilalba dels Arcs	1	20	-	-	1	15
Terra Alta	17	590	3	561	26	214

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.25. Capacitat d'allotjament. Municipis del Baix Ebre, 2019

	Hotels	Càmpings	Turisme rural
Aldea, l'	52	0	36
Aldover	0	0	8
Alfara de Carles	8	0	14
Ametlla de Mar, l'	649	2.610	5
Ampolla, l'	479	354	4
Benifallet	24	0	18
Camarles	0	0	0
Deltebre	548	1.155	119
Paüls	0	0	18
Perelló, el	315	0	51
Roquetes	0	0	8
Tivenys	0	0	6
Tortosa	720	0	34
Xerta	52	0	0

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

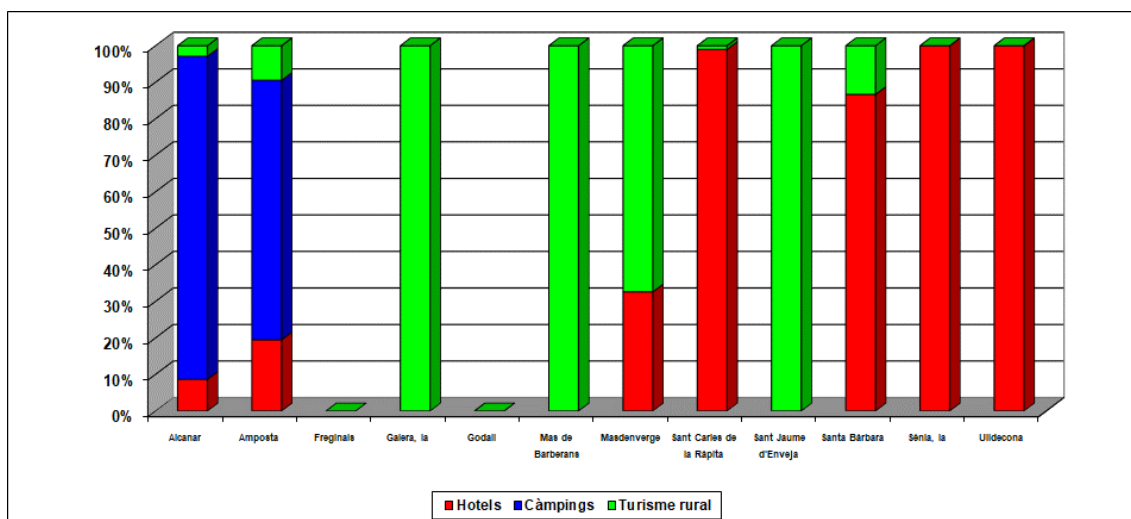

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.26. Capacitat d'allotjament. Municipis del Montsià, 2019

	Hotels	Càmpings	Turisme rural
Alcanar	154	1.572	51
Ampostà	227	828	110
Freginals	0	0	0
Galera, la	0	0	12
Godall	0	0	0
Mas de Barberans	0	0	20
Masdenverge	15	0	31
Sant Carles de la Ràpita	894	0	9
Sant Jaume d'Enveja	0	0	44
Santa Bàrbara	91	0	14
Sènia, la	138	0	0
Ulldecona	35	0	0

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

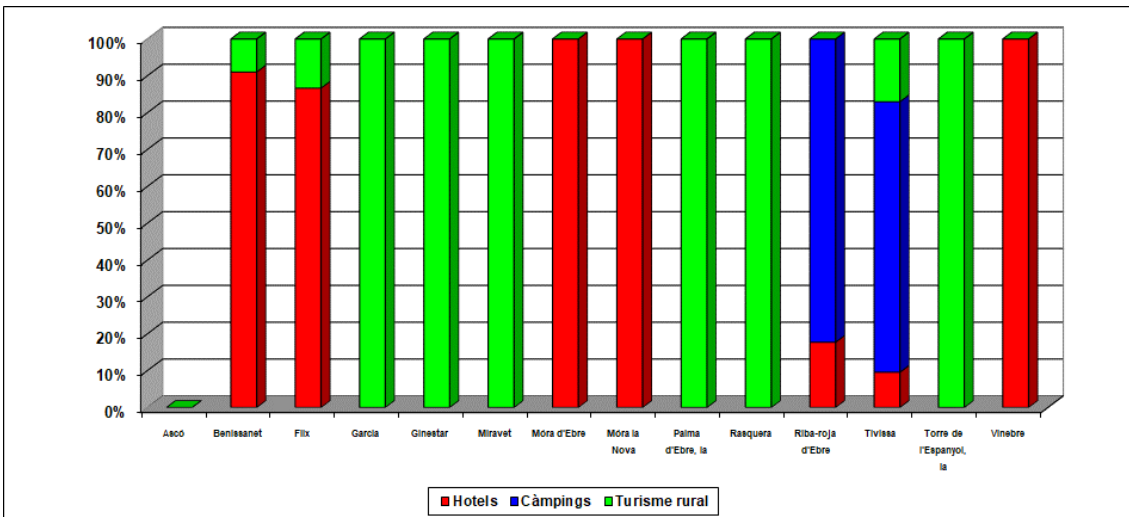

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.27. Capacitat d'allotjament. Municipis de la Ribera d'Ebre, 2019

	Hotels	Càmpings	Turisme rural
Ascó	0	0	0
Benissanet	61	0	6
Flix	65	0	10
Garcia	0	0	8
Ginestar	0	0	4
Miravet	0	0	43
Móra d'Ebre	39	0	0
Móra la Nova	118	0	0
Palma d'Ebre, la	0	0	9
Rasquera	0	0	37
Riba-roja d'Ebre	42	195	0
Tivissa	18	138	32
Torre de l'Espanyol, la	0	0	4
Vinebre	59	0	0

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

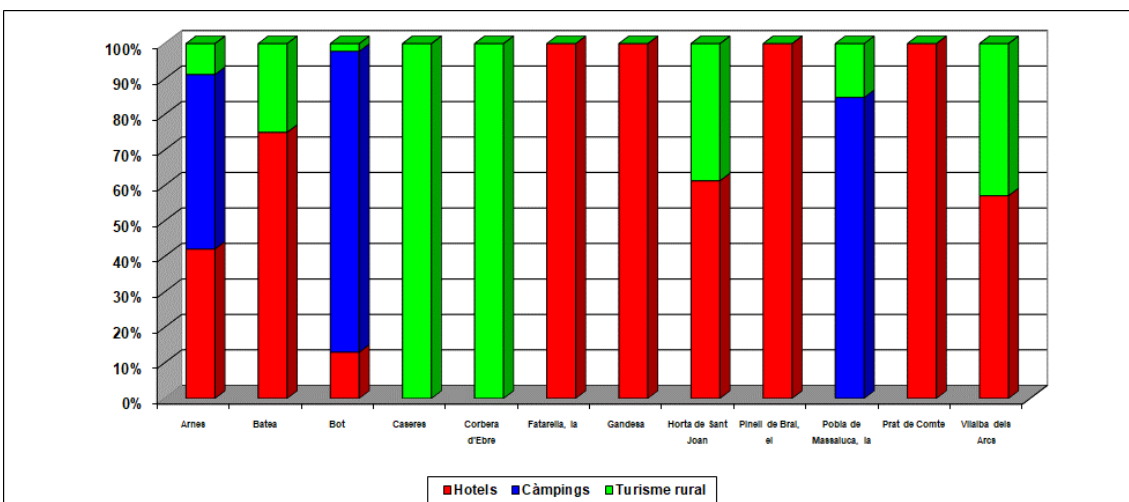

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.28. Capacitat d'allotjament. Municipis de la Terra Alta, 2019

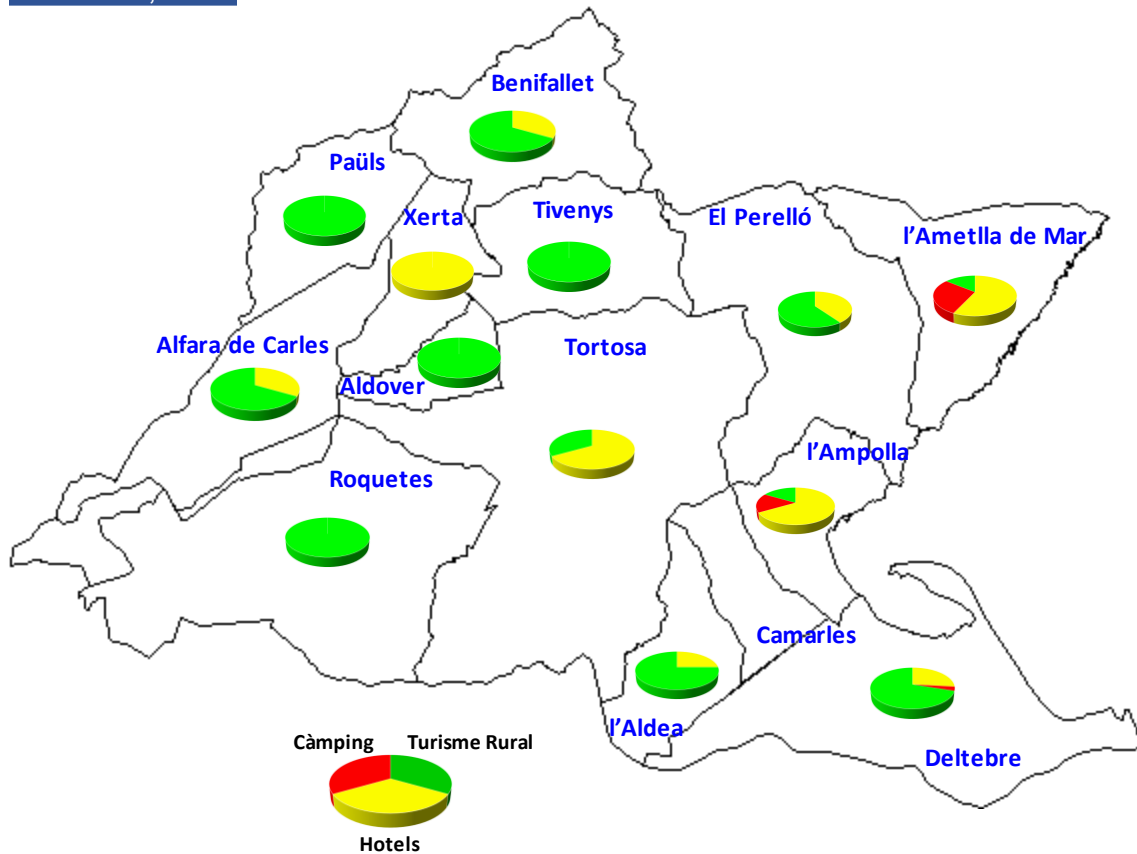
Municipi	Hotels	Càmpings	Turisme rural
Arnes	208	243	43
Batea	27	0	9
Bot	30	195	5
Caseres	0	0	9
Corbera d'Ebre	0	0	19
Fatarella, la	30	0	0
Gandesa	103	0	0
Horta de Sant Joan	146	0	92
Pinell de Brai, el	20	0	0
Pobla de Massaluca, la	0	123	22
Prat de Comte	6	0	0
Vilalba dels Arcs	20	0	15

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

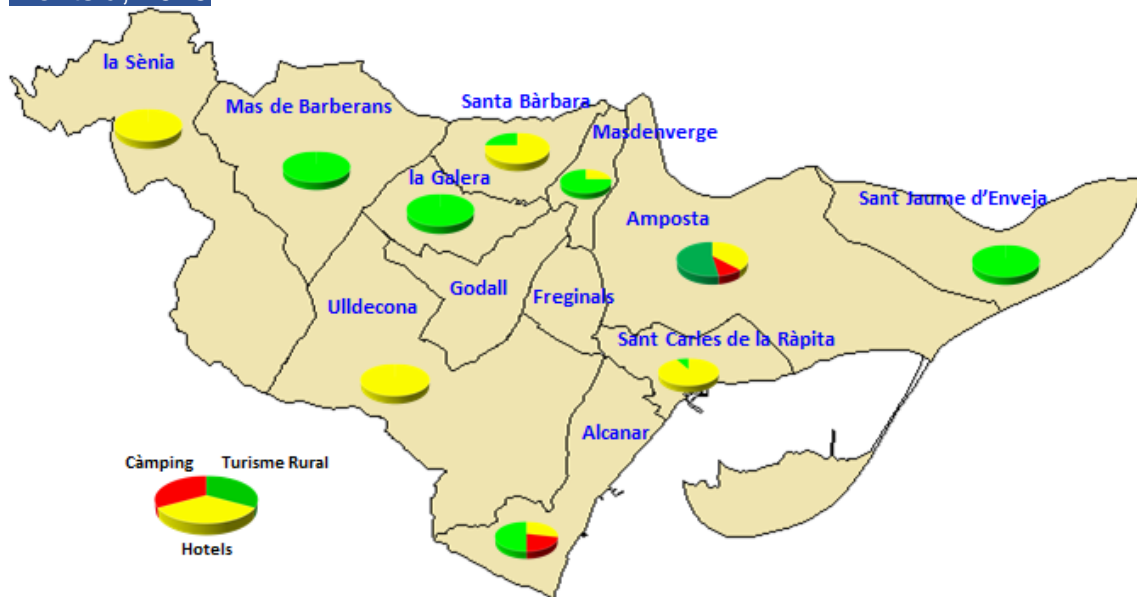
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.29. Distribució per municipis del nombre de tot tipus d'establiments turístics, Baix Ebre, 2019

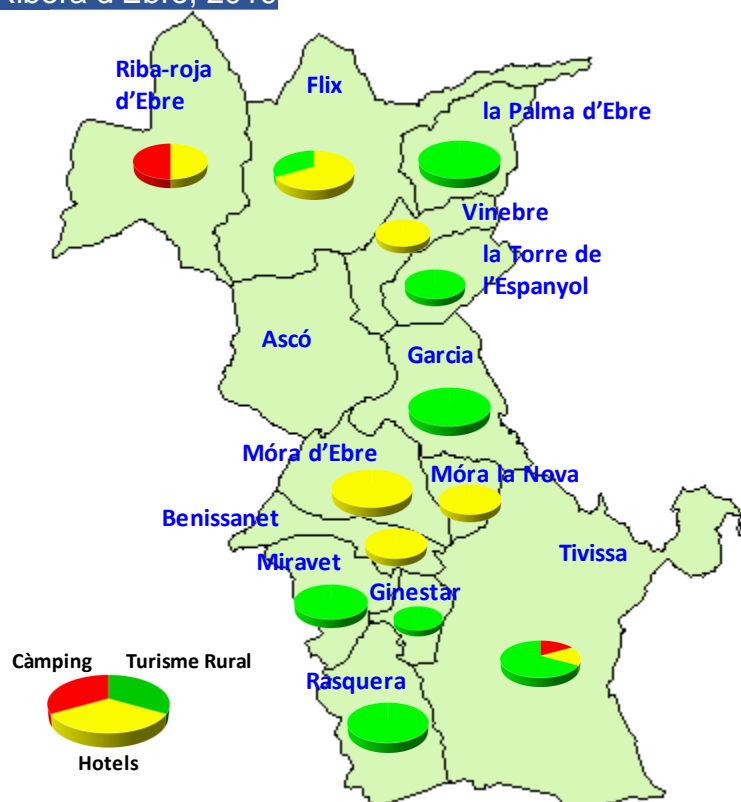
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.30. Distribució per municipis del nombre de tot tipus d'establiments turístics, Montsià, 2019

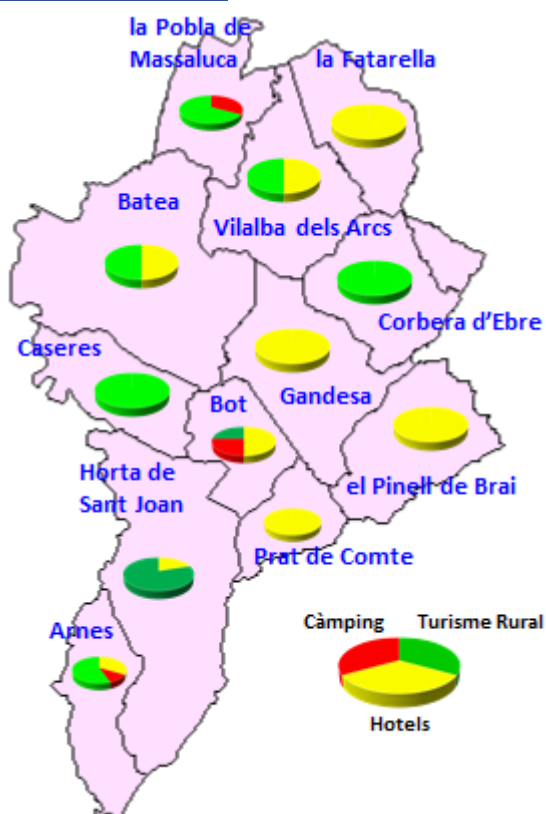
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.31. Distribució per municipis del nombre de tot tipus d'establiments turístics, Ribera d'Ebre, 2019

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.32. Distribució per municipis del nombre de tot tipus d'establiments turístics, Terra Alta, 2019

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.33. Qualitat mitjana de les places en establiments hotelers. Comarques, Terres de l'Ebre i Catalunya (valors absoluts), 2019

	Hotels d'1 i 2 estrelles	Hotels de 3 estrelles	Hotels de 4 i 5 estrelles	Hostals i pensions	Total
Baix Ebre	409	963	1.318	157	2.847
Montsià	406	296	554	298	1.554
Ribera d'Ebre	49	10	81	262	402
Terra Alta	275	26	178	111	590
Terres de l'Ebre	1.139	1.295	2.131	828	5.393
Catalunya	37.434	84.203	169.507	25.985	317.129

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.34. Qualitat mitjana de les places en establiments hotelers. Comarques, Terres de l'Ebre i Catalunya (valors relatius), 2019

	Hotels d'1 i 2 estrelles	Hotels de 3 estrelles	Hotels de 4 i 5 estrelles	Hostals i pensions
Baix Ebre	14,4%	33,8%	46,3%	5,5%
Montsià	26,1%	19,0%	35,6%	19,2%
Ribera d'Ebre	12,2%	2,5%	20,1%	65,2%
Terra Alta	46,6%	4,4%	30,2%	18,8%
Terres de l'Ebre	21,1%	24,0%	39,5%	15,4%
Catalunya	11,8%	26,6%	53,5%	8,2%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.35. Oferta municipal d'equipaments receptius. Hotels, categories. Baix Ebre, 2019

	Hotels						Hostals i pensions		Total
	1 estrella	2 estrelles	3 estrelles	4 estrelles	4 estrelles superior	5 estrelles	Gran luxe	pensions	
Aldea, l'	0	52	0	0	0	0	0	0	52
Aldover	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Alfara de Carles	0	0	0	0	0	0	0	8	8
Ametlla de Mar, l'	28	71	70	480	0	0	0	0	649
Ampolla, l'	0	75	278	126	0	0	0	0	479
Benifallet	0	14	0	0	0	0	0	10	24
Camarles	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Deltebre	0	0	495	0	0	0	0	53	548
Paüls	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Perelló, el	0	12	0	274	0	0	0	29	315
Roquetes	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tivenys	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tortosa	18	139	104	402	0	0	0	57	720
Xerta	0	0	16	0	0	36	0	0	52
Baix Ebre	46	363	963	1.282	0	36	0	157	2.847

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.36. Oferta municipal d'equipaments receptius. Hotels, categories. Montsià, 2019

	Hotels						Hostals i pensions		Total
	1 estrella	2 estrelles	3 estrelles	4 estrelles	4 estrelles superior	5 estrelles	Gran luxe	pensions	
Alcanar	0	0	100	0	0	0	0	54	154
Amposta	0	138	56	17	0	0	0	16	227
Freginals	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Galera, la	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Godall	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mas de Barberans	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Masdenverge	15	0	0	0	0	0	0	0	15
Sant Carles de la Ràpita	70	84	58	524	0	0	0	158	894
Sant Jaume d'Enveja	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Santa Bàrbara	0	77	0	0	0	0	0	14	91
Sènia, la	0	0	82	0	0	0	0	56	138
Ulldecona	16	6	0	13	0	0	0	0	35
Montsià	101	305	296	554	0	0	0	298	1.554

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.37. Oferta municipal d'equipaments receptius. Hotels, categories. Ribera d'Ebre, 2019

	Hotels							Hostals i pensions	Total
	1 estrella	2 estrelles	3 estrelles	4 estrelles	4 estrelles superior	5 estrelles	Gran luxe		
Ascó	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Benissanet	15	0	0	46	0	0	0	0	61
Flix	0	0	0	35	0	0	0	30	65
Garcia	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ginestar	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Miravet	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Móra d'Ebre	0	0	10	0	0	0	0	29	39
Móra la Nova	0	34	0	0	0	0	0	84	118
Palma d'Ebre, la	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rasquera	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Riba-roja d'Ebre	0	0	0	0	0	0	0	42	42
Tivissa	0	0	0	0	0	0	0	18	18
Torre de l'Espanyol, la	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vinebre	0	0	0	0	0	0	0	59	59
Ribera d'Ebre	15	34	10	81	0	0	0	262	402

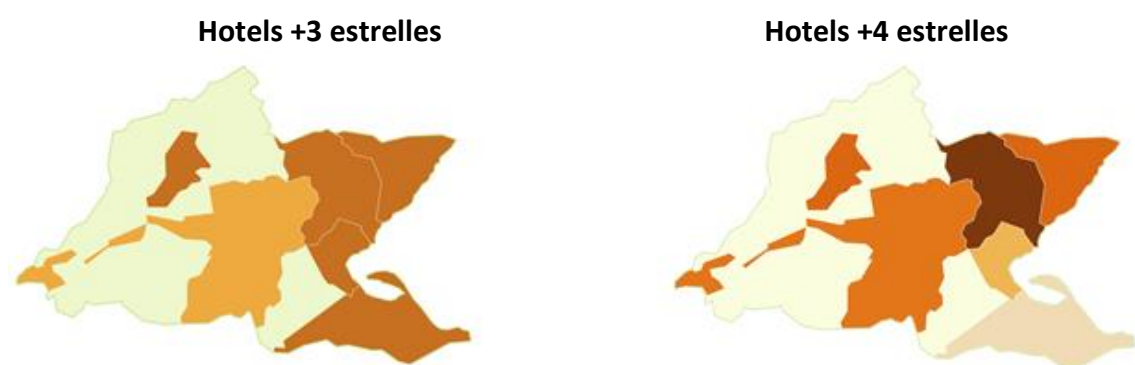
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.38. Oferta municipal d'equipaments receptius. Hotels, categories. Terra Alta, 2019

	Hotels							Hostals i pensions	Total
	1 estrella	2 estrelles	3 estrelles	4 estrelles	4 estrelles superior	5 estrelles	Gran luxe		
Arnes	0	14	0	178	0	0	0	16	208
Batea	27	0	0	0	0	0	0	0	27
Bot	12	18	0	0	0	0	0	0	30
Caseres	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Corbera d'Ebre	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fatarella, la	0	0	0	0	0	0	0	30	30
Gandesa	88	0	0	0	0	0	0	15	103
Horta de Sant Joan	96	0	26	0	0	0	0	24	146
Pinell de Brai, el	0	0	0	0	0	0	0	20	20
Pobla de Massaluca, la	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Prat de Comte	0	0	0	0	0	0	0	6	6
Vilalba dels Arcs	0	20	0	0	0	0	0	0	20
Terra Alta	223	52	26	178	0	0	0	111	590

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.39. Qualitat municipal d'equipaments receptius. Hotels, categories. Baix Ebre, 2019.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.40. Qualitat municipal d'equipaments receptius. Hotels, categories. Montsià, 2019

Hotels +3 estrelles

Hotels +4 estrelles

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.41. Qualitat municipal d'equipaments receptius. Hotels, categories. Ribera d'Ebre, 2019

Hotels +3 estrelles

Hotels +4 estrelles

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.42. Qualitat municipal d'equipaments receptius. Hotels, categories. Terra Alta, 2019

Hotels +3 estrelles

Hotels +4 estrelles

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.43. Qualitat mitjana de les places en càmpings. Comarques, Terres de l'Ebre i Catalunya (valors absoluts), 2019

	Tercera	Segona	Primera	Luxe	Total
Baix Ebre	0	1.509	2.610	0	4.119
Montsià	54	2.346	0	0	2.400
Ribera d'Ebre	195	138	0	0	333
Terra Alta	123	438	0	0	561
Terres de l'Ebre	372	4.431	2.610	0	7.413
Catalunya	26.418	114.505	129.918	0	270.840

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.44. Qualitat mitjana de les places en càmpings. Comarques, Terres de l'Ebre i Catalunya (valors relatius), 2019

	Tercera	Segona	Primera	Luxe
Baix Ebre	0,0%	36,6%	63,4%	0,0%
Montsià	2,3%	97,8%	0,0%	0,0%
Ribera d'Ebre	58,6%	41,4%	0,0%	0,0%
Terra Alta	21,9%	78,1%	0,0%	0,0%
Terres de l'Ebre	5,0%	59,8%	35,2%	0,0%
Catalunya	9,8%	42,3%	48,0%	0,0%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.45. Oferta municipal d'equipaments receptius. Càmpings, categories. Baix Ebre, 2019

	Càmpings				
	Luxe	Primera	Segona	Tercera	Total
Aldea, l'	0	0	0	0	0
Aldover	0	0	0	0	0
Alfara de Carles	0	0	0	0	0
Ametlla de Mar, l'	0	261	0	0	261
Ampolla, l'	0	0	354	0	354
Benifallet	0	0	0	0	0
Camarles	0	0	0	0	0
Deltebre	0	0	1.155	0	1.155
Paüls	0	0	0	0	0
Perelló, el	0	0	0	0	0
Roquetes	0	0	0	0	0
Tivenys	0	0	0	0	0
Tortosa	0	0	0	0	0
Xerta	0	0	0	0	0
Baix Ebre	0	261	1.509	0	1.770

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.46. Oferta municipal d'equipaments receptius. Càmpings, categories. Montsià, 2019

	Càmpings				
	Luxe	Primera	Segona	Tercera	Total
Alcanar	0	0	1.572	0	1.572
Amposta	0	0	774	54	828
Freginals	0	0	0	0	0
Galera, la	0	0	0	0	0
Godall	0	0	0	0	0
Mas de Barberans	0	0	0	0	0
Masdenverge	0	0	0	0	0
Sant Carles de la Ràpita	0	0	0	0	0
Sant Jaume d'Enveja	0	0	0	0	0
Santa Bàrbara	0	0	0	0	0
Sénia, la	0	0	0	0	0
Ulldecona	0	0	0	0	0
Montsià	0	0	2.346	54	2.400

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.47. Oferta municipal d'equipaments receptius. Càmpings, categories. Ribera d'Ebre, 2019

	Càmpings				Total
	Luxe	Primera	Segona	Tercera	
Ascó	0	0	0	0	0
Benissanet	0	0	0	0	0
Flix	0	0	0	0	0
Garcia	0	0	0	0	0
Ginestar	0	0	0	0	0
Miravet	0	0	0	0	0
Móra d'Ebre	0	0	0	0	0
Móra la Nova	0	0	0	0	0
Palma d'Ebre, la	0	0	0	0	0
Rasquera	0	0	0	0	0
Riba-roja d'Ebre	0	0	0	195	195
Tivissa	0	0	138	0	138
Torre de l'Espanyol, la	0	0	0	0	0
Vinebre	0	0	0	0	0
Ribera d'Ebre	0	0	138	195	333

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

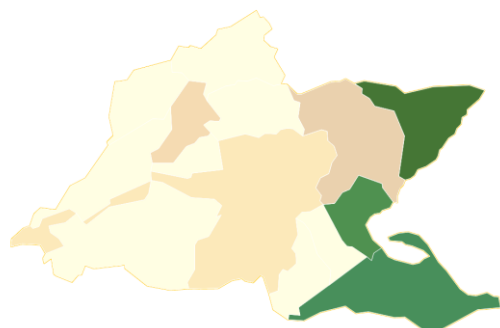
A.5.48. Oferta municipal d'equipaments receptius. Càmpings, categories. Terra Alta, 2019

	Càmpings				Total
	Luxe	Primera	Segona	Tercera	
Arnes	0	0	243	0	243
Batea	0	0	0	0	0
Bot	0	0	195	0	195
Caseres	0	0	0	0	0
Corbera d'Ebre	0	0	0	0	0
Fatarella, la	0	0	0	0	0
Gandesa	0	0	0	0	0
Horta de Sant Joan	0	0	0	0	0
Pinell de Brai, el	0	0	0	0	0
Pobla de Massaluca, la	0	0	0	123	123
Prat de Comte	0	0	0	0	0
Vilalba dels Arcs	0	0	0	0	0
Terra Alta	0	0	438	123	561

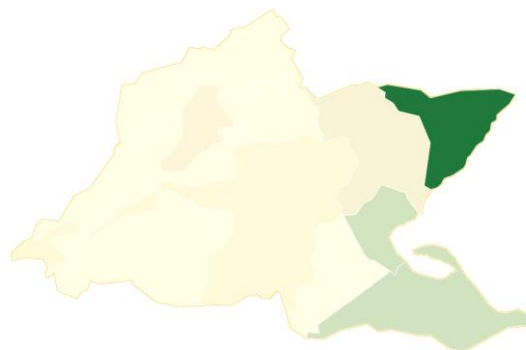
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.49. Qualitat municipal d'equipaments receptius. Càmpings, categories. Baix Ebre, 2019

Càmping de + segona categoria

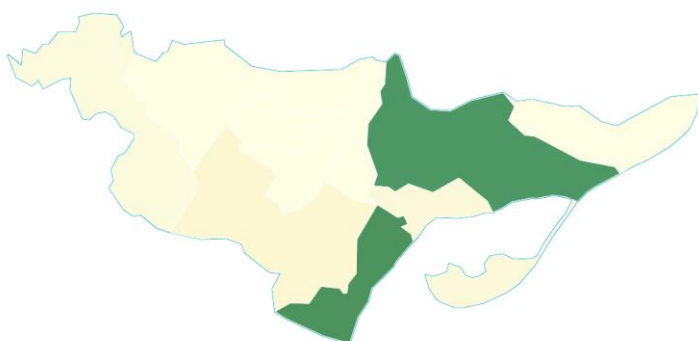
Càmping de + primera categoria

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.50. Qualitat municipal d'equipaments receptius. Càmpings, categories. Montsià, 2019

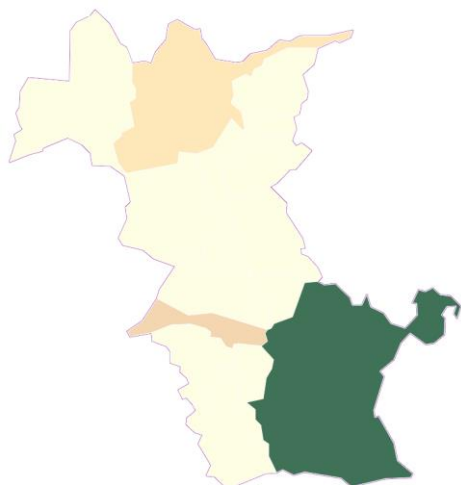
Càmping de + segona categoria

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.51. Qualitat municipal d'equipaments receptius. Càmpings, categories. Ribera d'Ebre, 2019

Càmping de + segona categoria

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.52. Qualitat municipal d'equipaments receptius. Càmpings, categories. Terra Alta, 2019

Càmping de + segona categoria

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.53. Oferta municipal d'equipaments receptius. Turisme rural, categories. Baix Ebre, 2019

	Turisme Rural				
	Casa de Poble	Casa de Poble	Masia	Masoveria	Total
	compartida	independent			
Aldea, l'	0	0	19	15	34
Aldover	0	0	0	8	8
Alfara de Carles	0	14	0	0	14
Ametlla de Mar, l'	0	0	0	5	5
Ampolla, l'	0	0	0	4	4
Benifallet	0	6	0	12	18
Camarles	0	0	0	0	0
Deltebre	0	0	12	107	119
Paüls	9	9	0	0	18
Perelló, el	0	0	23	28	51
Roquetes	0	8	0	0	8
Tivenys	0	0	2	4	6
Tortosa	0	0	15	19	34
Xerta	0	0	0	0	0
Baix Ebre	9	37	71	202	319

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.54. Oferta municipal d'equipaments receptius. Turisme rural, categories. Montsià, 2019

	Turisme Rural				
	Casa de Poble	Casa de Poble	Masia	Masoveria	Total
	compartida	independent			
Alcanar	0	0	24	27	51
Amposta	0	63	29	18	110
Freginals	0	0	0	0	0
Galera, la	12	0	0	0	12
Godall	0	0	0	0	0
Mas de Barberans	12	8	0	0	20
Masdenverge	15	12	0	4	31
Sant Carles de la Ràpita	0	0	0	9	9
Sant Jaume d'Enveja	0	4	0	40	44
Santa Bàrbara	0	0	14	0	14
Sénia, la	0	0	0	0	0
Ulldecona	0	0	0	0	0
Montsià	39	87	67	98	291

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.55. Oferta municipal d'equipaments receptius. Turisme rural, categories. Ribera d'Ebre, 2019

	Turisme Rural				
	Casa de Poble	Casa de Poble	Masia	Masoveria	Total
	compartida	independent			
Ascó	0	0	0	0	0
Benissanet	0	6	0	0	6
Flix	0	0	10	0	10
Garcia	8	0	0	0	8
Ginestar	0	4	0	0	4
Miravet	20	10	0	13	43
Móra d'Ebre	0	0	0	0	0
Móra la Nova	0	0	0	0	0
Palma d'Ebre, la	9	0	0	0	9
Rasquera	0	22	15	0	37
Riba-roja d'Ebre	0	0	0	0	0
Tivissa	2	16	0	14	32
Torre de l'Espanyol, la	0	4	0	0	4
Vinebre	0	0	0	0	0
Ribera d'Ebre	39	62	25	27	153

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.56. Oferta municipal d'equipaments receptius. Turisme rural, categories. Terra Alta, 2019

	Turisme Rural				
	Casa de Poble	Casa de Poble	Masia	Masoveria	Total
	compartida	independent			
Arnes	9	34	0	0	43
Batea	0	0	9	0	9
Bot	0	5	0	0	5
Caseres	0	9	0	0	9
Corbera d'Ebre	15	0	0	4	19
Fatarella, la	0	0	0	0	0
Gandesa	0	0	0	0	0
Horta de Sant Joan	0	5	5	82	92
Pinell de Brai, el	0	0	0	0	0
Pobla de Massaluca, la	0	22	0	0	22
Prat de Comte	0	0	0	0	0
Vilalba dels Arcs	0	0	15	0	15
Terra Alta	24	75	29	86	214

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A.5.57. Oferta de places i altres productes de turisme col·laboratiu, 2019

	Nombre Total	Lloguer tot	Lloguer habitacions	Mitjana habitacions	Mitjana persones	Places Tradicionals	Ratio Noves/Trad
Aldea, l'	14	10	4	3,3	7,4	86	1,21
Aldover	9	9	0	2,9	5,3	8	6,00
Alfara de Carles	4	25	0	2,3	6,3	22	1,14
Ametlla de Mar, l'	737	730	7	3,7	7,5	3.264	1,69
Ampolla, l'	370	366	4	3,1	6,9	837	3,06
Benifallet	7	7	0	2,1	5,4	42	0,90
Camarles	59	55	4	2,7	6,7	0	-
Deltebre	526	505	21	2,8	6,3	1.482	2,24
Paüls	14	13	1	2,9	7,4	18	5,78
Perelló, el	105	102	3	2,9	6,9	354	2,05
Roquetes	15	14	1	2,7	6,0	8	11,25
Tivenys	4	4	0	1,5	3,3	6	2,17
Tortosa	64	54	10	2,6	5,6	754	0,47
Xerta	8	8	0	4,3	6,4	52	0,98
Baix Ebre	1.936	1.902	55	3,2	6,9	6.933	1,93
Alcanar	186	184	2	3,1	7,1	1.777	0,74
Amposta	123	97	26	2,5	5,9	1.159	0,63
Freginals	0	0	0	0,0	-	0	-
Galera, la	8	8	0	3,1	5,9	12	3,92
Godall	3	3	0	3,3	7,0	0	-
Mas de Barberans	10	3	7	1,8	5,4	20	2,70
Masdenverge	8	7	1	3,6	8,8	46	1,52
Sant Carles de la Ràpita	188	188	0	2,5	5,4	903	1,12
Sant Jaume d'Enveja	73	71	2	2,8	6,6	44	10,95
Santa Bàrbara	10	3	7	2,7	5,0	105	0,48
Sènia, la	5	7	0	6,3	9,6	138	0,35
Ulldecona	10	8	2	2,0	7,1	35	2,03
Montsià	624	579	47	2,7	6,3	4.239	0,92
Ascó	0	0	0	0,0	-	0	-
Benissanet	12	8	1	1,8	5,6	61	1,10
Flix	3	2	1	2,0	4,3	75	0,17
Garcia	6	1	5	2,0	4,0	8	3,00
Ginestar	6	6	0	3,3	6,8	4	10,25
Miravet	9	8	1	2,1	4,6	36	1,14
Móra d'Ebre	7	7	0	2,6	5,0	39	0,90
Móra la Nova	2	2	0	3,0	7,0	118	0,12
Palma d'Ebre, la	0	0	0	0,0	-	9	0,00
Rasquera	17	17	0	2,1	4,8	31	2,65
Riba-roja d'Ebre	1	1	0	2,0	4,0	237	0,02
Tivissa	21	16	5	4,2	8,8	195	0,95
Torre de l'Espanyol, la	2	1	1	2,0	3,0	4	1,50
Vinebre	0	0	0	0,0	-	59	0,00
Ribera d'Ebre	86	69	14	2,7	6,0	876	0,58
Arnes	14	10	4	2,6	5,8	494	0,16
Batea	1	1	0	2,0	4,0	36	0,11
Bot	2	2	0	3,5	9,0	222	0,08
Caseres	4	2	2	2,8	5,5	9	2,44
Corbera d'Ebre	3	3	0	2,3	4,7	19	0,74
Fatarella, la	0	0	0	0,0	-	30	0,00
Gandesa	1	1	0	1,0	16,0	103	0,16
Horta de Sant Joan	36	33	3	3,4	7,5	215	1,26
Pinell de Brai, el	2	2	0	3,0	7,0	20	0,70
Pobla de Massaluca, la	0	0	0	0,0	-	145	0,00
Prat de Comte	1	1	0	5,0	16,0	6	2,67
Vilalba dels Arcs	3	0	3	1,3	2,0	35	0,17
Terra Alta	67	55	12	2,5	6,9	1.334	0,35
Terres de l'Ebre	2.713	2.605	128	3,1	6,7	13.382	1,36

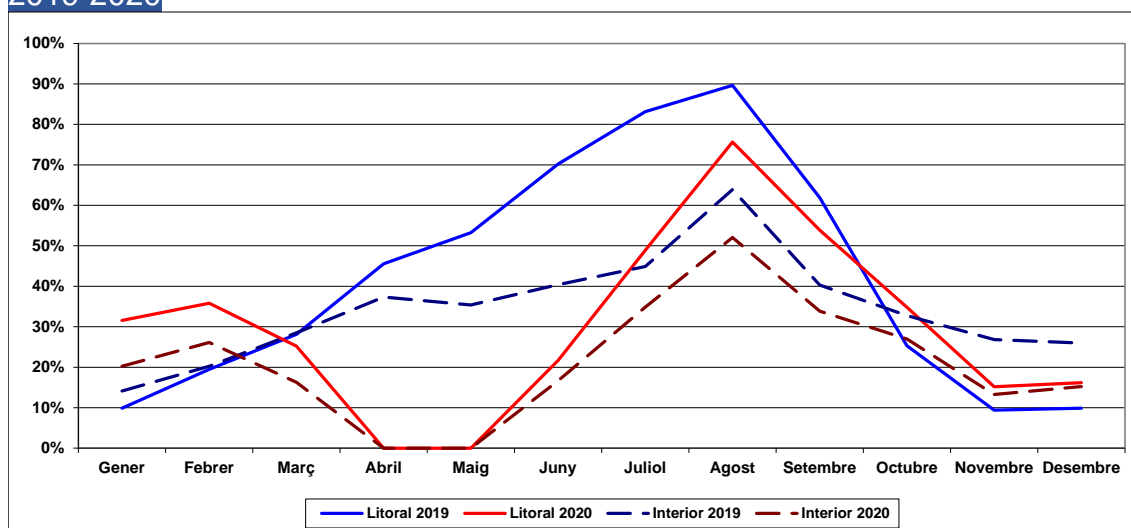
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.58. Taxa d'ocupació de tot tipus d'establiments turístics a les Terres de l'Ebre i a Catalunya, anys 2007-2020

	Hotels		Càmpings		Establiments de turisme rural	
	Terres de l'Ebre	Catalunya	Terres de l'Ebre	Catalunya	Terres de l'Ebre	Catalunya
2007	48,6%	63,6%	26,7%	41,9%	21,9%	26,1%
2008	33,7%	60,0%	29,2%	41,1%	21,2%	26,3%
2009	38,3%	56,0%	31,1%	40,1%	19,4%	24,0%
2010	40,5%	57,5%	29,8%	38,2%	15,1%	20,7%
2011	38,1%	60,4%	31,2%	39,8%	15,3%	19,8%
2012	38,7%	60,0%	30,5%	39,1%	12,5%	18,9%
2013	37,9%	60,5%	34,3%	38,7%	10,2%	18,3%
2014	37,9%	61,1%	34,0%	41,0%	17,6%	19,9%
2015	43,2%	63,4%	36,4%	42,4%	17,8%	21,3%
2016	48,6%	67,1%	36,1%	42,7%	18,4%	21,5%
2017	51,1%	69,0%	37,9%	44,3%	24,0%	22,1%
2018	47,4%	68,1%	37,3%	43,8%	20,2%	23,4%
2019	43,5%	69,3%	35,6%	44,3%	-	22,9%
2020	36,7%	37,4%	37,1%	35,4%	-	23,5%

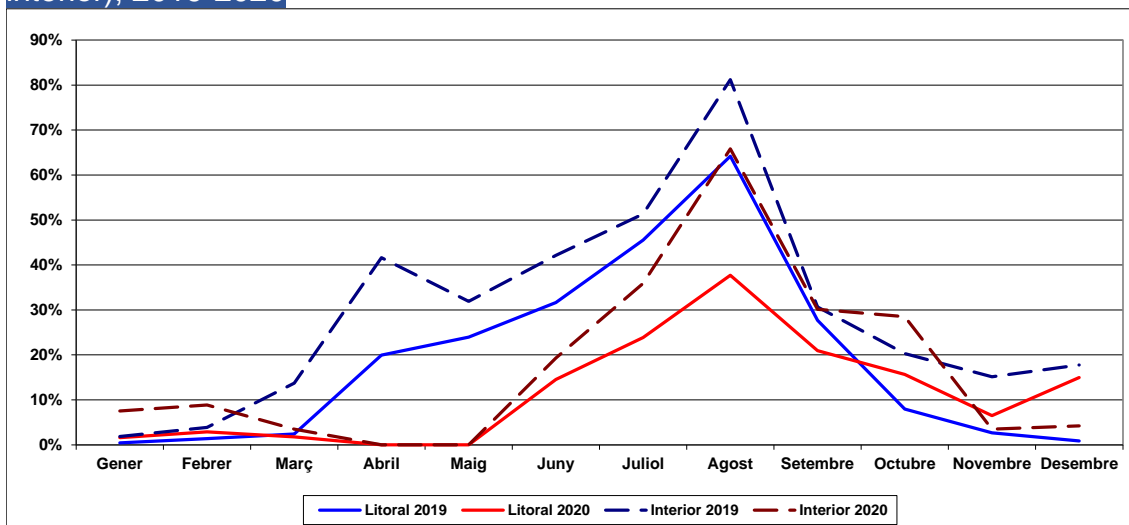
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.59. Taxes d'ocupació als hotels de les Terres de l'Ebre (zona litoral i interior), 2019-2020

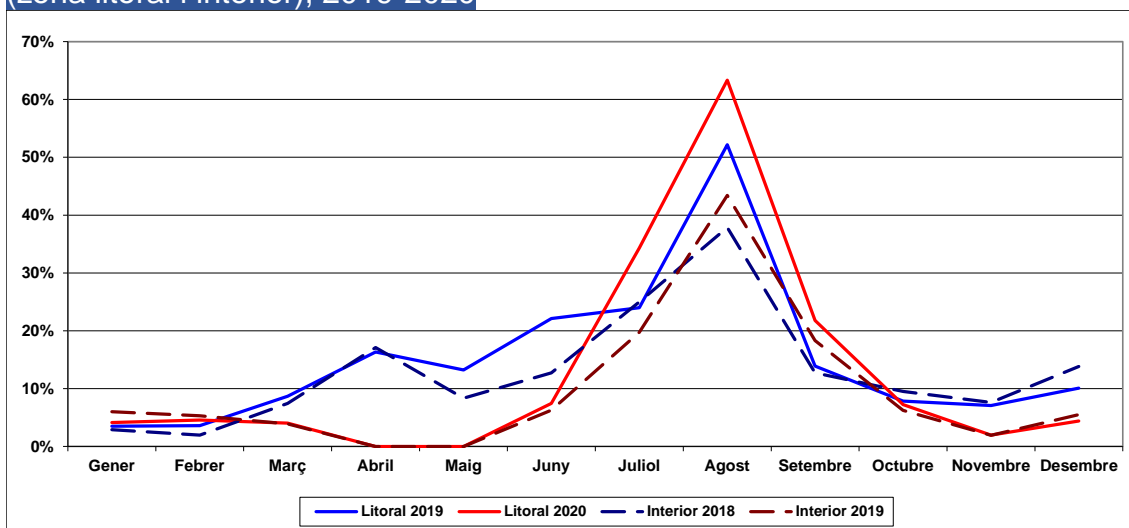
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

A5.60. Taxes d'ocupació als càmpings de les Terres de l'Ebre (zona litoral i interior), 2019-2020

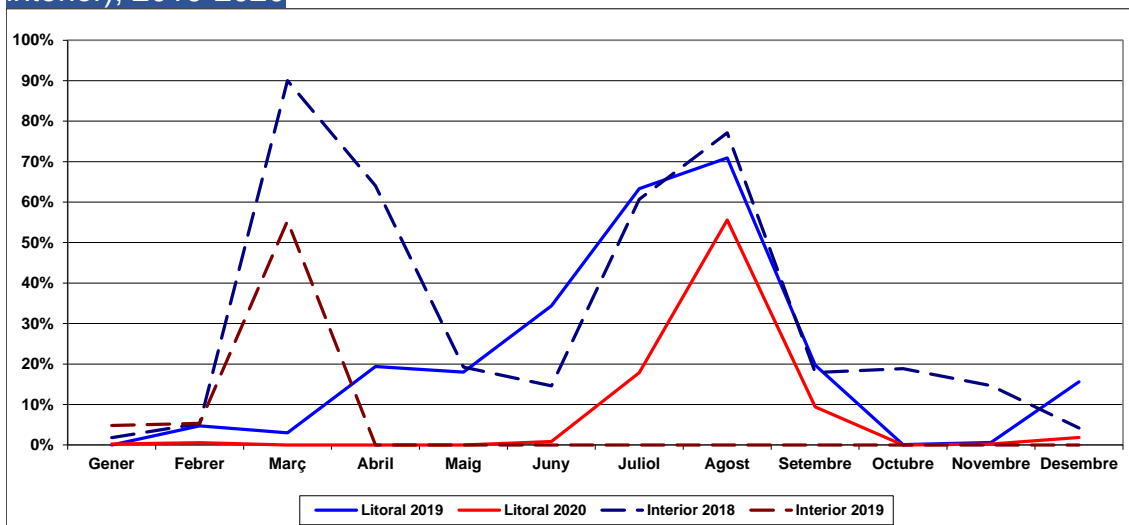
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

A5.61. Taxes d'ocupació als establiments de turisme rural de les Terres de l'Ebre (zona litoral i interior), 2019-2020

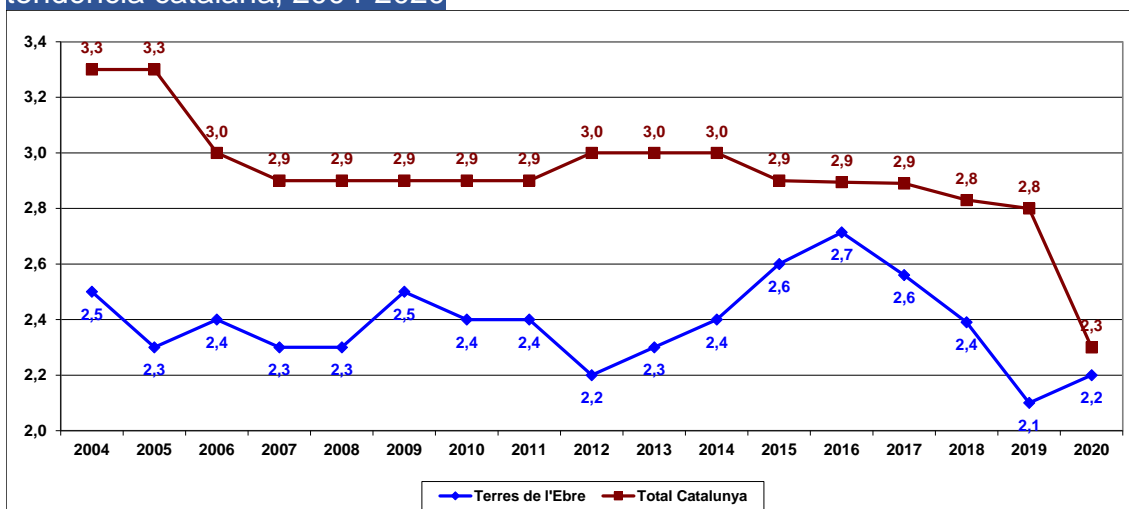
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

A5.62. Taxes d'ocupació als apartaments de les Terres de l'Ebre (zona litoral i interior), 2019-2020

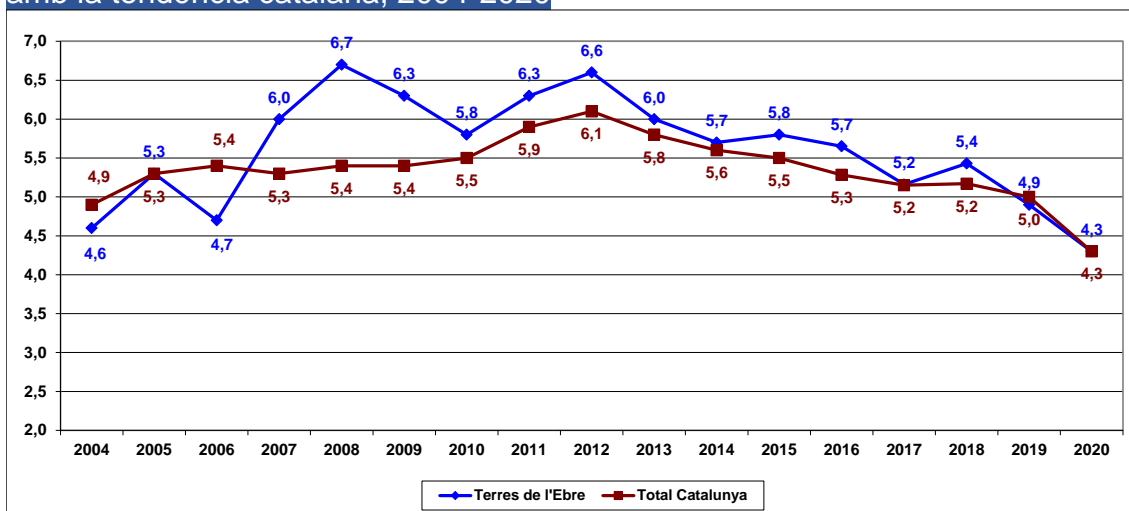
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya.

A5.63. Durada de les estades en hotels de les Terres de l'Ebre en relació amb la tendència catalana, 2004-2020

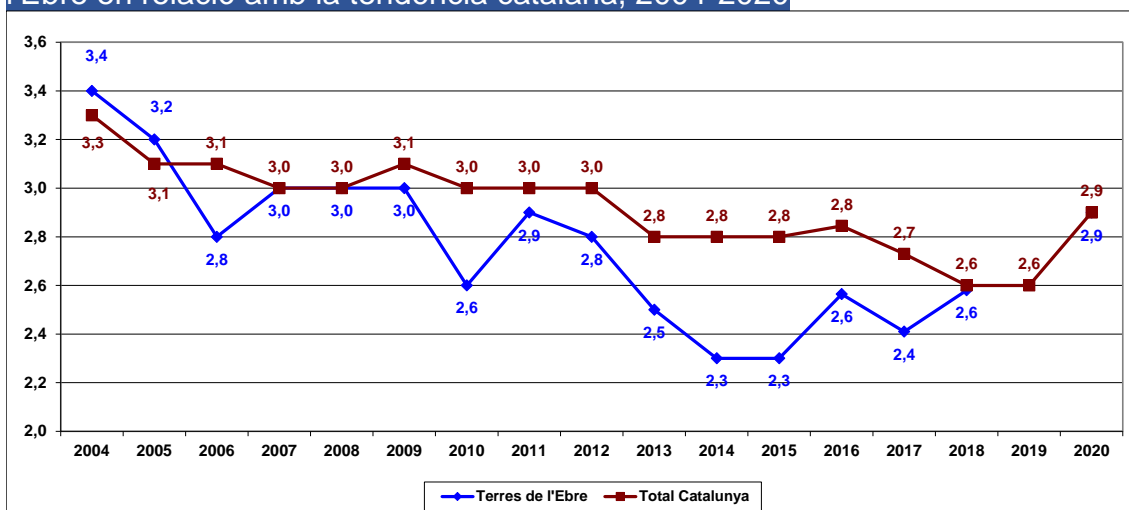
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.64. Durada de les estades en càmpings de les Terres de l'Ebre en relació amb la tendència catalana, 2004-2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A5.65. Durada de les estades en d'establiment de turisme rural de les Terres de l'Ebre en relació amb la tendència catalana, 2004-2020

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Capítol 6. La demografia a les Terres de l'Ebre el 2020

*Dr. Xavier Farré
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

6.1. Introducció

Sense cap mena de dubte el 2020 ha estat l'any marcat per la pandèmia del virus covid-19, que ha tingut grans repercussions en les variables econòmiques que s'han recollit en altres capítols d'aquest anuari. En tractar-se d'una crisi sanitària amb incidència directa en la mortalitat causada pel virus i incidència indirecta en els moviments migratoris causats per un canvi en el comportament de la gent, també ha repercutit en l'evolució de la població en els territoris. La demografia és l'objectiu d'aquest capítol i, per tant, aquest any centrarem la nostra anàlisi des d'una òptica diferent, que pretén, amb les dades facilitades per l'Idescat i que no tenen cap component ni matisació prèvia, intentar explicar si el comportament i l'evolució de la població s'ajusten al que s'havia previst.

La covid-19, segons les dades facilitades pel Departament de Salut, ha comptabilitzat 126 defuncions a les Terres de l'Ebre el 2020 i una xifra de més de 17.000 al conjunt de Catalunya. D'aquestes dues dades podem observar que la incidència, almenys pel que fa a la mortalitat, ha estat molt inferior al territori, ja que representa només el 0,73% de les defuncions, quan el pes poblacional ebrenç se situa el 2020 en el 2,31%. Aquest és un efecte esperat per l'escassa densitat poblacional de les Terres de l'Ebre i la no existència de grans municipis, llocs on la transmissió del virus, especialment a la primera onada, va ser molt més elevada. Així, a final d'any es va verificar que la força de les condicions de vida havia tingut més pes que el fet de tenir una població més envellida al territori, i la incidència va ser més petita. També hem de suposar, com ha passat a la resta de Catalunya, que una part de les 126 defuncions degudes a la covid-19 s'haurien produït per altres causes i, per tant, l'efecte final en termes de disminució de la població a les Terres de l'Ebre per causa de la pandèmia no seria superior als 100 habitants, xifra molt rellevant socialment però no gaire important en termes absoluts.

El 2020 la població ebrenca ha crescut en 1.187 residents; per tant, ha canviat la tendència dels anys de decreixement anteriors. El creixement percentual de Catalunya és superior al de les Terres de l'Ebre i, per tant, ni les forces de menys incidència, ni el flux migratori (suposat) a territoris més rurals han corregit la pèrdua de pes demogràfic en ser l'àmbit territorial de menys creixement de

Catalunya. Sí que es nota una certa millora en disminuir l'escletxa diferencial entre els dos territoris respecte a anys precedents.

Des del punt de vista territorial, els increments més importants se situen en les comarques més poblades i del litoral, i es percep la pèrdua i estancament de població a les comarques d'interior. Els municipis costers creixen tots i només un per sota de la mitjana, per la qual cosa sí que hi pot haver una component afegida d'empadronament en segones residències.

En analitzar la nacionalitat dels residents a l'Ebre s'observa que els estrangers incrementen els valors i els nacionals disminueixen, especialment els de la mateixa comarca. El creixement és degut, doncs, de nou, als fluxos migratoris internacionals i no als nacionals o catalans (si augmenten lleugerament els nascuts altres comarques). L'anàlisi detallada de la retenció i captació de població per cohorts presenta una clara millora aquesta anualitat i també ho fan alguns indicadors d'estructura, com per exemple la disminució de l'edat mitjana. Per tant, ens queda una sensació agredolça de veure com els indicadors en general han millorat, però quan ens comparem a l'evolució general, normalment encara són dolents. La disminució en la diferència de comportament és l'objectiu que cal consolidar i capgirar en el termini mitjà per aconseguir, no només el repoblament de les Terres de l'Ebre sinó també l'augment del seu pes poblacional al conjunt de Catalunya.

Aquest any, per mantenir el discurs coherent en els efectes de la covid-19, hem suprimit algunes anàlisis que podien distorsionar aquesta òptica perquè no disposem de dades del 2020 o perquè presenten només canvis de períodes més grans. Incorporarem com a novetat aquest any l'anàlisi comparativa de l'evolució de la població dels àmbits territorials que resulta molt il·lustrativa i, per poder fer una lectura ràpida del capítol, mantenim un resum amb alguna reflexió personal al final de cada apartat.

6.2. Evolució de la població

La dada més significativa de l'informe no pot ser altra que la població resident segons les dades del padró. Doncs bé, comencem el capítol amb una dada bona i esperançadora: la població resident ebrenca el 2020 es va situar en 179.574 habitants segons les dades del padró que segueix la sèrie de l'Idescat. Si comparem aquesta dada amb la del 2019, que era de 178.387 habitants,

entendem la nostra valoració. Es trenca una tendència de disminució de la població resident ebrenca que es remuntava al 2014 i, a més a més, el creixement en un any marcat per la pandèmia de la covid-19 és prou significatiu. Ja prevèiem que si no s'esdevenia cap contratemps, era molt probable passar d'un decreixement de la població (despoblació en termes absoluts) a un creixement (repoblació en termes absoluts), ja que el 2019 la població només havia disminuït en onze residents. El que ens ha sorprès en analitzar les dades és aquest creixement absolut de fins a 1.187 residents. Aquí simplement visualitzem la dada i la seva rellevància; en apartats posteriors intentarem analitzar quines han estat les aportacions que han portat aquest increment i on s'ha concretat.

Una perspectiva diferent en resulta quan comparem l'evolució de les dades de població de les Terres de l'Ebre amb les de Catalunya. El 2020 la població catalana se situa en 7.780.479, amb un nou creixement. Aquest nou creixement català torna a fer disminuir l'aportació ebrenca fins al 2,31%. El valor de 2,31% torna a representar el pes demogràfic més petit de les Terres de l'Ebre respecte al conjunt de Catalunya, si bé s'ha frenat la disminució percentual a una centèsima, ja que el 2019 representava un 2,32%. Així, el pes demogràfic ebrenc ha anat disminuint des del 2008, quan el seu pes era del 2,57%, ja fa dotze anys en què l'evolució de la població catalana és superior a la de les Terres de l'Ebre. Per tant, no hi ha hagut un canvi de tendència en el pes demogràfic ebrenc, si bé sí que s'ha moderat la pèrdua dels darrers anys. L'evolució del pes demogràfic de les Terres de l'Ebre al llarg del segle no sempre ha tingut una evolució negativa; ha presentat dues fases: la primera, des d'un pes del 2,50% el 2000 en el període de forta expansió demogràfica i de creixement econòmic fins al 2008 en què les Terres de l'Ebre van créixer amb més força que el conjunt de Catalunya fins a arribar a suposar un 2,57% de la població; i la segona fase, amb un comportament comparatiu molt diferent, ha estat a partir de la crisi quan el pes de les Terres de l'Ebre ha anat minvant fins a arribar al 2,31% del 2020. Així, el 2020 de cada 10.000 catalans només 231 són ebrenca.

Si analitzem amb detall l'evolució de la darrera anualitat, per primer any des del 2015 les Terres de l'Ebre i Catalunya tornen a mostrar el mateix comportament creixent de la població. La taxa de creixement de les Terres de l'Ebre és del 0,67% i la de Catalunya torna a augmentar encara amb més força fins al 1,37%

. De nou, els dos comportaments són millors que els del 2019, en què l'Ebre estava estancat amb una taxa del -0,01% i Catalunya creixia un 0,99%, seguint la tendència, ja que el 2018 eren respectivament del -0,62% i del 0,59%. Per tant, es referma la recuperació demogràfica a Catalunya que ja suma el cinquè any consecutiu de creixement poblacional. Les Terres de l'Ebre, després de set anys de decreixement, aconseguen el 2020 un creixement poblacional prou important. Malgrat les defuncions degudes a la pandèmia es verifica el nostre comentari de l'anuari anterior en què prevèiem per al 2020 un creixement poblacional a les Terres de l'Ebre si es continuava la tendència dels darrers anys. La sèrie dels gaps entre els creixements dels dos territoris a favor de Catalunya respecte a les Terres de l'Ebre des del 2014 són: 1,44 (2014), 1,17 (2015), 1,24 (2016), 1,18 (2017), 1,21 (2018), 1,00 (2019) i 0,70 (2020). Per tant, el valor del 2020, malgrat que continua sent negatiu a l'Ebre, és el valor més petit amb diferència, i millora el del 2019, que havia estat el millor de la sèrie. Sembla que l'evolució ebrenca s'apropa tendencialment a la de Catalunya. Si no hi ha canvis importants en els fluxos migratoris, es preveuen disminucions del pes demogràfic de les Terres de l'Ebre en el conjunt de Catalunya per al futur cada cop menys importants.

Si analitzem el comportament per al conjunt del segle XXI considerant el creixement més elevat de la darrera anualitat de Catalunya respecte a les Terres de l'Ebre, les taxes de creixement acumulat i les taxes mitjanes anuals acumulades dels dos territoris tornaran a divergir una mica més. La taxa de creixement de la població a les Terres de l'Ebre al llarg del segle XXI se situa el 2020 en el 14,90%; per tant, torna a pujar des del 14,14% del 2019. Catalunya torna a augmentar i ja se situa en una taxa de creixement del 24,25% molt superior al 22,57% del 2019 i en clara expansió. La diferència entre aquestes dues taxes de creixement és ja de 9,35 punts percentuals, és una escletxa que ha aparegut i que va creixent en els darrers anys, ja que en el primer període del segle la taxa de creixement de la població ebrenca en el seu conjunt era superior a la de Catalunya. A més a més, la taxa de Catalunya torna a ser la més elevada del segle, ja que el valor de la població catalana el 2020 suposa de nou el màxim històric de la sèrie; en vint anys la població de Catalunya ha crescut prop del 25%. Això vol dir que de cada 4 catalans a principi de segle ara n'hi ha prop de 5. El valor de les Terres de l'Ebre, malgrat ser notablement inferior al de

Catalunya, també és força elevat i de cada 100 ebrenca a principis de segle ara n'hi ha prop de 115. La taxa de Catalunya, tal com hem comentat, és la més elevada del segle; no així a les Terres de l'Ebre, on és va assolir el màxim de població i, per tant, de creixement respecte al 2000 el 2012.

La taxa mitjana anual acumulada (TMAA) de les Terres de l'Ebre per al període 2019 (el 2020 ha estat del mateix valor, un 0,67%) trenca al tendència decreixent dels darrers anys. La TMAA de Catalunya se situa en l'1,03%, una centèsima superior a l'elevadíssim 1,02% del 2019. Recordem que la TMAA significa que la població hauria arribat al nivell actual si en els vint anys hagués crescut a aquest ritme. Així aquest any les taxes de creixement dels dos territoris han mantingut i fins i tot han fet créixer unes TMAA molt elevades fruit dels anys d'entrada migratòria de principis de segle amb anys amb taxes de creixement superiors al 3%.

Si mesurem les variacions del darrer any en termes absoluts, podem entendre des d'una altra perspectiva el canvi que hi ha hagut el 2020. Les Terres de l'Ebre van assolir el màxim poblacional històric per al segle XXI el 2012 amb 191.826, des d'aleshores s'encadenaven set anys de pèrdua demogràfica fins a arribar als 178.387 del 2019. Ara, el 2020, la població resident ha tornat a créixer fins als 179.574, la qual cosa suposa 1.187 nous residents a les Terres de l'Ebre. La pèrdua des del màxim és ara de 12.254 d'un 6,4%, força menor del 7% dels dos darrers anys. El guany demogràfic ebrenca el 2020 del 1.187 és molt diferent en termes absoluts a la d'anys anteriors, una disminució d'11 habitants el 2019 i pèrdues de 1.110 el 2018 i 1.347 el 2017.

La població catalana torna a assolir el màxim del segle XXI el 2020 amb un nou increment de 105.262 residents, més de 100.000 catalans més, per arribar als 7.780.479, cada cop més a prop dels 8 milions.

Taula 6.1. Evolució de la població a les comarques de les Terres de l'Ebre, 2000-2019						
	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre	Catalunya
2020	78011	68263	21870	11430	179574	7780479
2019	77596	67436	21865	11490	178387	7675217
2018	77868	67083	21964	11483	178398	7600065
2017	78180	67491	22203	11634	179508	7555830
2016	78977	67646	22471	11761	180855	7522596
2015	79748	68524	22723	11872	182867	7508106
2014	80637	69613	22925	12119	185294	7518903
2013	81514	71577	23477	12310	188878	7553650
2012	83125	72121	23867	12713	191826	7570908
2011	82634	72261	23889	12847	191631	7539618
2010	82222	72333	24082	12931	191568	7512381
2009	81724	72189	24004	12943	190860	7475420
2008	81304	71058	23844	12885	189091	7364078
2007	78590	67834	23319	12719	182462	7210508
2006	76368	65333	23046	12715	177462	7134697
2005	74962	64181	22925	12724	174792	6995206
2004	71708	61989	22632	12464	168793	6813319
2003	70373	60728	22464	12322	165887	6704146
2002	68227	59234	22151	12259	161871	6506440
2001	67031	57584	21951	12231	158797	6361365
2000	66274	55828	21993	12189	156284	6261999
Taxa de Variació, 2000-2020	17,71%	22,27%	-0,56%	-6,23%	14,90%	24,25%
Taxa de creixement anual acum.	0,78%	0,96%	-0,03%	-0,31%	0,66%	1,03%

Font: Idescat. Padró municipal d'habitants. Recòmptes. Padró continu. Institut d'Estadística de Catalunya

El 2020 hi torna a haver canvis importants en l'evolució de la població ebrenca en l'àmbit comarcal. Si el 2019 hi havia 2 comarques que augmentaven la població i dues que la disminuïen, el 2020 són 3 les que augmenten i 1 la que perd població. Només repeteix comportament la comarca del Montsià, que creix els dos anys; la resta el modifiquen. Amb les dades dels valors absoluts i dels relatius representats respectivament a la taula 6.1 i al gràfic 6.1, fem una explicació breu de l'evolució del 2020 i de la tendència per a cadascuna de les quatre comarques:

- La comarca del Montsià, com avançàvem, repeteix creixement el 2020, consolidant el del 2019 i amb més força, ja que aquest any ha pujat un 1,2%, molt superior al 0,5% del 2019. Aquest any la població del Montsià arriba als 68.263 habitants amb un augment absolut de 827 residents. Torna a ser la comarca ebrenca que creix més i, com que ja era la que tenia valors més grans acumulats, encara incrementa el seu avantatge. Ara la taxa de variació del 2000 al 2020 és de 22,73%, i té una TMAA que arriba al 0,96%, superior al 0,94 de l'any anterior. Malgrat aquest

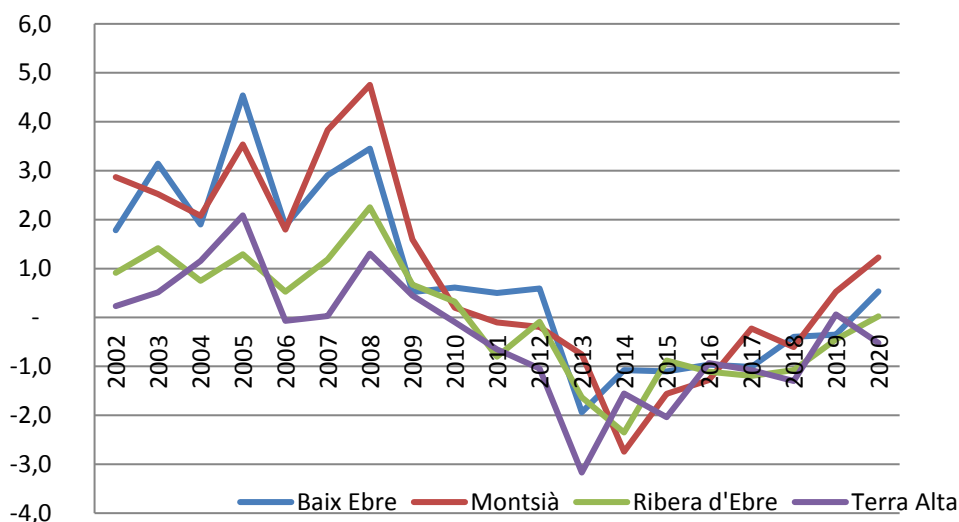
creixement notable, és una mica més petit que el del conjunt de Catalunya, que representa un 1,37%. Per tant, continua per sota i una mica més en els indicadors acumulats, com va succeir per primer cop el 2018 i ja es va consolidar el 2019.

- L'evolució del Baix Ebre canvia de forma radical després de 7 anys que la seva població decreixi. El 2020 torna a augmentar un 0,5%, molt diferent del -0,3% del 2019 i del -0,4% del 2018. És la segona comarca que creix més i aquest any recupera 415 residents. Malgrat aquest increment, el Baix Ebre creix menys que el conjunt de les Terres de l'Ebre pel gran augment del Montsià, que situa la taxa ebrenca en el 0,67%. Per tant, en termes relatius, el comportament és dolent en perdre pes en el conjunt de les Terres de l'Ebre i encara més si ho comparem amb Catalunya, pel seu elevat creixement. Ara la taxa de variació del 2000 al 2020 és de 17,71% i la TMAA arriba al 0,78%, cada cop més lluny del Montsià però clarament la segona comarca en valors positius.
- La Ribera d'Ebre el 2020 manté la seva població pràcticament estable amb un increment de només 5 residents, que en percentatge no es nota i és un 0,0%. La població és de 21.870, i encara que sigui per aquest infinitesimal creixement deixa enrere el mínim poblacional del segle amb 21.865 habitants del 2019. La taxa de creixement de la Ribera d'Ebre per al segle XXI continua sent negativa, del -0,56%, la qual cosa suposa una petita pèrdua de població en un període de clara expansió demogràfica.
- La Terra Alta torna a perdre població el 2020, i és l'única comarca ebrenca que té aquest comportament. Si bé el 2019 va trencar molts anys de pèrdua de població amb un creixement inapreciable del 0,1%, el 2020 perd un -0,5%. En termes absoluts, el 2020 suposa una disminució de 60 residents, per arribar als 11.430 habitants a la comarca. Aquest valor representa el mínim poblacional de la comarca al llarg del segle XXI. En un any marcat per la pandèmia, la comarca més rural de les Terres de l'Ebre no ha incrementat la població, sinó que és l'única que perd població. En una any que s'ha parlat tant del teletreball i de cercar espais molt poc

poblats com a més sans i segurs per la menor incidència del virus, és una sorpresa. A més a més, es trenca la tendència que havia portat a una lleu recuperació el 2019. Aquesta dada no fa més que justificar les polítiques de repoblament de la comarca i esperar que els efectes es produeixin a llarg termini. La comarca de la Terra Alta és la que té el pitjor comportament poblacional en el conjunt del segle XXI, i amb la nova pèrdua ja acumula una disminució de la població del -6,23% .

En fer l'anàlisi comarcal ja hem destacat les taxes de variació de la població per a cada comarca i del conjunt de les Terres de l'Ebre respecte del 2020. Un cop comparades amb les anualitats anteriors, el gràfic 6.1 ens il·lustra la sèrie temporal de l'evolució de les taxes de variació de la població de les comarques ebrenques per al conjunt del segle XXI. El comportament del 2020 torna a ser molt diferent del 2019. La Ribera d'Ebre i el Baix Ebre trenquen amb nou i set anys de decreixement respectivament, la Terra Alta torna a créixer després d'un petit creixement l'any anterior i el Montsià creix amb força per segon any consecutiu.

Gràfic 6.1 Taxes de variació de la població a les comarques de les Terres de l'Ebre, 2001-19

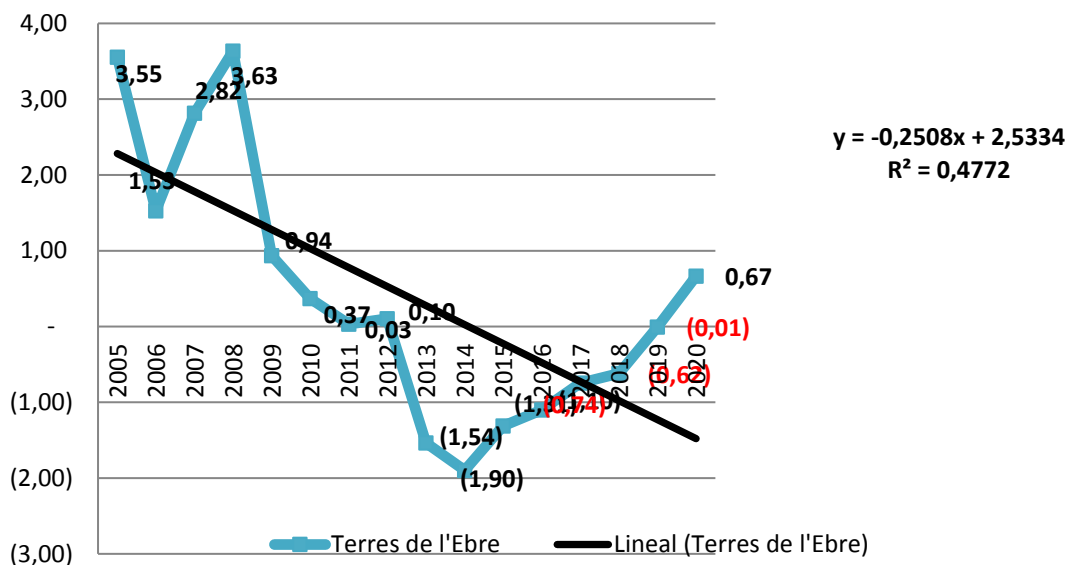

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants (Idescat).

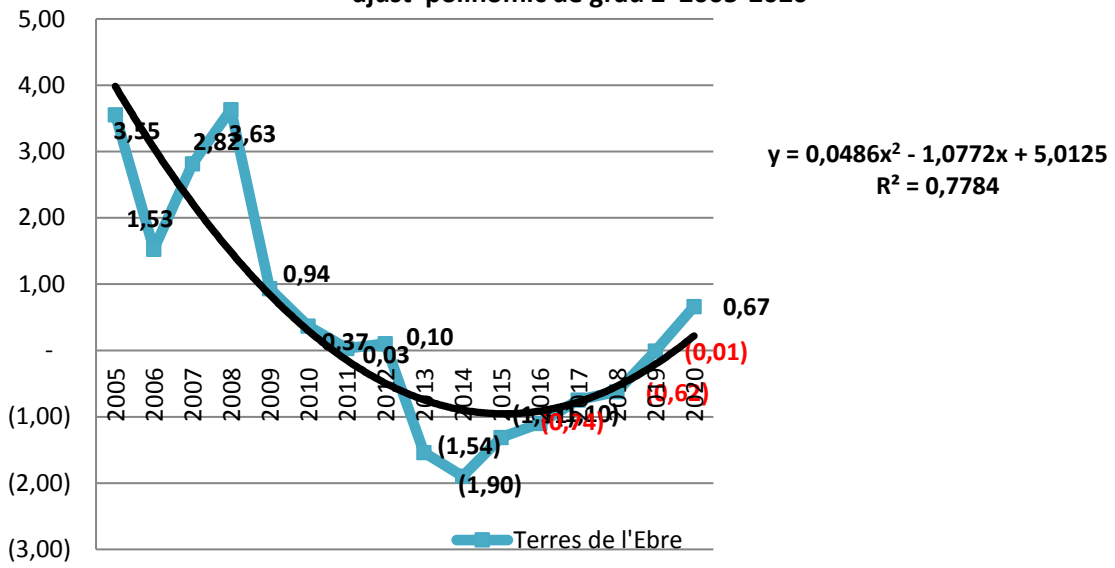
Reproduïm a continuació, com hem fet en anuaris anteriors, els gràfics 6.2, que representen els tres ajustaments polinòmics de grau més petit per al període 2005-2020, i ens preguntem com afectarà a la seva bondat el fet que el 2020 ja

suposi una taxa de creixement del 0,67%. La bondat de l'ajust està indicada pel valor R^2 de la regressió. L'ajust lineal torna a ser el que té una bondat menor en no incorporar evolucions cícliques i no poder preveure els canvis de tendència que han portat de nou al creixement poblacional; és normal, doncs, que torni a empitjorar de forma notable el seu ajust en passar del 0,6095 del 2019 al 0,4772 del 2020. El comportament quadràtic manté pràcticament constant el resultat de l'any anterior amb un valor de R^2 de 0,7784, que és un molt bon ajustament. Novament, per poder recollir els alts i baixos que han tingut les taxes de creixement, el millor ajust de l'evolució de la població és el cúbic, que aquest any disminueix lleugerament el seu valor de R^2 amb un valor de 0,8434 respecte al 0,8501 del 2019. Amb les dades del 2020, tant l'ajust quadràtic com el cúbic ja preveuen uns valors positius per a les taxes de creixement de la població, molt baix i per sota del real per al quadràtic i per sobre del 0,67% en el cas del cúbic. En els dos darrers ajustaments es preveuen creixements superiors per al 2021, en estar en un tram de pendent positiu, la qual cosa suposa bones expectatives per a la repoblació del territori.

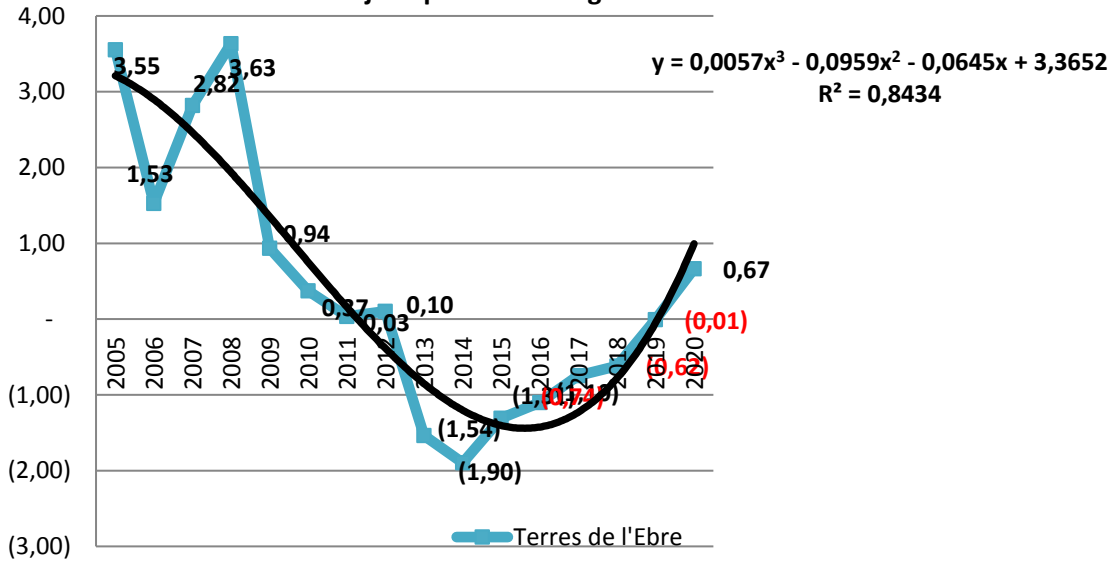
Gràfic 6.2a Variació de la població a les Terres de l'Ebre i ajust lineal 2005-2020

Gràfic 6.2b Variació de la població a les Terres de l'Ebre i ajust polinòmic de grau 2 2005-2020

Gràfic 6.2c Variació de la població a les Terres de l'Ebre i ajust polinòmic de grau 3 2005-2020

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants (Idescat).

Elements destacats i reflexions de l'apartat

- La població a les Terres de l'Ebre el 2020 és de 179.574 residents, una dada que, malgrat la pandèmia, suposa un increment de 1.187 que trenca una sèrie decreixent que es remuntava al 2014.
- La població de Catalunya torna a créixer amb més força que l'any anterior i que les Terres de l'Ebre, un 1,37%, i la població catalana torna assolir el màxim del segle amb 7.7804.79 habitants.
- Es redueix la pèrdua de població ebrenca respecte al seu màxim històric del 2012 a un 6,4%.
- Malgrat el bon comportament de les dues poblacions, el pitjor comportament relatiu de les Terres de l'Ebre torna a fer perdre pes a la població ebrenca, que ja només representa un 2,31% de la població catalana: 231 ebrenca de cada 10.000 catalans.
- El 2020 tres de les quatre comarques guanyen població. Ho fa amb força el Montsià, que és la que té millor comportament al llarg del segle. També creix el Baix Ebre després de set anys de caiguda. Té un petitíssim repunt la Ribera d'Ebre i torna a perdre població la Terra Alta després de ser una de les dues que en guanyava el 2019.
- S'ha consolidat el canvi de tendència que ja albiràvem el 2019 amb un creixement de la població a les Terres de l'Ebre. Es tracta d'analitzar les causes d'aquest canvi i esperar que no es tracti de comportaments conjunturals deguts a la pandèmia i es pugui consolidar en el futur o, si no és el cas, dissenyar polítiques perquè sigui així.
- L'escletxa diferencial del creixement poblacional amb Catalunya continua sent desfavorable per a les Terres de l'Ebre, si bé sembla que es consolida una certa reducció en el valor absolut de l'escletxa esmentada. Així, de moment, el pes demogràfic del territori ebrenca continua disminuint i fora molt convenient un canvi de tendència pel pes petit que suposa

actualment. No som massa optimistes en els propers anys, però l'evolució demogràfica del segle XXI ha determinat molts canvis en les tendències i pesos dels territoris. El llarg termini té forces que poden dur al reequilibri territorial que clarament poden beneficiar el repoblament de les Terres de l'Ebre. El pes demogràfic resulta determinat en el flux d'inversions i projectes cap al territori, que és molt poc rellevant actualment. També el nombre de representats ebrenca en els llocs de decisió, moltes vegades es veu qüestionat per aquest pes petit en el nombre de vots.

- L'aprofundiment en la temàtica demogràfica del despoblament i repoblament s'ha tractat al campus ebrenca, especialment amb l'ajut de la CELIR en nombrosos esdeveniments¹² en una òptica concreta i des d'una perspectiva més àmplia. Ressaltem la intenció de les dues institucions de constituir-se en un referent de la recerca i de la transferència en aquest àmbit del coneixement.

6.3. Distribució comarcal i anàlisi municipal de la població

L'anàlisi d'aquest apartat pretén estudiar la distribució i evolució de la població ebrenca des del punt de vista comarcal i municipal. Fem una anàlisi conjuntural del darrer any, que pel que fa al 2020 té especial rellevància per veure si la covid-19 ha tingut repercussió amb relació a tot el segle XXI quan ja tenim 20 anualitats d'anàlisi. Incorporarem com a novetat la comparació de l'evolució de les Terres de l'Ebre amb la resta dels àmbits territorials respecte del 2020.

Iniciarem l'apartat amb l'anàlisi de les quatre comarques ebrenques amb la seva evolució absoluta i comparativa entre si durant el segle i el darrer any.

Si analitzem breument el comportament de les quatre comarques des de l'inici del segle, ordenant-les de més a menys creixement, tenim que:

---

¹²Destaquem la XXIII Trobada d'Economia, i en el moment de lliurar aquest capítol, l'organització de dos tallers, activitats, totes, amb gran èxit de participació. Els materials es troben penjats al web de la CELIR.

1. La comarca on més creix la població al segle XXI és el Montsià i el seu pes relatiu s'ha incrementat del 35,71% del 2000 al 38,01% del 2020.

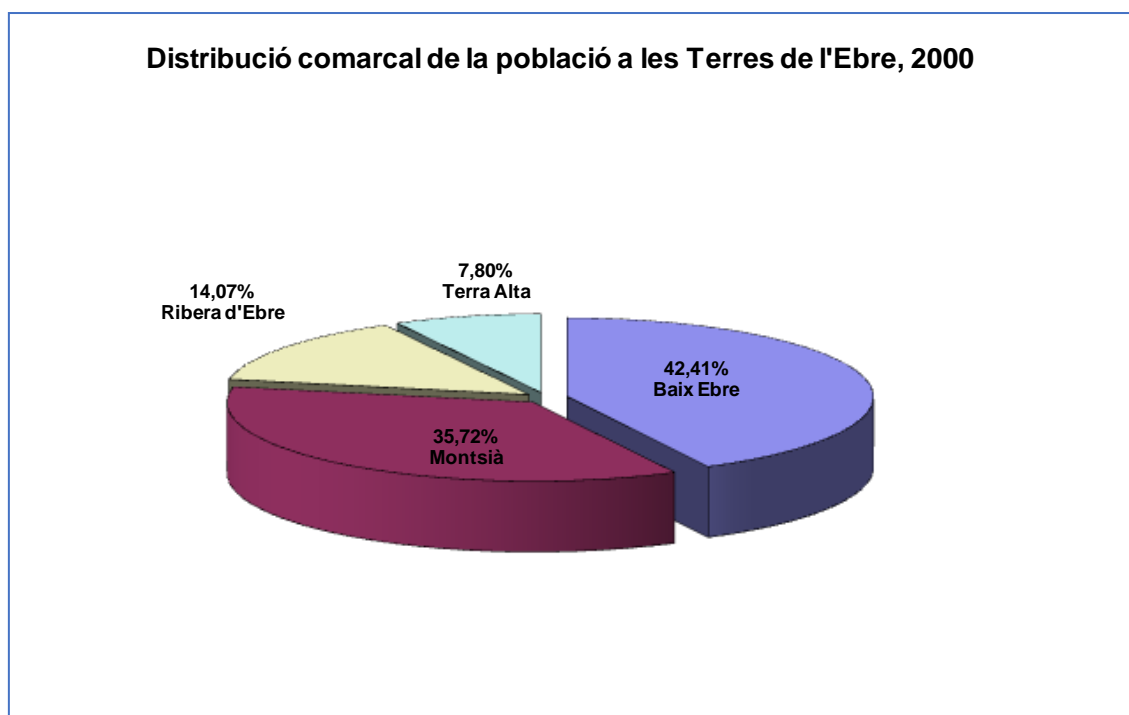
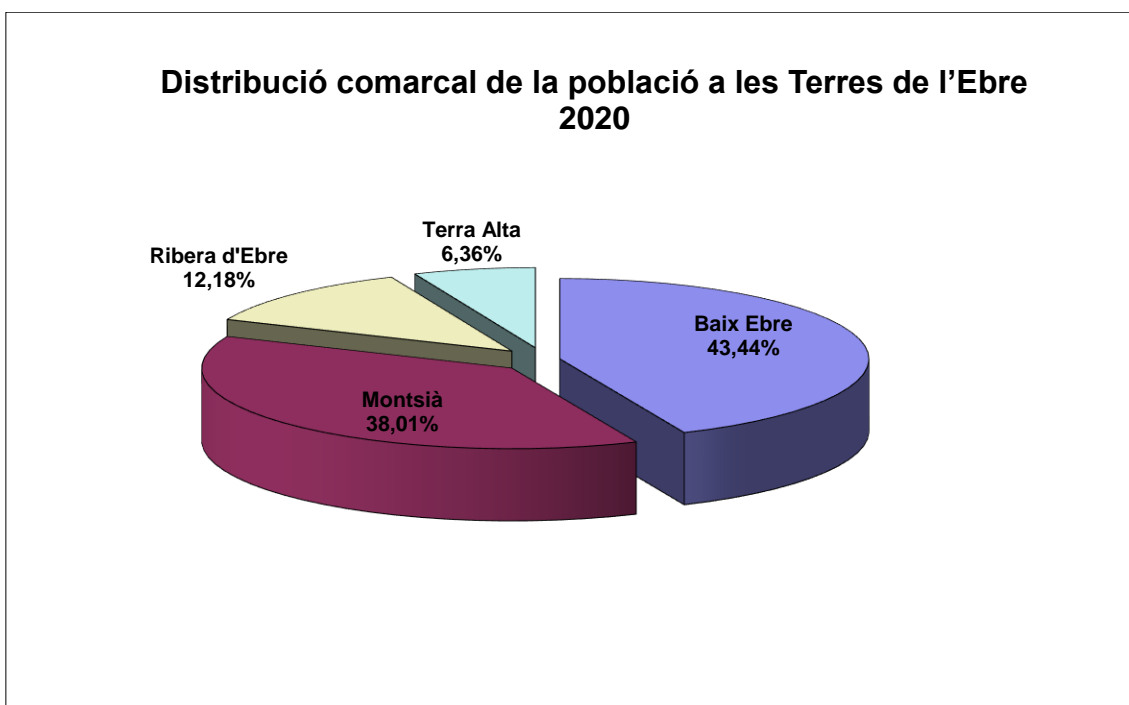
2. El Baix Ebre és la comarca amb més població i també ha augmentat el pes, encara que d'una manera molt més moderada al llarg del segle, i ha passat del 42,41% a un 43,44% el 2020.

3. La Ribera d'Ebre és la tercera comarca i la seva població es redueix, la qual cosa comporta una disminució del seu pes relatiu del 14,07% de principi de segle fins al 12,18% actual.

4. La Terra Alta és la comarca amb la reducció de la població més important. Això comporta la disminució del pes sobre el total de la població d'un 7,80% fins a l'actual 6,36%.

El comportament de les taxes de creixement de les comarques ebrenques al llarg del segle és la causa que en modifica els pesos relatius. Aquest any, en créixer les comarques en el mateix ordre que ho havien fet al llarg del segle, no hi ha cap modificació en l'ordre, que ja és molt distant entre cadascuna de les quatre comarques. Podem tornar a afirmar que les comarques més poblades i costaneres guanyen pes percentual, i les menys poblades i d'interior en perden al llarg del segle. Aquest any, a més a més, les dues comarques costaneres són les que més han crescut.

Gràfic 6.3. Distribució de la població a les Terres de l'Ebre, 2020 i 2000

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants (Idescat).

Si analitzem el comportament de la darrera anualitat, es produeix una situació força singular, atès el gran creixement de la comarca del Montsià, i és que el 2020 és l'única comarca que guanya pes percentual, i les altres tres evolucionen, en major o menor mesura, per sota de la mitjana de les Terres de l'Ebre; per tant,

perden pes percentual. El Montsià és la comarca amb un creixement més elevat en els darrers anys i el seu pes el 2020 arriba al 38,01%, més elevat que el 37,80% del 2019. La comarca del Baix Ebre, que era la segona amb un comportament pitjor el 2019, ara és la segona que creix més però per sota del conjunt del territori, cosa que li fa perdre pes lleugerament, del 43,50% del 2019 al 43,41% del 2020. En els darrers anys el comportament diferent de les dues comarques costaneres està escurçant la diferència poblacional entre si i el 2020 ja és inferior als 10.000 residents (9.728). La Ribera d'Ebre, l'any passat, era la que tenia un comportament pitjor i aquest any pràcticament no modifica la població resident però continua perdent pes en el total passant del 12,26% del 2019 al 12,18% de l'any actual. La Terra Alta té un pes poblacional molt petit a les Terres de l'Ebre i el seu comportament negatiu del 2020 encara el fa caure més fins al 6,36%, poc més de 6 persones de cada 100 ebrencs són de la Terra Alta.

Per tant, des del punt de vista comarcal no es verifica amb les dades de forma relativa el fet que aquest any, amb motiu de la pandèmia, la gent ha fet un canvi del lloc de residència cap a entorns més rurals. Les comarques de costa, que són les més poblades, tornen a guanyar pes el 2020 respecte a les comarques de muntanya i amb més força si cal que en altres anualitats. El pes percentual del Baix Ebre i el Montsià passa del 81,30% al 81,45% actual: més de 4 de cada 5 ebrencs resideixen en aquestes dues comarques.

La dada del 2020 suposa la primera recuperació demogràfica després de 7 anys de retrocés demogràfic. El màxim poblacional del segle va tenir lloc el 2012 amb 191.826 residents. La pèrdua poblacional va arribar als 13.439 el 2019. El 2020 se n'han recuperat 1.187 fins a arribar als 179.574, la qual cosa modera la disminució des del màxim poblacional a 12.252, una xifra encara gens menyspreable. Esperem que en els propers anys i amb les tendències en la forma de vida que s'estan implantant es pugui consolidar aquest canvi de saldo poblacional a les Terres de l'Ebre, i la repoblació sigui una realitat.

Havent fet l'anàlisi comarcal, totes les comarques han tingut un increment poblacional el 2020, tret de la Terra Alta, per la qual cosa moderen la seva pèrdua poblacional en termes absoluts des del 2012. Ordenades de més a menys, la que perd més és el Baix Ebre amb 5.154, seguida a distància del Montsià amb 3.858; a continuació, la Ribera d'Ebre amb 1.997 i, finalment, l'única que

incrementa la pèrdua és la Terra Alta amb 1.283. Aquestes darreres dades estan clarament influenciades pels pesos demogràfics de les comarques; si fem l'anàlisi en termes relatius, l'ordre es capgira i són les comarques menys poblades les que perden més percentatge. En concret: la Terra Alta ja supera el 10% amb un 10,09%, la resta moderen el percentatge de pèrdua: la Ribera d'Ebre un 8,37%, el Baix Ebre un 6,15% i el Montsià un 5,35%, molt menor que l'any anterior pel seu gran creixement el 2020.

A continuació, incorporem aquest any, en la taula 6.2, la comparativa de creixement del 2020 dels àmbits territorials de Catalunya. Les informacions relatives a la pandèmia presents tot el 2020 ens indicaven una certa tendència de desplaçament de la població dels nuclis urbans cap als entorns rurals per més seguretat. Les dades agregades en àmbits no semblen confirmar aquesta hipòtesi. El 2020 tots els àmbits han crescut però el que ho ha fet en menor mesura han estat les Terres de l'Ebre, i el segon i tercer amb menys creixement són Ponent i Alt Pirineu i Aran, sens dubte les comarques més rurals de Catalunya. Tota la resta creixen amb més intensitat que el conjunt de Catalunya. Les que que més són el Penedès i el Camp de Tarragona. Cal destacar que l'àmbit metropolità creix una mica per sobre del conjunt de Catalunya. Així, malgrat que la dispersió en el creixement pugui ser menor que en altres anualitats en les zones estudiades, la correcció no ha estat suficient perquè es continuïn incrementant les diferències entre les àrees més i menys poblades.

Taula 6.2 Taxa de creixement de la població per àmbits el 2020

Ambit	2020	2019	Tax creix
Metropolità	4963975	4895876	1,39
Comarques Gironines	766681	756193	1,39
Camp de Tarragona	529395	521286	1,56
Terres de l'Ebre	179574	178387	0,67
Ponent	367016	363859	0,87
Comarques Centrals	413112	407606	1,35
Alt Pirineu i Aran	72913	72276	0,88
Penedès	487813	479734	1,68
Catalunya	7780479	7675217	1,37

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants (Idescat).

A continuació analitzarem l'evolució de la població en l'àmbit municipal. Prestarem especial atenció a la variació del darrer any per veure si la pandèmia ha tingut un efecte diferencial segons la tipologia del municipi.

Per seguir l'ordre d'anteriors anàlisis, recollim, en primer lloc, a la taula 6.3, els municipis ebrencs de més població a menys població i ho comparem amb l'ordenació de l'any anterior. Aquest any es presenten fins a sis reordenaments, tots entre dos municipis consecutius que permuten l'ordre; per tant, una modificació molt petita, ja que es diferenciaven en pocs habitants. De més gran a més petit: l'Ampolla supera Camarles; Horta de Sant Joan, Benissanet; Aldover, Tivenys (a la mateixa comarca); la Galera, Benifallet; Godall, Mas de Barberans (a la mateixa comarca), i Freginals, Alfara de Carles (que partia d'una diferència més gran de 31 habitants entre municipis, una xifra important, ja que representa aproximadament el 10% de la seva població).

Ara analitzarem els municipis segons la mida per veure si hi ha un comportament diferent segons aquesta variable; les petites variacions ja comentades en l'ordenació ens fan preveure pocs canvis en aquest apartat. A les Terres de l'Ebre, malgrat l'increment poblacional del 2020, continuem molt lluny de tenir un gran municipi de 50.000 habitants i no ens apropem ni als 40.000, la qual cosa determina algun dels problemes del territori com a referència a Catalunya. El municipi més gran és, sens dubte, Tortosa, amb una població el 2020 de 33.439 habitants, amb un increment de població el 2020 de 0,20% inferior al del total ebrenc, la qual cosa suposa una nova pèrdua del seu pes poblacional respecte al total, i se situa en un 18,62%. Amposta té un comportament diferent, ja que creix un 1,82%, el que més dels sis municipis grans, fins a arribar als 21.115 habitants i representar un 11,76% de la població total, 13 centèsimes més que l'any anterior. Ara les dues poblacions més poblades representen el 30,38%, una mica més que el 30,33% del 2019, si bé amb pesos diferents. Agrupem ara els sis municipis més grans per poder comparar percentatges amb l'any anterior. Les altres quatre localitats més poblades ordenades de més a menys creixement són: Roquetes, que torna a superar els 8.000 habitants (8.079) amb un creixement del 1,32%; Sant Carles de la Ràpita, amb un creixement de l'1,11% (una mica inferior al del 2019) per arribar als 14.953 habitants; Deltebre, amb un creixement del 0,84%, l'única que decreixia el 2019 fins a arribar als 11.578 habitants, i tanca la llista Alcanar, amb un petit creixement del 0,17% (9.434), la

més petita i l'únic dels 4 que creix per sota del conjunt del territori. Les sis poblacions més grans són les mateixes que el 2019 i es troben a les comarques del Baix Ebre i del Montsià; suposen el 54,91% de la població, una dècima més que el 2019. Es va consolidant que ja ens apropem que el 55% de la població es concentra en els sis municipis més poblats. Es pot pensar que en aquests municipis el 2020 hi ha hagut un factor crida per empadronar-se a les segones residències, però no queda clar que aquest efecte hagi dominat el comportament en els municipis grans. Roquetes és el segon que creix més, i Amposta, el que lidera el creixement que tanca Alcanar.

Pel que fa al 2020, tornen a ser els mateixos 18 municipis els que superen el llindar dels 3.000 habitants, tancat per Gandesa, la capital de la Terra Alta, amb 3.096 habitants, que, sumat als més grans, tornen a incrementar-ne el pes fins als 83,98%, dotze centèsimes més que el 2019. Els 34 municipis de menys de 3.000 habitants ja només representen el 16,02% de la població ebrenca. Aquest any és Corbera d'Ebre el que torna a tancar el grup de municipis que superen els 1.000 habitants i hi ha 23 municipis per sota dels 10.000 que representen escassament el 7,33%. Per tant, de manera desigual, corregit pels municipis més petits (que pràcticament mantenen el seu pes), sembla que continua havent-hi de manera pausada però contínua una concentració cap als municipis més grans, que guanyen pes percentual en el total de la població ebrenca.

Taula 6.3 Població dels municipis de més a menys població i els seu pes en percentatge de la població de les Terres de l'Ebre el 2020

	Població	% Població TE	% població acumulat TE
Tortosa	33439	18,62	18,62
Ampostà	21115	11,76	30,38
Sant Carles de la Ràpita	14953	8,33	38,71
Deltebre	11578	6,45	45,15
Alcanar	9434	5,25	50,41
Roquetes	8079	4,50	54,91
Ametlla de Mar, l'	6866	3,82	58,73
Ulldecona	6525	3,63	62,36
Móra d'Ebre	5695	3,17	65,54
Sénia, la	5640	3,14	68,68
Aldea, l'	4147	2,31	70,99
Santa Bàrbara	3715	2,07	73,05
Sant Jaume d'Enveja	3527	1,96	75,02
Flix	3410	1,90	76,92
Ampolla, l'	3277	1,82	78,74
Camarles	3194	1,78	80,52
Móra la Nova	3108	1,73	82,25
Gandesa	3096	1,72	83,98
Perelló, el	2826	1,57	85,55
Batea	1901	1,06	86,61
Ascó	1644	0,92	87,52
Tivissa	1619	0,90	88,42
Xerta	1154	0,64	89,07
Horta de Sant Joan	1146	0,64	89,71
Benissanet	1140	0,63	90,34
Riba-roja d'Ebre	1110	0,62	90,96
Masdenverge	1071	0,60	91,56
Pinell de Brai, el	1008	0,56	92,12
Corbera d'Ebre	1003	0,56	92,67
Fatarella, la	926	0,52	93,19
Aldover	905	0,50	93,69
Tivenys	902	0,50	94,20
Rasquera	783	0,44	94,63
Ginestar	764	0,43	95,06
Galera, la	736	0,41	95,47
Benifallet	723	0,40	95,87
Miravet	706	0,39	96,26
Vilalba dels Arcs	621	0,35	96,61
Torre de l'Espanyol, la	601	0,33	96,94
Godall	598	0,33	97,28
Mas de Barberans	564	0,31	97,59
Bot	554	0,31	97,90
Paüls	545	0,30	98,20
Garcia	527	0,29	98,50
Arnes	444	0,25	98,74
Vinebre	425	0,24	98,98
Freginals	385	0,21	99,20
Alfara de Carles	376	0,21	99,40
Palma d'Ebre, la	338	0,19	99,59
Pobla de Massaluca, la	317	0,18	99,77
Caseres	237	0,13	99,90
Prat de Comte	177	0,10	100,00
TOTAL	179574		

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants (Idescat).

La taula 6.4 recull les taxes de creixement de la població el 2020 de tots els municipis ebrencs. El 2020 és un any de recuperació demogràfica amb un valor moderat i, per tant, el reflex de les taxes de variació també presenta valors petits. Ara bé, hi ha alguns elements que ens criden l'atenció.

El poble que més decreix el 2020 és Caseres, que perd 21 habitants i veu reduïda la població en un 8,49% en ser un dels pobles més petits amb només 237 empadronats el 2020. Que les taxes més elevades es donin en pobles petits resulta normal, ja que només una o dos famílies que canviïn la residència ja suposa un canvi important en el percentatge. A Caseres ja són 21 residents, que és un valor important, i a més a més l'any anterior havia estat el que més havia crescut (9,27%); si mirem la població del 2018 i del 2020 només ha crescut en 2 residents. La dinàmica municipal pot tenir fluxos d'aquest tipus. El cas contrari el representa Freginals, que ha estat el poble que més ha crescut el 2020: un 11,27%, fins a arribar als 385 residents, 39 més que l'any anterior. També ens crida l'atenció, ja que era el poble que més disminució havia registrat el 2019, un 6,65%, i el 2018, un 7,05%. Així, Freginals és un nou cas de disminució i repoblació d'unes dimensions similars, si bé en aquest cas de caràcter positiu el 2020, recordem que Freginals és un municipi molt proper a Amposta que presenta una dinàmica de creixement consolidada.

El 2020 hi ha dos pobles a part de Caseres que disminueixen la població en més d'un 3%: són Bot, amb un 3,32% (ja era també el segon municipi amb més pèrdua el 2019), i Prat de Comte, amb un 3,28% (és el municipi més petit del territori i, malgrat les polítiques de repoblament, va alternat creixements i decreixements sense incrementar la població). Tres pobles més tenen decreixements superiors al 2%: Mas de Barberans, Arnes i Benifallet, tots tres pobles petits i d'interior.

D'altra banda, podem consultar a la taula els municipis amb més creixement, que són per ordre després de Freginals, Godall (un dels que més va decreixer el 2019), Ulldecona, Aldover (amb clara dinàmica creixement ja l'any anterior), l'Ampolla, Miravet, i el Perelló, tots amb increments superiors al 2%. Aquest municipis presenten característiques força diferents en mides i ubicacions. El municipi següent que més creix és Amposta, amb un 1,82%, que com que és un municipi molt gran, li suposa un increment important de residents (377).

Aquest any, malgrat tenir un augment de població una mica significatiu, no es reparteix per tots els municipis. Si l'any anterior amb estancament la meitat creixien, aquest any hi ha una petitíssima diferència. El 2020 creixen 27 municipis i en decreixen 24, i en un es repeteix la població. Ja hem vist que l'anàlisi municipal suposava canvis abruptes d'un any a l'altre i tipologies de municipis per a cada grup. Si ara mirem on se situen comarcalsment els municipis que tenen creixement, 10 municipis ho fan Montsià, 8 al Baix Ebre, 7 a la Ribera d'Ebre i només 2 a la Terra Alta (els 2 més grans), una situació força diferent a la de l'any anterior i en la línia dels creixements comarcals. Per tant, no queda gens clar que en l'àmbit municipal s'hagi tendit en termes agregats a repoblar els llocs més afectats pel despoblament a les Terres de l'Ebre, en especial la comarca de la Terra Alta i els seus municipis petits.

Taula 6.4 Taxa de creixement de la població dels municipis ebrencs el 2019 ordenats de menys a més

	2019	2020	Taxa de creix
Caseres	259	237	-8,49
Bot	573	554	-3,32
Prat de Comte	183	177	-3,28
Mas de Barberans	578	564	-2,42
Ames	455	444	-2,42
Benifallet	739	723	-2,17
Paüls	556	545	-1,98
Benissanet	1161	1140	-1,81
Torre de l'Espanya	611	601	-1,64
Fatarella, la	941	926	-1,59
Riba-roja d'Ebre	1126	1110	-1,42
Xerta	1170	1154	-1,37
Corbera d'Ebre	1016	1003	-1,28
Ascó	1660	1644	-0,96
Camarles	3224	3194	-0,93
Pinell de Brai, el	1017	1008	-0,88
Sénia, la	5681	5640	-0,72
Vinebre	428	425	-0,70
Vilalba dels Arcs	625	621	-0,64
Palma d'Ebre, la	340	338	-0,59
Pobla de Massalu	318	317	-0,31
Aldea, l'	4160	4147	-0,31
Alfara de Carles	377	376	-0,27
Horta de Sant Joa	1149	1146	-0,26
Garcia	527	527	0,00
Flix	3408	3410	0,06
Móra d'Ebre	5690	5695	0,09
Masdenverge	1070	1071	0,09
Alcanar	9418	9434	0,17
Tortosa	33372	33439	0,20
Santa Bàrbara	3707	3715	0,22
Rasquera	781	783	0,26
Tivenys	899	902	0,33
Batea	1890	1901	0,58
Móra la Nova	3087	3108	0,68
Galera, la	731	736	0,68
Sant Jaume d'En	3503	3527	0,69
Deltebre	11482	11578	0,84
Gandesa	3064	3096	1,04
Tivissa	1602	1619	1,06
Sant Carles de la	14789	14953	1,11
Ametlla de Mar, l'	6787	6866	1,16
Roquetes	7973	8079	1,33
Ginestar	753	764	1,46
Amposta	20738	21115	1,82
Perelló, el	2770	2826	2,02
Miravet	691	706	2,17
Ampolla, l'	3205	3277	2,25
Aldover	882	905	2,61
Ulldecona	6300	6525	3,57
Godall	575	598	4,00
Freginals	346	385	11,27

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants (Idescat).

Taula 6.5 Taxa de creixement de la població dels municipis ebrencs al llarg del segle XXI ordenats de més a menys

	2000	2020	Taxa de creix
Ampolla, l'	1.831	3277	78,97
Ametlla de M	4.946	6866	38,82
Sant Carles d	11.194	14953	33,58
Perelló, el	2.145	2826	31,75
Amposta	16.372	21115	28,97
Roquetes	6.366	8079	26,91
Ulldecona	5.304	6525	23,02
Gandesa	2.564	3096	20,75
Alcanar	7.878	9434	19,75
Móra d'Ebre	4.816	5695	18,25
Aldea, l'	3.546	4147	16,95
Móra la Nova	2.661	3108	16,80
Aldover	792	905	14,27
Santa Bàrbar	3.257	3715	14,06
Tortosa	29.481	33439	13,43
Deltebre	10.250	11578	12,96
Sénia, la	5.034	5640	12,04
Masdenverge	956	1071	12,03
Benissanet	1.022	1140	11,55
Camarles	2.887	3194	10,63
Sant Jaume d	3.305	3527	6,72
Freginals	362	385	6,35
Alfara de Car	365	376	3,01
Garcia	512	527	2,93
Prat de Comt	178	177	-0,56
Rasquera	792	783	-1,14
Galera, la	746	736	-1,34
Tivenys	917	902	-1,64
Batea	1.964	1901	-3,21
Ascó	1.707	1644	-3,69
Vinebre	443	425	-4,06
Corbera d'Ebr	1.056	1003	-5,02
Xerta	1.225	1154	-5,80
Pinell de Brai	1.074	1008	-6,15
Horta de San	1.233	1146	-7,06
Tivissa	1.764	1619	-8,22
Ginestar	837	764	-8,72
Miravet	788	706	-10,41
Torre de l'Esp	674	601	-10,83
Arnes	517	444	-14,12
Paüls	640	545	-14,84
Godall	721	598	-17,06
Riba-roja d'Eb	1.350	1110	-17,78
Benifallet	883	723	-18,12
Vilalba dels A	762	621	-18,50
Flix	4.208	3410	-18,96
Mas de Barbe	699	564	-19,31
Palma d'Ebre	419	338	-19,33
Fatarella, la	1.244	926	-25,56
Caseres	325	237	-27,08
Pobla de Mas	442	317	-28,28
Bot	830	554	-33,25

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants (Idescat).

Reproduïm els municipis agrupats segons rangs de creixement al llarg del segle per veure'n l'evolució a més llarg termini i igual que a l'anuari anterior per zones geogràfiques dels creixements i decreixements de la població.

Un primer grup de municipis són els que tenen una població que al llarg del segle ha augmentat més d'un 25%. Són els mateixos 6 que l'any passat, i aquesta anualitat els 6 han crescut per sobre de la mitjana de les Terres de l'Ebre; per tant, han incrementat el percentatge de creixement i el pes poblacional al territori. L'Ampolla, amb un increment del 78,97%, destaca molt de la resta i aquest any ha tornat a créixer després d'anys de retrocés. El segueixen l'Ametlla de Mar, amb un creixement del 38,82%; Sant Carles de la Ràpita, amb un 33,58%, i el Perelló, que torna a superar el 30% de creixement fins al 31,75%. Tanquen aquest primer grup, Amposta, amb un 28,97%, i Roquetes, amb un 26,1, força per sobre del 25%. Aquest any, doncs, els líders de creixement tenen tots la mateixa dinàmica d'augment. Recordem que tots són del Baix Ebre i el Montsià i tots menys Roquetes (amb una dinàmica industrial molt concreta), del litoral.

Un segon grup nou aquest any és el dels municipis que creixen entre el 20% i el 25%. Són dos: Ulldecona, que passa del 18,78% del 2019 al 23,02%, la qual cosa dona una idea del gran increment, i Gandesa, amb un 20,75, exercint de capital de la Terra Alta i l'únic municipi de la comarca que manté el creixement al llarg del segle.

El tercer grup dels municipis que creixen entre un 10% i un 20% ha tingut les dues pèrdues del grup anterior i no en suma cap de nou. Per tant, ara queden 12 municipis des d'Alcanar fins a Camarles. Aldover, que tancava la llista l'any passat, ha tingut un gran creixement el 2020 i ha arribat al 14,27%. El creixement és dispar en aquest grup el 2020, ja que 7 augmenten la població i 5 la disminueixen. Les dues capitals de comarca que inclou aquest grup són: Móra d'Ebre, que arriba al 18,25% de creixement al llarg del segle, i Tortosa (la capital que menys creix) ho fa fins al 13,43%.

Un quart grup amb taxes d'entre el 0% i el 10% de creixement manté el 2020 4 poblacions: Sant Jaume d'Enveja i Freginals (com a novetat) al Montsià; Alfara de Carles al Baix Ebre i Garcia a la Ribera d'Ebre. Deixa aquest grup Prat de Comte, a la Terra Alta, que torna a perdre població al llarg del segle. Menys Sant Jaume, que és un municipi costaner singular, els altres tres són d'interior i tenen menys de 1.000 habitants .

El darrer grup dels municipis amb disminució de la població és el més nombrós. Aquest any repetim 28 municipis, amb el canvi de Freginals per Prat de Comte. L'efecte de creixement del 2020 no és suficient per canviar la dinàmica acumulada al llarg dels anys de la segona desena del segle. Podem reproduir els mateixos comentaris que l'any anterior: cap dels municipis costaners perd població i només n'hi ha un de més de 3.000, Flix, afectat per un greu procés de reconversió industrial. De les dues comarques d'interior amb 26 municipis, només quatre de la Ribera, incloent-hi la capital i la mateixa capital de la Terra Alta, guanyen població al segle XXI. Podem destacar que 4 municipis han perdut més d'un 20% de la població aquest segle. El cas extrem és Bot, amb un 33,35% de pèrdua, que continua patint una despoblació important de més d'un 30%. Els 4 municipis pertanyen a la Terra Alta. Set municipis més tenen pèrdues entre el 15% i el 20% de la població al llarg del segle. Destaca Flix per la seva dimensió. Analem a continuació el creixement comparat dels municipis costaners i dels d'interior. Els vuit municipis de litoral han augmentat la població el 2020 i tots menys Alcanar ho han fet amb una taxa superior a la del conjunt del territori. No són els municipis que més han crescut, ja que els primers se situen en el cinquè setè i vuitè lloc per increments percentuals de la població, però aquest biaix pot indicar que un vector de creixement hagi estat la possibilitat d'empadronament en segones residències que tenen més implantació al litoral. Aquesta dinàmica fa que el percentatge de la població en els municipis de litoral hagi augmentat el 2020, que ja representa un 41% superior al 40,7% dels anys 2019 i 2018 i en línia ascendent als 40,5% i 40,6% del 2017 i 2016. Si ho mirem en perspectiva des del 2000, ja s'observa un creixement important, ja que hem passat de representar el 37,1% al 41%. El 2020 ha suposat un augment de 1.187 residents a les Terres de l'Ebre. Només els 8 municipis costaners suposen 884 nous residents i els 44 municipis d'interior només sumen 307. Aquesta dada mostra clarament el diferent comportament en termes agregats.

Si mirem la posició del creixement acumulat al llarg del segle, els cinc primers llocs són per a municipis costaners (l'Ampolla, l'Ametlla de Mar, Sant Carles de la Ràpita, el Perelló i Amposta). Alcanar, que ocupava el setè lloc, descendeix algunes posicions pel seu petit increment del 2020, i Deltebre (12,92%) i Sant Jaume d'Enveja (6,72%) tenen creixements més modestos però tots positius.

Elements destacats i reflexions de l'apartat

- Aquest any les comarques de litoral són les que més creixen i, per tant, incrementen el pes poblacional, que arriba al 81,45% de la població ebrenca.
- Hi ha disparitat en els creixements comarcals. El Montsià és la comarca que més augmenta al llarg del segle i torna a ser la que més creix el 2020. Per contra, la Terra Alta és l'única que decreix el 2020 i ja perd més d'un 10% de la població que tenia el 2012.
- Per àmbits territorials, les Terres de l'Ebre és la regió que creix en menor mesura i la segueixen Ponent i l'Alt Pirineu i Aran. L'àmbit metropolità ho fa una mica més que la mitjana catalana.
- Les sis poblacions ebrenques més poblades incrementen el pes fins a arribar a concentrar quasi el 55% de la població.
- Malgrat un creixement relativament important de la població, no es reparteix a tots els municipis. El 2020 en creixen 27 i en decreixen 24 (un manté la població). La distribució comarcal dels que creixen és la següent: 10 al Montsià, 8 al Baix Ebre, 7 a la Ribera d'Ebre i 2 a la Terra Alta.
- Les quatre capitals comarcals tornen a incrementar la població el 2020. Amposta i Gandesa ho fan per sobre de la mitjana ebrenca.
- El 2020 els dos casos extrems són els mateixos que el 2019 però en sentit invers: Freginals (11,27%) i Caseres (-8,49%).
- Hi ha 4 municipis, tots de la Terra Alta, que han perdut més del 20% de la població al segle XXI, amb el cas extrem de Bot, amb un 33,35% de disminució.
- El 2019 es pot observar un comportament molt diferent entre els municipis costaners i els d'interior. Tots els costaners creixen, i tots menys Alcanar

ho fan en percentatge superior a la mitjana. Per tant, n'incrementen el pes poblacional fins al 41% del total.

- Recopilant les dades anteriors en una anàlisi conjuntural del 2020:
  - No sembla que hi ha canvi de residència en entorns més rurals al territori ebrenc.
  - Sembla que hi ha una concentració cap als municipis més grans, i Gandesa com a capital de comarca de la Terra Alta.
  - Hi pot haver un efecte de segona residència en incrementar la població els municipis costaners que presenten més concentració d'habitatges d'aquesta mena.

6.4. Estructura de la població

En aquest apartat, com a la resta del capítol, fem una mirada als indicadors que hem presentat en anteriors edicions amb els ulls posats en possibles canvis en el comportament i resultats deguts a la pandèmia. Analitzem la piràmide de població de les Terres de l'Ebre i deixem per al proper any l'anàlisi de les piràmides comarcals, que varien poc entre dues anualitats. La resta dels estudis són els mateixos que el 2019: la distribució de sexes al llarg de la piràmide, una aproximació als fluxos de població segons els trams d'edat i, finalment, l'anàlisi dels indicadors més destacats de l'estructura de la població. En alguns hi trobem canvis significatius pel que fa a una anualitat i reflexionem sobre les possibles causes.

L'estructura de la població és un indicador que no pot presentar grans modificacions entre dues anualitats en analitzar les cohorts de població per grups de 5 anys que presentem al nostre informe. Aquest any només fem l'anàlisi de la piràmide del conjunt de les Terres de l'Ebre, i els trets més destacats són:

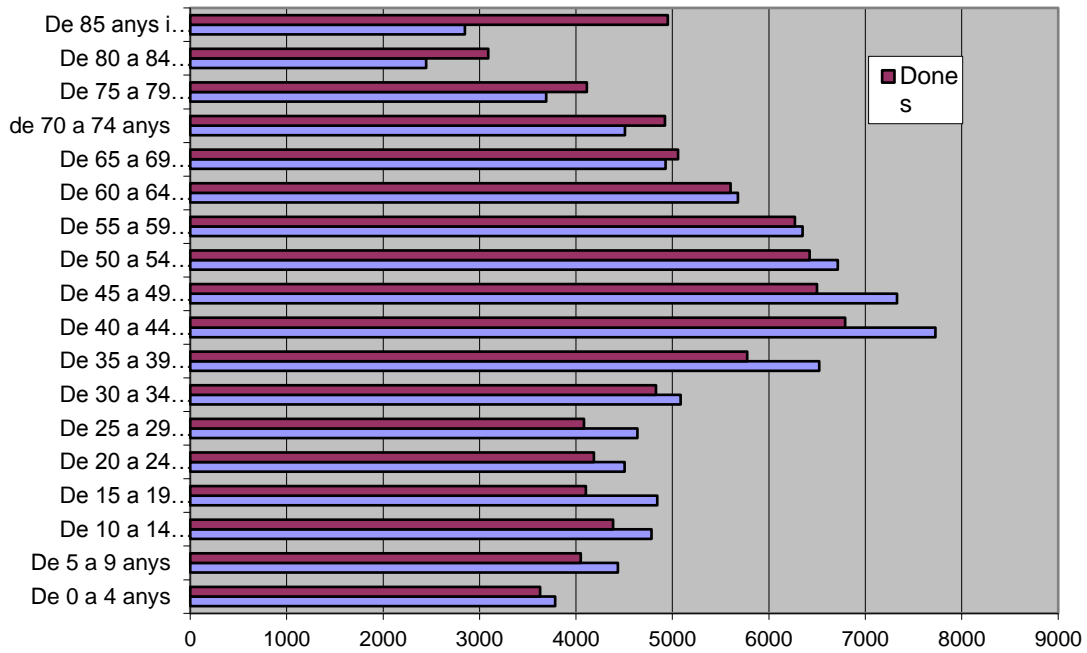
- Els tram de menys edat continua estabilitzat en el percentatge de població en el 4,2%, igual que en els dos anys precedents. A Catalunya torna a baixar i ja se situa en un valor força similar, encara una mica superior del 4,4%.

- Les dues cohorts següents de la població ebrenca segueixen comportaments dispars: el de 5 a 9 anys perd una dècima i passa del 4,9% al 4,8%, i el de 10 a 14 en guanya una i passa del 5% al 5,1%. Una evolució semblant es dona a Catalunya amb valors superiors: passa del 5,2% al 5,1% en el tram de 5 a 9 anys i s'estabilitza en el 5,4% en el de 10 a 14. Així, en termes percentuals a les Terres de l'Ebre, torna a disminuir la població escolar dels primers cursos de primària i augmenta la dels darrers cursos de primària i primers de l'ESO (aquest any també en termes absoluts atès el creixement de la població).
- Aquest any la cohort amb més població a les Terres de l'Ebre torna a ser la de 40 a 44 anys per tercer any consecutiu, que es manté en el 8,1%, igual que a Catalunya, que també es manté en el 8,6%.
- Fins al tram dels 45 al 49, igual que el 2019, els pesos relatius a Catalunya són força superiors als ebrenca, tal com es mostra a la taula 6.6. El 2020 la cohort de 50 a 54 equilibra el pes.
- A les cohorts d'edats superiors als 54 anys tots els pesos són superiors a les Terres de l'Ebre respecte a Catalunya.
- L'envelliment de la població ebrenca suposa increments dels pesos de les cohorts a partir dels 45 anys, excepte per a la cohort de 80 a 84, que baixa notablement del 3,5% al 3,1%, efecte que també es produeix significativament a Catalunya, amb una disminució del 2,8% al 2,5%. Aquest resultat és molt sorprenent, atès l'envelliment progressiu de la població. A les Terres de l'Ebre els residents entre 80 i 85 han passat de 6.214 a 5.535. En només un any aquesta disminució és molt superior als efectes de la covid-19 al territori que es poden haver contribuït parcialment en centrar-se en col·lectius de més edat.
- La cohort ebrenca de més de 85 anys torna a incrementar el pes i ja se situa a un 4,4%, de manera que fa augmentar la diferència al de tram de 0 a 4 anys, que continua en el 4,2. A Catalunya aquesta cohort de més de 85 anys té un pes de 3,2% força inferior.

Els canvis respecte al 2019 són petits però la direcció va en la mateixa línia que en anys anteriors. Suposa un envelliment progressiu de la població, desplaçant

la població cap als trams d'edat més avançada amb la clara excepció de la cohort de 80 a 85 anys.

Gràfic 6.5. Estructura de la població per edat i sexe. Terres de l'Ebre, 2020

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat (Padró continu).

Taula 6.6. Estructura de la població per edat i sexe. Terres de l'Ebre, 2020					
	Homes	Dones	Total	% a Terres de l'Ebre	% a Catalunya
De 0 a 4 anys	3785	3629	7414	4,2%	4,4%
De 5 a 9 anys	4434	4050	8484	4,8%	5,1%
De 10 a 14 anys	4784	4384	9168	5,1%	5,5%
De 15 a 19 anys	4843	4103	8946	5,0%	5,2%
De 20 a 24 anys	4503	4184	8687	4,9%	5,1%
De 25 a 29 anys	4637	4084	8721	4,9%	5,7%
De 30 a 34 anys	5084	4831	9915	5,6%	6,2%
De 35 a 39 anys	6523	5776	12299	6,9%	7,2%
De 40 a 44 anys	7728	6792	14520	8,1%	8,6%
De 45 a 49 anys	7328	6500	13828	7,8%	8,3%
De 50 a 54 anys	6713	6422	13135	7,4%	7,4%
De 55 a 59 anys	6348	6271	12619	7,1%	6,6%
De 60 a 64 anys	5680	5604	11284	6,3%	5,8%
De 65 a 69 anys	4929	5057	9986	5,6%	5,0%
de 70 a 74 anys	4507	4923	9430	5,3%	4,6%
De 75 a 79 anys	3691	4112	7803	4,4%	3,6%
De 80 a 84 anys	2446	3089	5535	3,1%	2,5%
De 85 anys i més	2848	4952	7800	4,4%	3,2%
Total	89837	88550	178387	100,0%	100,0%
<i>Font: Idescat. Padró continu.</i>					
Institut d'Estadística de Catalunya					

Analitzem a continuació, com ja és habitual, les composicions de sexe en l'estructura poblacional de les Terres de l'Ebre i de les seves comarques. La composició entre homes i dones al llarg de la piràmide és força diferent per als territoris que ens ocupen. A la taula 6.7 es poden consultar tots els valors de la taxa de masculinitat per cohorts i territoris. La taxa de masculinitat es calcula com el quocient entre homes i dones multiplicat per 100.

Si detallem la taxa de masculinitat al llarg de les cohorts també observem pesos molt diferents entre Catalunya i les Terres de l'Ebre. La teoria diu que neixen més homes que dones i que a les edats més avançades s'inverteix aquesta relació. Aquest és el comportament que es dona als dos territoris. Les Terres de l'Ebre tenen taxes de masculinitat més elevades que Catalunya en tots els trams menys a la cohort de 0 a 4 (104,30% i 105,29%); el de 20 a 24 aquest any ja és superior a les Terres de l'Ebre (107,62% i 107,21%). No es modifica el punt del canvi de tendència de predomini del sexe masculí i femení respecte al 2019 i, per tant, les taxes de masculinitat tenen valors superiors al 100% a les Terres de l'Ebre fins al tram de 60 a 64, una edat molt superior a la de Catalunya, on la

preponderància d'homens arriba al tram de 50 a 54 i ja no preveu l'excepció de la cohort de 30 a 34 anys amb una taxa de 100,1%. Els trams d'edat més avançada es tornen clarament femenins fins a arribar al darrer, que presenta la taxa de masculinitat més petita. Els valors d'aquesta darrera cohort de més de 85 anys són del 57,51% el 2020 (57,59% el 2019) a les Terres de l'Ebre i de 49,58% (49,03% el 2019) a Catalunya. Per tant, una taxa de masculinitat molt petita però força superior a les Terres de l'Ebre. Els valors de la taxa de masculinitat del total de la població han crescut en tots els territoris tant comarcals com a les Terres de l'Ebre i Catalunya el 2020, en els dos darrers són respectivament 102,31% i 96,8%. Sembla que això suposa un canvi en la tendència de la sèrie, ja que comporta un nou increment de la taxa respecte al 2019 després d'anys de disminució.¹³ A les Terres de l'Ebre i a totes les comarques ebrenques (com es veu a la taula) hi ha més homes que dones. Per contra, a Catalunya hi ha clarament més dones.

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres De l'Ebre	Catalunya
De 0 a 4 anys	101,91	102,15	119,89	110,22	104,30	105,29
De 5 a 9 anys	109,59	109,34	112,50	103,54	109,48	106,33
De 10 a 14 anys	108,15	109,39	108,57	116,10	109,12	106,55
De 15 a 19 anys	123,15	117,47	107,13	104,55	118,04	108,54
De 20 a 24 anys	110,34	105,50	99,63	118,86	107,62	107,21
De 25 a 29 anys	113,96	111,05	119,08	114,94	113,54	102,60
De 30 a 34 anys	105,15	98,59	118,83	124,63	105,24	100,01
De 35 a 39 anys	107,22	112,01	124,60	147,29	112,93	101,51
De 40 a 44 anys	113,41	114,92	118,94	98,97	113,78	104,64
De 45 a 49 anys	114,60	110,05	114,18	114,44	112,74	104,74
De 50 a 54 anys	107,54	101,53	105,72	100,79	104,53	101,59
De 55 a 59 anys	98,89	102,62	99,76	112,31	101,23	96,36
De 60 a 64 anys	95,21	101,02	115,58	115,36	101,36	92,05
De 65 a 69 anys	96,29	98,20	97,96	99,74	97,47	88,46
De 70 a 74 anys	90,34	93,96	89,54	91,12	91,55	84,26
De 75 a 79 anys	89,59	89,93	89,56	90,32	89,76	79,16
De 80 a 84 anys	77,96	80,64	70,73	93,09	79,18	68,42
De 85 anys i més	54,21	58,49	61,14	63,21	57,51	49,58
Total	101,71	102,09	104,01	104,47	102,31	96,80
<i>Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat. Padró continu.</i>						
Institut d'Estadística de Catalunya						

¹³ L'increment poblacional a causa de fenòmens migratoris pot suposar una diferència de gènere entre els immigrants amb predomini del sexe masculí en algunes procedències.

Si particularitzem els detalls significatius de l'anàlisi comarcal, el 2020 ha pujat la taxa de masculinitat en totes les comarques respecte al 2019 en la línia de l'any anterior, que creixia a totes a excepció del Baix Ebre. Els valors oscil·len entre la taxa de masculinitat més elevada de la Terra Alta, amb un 104,47%, i el del Baix Ebre, amb un 101,71%. Per tant, valors no massa diferents: es presenten diferències significatives entre comarques en les taxes per a les cohorts que passem a comentar:

1. Crida l'atenció l'elevada taxa de masculinitat de la Ribera d'Ebre en la primera cohort, que suposa aproximadament 12 homes per cada 10 dones. També és molt elevada a la Terra Alta, amb un 110,22%, molt superior a la mitjana catalana, i, per contra, són força inferiors els del Baix Ebre i el Montsià.

2. L'evolució dels trams entre 35 i 44 anys de la Terra Alta. El tram de 35 a 39 presenta la taxa de masculinitat més elevada de totes les del quadre, amb un 147%, i per contra descendeix fins a un valor inferior al 100% en el tram superior de 40 a 44 anys.

3. Els valors de les cohorts entre els 25 i els 44 anys a la Ribera d'Ebre són molt alts, ja que se situen al voltant del 120%. Un predomini de la població masculina segurament per l'estructura industrial de la comarca.

4. Les elevades taxes de masculinitat relatives en els trams d'edat avançada. En totes les comarques hi ha més dones que homes a partir dels 65 anys. Si mirem la taxa dels majors de 85 anys, la més baixa és la de Catalunya, amb un 49,58 (dos dones per cada home), i la més alta, la de la Terra Alta, amb un 63,21% (més de tres punts inferior a la de l'any anterior).

Analitzem, a continuació, les variacions de la població entre dos cohorts successives amb 5 anys de diferència. Per això, comparem les piràmides de població del 2015 i del 2020. Procedim restant la cohort de la població del 2020 a la cohort anterior del 2015. Tal com explicàvem en l'anuari anterior, si no hi hagués cap modificació, els que el 2015 pertanyen a una cohort, el 2020 serien de la següent i la variació seria zero, així les modificacions que es donen són, d'una banda, les sortides de població del territori, emigracions i defuncions, i, de l'altra, les entrades via immigracions. Tal com es calcula, un valor negatiu suposa una entrada més gran, i un valor positiu, una sortida neta. La primera cohort té un valor negatiu, ja que representa les noves incorporacions que no havien

nascut el 2015, i els darrers trams, valors positius per les defuncions més habituals a les edats avançades.

La primera dada important és que la pèrdua de població entre el 2015 i el 2020 per a les Terres de l'Ebre és de 3.293, que s'haurà de tenir present en el conjunt de les cohorts. El valor absolut és molt inferior al de l'anuari anterior i no podem fer una anàlisi dels percentatges de pèrdues entre les dades del 2020 i les del 2019, ja que les d'aquest any suposen una pèrdua de menys del 50% de la de l'any anterior. Aquesta és una bona dada, ja que indica el canvi de tendència del 2020 i del 2014, un amb creixement i l'altre amb un retrocés demogràfic clar. L'objectiu d'aquest punt és veure com es reparteix la pèrdua al llarg de la piràmide.

La taula 6.8a recull el total de les Terres de l'Ebre. S'hi observa que:

- La primera bona dada és que el tram de 5 a 9 anys suposa un increment de 91 residents, la qual cosa suposa un canvi respecte a l'any anterior.
- El tram de 10 a 14 continua presentant menys residents, la qual cosa suposa una disminució de grups escolars i joves ebrencs de cara al futur si no hi ha correccions migratòries.¹⁴
- El saldo es torna positiu en els trams següents fins als 29 anys. El de 24 a 29 és rellevant, que era negatiu l'any passat i pot suposar un increment de la retenció dels joves, un cop finalitzada la seva formació.
- La resta dels trams d'edats laborals fins als 64 anys presenten valor negatiu i, per tant, sortides de persones. S'observa que no hi ha fuites importants fins als valors percentualment importants en el tram dels 35 als 44 anys, moment de la projecció laboral. Aquest és el problema fonamental de la retenció i captació de talent al territori. S'ha de comentar que les dades no són tan dolentes en termes absoluts ni relatius com l'any anterior.
- Els trams més elevats d'edat presenten clarament valors negatius fruit de les defuncions entre dos cohorts successives en edats avançades.

---

¹⁴ Aquí es presenta un canvi de cinc anys, mentre que a la piràmide de l'inici del capítol només analitzem el canvi de al darrera anualitat. D'aquí ve el comportament diferent.

Les taules 6.8 següents fan l'anàlisi comarcal del mateix fenomen, que presenta la mateixa evolució en termes generals amb les peculiaritats destacables següents:

- Totes les comarques tenen un creixement en la població de 5 a 9 anys i, en termes relatius, la més important és la de la Terra Alta.
- Totes guanyen població fins als 24 anys i especialment la Terra Alta, que, per contra, és l'única que té una gran disminució dels 25 als 29 anys.
- El Montsià només té una pèrdua percentualment important entre els 40 i 44 anys.
- Pel que fa a la resta de comarques, la cohort d'edat laboral amb la pèrdua més significativa és la dels 35 als 39 anys i pren el valor extrem a la Terra Alta amb una disminució entre cohorts del 6,16%.

Taula 6.8a: Modificació població per trams el darrer quinquenni Terres de l'Ebre

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 anys	-3785	-3629	-7414	
De 5 a 9 anys	-54	-37	-91	1,08
De 10 a 14 anys	129	85	214	-2,28
De 15 a 19 anys	-357	-19	-376	4,39
De 20 a 24 anys	-198	-53	-251	2,98
De 25 a 29 anys	-177	97	-80	0,93
De 30 a 34 anys	30	178	208	-2,05
De 35 a 39 anys	198	175	373	-2,94
De 40 a 44 anys	307	157	464	-3,10
De 45 a 49 anys	278	41	319	-2,25
De 50 a 54 anys	284	52	336	-2,49
De 55 a 59 anys	185	7	192	-1,50
De 60 a 64 anys	182	51	233	-2,02
De 65 a 69 anys	198	134	332	-3,22
De 70 a 74 anys	460	260	720	-7,09
De 75 a 79 anys	548	329	877	-10,10
De 80 a 84 anys	726	537	1263	-18,58
De 85 a 89 anys	1031	1011	2042	-29,79
De 90 a 94 anys	973	1191	2164	-48,09
De 95 a 99 anys	502	865	1367	-69,96
De 100 anys i més	118	283	401	-86,24

Taula 6.8b: Modificació població per trams el darrer quinquenni Baix Ebre

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 anys	-1705	-1673	-3378	
De 5 a 9 anys	-20	-5	-25	0,66
De 10 a 14 anys	119	68	187	-4,48
De 15 a 19 anys	-155	10	-145	3,80
De 20 a 24 anys	-76	-33	-109	2,87
De 25 a 29 anys	-52	34	-18	0,47
De 30 a 34 anys	72	63	135	-3,07
De 35 a 39 anys	143	71	214	-3,87
De 40 a 44 anys	144	52	196	-3,00
De 45 a 49 anys	184	25	209	-3,31
De 50 a 54 anys	164	60	224	-3,82
De 55 a 59 anys	113	21	134	-2,43
De 60 a 64 anys	81	7	88	-1,81
De 65 a 69 anys	110	76	186	-4,21
De 70 a 74 anys	219	149	368	-8,17
De 75 a 79 anys	268	158	426	-11,12
De 80 a 84 anys	328	258	586	-20,12
De 85 a 89 anys	437	435	872	-30,36
De 90 a 94 anys	389	475	864	-47,63
De 95 a 99 anys	192	353	545	-70,14
De 100 anys i més	55	123	178	-88,12

Taula 6.8c: Modificació població per trams el darrer quinquenni Montsià

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 anys	-1423	-1393	-2816	
De 5 a 9 anys	-11	-33	-44	1,37
De 10 a 14 anys	16	3	19	-0,51
De 15 a 19 anys	-167	-35	-202	6,02
De 20 a 24 anys	-88	-7	-95	3,04
De 25 a 29 anys	-98	46	-52	1,62
De 30 a 34 anys	-33	57	24	-0,63
De 35 a 39 anys	-5	65	60	-1,21
De 40 a 44 anys	122	77	199	-3,32
De 45 a 49 anys	69	12	81	-1,47
De 50 a 54 anys	99	1	100	-1,91
De 55 a 59 anys	39	-27	12	-0,25
De 60 a 64 anys	50	-2	48	-1,15
De 65 a 69 anys	34	22	56	-1,52
De 70 a 74 anys	113	52	165	-4,75
De 75 a 79 anys	136	109	245	-8,02
De 80 a 84 anys	249	164	413	-16,88
De 85 a 89 anys	343	340	683	-28,47
De 90 a 94 anys	343	428	771	-49,68
De 95 a 99 anys	173	295	468	-70,48
De 100 anys i més	36	90	126	-85,14

Taula 6.8d: Modificació població per trams el darrer quinquenni Ribera d'Ebre

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 anys	-452	-377	-829	
De 5 a 9 anys	-5	1	-4	0,41
De 10 a 14 anys	-2	29	27	-2,77
De 15 a 19 anys	-16	9	-7	0,76
De 20 a 24 anys	-5	-5	-10	0,95
De 25 a 29 anys	-25	11	-14	1,30
De 30 a 34 anys	-11	49	38	-2,99
De 35 a 39 anys	37	17	54	-3,72
De 40 a 44 anys	24	31	55	-3,29
De 45 a 49 anys	18	-6	12	-0,79
De 50 a 54 anys	14	-7	7	-0,44
De 55 a 59 anys	30	17	47	-2,72
De 60 a 64 anys	41	35	76	-4,48
De 65 a 69 anys	44	29	73	-5,09
De 70 a 74 anys	93	52	145	-10,53
De 75 a 79 anys	89	48	137	-12,06
De 80 a 84 anys	91	71	162	-18,79
De 85 a 89 anys	150	143	293	-31,30
De 90 a 94 anys	141	173	314	-47,22
De 95 a 99 anys	83	131	214	-67,72
De 100 anys i més	16	47	63	-85,14

Taula 6.8e: Modificació població per trams el darrer quinquenni Terra Alta

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 anys	-205	-186	-391	
De 5 a 9 anys	-18	0	-18	4,07
De 10 a 14 anys	-4	-15	-19	3,87
De 15 a 19 anys	-19	-3	-22	4,65
De 20 a 24 anys	-29	-8	-37	8,01
De 25 a 29 anys	-2	6	4	-0,77
De 30 a 34 anys	2	9	11	-1,77
De 35 a 39 anys	23	22	45	-6,16
De 40 a 44 anys	17	-3	14	-1,78
De 45 a 49 anys	7	10	17	-2,15
De 50 a 54 anys	7	-2	5	-0,65
De 55 a 59 anys	3	-4	-1	0,12
De 60 a 64 anys	10	11	21	-2,65
De 65 a 69 anys	10	7	17	-2,19
De 70 a 74 anys	35	7	42	-5,28
De 75 a 79 anys	55	14	69	-10,47
De 80 a 84 anys	58	44	102	-17,68
De 85 a 89 anys	101	93	194	-29,94
De 90 a 94 anys	100	115	215	-45,84
De 95 a 99 anys	54	86	140	-71,07
De 100 anys i més	11	23	34	-82,93

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

La taula 6.9 recull els principals indicadors d'estructura de la població de les Terres de l'Ebre i de les seves comarques, així com la seva comparativa amb el conjunt de Catalunya. Amb les dades que es mostren, podem fer tres tipus d'anàlisi per als indicadors: el canvi que han experimentat en el darrer any, al qual prestarem especial atenció per la singularitat de l'any, la tendència del darrer quinquenni i la comparació amb el valor del 2000. Abordarem l'estudi des d'una perspectiva comarcal i en comparació amb els valors de Catalunya.

Taula 6.9. Indicadors d'estructura de la població a les comarques de les Terres de l'Ebre, 2002019								
	Índex d'envelliment	Índex sobreenvelliment	Índex de dependència juvenil	Índex de dependència senil	Índex de dependència global	Índex de recanvi de la població en edats actives	Edat mitjana de la població	
Baix Ebre								
2020	155,0	18,5	22,5	34,9	57,5	120,3	44,12	
2019	150,8	18,3	23,6	35,6	59,1	123,3	44,44	
2018	147,5	18,0	23,8	35,1	58,9	121,7	44,23	
2017	146,9	17,8	23,7	34,8	58,6	118,3	44,10	
2016	145,2	17,0	23,5	34,2	57,7	118,3	43,85	
2000	160,7	10,6	20,6	33,1	53,7	80,6	42,49	
Montsià								
2020	148,1	18,7	22,3	33,0	55,2	115,9	43,87	
2019	143,1	19,0	22,6	32,4	55,0	119,7	44,16	
2018	141,4	18,7	22,8	32,3	55,1	121,9	44,00	
2017	138,6	18,4	22,9	31,8	54,7	121,6	43,74	
2016	136,4	17,9	23,1	31,5	54,5	122,0	43,47	
2000	153,9	10,9	20,7	31,9	52,7	78,7	41,99	
Ribera d'Ebre								
2020	196,5	20,5	20,0	39,3	59,3	174,1	46,18	
2019	196,9	19,8	19,7	38,8	58,5	166,4	46,64	
2018	192,8	20,6	20,0	38,6	58,6	155,4	46,49	
2017	191,7	20,9	19,8	37,9	57,7	144,0	46,32	
2016	187,3	20,4	20,0	37,4	57,3	143,9	46,03	
2000	190,2	12,5	20,4	38,7	59,1	76,6	43,96	
Terra Alta								
2020	246,1	23,1	20,3	49,8	70,1	155,8	48,17	
2019	242,0	23,0	20,9	50,5	71,4	158,2	48,62	
2018	241,0	22,1	20,7	49,9	70,7	166,7	48,60	
2017	237,7	22,5	20,9	49,7	70,6	159,3	48,45	
2016	242,0	22,5	20,5	49,7	70,2	168,6	48,48	
2000	259,5	10,8	18,4	47,8	66,3	100,5	46,74	
Terres de l'Ebre								
2020	161,8	19,2	22,0	35,6	57,6	126,1	44,53	
2019	157,6	19,2	22,6	35,6	58,2	128,6	44,87	
2018	155,0	19,0	22,8	35,3	58,1	128,1	44,70	
2017	153,4	18,8	22,8	34,9	57,7	125,0	44,51	
2016	151,5	18,3	22,7	34,4	57,2	125,6	44,27	
2000	168,8	11,0	20,5	34,5	55,0	80,7	42,86	
Catalunya								
2020	125,9	17,0	22,7	28,5	51,2	112,2	42,37	
2019	121,6	16,9	23,7	28,8	52,5	112,6	42,70	
2018	119,3	16,7	24,0	28,7	52,7	114,3	42,58	
2017	117,5	16,4	24,2	28,4	52,6	115,3	42,45	
2016	116,0	16,1	24,3	28,1	52,4	116,2	42,29	
2000	124,9	10,2	20,1	25,1	45,3	79,2	40,47	

Definicions dels indicadors

Índex d'envelliment

Quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més, i el nombre de joves menors de 15 anys (expressat en tant per cent).

Índex de sobreenvelliment

Quocient de les persones de més de 85 anys respecte a les de més de 65 anys (expressat en tant per cent).

Índex de dependència juvenil

Quocient entre el nombre de joves menors de 15 anys i el nombre de persones entre 15 a 64 anys (expressat en tant per cent).

Índex de dependència senil

Quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més, i el nombre de persones de 15 a 64 anys (expressat en tant per cent).

Índex de dependència global

Relació entre la població de més de 64 anys i de menys de 15 anys respecte al grup comprès entre aquestes dues edats (expressat en tant per cent).

Índex de recanvi de la població en edats actives

Quocient entre el nombre de persones entre 60 i 64 anys i el nombre de persones entre 15 i 19 anys (expressant en tant per cent).

Edat mitjana de la població

Mesura central d'edat quocient entre la suma de les edats de tota la població dividida per la població.

El valor de l'índex d'envelliment a les Terres de l'Ebre el 2020 és de 161,8, amb un creixement important respecte al valor del 2019, que era de 157,6 en línia ascendent al dels anys anteriors, portant a un clar creixement respecte al valor del 2016, que se situava més de 10 punts per sota (151,5). La pujada a Catalunya aquest any és fins i tot superior: augmenta 4,3 punts fins als 125,9 des del 121,6, increment superior als aproximadament 2 punts dels darrers dos anys. A totes les comarques menys a la Ribera d'Ebre, que disminueix lleugerament el 2020, el valor també creix i el valor extrem és el de la Terra Alta, amb 246,1. Si bé en els darrers anys hem comprovat el creixement d'aquest índex en tots els territoris menys a la Ribera d'Ebre, encara manté un valor una mica inferior al de l'inici de segle. El comportament actual és degut al creixement de persones més grans de 65 any rere any i els pocs naixements, que no compensen els que ja fan els 15 anys; per tant, és normal que l'índex creixi. Durant la primera dècada del segle, l'arribada d'immigrants joves va fer que augmentessin els naixements i, per tant, que aquest índex disminuís. Aquest nascuts ja arriben a les edats de secundària i fan que la població menor de 15 anys sigui inferior a la de l'anterior.

L'índex de sobreenvelliment el 2020 té un comportament molt moderat en tots els territoris excepte a Ribera d'Ebre, que creix amb més força i torna al valor del 2018. El valor del 2019 és força estrany a la sèrie i s'hauria d'analitzar per algun recompte singular. Al Montsià disminueix fins al 18,7, al Baix Ebre creix fins al 18,5, apropant els valors, i a la Terra Alta torna créixer una dècima i té un valor molt superior a la resta de 23,1. Com en tots els indicadors que inclouen la població amb més edat, les Terres de l'Ebre tenen un valor superior al de Catalunya. El 2020 es manté a les Terres de l'Ebre en 19,2 i creix una sola

dècima a Catalunya fins al 17. L'increment de l'esperança de vida de la població fa créixer aquest índex en augmentar la població de més de 85 anys progressivament; així ho havia fet els darrers anys. El 2020 la pandèmia ha afectat les persones de més edat i amb més força els de més de 85 que els de més de 65; per tant, és normal que encara que les defuncions a les Terres de l'Ebre hagin estat escasses, es pot haver explicat parcialment aquest estancament el 2020 a l'índex.

L'índex de dependència juvenil és un indicador amb comportaments dispars per als diferents territoris en els darrers anys. Si mirem el comportament del darrer quinquenni per a les Terres de l'Ebre, ha disminuït de 22,7 a 22, i encara ho ha fet més a Catalunya, del 24,3 al 22,7. Aquest comportament s'ha vist incrementat el darrer any, en què a Catalunya ha caigut un punt i a les Terres de l'Ebre sis dècimes, la caiguda més important dels darrers anys. Aquest comportament de l'índex indica que els menors de 15 anys van disminuint amb relació a la població entre 15 i 64 anys. Per comarques, l'índex cau molt al Baix Ebre. També ho fa lleument al Montsià i a la Terra Alta i només creix a la Ribera d'Ebre Malgrat aquest creixement, la Ribera d'Ebre continua tenint el més petit: un 20,0 a causa de les importants cohorts de població en el tram central de la seva piràmide.

L'índex de dependència senil, atesa la seva definició des del punt de vista agregat, té un significat econòmic en comparar els col·lectius que cobren pensions i els que poden cotitzar (si el mercat de treball és manté estable) i, per tant, cada cop té més importància per a l'evolució de la caixa de les pensions. A diferència dels darrers anys, en què tots els territoris tenien un increment de l'índex de dependència senil, el 2020 presenta un comportament força variat. El 2020 incrementen el seu valor el Montsià (de 32,4 a 33) i la Ribera d'Ebre (de 38,9 a 39,3), manté el mateix valor el conjunt de les Terres de l'Ebre en 35,6, i el disminueixen el Baix Ebre (de 35,6 a 34,9), la Terra Alta (de 50,5 a 49,8) i el conjunt de Catalunya (de 28,8 a 28,5). S'esperaria una disminució de l'índex amb l'arribada de gent jove i un petit efecte per les defuncions afegides per la pandèmia en gent de més de 65 anys. La força contrària és el pas de persones de menys de 15 anys a més de 15, no compensada amb els nous naixements. L'efecte global, com podem veure, és dispar segons els territoris però en el conjunt de Catalunya, on les forces que porten a la disminució tenen més força, així s'observa en el valor obtingut. Encara que sigui simbòlic, l'índex de la Terra

Alta cau per sota del 50, que suposava un jubilat per cada dos persones en edat de treballar.

L'índex de dependència global mesura la càrrega que per a la població en edat de treballar representa la població en edats dependents. Per a les Terres de l'Ebre globalment, aquest indicador canvia la tendència el 2020 i disminueix fins al 57,6, un valor clarament inferior al 58,2 del 2019, i se situa fins i tot per sota del valor del 2017. L'indicador també decreix a Catalunya i fins i tot amb més força per arribar al 51,2, el valor més petit del quinquenni. Per a les 4 comarques presenta un comportament desigual, ja que l'indicador creix per al Montsià i la Ribera d'Ebre (en aquest cas amb força) i disminueix clarament al Baix Ebre i la Terra Alta (la comarca amb un valor més alt amb molta diferència).

L'índex de recanvi de la població en edats actives ens indica la capacitat de reemplaçament de la cohort que és més a prop de jubilar-se, ja que és un indicador que només afecta dues cohorts, pot tenir modificacions més importants que altres indicadors de l'estructura que afecten grans col·lectius. L'evolució del 2020 també trenca la tendència dels anys anteriors i presenta una disminució en l'indicador a les Terres de l'Ebre de 128,6 a 126,1. Per contra, a Catalunya, on també disminueix, ho fa molt menys que l'any anterior, de 112,6 a 112,2. Els dos valors són encara molt superiors a 100 (que suposaria el mateix pes per a les dues cohorts i, per tant, una reposició només parcial de la gent que treballa) i clarament diferents als del 2000, quan els valors eren clarament inferiors a 100. Si detallem l'evolució en l'àmbit comarcal, el valor de l'índex disminueix a totes les comarques menys a la Ribera d'Ebre, on, a més a més de ser la que té el valor més elevat, torna a créixer amb força fins a arribar al 174,1. La comarca amb el valor més baix de l'indicador és el Montsià, amb 115,9, quasi 4 punts menys que el 2019 i a prop del valor de Catalunya (condició no gaire habitual per als indicadors).

L'edat mitjana ha anat creixent en els darrers anys a causa de l'envelliment progressiu de la població, de manera lenta però contínua en tots els territoris. El 2020 l'evolució sí que presenta un canvi substancial respecte als anys precedents, ja que en tots els territoris estudiats (Terres de l'Ebre, Catalunya i les 4 comarques ebrenques) aquest indicador ha disminuït. Ho ha fet moderadament, com no pot ser d'una altra manera en un canvi anual. Dos

elements poden ser la causa d'aquesta disminució. D'una banda, el creixement poblacional que s'ha incrementat el 2020 només es pot justificar per l'arribada d'immigrants que de mitjana tindran una edat per sota dels valors de la mitjana del territori d'acollida, i, de l'altra, les defuncions per covid-19 estan esbiaixades cap a les cohorts d'edats més elevades. El 2020 el rang de valors oscil·la entre els 42,37 de Catalunya i el 48,17 de la Terra Alta com a valor més elevat. Les Terres de l'Ebre en conjunt tenen un 44,53 com a edat mitjana.

Elements destacats i reflexions de l'apartat

- La piràmide poblacional de les Terres de l'Ebre mostra de nou un envelliment progressiu amb un increment del pes de les cohorts de més edat, amb una excepció molt notable i estranya del tram d'edat entre 80 i 85 anys, que perd pes.
- El 2020 la taxa de masculinitat augmenta i és manté per sobre del 100% a les Terres de l'Ebre. El sexe de la població immigrant que arriba pot afectar el comportament d'aquest índex.
- L'anàlisi feta per detectar els canvis de població entre cohorts successives indica una millora clara en el comportament amb percentatges de pèrdua molt inferiors als del 2019. El problema de retenció i captació sembla que es desvia al moment de projecció professional. Per tant, podria tenir una component de talent important.
- La comarca del Montsià presenta les pèrdues més petites en els trams centrals, segurament associades al seu comportament de creixement poblacional.
- Les dades dels indicadors d'estructura de la població denoten un any més el caràcter de població envellida ja existent a les Terres de l'Ebre, si bé el 2020 presenten comportaments més diversos segons l'índex i segons les comarques.

- Alguns indicadors fan un canvi en l'evolució i presenten comportaments que qualifiquem de positius. A tall d'exemple, disminueix la mitjana de la població a totes les comarques i també ho fa l'índex de recanvi, excepte a la Ribera d'Ebre.
- La nostra anàlisi de la demografia de les Terres de l'Ebre només se centra en les dades poblacionals del territori i, per tant, no incloem l'estudi del fenomen del despoblament de les comarques d'interior, que ha entrat en l'agenda estatal amb el concepte de "La España vaciada" i afecta clarament dues de les comarques ebrenques. Algunes de les dades recollides als indicadors són clarament més bones que les d'anys anteriors i poden suposar un canvi en la tendència de l'evolució de la població ebrenca cap a un nou període de repoblament que esperem que arribi també a les comarques d'interior. L'estudi s'hauria de complementar amb una anàlisi més detallada de l'estructura de la població en factors com el tipus d'ocupació, el nivell d'estudis dels residents i el complement de les polítiques necessàries. Aspectes com els que es recullen són l'objectiu general de la CELIR i, així, s'han concretat accions que van en la línia de complementar les sèries poblacionals amb noves variables socioeconòmiques que complementen el fenomen del despoblament/repoblament.

6.5. Creixement natural i migracions

Aquest any analitzarem la composició de la procedència de la població ebrenca i les variacions que hi ha hagut el darrer any que han suposat el creixement de la població el 2020. Som conscients de la importància dels fluxos migratoris però la no disponibilitat de dades respecte del 2020 fa que aquest any no els analitzem per no generar discrepàncies en l'anàlisi fonamental centrada en l'evolució singular de l'any de pandèmia. En aquest apartat ens centrarem en la composició i els valors de la població segons el seu origen i també fem, si és el cas, alguna

previsió de quina serà l'evolució de la població en propers exercicis segons els fluxos que s'han esdevingut la darrera anualitat.

En primer lloc, a la taula 6.11 analitzem l'evolució de la població de les Terres de l'Ebre tenint en compte el lloc de naixement dels residents amb un desglossament especial de les procedències del territori espanyol i català. El resultat ha d'estar condicionat pel creixement de la població el 2020, que ha estat de 1.187 residents i que s'hauria de repartir entre els diferents col·lectius. Doncs bé, el repartiment no és en absolut homogeni i hi ha grups que guanyen i grups que perden població. A continuació analitzem l'evolució dels grups de població pel que fa al darrer any i respecte del conjunt del segle:

- Malgrat el creixement de la població ebrenca, el col·lectiu més nombrós com és el de la població dels nascuts a Catalunya torna a disminuir el 2020 fins als 131.479 habitants, i, per tant, torna a ser el valor més petit del segle amb 1.845 menys que el 2000 i 4.132 menys que el màxim del 2011. És veritat que la davallada és menys important que la d'anys precedents. El 2020 són 433 enfront dels 713 del 2019, els 622 del 2018 i els 555 del 2017. En una anualitat de clar creixement poblacional el nombre de catalans a les Terres de l'Ebre encara disminueix amb força. El repartiment d'aquesta pèrdua entre els de la mateixa comarca i els de la resta de comarques torna a ser dispar: els de la mateixa comarca perden habitants en un valor de 687, una mica inferior als 809 de l'any anterior, i els de les altres comarques tenen un increment notable de 254 força superior als 96 del 2019. Per tant, si mirem aquestes dues dades sembla que les Terres de l'Ebre no són capaces de retenir la població ebrenca que ha disminuït aquest any i ho ha fet al llarg de tot el segle i sí que han estat capaces d'atreure (encara que en menys força) població d'altres comarques catalanes en els dos darrers anys.
- Els nascuts a la resta de l'Estat el 2019 tornen a perdre població en 108 i la disminució absoluta es modera de nou, que era de 195 el 2019. Per tant, també el nombre d'espanyols no catalans s'ha reduït i ja acumula una pèrdua de 2.769 des de l'inici del segle. Aquest grup és el que comptabilitza la disminució més gran en termes absoluts i encara més en

termes relatius. Si bé la seva disminució el 2020 torna a ser molt menor que la del grup de catalans.

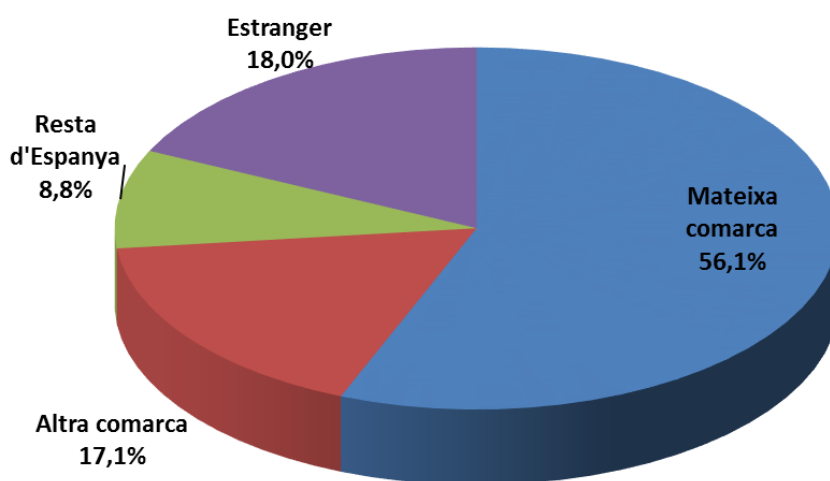
- L'evolució dels estrangers ha estat al llarg del segle molt diferent a la dels dos grups anteriors amb increments i disminucions molt elevades. El 2020, els estrangers tornen a ser l'únic grup que augmenta la població, i en un context d'increment notable aquest també ho és. Si ho quantifiquem, el 2020 hi ha 1.728 habitants més nascuts a l'estranger a les Terres de l'Ebre, un valor que més que duplica l'increment de 869 del 2019. És el tercer any que augmenta la població estrangera; per tant, les Terres de l'Ebre tornen a ser atractives per a aquest col·lectiu. Posteriorment desglossarem les nacionalitats d'aquest creixement poblacional. Les grans oscil·lacions d'immigració i emigració experimentades al llarg de l'any situen el valor de 32.268 del 2020 encara lluny del màxim obtingut el 2012 en 38.887, però encara més del mínim molt petit de 4.554 del 2000 abans de la primera entrada massiva de principis de segle.

Taula 6.10. Població segons el lloc de naixement a les Terres de l'Ebre, 2000-2020

Taula 6.10. Població segons el lloc de naixement a les Terres de l'Ebre, 2000-2020						
	Catalunya			Resta Estat	Estranger	TOTAL
	Mateixa comarca	Altra comarca	Total Catalunya			
2020	100757	30722	131479	15827	32268	179574
2019	101444	30468	131912	15935	30540	178387
2018	102253	30372	132625	16130	29643	178398
2017	102803	30444	133247	16344	29917	179508
2016	103272	30530	133802	16676	30377	180855
2015	103726	30556	134282	16967	31618	182867
2014	104071	30671	134742	17148	33404	185294
2013	104355	30629	134984	17388	36506	188878
2012	104716	30597	135313	17626	38887	191826
2011	104855	30756	135611	17842	38178	191631
2010	104766	30828	135594	18098	37876	191568
2009	104230	30553	134783	18235	37842	190860
2008	104086	30146	134232	18396	36463	189091
2007	104052	29714	133766	18378	30318	182462
2006	104073	28949	133022	18320	26120	177462
2005	104165	28574	132739	18262	23791	174792
2004	104104	28168	132272	18217	18304	168793
2003	104557	27906	132463	18213	15211	165887
2002	105151	27708	132859	18356	10656	161871
2001	105505	27622	133127	18487	7183	158797
2000	105731	27503	133234	18596	4454	156284
<i>Font: Idescat. Padró continu.</i>						
Institut d'Estadística de Catalunya						

L'evolució dels darrers anys que té la mateixa tendència per als diversos col·lectius va determinant també els pesos en la composició de la població. Es recullen els pesos poblacionals en el gràfic 6.6, en què l'evolució va en el mateix sentit que la del 2019. El percentatge dels nascuts a la mateixa comarca perd pes del 56,9% al 56,1% i també ho fa en una dècima la població de la resta d'Espanya, del 8,9% al 8,8%; la de la resta de les comarques catalanes es manté en el 17,1% i ja es veu clarament superada per l'única que creix, que és la població estrangera, que assoleix el 18,0% (9 dècimes més que l'any anterior), de manera que de nou és el segon grup més important, com ja ho havia estat entre el 2008 i el 2015.

Gràfic 6.6. Distribució de la població de les Terres de l'Ebre, segons el lloc de naixement, 2020

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

A continuació desglossem amb més detall la composició de la població estrangera segons la nacionalitat. El detall es mostra a la taula 6.11a, tal com recull l'Idescat. Com sempre, analitzem el canvi al llarg del segle amb l'aportació de la darrera anualitat i aquest any amb detall especial les particularitats de la darrera anualitat. El 2020 perden població els espanyols i els procedents de la

resta d'Europa, igual que el 2019, i guanyen població la resta dels grups; els analitzem de la pèrdua absoluta més gran al guany absolut més gran. Els espanyols són els que presenten la pèrdua més gran en termes absoluts de 122 habitants, molt menor que els 798 habitants del 2019, atesa la seva elevada població; com que és el grup més nombrós, només representa una pèrdua del 0,08%. L'altre grup que perd població són els de la resta d'Europa, amb 24 residents menys, una pèrdua que representa l'1,21% també menor que els 71 menys del 2019. Aquestes dues pèrdues són menors que el 2019 en la línia de l'evolució de la població el 2020. No passa així amb els procedents de la resta de la UE, que creixen el 2020 en només 17, un valor molt menor als 124 del 2019. Els següents en creixement absolut són els provinents d'Amèrica del Nord i Amèrica Central, que ara augmenten en 112, un menys que l'any anterior i que per la seva reduïda població tornen a ser el grup amb un increment percentual més elevat: un 12,40% (menor que el 16,7% del 2019). Els procedents d'Àsia i Oceania creixen en 240, la qual cosa representa un increment del 8,30% (augment de 160 el 2019). Els procedents d'Amèrica del Sud creixen en 246, un 10,86%, increment molt superior als 74 del 2019. I, finalment, el col·lectiu que torna a créixer més en valor absolut són els africans, aquest any en 718 nous residents, un increment que suposa un 8,01%, quasi el doble dels 387 del 2019. És molt destacable en termes percentuals els augments que tenen tots els estrangers procedents de fora d'Europa amb un rang d'increment del 8,01% al 12,4% en una sola anualitat. Així, ja tenim una mica de llum sobre d'on prové en termes absoluts el creixement de la població a les Terres de l'Ebre el 2020 i, tal com ha quedat clar, té l'origen fora d'Europa.

La taula 6.11*b* indica la pèrdua en termes absoluts i relatius des del màxim per a cada origen continental. L'evolució del 2020 fa que ja hi hagi tres col·lectius que presenten el màxim del segle XXI. El nou increment dels nascuts a Amèrica del Nord i Amèrica Central fa que es torni a repetir el màxim de l'any anterior. La novetat del 2020 és que s'afegeixen dues noves procedències: els provinents d'Àsia i Oceania i els originaris d'Àfrica amb màxim històric. Els procedents d'Amèrica del Sud, malgrat el gran creixement del 2020, encara estan molt lluny del màxim del 2008, amb una pèrdua del 45% per la gran emigració dels anys de crisi financera; per tant, aquest col·lectiu té un comportament força diferent en els primers anys de les dues crisis. La resta de la UE amb una sèrie dispar

per les diferents adhesions al llarg del segle (el proper any es descomptaran les procedents del Regne Unit) acumula pèrdues des del 2012 en totes les anualitats excepte en els dos darrers anys i se situa ara en el 38,5% de disminució respecte al màxim. La resta d'Europa perd població tots els anys des del màxim del 2012, un 18,6% en aquest cas.

Taula 6.11. Població segons nacionalitat a les Terres de l'Ebre (recomptes), 2000-2020

Taula 6.11a. Població segons nacionalitat a les Terres de l'Ebre (Recomptes), 2000-2020								
	Nacionalitat							Total
	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	
2020	149534	13046	1981	8956	903	2265	2889	179574
2019	149656	13029	2005	8238	791	2019	2649	178387
2018	150454	12905	2076	7851	678	1945	2489	178398
2017	151388	13394	2094	7711	575	1878	2468	179508
2016	151933	13941	2130	7890	516	1932	2513	180855
2015	152380	15287	2144	7850	527	2100	2579	182867
2014	152627	16771	2225	8192	500	2382	2597	185294
2013	152337	19348	2370	8650	545	2870	2758	188878
2012	152830	21197	2433	8863	518	3140	2845	191826
2011	153329	20893	2403	8493	467	3523	2523	191631
2010	153523	20968	2386	8102	497	3977	2115	191568
2009	153122	21257	2439	7417	487	4099	2039	190860
2008	152968	20443	2343	6698	423	4120	2096	189091
2007	152720	15989	1964	5774	317	3690	2008	182462
2006	152084	5401	9165	5278	282	3449	1803	177462
2005	151989	4438	8215	4909	284	3639	1318	174792
2004	151698	2295	6831	3832	217	3112	808	168793
2003	151923	1947	5309	3335	226	2569	578	165887
2002	152448	1449	3058	2502	195	1804	415	161871
2001	152879	1224	1572	1795	171	938	218	158797
2000	153084	1081	397	1156	141	320	105	156284

Font: Idescat. Padró continu.
Institut d'Estadística de Catalunya

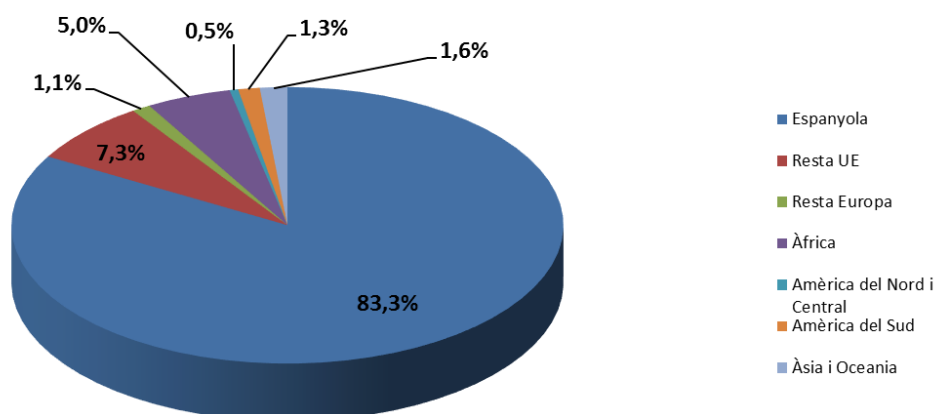
Taula 6.11b. Disminució absoluta i relativa població segons nacionalitat a les Terres de l'Ebre							
	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania
Any màxima poblac	2010	2012	2012	2020	2020	2008	2020
Diminució	-3989	-8151	-452	Màxim	Màxim	-1855	Màxim
Percentatge	-2,6%	-38,5%	-18,6%			-45,0%	

Font : elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

La composició i els pesos relatius de cada col·lectiu es mostren en percentatges al gràfic 6.7. Aquest any el pes dels nacionals baixa considerablement fins al 83,3%, sis dècimes menys que el 2019. Recordem que el 2020 els nacionals han disminuït i els estrangers han augmentat. El repartiment dels estrangers tampoc és uniforme, ja que gràcies a l'arrodoniment, els percentatges dels procedents de la UE (amb un petit augment absolut) i els de la resta d'europaus (amb un petit decrement absolut) són els mateixos del 2019: 7,3% i 1,1% respectivament.

La resta de procedències n'augmenten el percentatge. El que més ho fa són els africans, que passen de representar el 4,6% a ser el 5% de la població. Tots els altres augmenten una dècima i, de més a menys pes, són Àsia i Oceania (1,6%), Amèrica del Sud (1,2%), i Amèrica del Nord i Amèrica Central (0,5%).

Gràfic 6.7. Distribució de la població de les Terres de l'Ebre per nacionalitat, 2020

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

Fins ara hem analitzat la població estrangera per al conjunt del territori. Ara estudiarem la distribució comarcal i municipal dels diversos col·lectius en termes absoluts i percentuals. Les dades detallades es presenten a les taules 6.12a i 6.12b; a la primera, en valors absoluts amb els municipis ordenats alfabèticament, i a la segona, ordenats en ordre creixent del pes del conjunt de la població estrangera.

Ja sabem que la població estrangera ha augmentat el 2020. Ara analitzem com s'ha distribuït aquest creixement en l'àmbit comarcal en termes absoluts. El primer que observem és que el 2020 les quatre comarques han incrementat el nombre total d'estrangers. Ordenades de més a menys població estrangera, tenim el Baix Ebre amb 13.328 (ha crescut en 555 la població estrangera), el Montsià amb 11.751 (ha crescut en 554 la població estrangera), la Ribera d'Ebre amb 3.513 (ha crescut en 159 la població estrangera) i la Terra Alta amb 1.448 (ha crescut en 41 la població estrangera). Si comparem aquests creixements amb els totals observats a l'apartat 2, observem que només el Montsià té un

increment de la població espanyola. A la resta de les comarques aquesta població disminueix. Fins i tot també la comarca del Montsià augmenta el percentatge de la població estrangera i és la que té el valor més elevat el 2020, que ascendeix fins al 17,21%, s'hi apropa molt el Baix Ebre amb un 17,08%, els segueix la Ribera d'Ebre, amb un 16,06%, i tanca la llista la Terra Alta amb un 12,67%. Tots els percentatges són valors notablement superiors als del 2019.

Podem concloure que unes dues terceres parts de l'important creixement del Montsià són degudes al saldo de la població estrangera. Al Baix Ebre el saldo migratori és superior al creixement de la població. Per tant, tot l'augment amb escreix és degut a aquest motiu. Passa el mateix amb la Ribera, on el guany estranger i la pèrdua nacional de la població quasi són iguals en valor absolut, i finalment el guany de la població estrangera no pot compensar la pèrdua nacional a la Terra Alta. Si no fos per l'entrada neta de població estrangera, totes les comarques tret del Montsià haurien perdut població i també el conjunt de les Terres de l'Ebre.

La taula 6.12a mostra el nombre d'estrangers residents a cada municipi segons la zona de procedència. Si analitzem els valors absoluts, els municipis de més dimensió tenen els valors més elevats. Aquesta dada pot ser rellevant per a dinàmiques interculturals que requereixen una dimensió mínima dels col·lectius. No tenim detallada la dada en l'àmbit nacional que pot suposar l'efecte crida per haver-hi familiars o amics residents en un municipi i pot comportar la concentració en termes relatius que analitzarem amb l'ajut de la taula 6.12b i, per tant, la diferent distribució entre el conjunt dels municipis ebrencs.

En valors absoluts, la dimensió fa que els nombres més grans de cada col·lectiu es concentrin en les tres poblacions més poblades. Tortosa com a ciutat més gran fa que en aquesta ciutat 4 de les 6 procedències acumulin el nombre més elevat: 2.606 d'Àfrica, 1.095 d'Àsia i Oceania, 467 de la resta d'Europa i 318 d'Amèrica del Nord i Amèrica Central, tots en creixement menys els de la resta d'Europa. Amposta supera Tortosa per 2 residents pel que fa als procedents d'Amèrica del Sud amb 566, i on els nascuts a la resta de la UE tenen el valor més elevat és a Sant Carles de la Ràpita amb 1.369 residents.

Els percentatges de població estrangera presenten una gran dispersió en els municipis ebrencs. El 2020 ja hi ha 2 municipis amb més d'un 25% de la població estrangera, que són Ulldecona i el Perelló (més d'un estranger per cada 4

residents) i augmenten fins a 8 addicionals els que superen el 20% (més d'un estranger per cada 5 residents): l'Ampolla, Ginestar, Benissanet, l'Ametlla de Mar, Freginals (amb un gran increment s'incorpora a aquest grup), Gandesa, Alcanar i Vinebre. En tots els casos menys a Benissanet el percentatge d'estrangers ha crescut el 2020 i són municipis repartits per les 4 comarques.

A l'altre extrem hi trobem els municipis que no arriben al 5% dels estrangers. Són 4, els mateixos que l'any passat. Els 4 de la Terra Alta mantenen l'ordre de l'any anterior i de menys a més són: Vilalba dels Arcs, la Fatarella, Caseres i Arnes. En tots els casos augmenten el percentatge, excepte Caseres, i ja no n'hi ha cap per sota del 3%.

A continuació, fent referència a les agrupacions dels col·lectius, destaquem els tres municipis amb percentatges més elevats per cada zona de procedència:

- Els percentatges més alts resulten de la resta de la UE, ja que provenen del col·lectiu amb més estrangers al territori. Són els mateixos de l'any passat: el Perelló (20,95%), Ginestar (20,68%) i Gandesa (17,38%). El dos primers ja superen el 20% i el tercer en disminueix una mica el percentatge.
- El col·lectiu següent per volum és l'africà, i els tres municipis destacats són Vinebre, amb un 16,24%; la Torre de l'Espanyol, amb un 14,14%, i a molta distància Benissanet, que supera Roquetes amb un 9,04%. Els tres municipis pertanyen a la Ribera d'Ebre i als dos primers, molt propers, hi ha una concentració molt superior a la de la resta dels municipis ebrencs.
- Els nascuts a Àsia i Oceania tenen el percentatge més elevat a Corbera d'Ebre amb un 7,68%, seguits de Bot amb 6,14% i l'Aldea amb un 5,35%. Als dos primers, més de la meitat dels estrangers són d'aquest col·lectiu.
- Els nascuts a Amèrica del Sud, com que procedeixen de molts països, estan més repartits. Sense grans percentatges, el grup més elevat aquest any és a la Pobla de Massaluca, amb un 4,42%, que n'incrementa molt el

percentatge. La segueixen poblacions molt grans com Amposta, amb un 2,63%. En tercer lloc continua Sant Carles de la Ràpita, amb un 2,03%.

- De la resta d'Europa: Freginals amb un 7,79%, l'Ampolla amb un 4,39% i Alcanar amb un 3,29%. En aquest cas, de nou, els tres en disminueixen el percentatge. Freginals, que creix molt el 2020, no ho fa amb la mateixa força en aquest col·lectiu.
- Finalment, el col·lectiu d'Amèrica del Nord i d'Amèrica Central, que és el més petit i en creixement, es concentra en algunes localitats considerablement, entre les quals en un dels municipis més petits, Prat de Comte, on aquest any ja arriba al 8,47% (per la dimensió del municipi només són 7 en termes absoluts). El segueixen Xerta amb un 2,17% i Garcia amb un 1,9%.

L'evolució dels municipis en pot fer variar els percentatges, sobretot als petits, que en alguns casos són els representats en aquesta terna. En una anualitat no es poden donar moltes modificacions, però en l'anàlisi comparativa de les dues anualitats no s'observa un increment clar dels col·lectius més nombrosos als pobles esmentats. En l'anàlisi global, es pot intuir el repartiment de l'increment en el conjunt dels municipis ebrenca.

Taula 6.12 a. Població segons el lloc de naixement als municipis de les Terres de l'Ebre, 2020								
	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total
Municipis								
Alcanar	7436	1230	310	309	31	86	32	9434
Aldea, l'	3360	173	40	305	2	45	222	4147
Aldover	790	68	3	40	3	1	0	905
Alfara de Carles	349	17	5	2	0	3	0	376
Ametlla de Mar, l'	5333	815	135	435	27	91	30	6866
Ampolla, l'	2458	495	144	66	27	41	46	3277
Ampostà	17713	1095	143	926	88	556	594	21115
Arnes	422	14	0	0	7	1	0	444
Ascó	1501	39	1	75	11	17	0	1644
Batea	1697	180	14	4	3	3	0	1901
Benifallet	644	71	0	2	2	3	1	723
Benissanet	884	107	5	103	0	3	38	1140
Bot	510	8	0	0	2	0	34	554
Camarles	2749	244	41	118	2	26	14	3194
Caseres	228	4	0	0	3	2	0	237
Corbera d'Ebre	868	54	0	1	2	1	77	1003
Deltebre	10403	482	76	329	42	101	145	11578
Fatarella, la	891	23	1	1	7	3	0	926
Flix	3017	184	37	84	14	27	47	3410
Freginals	300	33	30	18	1	1	2	385
Galera, la	624	77	3	27	1	4	0	736
Gandesa	2418	536	11	71	20	25	15	3096
Garcia	443	59	2	9	10	3	1	527
Ginestar	592	158	1	12	1	0	0	764
Godall	553	37	1	2	1	4	0	598
Horta de Sant Joan	1014	107	5	6	9	5	0	1146
Mas de Barberans	492	65	0	1	1	5	0	564
Masdenverge	990	22	1	41	5	12	0	1071
Miravet	614	28	1	46	1	1	15	706
Móra d'Ebre	4579	398	69	532	9	36	72	5695
Móra la Nova	2507	331	6	210	3	34	17	3108
Palma d'Ebre, la	299	16	2	17	2	2	0	338
Paülis	516	24	2	3	0	0	0	545
Perelló, el	2112	592	28	73	10	9	2	2826
Pinell de Brai, el	897	107	0	0	1	2	1	1008
Pobla de Massaluca, la	278	15	0	6	4	14	0	317
Prat de Comte	160	1	0	0	15	0	1	177
Rasquera	675	91	10	3	0	2	2	783
Riba-roja d'Ebre	991	100	4	7	1	6	1	1110
Roquetes	6925	264	40	726	10	54	60	8079
Sant Carles de la Ràpita	12506	1369	113	441	98	304	122	14953
Sant Jaume d'Enveja	3234	100	20	98	28	16	31	3527
Santa Bàrbara	3190	259	12	174	18	41	21	3715
Sènia, la	4635	697	17	234	4	43	10	5640
Tivenys	777	48	12	46	12	6	1	902
Tivissa	1421	99	42	16	6	14	21	1619
Torre de l'Espanyol, la	498	14	0	85	2	2	0	601
Tortosa	27212	1177	467	2606	318	564	1095	33439
Ulldecona	4839	838	126	557	10	37	118	6525
Vilalba dels Arcs	599	17	0	0	3	2	0	621
Vinebre	336	17	1	69	1	1	0	425
Xerta	1055	47	0	20	25	6	1	1154
Comarques								
Baix Ebre	64683	4517	993	4771	480	950	1617	78011
Montsià	56512	5822	776	2828	286	1109	930	68263
Ribera d'Ebre	18357	1641	181	1268	61	148	214	21870
Terra Alta	9982	1066	31	89	76	58	128	11430

Font: Idescat. Padró continu.

Taula 6.12b. Percentatges població segons el lloc de naixement als municipis de les Terres de l'Ebre, 2020

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total estranger
Municipis								
Vilalba dels Arcs	96,46	2,74	0,00	0,00	0,48	0,32	0,00	3,54
Fatarella, la	96,22	2,48	0,11	0,11	0,76	0,32	0,00	3,78
Caseres	96,20	1,69	0,00	0,00	1,27	0,84	0,00	3,80
Ames	95,05	3,15	0,00	0,00	1,58	0,23	0,00	4,95
Paüls	94,68	4,40	0,37	0,55	0,00	0,00	0,00	5,32
Alfara de Carles	92,82	4,52	1,33	0,53	0,00	0,80	0,00	7,18
Godall	92,47	6,19	0,17	0,33	0,17	0,67	0,00	7,53
Masdenverge	92,44	2,05	0,09	3,83	0,47	1,12	0,00	7,56
Bot	92,06	1,44	0,00	0,00	0,36	0,00	6,14	7,94
Sant Jaume d'Enveja	91,69	2,84	0,57	2,78	0,79	0,45	0,88	8,31
Xerta	91,42	4,07	0,00	1,73	2,17	0,52	0,09	8,58
Ascó	91,30	2,37	0,06	4,56	0,67	1,03	0,00	8,70
Prat de Comte	90,40	0,56	0,00	0,00	8,47	0,00	0,56	9,60
Deltebre	89,85	4,16	0,66	2,84	0,36	0,87	1,25	10,15
Riba-roja d'Ebre	89,28	9,01	0,36	0,63	0,09	0,54	0,09	10,72
Batea	89,27	9,47	0,74	0,21	0,16	0,16	0,00	10,73
Benifallet	89,07	9,82	0,00	0,28	0,28	0,41	0,14	10,93
Pinell de Brai, el	88,99	10,62	0,00	0,00	0,10	0,20	0,10	11,01
Horta de Sant Joan	88,48	9,34	0,44	0,52	0,79	0,44	0,00	11,52
Flix	88,48	5,40	1,09	2,46	0,41	0,79	1,38	11,52
Palma d'Ebre, la	88,46	4,73	0,59	5,03	0,59	0,59	0,00	11,54
Tivissa	87,77	6,11	2,59	0,99	0,37	0,86	1,30	12,23
Pobla de Massaluca, la	87,70	4,73	0,00	1,89	1,26	4,42	0,00	12,30
Aldover	87,29	7,51	0,33	4,42	0,33	0,11	0,00	12,71
Mas de Barberans	87,23	11,52	0,00	0,18	0,18	0,89	0,00	12,77
Miravet	86,97	3,97	0,14	6,52	0,14	0,14	2,12	13,03
Corbera d'Ebre	86,54	5,38	0,00	0,10	0,20	0,10	7,68	13,46
Rasquera	86,21	11,62	1,28	0,38	0,00	0,26	0,26	13,79
Tivenys	86,14	5,32	1,33	5,10	1,33	0,67	0,11	13,86
Camaries	86,07	7,64	1,28	3,69	0,06	0,81	0,44	13,93
Santa Bàrbara	85,87	6,97	0,32	4,68	0,48	1,10	0,57	14,13
Roquetes	85,72	3,27	0,50	8,99	0,12	0,67	0,74	14,28
Galera, la	84,78	10,46	0,41	3,67	0,14	0,54	0,00	15,22
Garcia	84,06	11,20	0,38	1,71	1,90	0,57	0,19	15,94
Amposta	83,89	5,19	0,68	4,39	0,42	2,63	2,81	16,11
Sant Carles de la Ràpita	83,64	9,16	0,76	2,95	0,66	2,03	0,82	16,36
Torre de l'Espanyol, la	82,86	2,33	0,00	14,14	0,33	0,33	0,00	17,14
Sènia, la	82,18	12,36	0,30	4,15	0,07	0,76	0,18	17,82
Tortosa	81,38	3,52	1,40	7,79	0,95	1,69	3,27	18,62
Aldea, l'	81,02	4,17	0,96	7,35	0,05	1,09	5,35	18,98
Móra la Nova	80,66	10,65	0,19	6,76	0,10	1,09	0,55	19,34
Móra d'Ebre	80,40	6,99	1,21	9,34	0,16	0,63	1,26	19,60
Vinebre	79,06	4,00	0,24	16,24	0,24	0,24	0,00	20,94
Alcanar	78,82	13,04	3,29	3,28	0,33	0,91	0,34	21,18
Gandesa	78,10	17,31	0,36	2,29	0,65	0,81	0,48	21,90
Freginals	77,92	8,57	7,79	4,68	0,26	0,26	0,52	22,08
Ametlla de Mar, l'	77,67	11,87	1,97	6,34	0,39	1,33	0,44	22,33
Benissanet	77,54	9,39	0,44	9,04	0,00	0,26	3,33	22,46
Ginestar	77,49	20,68	0,13	1,57	0,13	0,00	0,00	22,51
Ampolla, l'	75,01	15,11	4,39	2,01	0,82	1,25	1,40	24,99
Perelló, el	74,73	20,95	0,99	2,58	0,35	0,32	0,07	25,27
Ulldecona	74,16	12,84	1,93	8,54	0,15	0,57	1,81	25,84
Comarques								
Baix Ebre	82,92	5,79	1,27	6,12	0,62	1,22	2,07	17,08
Montsià	82,79	8,53	1,14	4,14	0,42	1,62	1,36	17,21
Ribera d'Ebre	83,94	7,50	0,83	5,80	0,28	0,68	0,98	16,06
Terra Alta	87,33	9,33	0,27	0,78	0,66	0,51	1,12	12,67

Font: Idescat. Padró continu.

La taula 6.13 recull la procedència per nacionalitats a les Terres de l'Ebre. Aquest any la tornem a mostrar completa per visualitzar la presència de tots les països que conviuen a les Terres de l'Ebre, dels cinc continents; per tant, constitueixen una societat multicultural i afegim la diferència en el valor respecte al del 2019 per veure els països que han contribuït al creixement total de 1.187 residents a les Terres de l'Ebre. El 2020 el país estranger que ja té més residents a les Terres

de l'Ebre és el Marroc, amb 7.535, que supera a Romania, que ara en té 6.978, amb una pèrdua de 151 el 2020. La resta se situen entre 1.000 i 2.000 i per ordre són: Pakistan (1.817), Regne Unit (1.487), Equador (1.202), Colòmbia (1.153) i França, que arriba aquest any als 1.036 residents.

Tots els països amb més residents, excepte la pèrdua important de romanesos ja comentada, han incrementat la població. Destaquem ara les nacionalitats que més han augmentat en termes absoluts el 2020. Sobresurt molt per sobre de tots l'increment de nascuts al Marroc, que són 736, un valor que suposa dues terceres parts del creixement ebrenc. Amb un increment de més de 100 tenim el Pakistan, amb 132, i el Regne Unit (potser afectat per l'imminent Brexit) amb 152. La distribució d'increments és força irregular segons les nacionalitats, i es pot observar a la columna de la taula on hi ha molts països que augmenten la població entre 50 i 100.

La taula 6.13 també recull el gènere de la població, i es tornen a mostrar diferències notables en el saldo entre la població femenina i la masculina segons el lloc de procedència. Els fluxos del darrer any continuen en la tendència d'incrementar les diferències entre homes i dones. Així, els exemples més clars són, d'una banda, Àfrica, amb 2.347 homes més (1902 el 2019), i Àsia, amb 1.042 homes més (875 el 2019) i, de l'altra, Amèrica, amb 969 dones més (967 el 2019). Aquests saldos de sexe contribueixen globalment que la taxa de masculinitat es mantingui per sobre de 100 a les Terres de l'Ebre, on la població espanyola i del total d'Europa és majoritàriament femenina.

Taula 6.13 Població segons país de naixement i sexe Terres de l'Ebre. Any 2020

	Homes	Dones	Total	Dif. 2019
Europa	80.624	80.996	161.620	-471
Espanya	73.535	73.771	147.306	-541
Catalunya	65.912	65.567	131.479	-433
Resta d'Espanya	7.623	8.204	15.827	-108
Resta de la Unió Europea	6.024	5.975	11.999	55
Alemanya	227	212	439	0
Àustria	3	14	17	3
Bèlgica	112	96	208	4

	Homes	Dones	Total	Dif. 2019
Bulgària	216	160	376	15
Croàcia	4	2	6	0
Dinamarca	3	1	4	0
Eslovàquia	50	64	114	-4
Eslovènia	1	1	2	0
Estònia	0	1	1	-1
Finlàndia	1	3	4	0
França	525	511	1.036	51
Grècia	1	2	3	0
Hongria	24	15	39	-1
Irlanda	36	26	62	6
Itàlia	154	75	229	21
Letònia	8	13	21	0
Lituània	137	206	343	-31
Luxemburg	2	1	3	0
Malta	1	1	2	-1
Països Baixos	113	96	209	-4
Polònia	84	119	203	-3
Portugal	82	54	136	5
Regne Unit	772	715	1.487	152
República Txeca	23	38	61	-5
Romania	3.438	3.540	6.978	-151
Suècia	7	9	16	-1
Xipre	0	0	0	0
Resta d'Europa	1.065	1.250	2.315	15
Albània	9	4	13	0
Andorra	25	28	53	2
Armènia	2	3	5	1
Bielorússia	15	32	47	0
Bòsnia i Hercegovina	5	6	11	2
Geòrgia	7	18	25	2
Islàndia	0	0	0	0
Liechtenstein	0	0	0	0
Macedònia	1	1	2	0
Montenegro	3	2	5	-1
Noruega	3	3	6	-2
República de Moldàvia	376	392	768	12
Rússia	122	238	360	-5

	Homes	Dones	Total	Dif. 2019
Sèrbia	14	10	24	2
Suïssa	218	235	453	-1
Ucraïna	265	276	541	2
Resta de països	0	2	2	1
Àfrica	5.700	3.353	9.053	879
Algèria	301	172	473	1
Angola	1	1	2	-1
Benín	0	0	0	0
Botswana	0	0	0	0
Burkina Faso	1	1	2	0
Burundi	0	0	0	0
Camerun	4	3	7	1
Cap Verd	1	2	3	1
Congo	3	2	5	2
Costa d'Ivori	16	8	24	3
Egipte	7	2	9	1
Eritrea	0	0	0	0
Etiòpia	2	5	7	0
Gabon	0	1	1	-2
Gàmbia	172	18	190	53
Ghana	10	7	17	4
Guinea	21	5	26	1
Guinea Bissau	2	1	3	-1
Guinea Equatorial	11	10	21	3
Kenya	3	3	6	0
Libèria	0	0	0	0
Líbia	6	4	10	5
Madagascar	0	2	2	0
Malawi	0	0	0	0
Mali	108	25	133	3
Marroc	4.569	2.966	7.535	736
Maurici	0	0	0	0
Mauritània	9	4	13	6
Moçambic	0	2	2	0
Níger	0	0	0	0
Nigèria	18	10	28	-1
República Centreafricana	0	0	0	0

	Homes	Dones	Total	Dif. 2019
República Democràtica del Congo	2	1	3	0
República Unida de Tanzània	1	0	1	0
Ruanda	0	0	0	0
Sao Tomé i Príncipe	0	0	0	0
Senegal	413	81	494	62
Seychelles	0	0	0	-1
Sierra Leone	0	0	0	0
Somàlia	0	0	0	0
Sud-àfrica	6	11	17	2
Sudan	0	0	0	0
Togo	1	1	2	0
Tunísia	9	5	14	3
Txad	0	0	0	0
Uganda	1	0	1	0
Zàmbia	0	0	0	0
Zimbàbue	0	0	0	0
Resta de països	2	0	2	-2
Amèrica	2.507	3.476	5.983	516
Argentina	287	304	591	75
Barbados	0	0	0	0
Bolívia	75	110	185	-2
Brasil	98	171	269	15
Canadà	5	8	13	-2
Colòmbia	476	677	1153	96
Costa Rica	9	7	16	2
Cuba	73	125	198	-7
Dominica	1	0	1	0
El Salvador	33	33	66	18
Equador	591	611	1.202	33
Estats Units d'Amèrica	38	45	83	8
Guatemala	10	11	21	4
Guyana	0	0	0	0
Haití	1	2	3	1
Hondures	110	360	470	95
Jamaica	0	0	0	-1
Mèxic	30	69	99	-3

	Homes	Dones	Total	Dif. 2019
Nicaragua	28	43	71	12
Panamà	3	4	7	0
Paraguai	69	166	235	21
Perú	226	248	474	55
República Dominicana	89	166	255	13
Surinam	1	0	1	0
Trinitat i Tobago	0	0	0	-1
Uruguai	83	76	159	8
Veneçuela	115	178	293	75
Xile	55	61	116	0
Resta de països	1	1	2	1
Àsia	1.969	927	2.896	259
Afganistan	1	0	1	1
Aràbia Saudita	0	0	0	-2
Azerbaidjan	2	2	4	0
Bangladesh	11	10	21	6
Cambodja	0	0	0	0
Filipines	6	17	23	4
Iemen	0	0	0	0
Índia	332	98	430	92
Indonèsia	0	3	3	0
Iran	1	2	3	0
Iraq	3	1	4	2
Israel	6	1	7	0
Japó	8	11	19	7
Jordània	5	3	8	0
Kazakhstan	0	4	4	0
Kirguizistan	0	0	0	0
Kuwait	0	0	0	0
Líban	4	2	6	2
Malàisia	1	0	1	0
Mongòlia	0	0	0	-1
Myanmar	0	0	0	0
Nepal	10	2	12	2
Pakistan	1.311	506	1.817	132
Corea del Sud	0	0	0	0
Corea del Nord	0	0	0	0
Singapur	0	0	0	0

	Homes	Dones	Total	Dif. 2019
Síria	7	1	8	0
Sri Lanka	0	0	0	0
Tadjikistan	0	0	0	0
Tailàndia	3	7	10	1
Turkmenistan	0	0	0	0
Turquia	3	3	6	1
Unió dels Emirats Àrabs	0	0	0	0
Uzbekistan	0	1	1	0
Vietnam	6	7	13	9
Xina	244	241	485	1
Resta de països	5	5	10	2
Oceania	11	11	22	4
Austràlia	2	7	9	1
Nova Zelanda	2	3	5	3
Resta de països	7	1	8	0
Total	90.811	88.763	179.574	1.187

Elements destacats i reflexions de l'apartat

- El 2020 els residents catalans i espanyols a les Terres de l'Ebre disminueixen un any de creixement demogràfic.
- El percentatge de població nascuda a l'estranger resident a les Terres de l'Ebre ja arriba al 18% el 2020.
- Totes les nacionalitats estrangeres excepte els procedents de la resta d'Europa creixen el 2020. Destaquen percentualment per sobre del 10% d'increment els procedents d'Amèrica, i en termes absoluts, els originaris d'Àfrica amb 718 nous residents.
- Els que tenen nacionalitat d'Àfrica, d'Amèrica del Nord i Amèrica Central, i d'Àsia i Oceania presenten el 2020 el màxim de la sèrie del segle XXI.
- El creixement de la població el 2020 torna a tenir una dependència total del component migratori, que és el fenomen que ha provocat fases de creixement i decreixement molt acusades al llarg del segle.

- Repetim l'observació de l'any anterior: “No considerem positiva la dependència cada cop més important d'un futur creixement poblacional basat en la component migratòria, que es pot veure molt influenciada per les crisis (econòmiques, sanitàries) i les polítiques futures. Fora convenient articular polítiques que fomentessin la natalitat al territori per assolir creixements naturals més a prop de zero a les Terres de l'Ebre.” Aquesta reflexió és de plena actualitat amb la crisi sanitària viscuda el 2020. El resultat obtingut, com es pot veure, no ha modificat, sinó que ha potenciat, el flux migratori positiu a les Terres de l'Ebre.
- Hi ha marcades diferències entre els percentatges de residents estrangers als municipis ebrencs entre el 25,84% i el 3,54%.
- L'efecte crida fa que determinats col·lectius presentin els màxims percentuals de pobles petits com, per exemple, alguns de la Ribera d'Ebre.
- La població ebrenca és multicultural, amb presència de residents de quasi tots els països del món i en una proporció força important. Els dos col·lectius més abundants són el marroquí i el romanès. L'increment dels marroquins el 2020 suposa uns dos terços del creixement total ebrenç.
- Com a conclusió final, el creixement poblacional de les Terres de l'Ebre en termes absoluts ha tingut lloc a causa de l'arribada d'estrangers, i només un petit increment prové de la captació de nous residents provinents d'altres comarques catalanes que poden ser entorns urbans de Catalunya.

